

ססיקתא שמעו דבתי כז קלג

יהיה לך (שמות סס ג') כי מספר עריך היו אלהיך יהודה (ירמיה ז' כ"ח). אמרתי לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא (שמות סס ז') ואם הי' יאמרו אכן לשקר ישבעו (ירמיה ה' ז') עו). אמרתי זכור את יום השבת לקדשו (שמות סס ח') את שבתותי (זרייה) [חללו] (יסזקאל כ' כ"ח). אמרתי כבוד את אביך ואת אמך (שמות סס י"ג) אב ואם הקלו בך (יסזקאל כ"ז ז'). אמרתי לא תרצה. לא תנאף. לא תגנוב (שמות סס י"ג) הגנוב ורצוח ונאוף והשבע לשקר וקטר לבעל (ירמיה ז' ט') עו). אמרתי לא תענה ברעך עד שקר (שמות סס) הכתוב מדבר כי קמו בני עדי שקר ויפח חמם (תהלים כ"ז י"ג). אמרתי לא תחמוד בית ריעך (שמות סס י"ד) וחמדו שדות וגזלו (ויכח ז' ז'). (עמי) הרי בשלתם כל הדברות. אפילו דבר אחד אם קיימתם ואני סולח לכם. ואיזה הדבר הזה [זה] יום השבת. שכן הוא אומר לירמיה לא תוציאו משא מנתיכם ביום השבת וגו' (ירמיה כ"ז י"ג) ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת [וגו'] (סס סס כ"ז) כי לחרבה תהיה הארץ (סס כ"ז ד') לכך נאמר שמעו דבר ה' בית יעקב. ואין דבר אלא שבת שנאמר מטצא הפציק ודבר דבר (ישעיה כ"ח י"ג) וכן הכתב אומר ואתה דבר אל בני ישראל [לאמר אך את שבתותי תשמרו וגו'] (שמות ל"א י"ג).

(כז—כח)

וימלך מלך צדקיהו [בן יאשיהו וגו' ולא שמע הוא ועבדיו ועם הארץ אל דברי

ה' אשר דבר ביד ירמיה הנביא] (ירמיה ל"א א וב' ח)

זה הוא שאמר הכתוב במות אדם רשע תאבד תקוה (משלי י"א ז'). אוי לרשעים עד שהן [צומחים הבריות] צווחים ווי ווי. כיון שמלך צדקיהו אמרה ציון ווי עכשיו שלם (קילו) [קצי] ז). אמר ירמיה רבון העולמים מה עוונות (היה) [היו] בידיי שהנביאים

כאיר מגן דוד עין

טו) צמקרא כחז ל כן לשקרי טז) צמקרא כחז ר ל ח. יז) כעין זה המאמר כולל צפסיקתא דדברי וסס ג' על א כ כ י אומרים לעץ חצי חתה. על ל א י ה י ה המשתחוים על הגנות וכו'. והוא קטוב סס. והועתק צילקוט ריש ירמיה וסס ג' על ל א ת ע נ ה וידרכו חת לשונם קשתם סקר. והועתק ג"כ צילקוט חיכה ר' תתקל"ט ועיי' לעיל סוף עכ"ד. ועיי' צאיכה רצתי ריש פ"א דרשת זן עזאי. ח"א ש צפסיקתא נקדרו על ט ו ע ו מאמרים אחרים. והעתיקם צילקוט צפירוס צירמיה סס עד סוף ר' רס"ה ומקלחם גם צילקוט חיכה ר' תתקל"כ צסס מדרש ולא שצק רק מעט.

(פכ"ז - כ"ח) ח) הפרדתי כל זה מכאן ולהלן שלדעתי היא פ' אחרת שנחשבה עם פסקא דשמעו. וסגנון הלשון והענין מוכיח כן. אלל שהנחתי המנין הנדפס כיון שכבר נשתמשו צו צפסרים. ובעל הצילקוט ערצז קלח מענינה של זו הפי' עם ענין פי' דויהי צעת סקרתה וכו'. כחשר רמזתי סס אות כ"ח ולוח ע"א. ואין לדון מזה שכך היתה לפניו. שכבר דרכו למרס המאמרים ולערצס. אמנם לריך לדון מאי ענינה של פרשה זו דוימלך. וצפסיקתא כחלח אחר פי' דשמעו פי' חיכה היתה לזונה והיא חסכים עם הסיומן דש"ח עיי' לעיל פכ"ו אות א'. ומראין הדברים שהמנהג הקדום היה להפטיר בשצת שלפני ת"צ דוימלך. ונשתנה המנהג להפטיר צחזון. ועפ"י מנהג הקדום לא היה מפטירין צחזון אלל בשצת שחל צו ר"ח אצ עיי' לעיל סס. וכ"ל רחיה לדבר שלל היו מפטירין צפרענותא צישעיה ונהא דגרסינן בצרכות כ"ז ע"צ הרואה ספר מלכים ילפה לגדולה יסזקאל ילפה לחכמה ישעיה ילפה לגמחה ירמיה ידאג מן הפורענות. והנה צלחת אף צישעיה כולל פורעניות וחכמה. וציהזקאל כולל פורעניות ונחמות. וכן צירמיה כוללו נחמות. אלל שכשקורין צלצור קורין נחמות צישעיה. ופורענות צירמיה. ומרצצה ציהזקאל. ע"כ אמרו שהחלו צאלו הספרים מורה על כך. ומינה עכ"פ רחיה שאין קורין צישעיה צפורענות אלל צנחמות. ולפי שלל ידעו המעתיקים ענין פי' זו ערצזו אותה עם פי' דשמעו. צ) כ"ה צילקוט ירמיה ר' שכ"ו וכן הגיהו ה"א והרצו.

(עמ'ו) [שעמדו] לפני ועתידים לעמוד אחרי לא החרבת ביתך ע"י אחד מהם אלא על ידי מה היה ירמיה עושה. היה חוזר בשערי ירושלים. היה אומר בה אמר לי הקב"ה אל תאמר גער אנכי (ירמיה א' ז'). והן, לא תגבא בשם ה' (סס י"א כ"ח), והוא אומר להם אף אני איני מבקש להזכירנו ומה אני יכול לעשות והוא בלבי [כאש בווערת] כאשה יושבת על המשבר ואמרתי לא אזכרנו ולא אדבר עוד בשמו והיה בלבי כאש בווערה עצור בעצמותי (סס כ' ע' ג). ואין עצור אלא צרה שנאמר כי עצר עצר ה' וגו' (נחלסית כ' י"ח ד). מה היה ירמיהו עושה. היה חוזר וצווח מעי מעי אוחילה קירות לבי הומה לי לבי לא אחריש וגו' (ירמיה ד' י"ט ה). אמר ירמיה לצרה הזו הייתי מתוקן ו). אמר לו עד שלא בראתי את העולם (הייתי) [הייתי] מתוקן לדבר בטרם אצרך בכסף (סס א' ד'). ואין טרם אלא עד שלא נברא העולם שנאמר וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו' (נחלסית ז' ה' ז):

דבר אחר וימלך מלך צדקיהו כך היתה (מידות) [מדת] של בנות ירושלים. חוזרות ורואות בחורים יושבים בחוץ ומטפחות ומקשות ברגליהם. שכן כתב ותלכנה נטויות גרון [וגו' הלוך ומפוף תלכנה וברגליהם תעבסנה] (ישעיה ג' י"ח). והם מצהלות אחריהם כסוסים מיוזנים שנאמר סוסים מיוזנים משכים היו וגו' (ירמיה ס' ט):

דבר אחר וימלך מלך צדקיהו למה [לא] חרב הבית לא בחודש הראשון ולא בחודש השני ולא בשלישי ולא ברביעי אלא בה'. אלא ביקש (להחריבו) [להחריבו] בראשון עמדה זכותו של יצחק. אמר רבון העולמים זכור לעקידה שנעקדתי לסניך ונתתי טלה תחת טלה י). (ציקס להחריבו) [בקש להחריבו] בשני עמדה זכותו של אברהם שנאמר ואל הבקר רץ אברהם (נחלסית י"ח ז' י"א). בקש להחריבו בשלישי עמדה זכותו של יעקב שנאמר ויגדלו הנערים (סס כ"ה כ"ז י"ג). ביקש להחריבו ברביעי עמדה זכותו של משה. אמר רבון העולמים הסרפן הזה אינו חי אלא מן המים ואני נמלטתי מן המים יג). כיון שבא להחריבו בחמישי לא היה יכול לפי. שנקרא חמישי אריה שנאמר עלה אריה מסובכו וגו' (ירמיה ד' ז') ויחריב את הבית שנקרא אריה שנאמר הוי אריאל אריאל (ישעיה כ"ט א') ויכה את ישראל שנקראו אריאל שנאמר וכארי יתנשא (צמדז כ"ג כ"ד) בחודש שנקרא אריאל על שכתלו דבריו של אריאל שנאמר (אריאל עואג) [אריה שאג] מי לא יירא (עמוס ג' ח' יד).

מאיר

מגן דוד

עין

וענין זה הדרוש על זה המקרא זר מאוד. וצילקוט שם נוסחת המקרא צקוס רשע חלדז חקוה. חבל צקפריס שלנו עפ"י המסורה הנוסחה צווח אדס רשע. וצפתיחחא דחסתר רבתי דרשו כעין זה על המקרא צרצות לדיקים ישוח העם וצמשול רשע יאנח עם. וחולי עזאמת ל"ל צמשול רשע יאנח עם וטעה המעתיק צאשגירת ליטנא. חבל קבנון לטון עד שהן לו מחיס מורה קלח שנוסחת הילקוט עיקר ול"ע. ועיין צילקוט שם שקדר אח"ז. צעעה שהגלה נצובדלנר גלות יכניה חזרו רחמי של נצובדלנר עליהם וכו'. שהוא לעיל פכ"ו וכמו שרמזתי שם לוח כ"ח. וחמס של ק"ל. נראה שדרשו שם שלום שנקרא צו לדיקה וכן דרשו צהוריות י"ח ע"צ וצירושלמי קוטפ פ"ח ה"ג ששלמה מלכות צית דוד צימיו. ג) כלו' והן ארוח ריס לח חנבל וכו'. צמקרא כחוצ צער ת. ד) וכלו' לרה של יולדת. וכלטון המקרא כי קול כחולה שמעתי לרה כמצבירה (ירמיה ד'). ה) צילקוט ירמיה כ' העתיק כל זה מן אמר ירמיה רבון העולמים מה עוונות וכו' עד כאן. חלל שהיא קטוע שם קלח והרכיבו שם עם המאמרים דלעיל פכ"ו וכמו שרמזתי שם צלות ע"א. ו) צחמיה. ז) צסוף קדר עולם רצה. והועתק צילקוט צירמיה א' צטרס חלך צצטן יכול צעתו ח"ל זה קפר חולדות חרס ללמד שהרואהו הקצ"ה לחדה"ר דוד דור ומכהיגו וכו'. ח) כעין זה דרשו צצצת ק"צ ע"צ. ט) חפטר שזה המאמר מוסב על ועס חלך. ומפרש היאך חטאו חפי' הצנות. ויותר נראה שכל המאמר הוא קטוע וחסר. י) דניסן חזל טלה. יא) דלייר חזל סור. יב) דסיון חזל חלומים. יג) דחמוז חזל קרען. יד) וכעין זה צפסיקחא דדברי צסוף פ"י והועתק צילקוט ר' רכ"ט ח"ר חצין עלה חריה צחזל חריה והחריב חת חריאל וכו' על מנת שיצא חריה צחזל חריה ויצנה חריאל וכו' עיי"ש.

מסיקתא וימלך רבתי (כז-כה) קלד

אמרו המלאכים לפני הקביה רבונו של עולם אינו זו ירושלים שנאמר זאת ירושלים בתוך הגוים (שמי) [שמתי] (יחזקאל ה' ה') טו). אמר להם ותמר את משפטי לרשע מכל הגוים (סס טס ו') טז). אמרו לו והם עמך ונחלתך אשר הוצאת בכחך הגדול (דברים ט' כ"ט). אמר להם כי שכחוני [עמי לשוא יקטרו וגו'] (ירמיה י"ח ט"ו). אמרו לו עשה בשביל האבות. אמר להם והאבות מבערים את האש (סס ז' י"ח). אמרו לו עשה בשביל הננים. אמר להם וימרו בי הבנים לא אבו לשמע אלי (יחזקאל כ' כ"ח) ז). אמרו לו עשה בשביל שבטו של יהודה. אמר להם ויעש יהודה הרע (מלכים א' י"ד כ"ז). אמרו לו עשה בשביל הגדולים. אמר להם ראשיה בשוחד ישפטו (מיכה ג' י"ח). אמרו לו עשה בשביל השבטים. אמר להם יס). וגר וראובן וחצי שבט המנשה יט). בה' אלהיכם וגו' כ). אמרו לו עשה בשביל שבטו של דן כח). אמר להם ויקימו להם בני דן את הפסל (סופטים י"ח ל'). אמרו לו עשה בשביל התלמידים. אמר להם ותופשי התורה לא ידעוני (ירמיה ז' ח'). אמרו לו עשה בשביל הנביאים. אמר להם מחטאות נביאיה עונות כהניה (איכה ד' י"ג). אמרו לו עשה בשביל המלכים. אמר להם ואת המרכבות אשר על הגג עליית אחז אשר עשו [מלכי יהודה] (מלכים ז' כ"ג י"ז) כז). אמרו לו מלאכי השרת עשה בשבילנו. אמר להם ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים (דב"י ז' ל"ו ט"ז). אמרו לו עשה למען שמך שנקרא עליהם. אמר להם ואת שם קדשי חיל לו כג). אמרו לו אין אתה רוצה להתפיים. איקונים של אביהם מהו עושה אצלך. ה ש ל י כ מ ש מ י מ א ר י ק ת פ א ר ת י ש ר א ל (איכה ז' א') כד). האמירה הזו שהלבישו אותך מה היא עושה עליך. אלולי שהדבר כתוב אי אפשר לאומרו עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו וגו' (סס טס י"ז) כה). אמרו לו רבון העולמים אין זו ירושלים שהכתבת עליה הן על כפים חקותיך (ישעיה מ"ט ט"ז). אמר להם גם אני אכה כף על כפי והנחתי חמתי (יחזקאל כ"ח כ"ז) כו). כיון שראתה ציון שאינו רוצה להתפיים התחילה ואמרה ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני (ישעיה מ"ט י"ז). יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתבנה מקדשך במהרה בימינו ותשוב שבינתך בתוכה ותקבץ גליותי מארבע כנפות הארץ ויבנו ערי יהודה וישבו שכם כז) וירשנה בזמן קריב אמן.

מגן דוד עין מאיר

טו) כלו' ועמה חתה וחריצה. טז) צוקרא כחוז לרשעה. יז) צוקרא שלפנינו לא מקיים לא לנו לשמוע חלי. והאי סיומא הוא סס צפוק ח' וימרו צי ולא לנו לשמוע חלי. וחולי ט"ס הוא צלשגירת לישכא. וצילקוט יחזקאל ה' העתיק זה המחמר וסס ליתא להא סיומא. יח) המחמר קטוע וחסרה התשובה. יט) המחמר קטוע וחסר. ז"ל ח"ל עשה צעזיל גד וכו' דהיינו אוחס טצעצר הירדן. כ) התשובה קטיעה וחסירה. כח) שפערד ג"כ משאר השצטים. וכל חילו המחמרים קיטעוס צילקוט יחזקאל סס לגמרי. חלל ג' חסר צצח דגדולים עשה צעזיל הקטניס ח"ל וחופשי התורה לא ידעוני. ויראה טכצר היו הדברים משוצטים חף לפני צעל הילקוט וקיטעס לגמרי. כג) צוקרא כתוב ואת המוצרות. גס צצח זו ליתא צילקוט סס. כג) וכ"ה ג"כ צילקוט סס. חלל לא נמלא בן צוקרא חלל ויסל לו חת סס קדשי ציחזקאל ל"ו כ'. כד) שדמות יעקב חקוקה צכסא כאמרס צצ"ר פק"ח. וצאיכה רצתי פ"צ ג' ד"ח השליך וגו' ח"ר י הו ש ע צ ר' כ ח מ י ה משל לצבי מדינה שעשו עטרה וכו' כך אמר הקב"ה לישראל כלום אתם מקיטעין אותי חלל צעזיל איקונין של יעקב שחקוקה על כסאי הח לבון טרון צלפיכון הוי השליך וגו'. כה) צאיכה רצתי סס וריש פ"ח. ר' יעקב דכפר חגן מפרש ליה מהו צלע חמרתו מצצע פורפירא שלו. כו) צוקרא כחוז וגס חני חבה כפי וגו'. כז) הז"ח והרצ"ו הגיהו סס. ועיקר כראה ש כ ס. כלו' שתחזור שכם חיד הכותים ליד ישראל. ח"ח"ח צפסיקתח נסדרה חסר פי' דשמעו פי' איכה היתה לזונה. שהיא הפטרת חזון. ולקח המסדרה מן הפתיחות דאיכה רצתי וסדרס על איכה היתה לזונה. ח' פתיחתח ד' והמה כאלדס עצרו צרית. צ' פתיחתח ג' לא ישצתי צקוד וחסקים. ג' ויקרא ה' לצאות ציוס ההוא לצבי וגו' והוא צריש איכה רצתי. ד' כה אמר ה' לצאות החצוננו וגו' והוא סס צנדפס צפתיחתח צ' (והלמת שהיא פתיחתח לעלמה). ה' מי האיש החלס ויצן וגו'. והיא פתיחתח צ'. ו' דרוש על לשון איכה וגו' נציחיס שהשתמשו צה והיא צריש איכה רצתי. וחל"כ דורש כל המקרא מן קריה נלמנה עד ולשיצה שופטיך. והועתק צילקוט סס עפ"י דרכו עי"ש

פסיקתא על נהרות בבל רבתי כח

פכ"ח

על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו

את ציון על ערבים בתוכה תלינו כנהרותינו וגו' (תהלים קל"ז א' וב' ח)

זו היא שנאמרה על ירי ירמיהו הנביא אהלי שורד וכל מיתרי נתקו (ירמיה י" כ'). כנגד מי אמרו למקרא הזה. לא אמרו ירמיה אלא כנגד ישראל. אע"פ שאמרו כנגד ישראל חזר ואמרו על הקב"ה. בשעה שגלו ישראל וחרב בית המקדש ונעקרה סנהדריו היה הקב"ה בוכה עליהם [כמר] נפש ז) והיה נושא עליהם קינה ומתמיה עליהם אמר עליהם אהלי שורד ונכנסו השונאים ובזזו את מקדשי ואני יושב ומחריש. ואין אהל לאלא בית המקדש שנאמר אהל שכן באדם (תהלים ע"ח ק'). אלא מה אעשה מדת הדין הוא לפני: וכל מיתרי נתקו זה סנהדרין שהיא דומה (לאלים זמיתיו) [לעולם כמיתרים] לאהל ג). כשם שאהל אינו יכול לעמוד אלא ע"י מיתרים. כך אלמלא זקנים שיושבים בסנהדרי גדולה ומתקנים את המועדות ומעברים את השנים ואת החדשים ומתירים את המותר ואוסרים את האיסור ומיישבים את העולם אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת: בני יצאו בני ואינם (ירמיה סס) וכי אין ישראל קיימין בעולם. והלא אתה מוצא שקיימים ישראל מסוף העולם ועד סופו. אלא מהו שאמר בני יצאו בני ואינם שאין עושים בני את המועדים כתיקנם כשם שנצטוו בסיני ד): כך הייתה כנסת ישראל אומרת לאומות העולם. בשעה שגלו היו מתמהין כשהיו רואין אותם השחירו פניהם כשולי קדירה ה) ואומרים הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי משוש לכל הארץ (איכה ז' ע"ו). אלו הן שנאמר בהן ויצא לך שם בגוים ביופיך כי כליל הוא בהדרי וגו' (יחזקאל ט"ז י"ד) באותה שעה צדקו עליהם את הדין ואמרו חלילה להקב"ה [לעשות דין] בלא דין. לקיים מה שנא' ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת וגו' ואמרו על אשר עזבו ברית ה' וגו' (דברים כ"ט כ"ג וכ"ד ו'). אמרה להם אל תראוני שאני יסחרהרת ששזפתני השמיש (שפי"ט א' ו') מה אתם רואים שהשחירו פניי כשולי קדירה. ששזפתני השמיש מעשי גרמו לי שהנחתי להקב"ה והלכתי אחר ההמה והלבנה. ומי גרם לי שעשיתי כל המעשים הללו בני אמי נחרו בי (סס) בני אמי נביאי השקר שהיו לי כגון צדקיהו בן כנענה וחביריו הם גרמו לי שאבא ליד הצער הזה. שמוני נותרה את הכרמים (סס) כשנצטויתי מסיני לא נצטויתי שאשב [ומשמר] אלא יום אחד ועכשיו שמוני נותרה את הכרמים יושבת ומשמרת שני ימים טובים ואיני יוצא בהם ידי חובתי כרמי שלי לא נותרתי (סס ז): אין נוטה עוד אהלי [ומקים יריעותי] (ירמיה סס). מהו. וכי אין בית המקדש עתיד ליבנות. אלא אין נוטה עוד

עין

מגן דוד

מאיר

פכ"ח ח) גרמין צמח' סופרים פי"ח ה"ג לענין המזמורים של כל יום ויום. צט' צלח צד' פסוקים נוטל ירמיה הנחלס מלחם וגו' עד כי לחה עשית לח כל אלה (ירמיה י"ד פסוק י"ט עד כ"ג) שני מזמורים הללו אלהים צלו גוים (תהלים ע"ט) ועל כהרות צל. ותו גרמין החם הי"ד. יש שקורין ספר קינות צערז ויש מאחרין עד הצוקל לחחר קריחת תורה וכו' וקורא צבכיה וציללה חס יודע הוא לחרגמו מועצ ואס לחו נוחו למי שידע לחרגם צטוב ומחרגם לפי שיצונו שחר העם והנעים והמינוקות וכו'. והלאה שהיו דורשים ומפרשים ג"כ חס ענין המזמור של יום או ענין שקורין צו. כמליש למידן שפסיקתא זו ולחחריה חס לח"צ. ואפשר נמי שלא היו דורשין אלא צעצת שחל להיות צו ח"צ. חבל בפסיקתא דמהר"ש צלצער לח נוטלה פי' לח"צ. צ) כן הגיה הז"א. ג) כן הגיהו הז"א והר"ז. ד) לפי שצטלה סנהדרין מלקצוע חדשים בקדרם וכדמסיק לקמן. ואחר עליהם ואינם לפי ששמירת המועדים חס עיקר גדול וכל אלו שנצטלו מירחאל לח נצטלו עד שפרשו מן הלצור צקציעת המועדים. ה) כלו' שהאומות היו מתמהין כשראו שהשחירו פניהם של ישראל. ונקיט הק' ליטנא דמשמע שהאומות השחירו מעום ציס גדא. ו) כלו' שישראל מלדיקים לח הדין ואמרו על אשר עזבו וגו'. ז) כולל מדרש

פסיקתא על נהרות בבל רבתי כה קלה

אהלי מסים ואין מקים יריעותי מסים. אלא מקדש ראשון שבנאו בשך זדם נפל ביד שונא אבל מקדש אחרון שהקדוש ברוך הוא בונה אותו שנאמר בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יבנם (תהלים קמ"ז ז') שוב לא יחרב לכך נאמר אהלי שורד וגו'. דבר אחר על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו מה ת"ל שם י שבנו. מלמד שלא היתה להם ישיבה. משיצאו מא"י עד שהגיעו לפרת לא היה להם מנוח לישיבה. לפיכך נפלו עליהם בעילה (ה) אמרו אלהיהם של אלו רחמן הוא וכיון שמשבירים לו פנים הוא חוזר ומרחם עליהם. שמא ישונו ויתחברו כולם ויקראו לאלהיהם ויחזרו ולא הועלנו כלום (ע). לפיכך היו דוחקים אותם ומריצים אותם על כרחם שנאמר על צוארינו נרדפנו וגו' (איכה ה' ה') קלים היו רודפינו וגו' (שם ד' י"ט): מה ראו ישראל לבכות על נהרות בבל. א"ר יוחנן הרג בהם פרת בישראל יותר ממה (טהרנו) [שהרג] בהם נבוכדנצר הרשע. כשהיו שרוים בא"י לא היו שותים אלא מי גשמים ומימי נוזלים ומימי מעיינות. וכיון שגלו לבבל שתו מימי הפרת ומתים מהם הרבה (י). לפיכך היו בוכים על ההרוגים שהרגו בהם אויביהם. ועל מיתתם שמתו בדרך ולא הניחום לקוברם. ועל ההרוגים שהרגו בהם [מימי] פרת (יא). ולא עוד אלא שהיה נבוכדנצר הרשע יושב בספינה הוא וכל גדוליו וכל שריו ועמהם כל מיני זמר שנאמר כשדים באניות רינתם (ישעיה מ"ג י"ד). וכל מלכי יהודה מושלכים בשלשלאות [של] ברזל והולכים ערומים על שפת הנהר. נשא נבוכדנצר הרשע את עיניו וראה אותם אמר לעבדיו מפני מה הולכים הללו בלא משאוי. מיד נטלו משאוי והניחו על כתיפם עד שנכפפות קומתם מפני המשאוי. שכך אמרו על עצמם על צוארינו נרדפנו (איכה ה' ה'). באותה שעה געו כל ישראל בכבייה עד שעלתה בכייתם למרום (יז). אמר ר' אחא בר אבא באותה שעה בקש הקב"ה להחזיר את כל העולם כולו לתוהו וכוהו. אמר הקדוש ברוך הוא

מאיר מגן דוד עין

זה על אהלי שורד וגו' צאליהו רצח פ"ל. ושם ג' בני חוניה שלי כגון חכניה צן עזור ואחאב צן קוליה ו ל ד ק י ה צן ת ע ס י ה שנתכצחו עלי סקר וכו' ועיי"ש. ודרוש דשמוכי נוטרה וגו' דרשיה ר' אצא צעס ר' יוחנן צעה"ש רצה פ"א. וצקננון אחר שס לר' חייא צעס ר' יוחנן לענין הפרשת חלה. והוצא צפסיקתא צפי' דשמעו צעס ר' אצא צו צו ר' חייא צעס ר' יוחנן עיי"ש. וכל שהוא ע"ס. וצירושלמי דעירובין סוף פ"ג גריס לה צעס ר' צא ר' חייא צעס ר' יוחנן. וצאמת שעיקר סגנון זה הדרוש הוא מדרש קדוש עיין צאליה רצה פכ"ט וצאדר"ג פ"ב. וכצראה וצאדר"ג שס הוא לר' חכניה סגן הבהנים. וצוקומות שרומתי הגי' סצורה הייתי צאקצל סכר על שניהם ואיני מקצלת סכר אלל על אחד. ולפי הנוסחא שלפנינו יש לפרש שאיני יולל צכל אחד מהם חוצת ודאי אלל ספק. וחולי שט"ס נפל צספרים וז"ל ואל כי יולל וכו' וכלו' שאין חני יולל י"ח עד שאשומר שניהם. (ח) כלו' לפיכך נפלו וכו' לפי שאמרו אלהיהם וכו' כדחסיק. והז"א הגיה לפי שבעלו עליהם צעס לה. וצד"פ איתא צעס לה. וצילקוט תהלים שס הועתק המאמר וקיטע אלל הד' מלות לבגור. וכסדר זה המאמר גם צמדרש תהלים שס. וכצר קיטע המסדר שס אלל המלות. ועיקר אלל המאמרים הם צאיכה רצתי פ"ה צפסוק על צוארנו נרדפנו עיי"ש. וע"ע לקמן פל"א. (ט) צז"א ולא נפעלנו כלום והוא ע"ס. והילקוט שס קיטע אלל הדצרים וקילרס כדרכו. (י) צד"פ שחו ממיס הפ"ר י"ט' מ"ח מהס הרצה. וכצצ הז"א ר"ל מי פרת שהס דוקרים הצני מעיס פ"ר י"ט לשון דקירה כמו וכלפעוני יפריש וכן יסד צקינות מי פרת קרציומו דוקרים. וצמדרש תהלים שס הגי' שחו מיס הפ"ר י"ט ומיסי. ויש נוסחאות שס ג"כ הפ"ר י"ט וכו'. אלל הילקוט העתיק שחו מיס מ"פ ר"ת ומיסי. ועדיין ל"ע סצציר פט"ז פ"ח ש"מ פ"ה ו"לך איכא נוסחאות ש"מ פ"ח ואיכא נוסחאות ש"מ פ"ח עיי"ש. וכצר יש לפרשו מלשון וצתי פרש על פניכם וכלו' מיס מרופשים מעיט וכוה. וענין זה שהרג צהס פרת הזכר ג"כ צאליהו רצה פ"ל. (יא) מלות ואל הכי חוס לקוצ ר"י קיטעום צמדרש וצילקוט שס. (יז) צמדרש תהלים שס הגי' אחר לעצדיו מ"ח הללו הולכין צקומה זקופה צלל משאוי אין לכם משא שיחנו על צוארם צאותה שעה הצילו ספרים ועשו אותם כפומת ומלחו אותם חול זהניחו על כחפס עד שנכסף קוומתם וצאנו על עלומם וכו' שעלתה סועתם וכו'. וכ"ה צילקוט. ויראה שכך היתה נוסחתו צפסיקתא שלפנינו. וכן

פסיקתא על נהרות בבל רבתי כח

כל מה שבראתי לא בראתי אלא בשביל אלו. שנאמר גם אני אכה כפי על כפי והנחתי חמתי (יחזקאל כ"א כ"ז) יג) עולם שבראתי לא בראתי אלא בשתי ידי שנא' אף ידי יסדה ארץ וימיני וגו' (ישעיה מ"ח י"ג) אחריבנו יד). אמר רבי תחליפא בר קרויה באותה שעה נכנסו כל מלאכי השרת ועמדו לפני הקדוש ברוך הוא ואמרו לפניו רבונו של עולם עולם ומלואו שלך הוא לא דיך שחרבת דירתך של מטה אלא שתחריב בית דירתך של מעלה טו). אמר להם וכי תנחומים אני צריך. או בשך ודם אני שאני צריך (תנחומיך) [תנחומיכם] הרי אני מכיר בסוף. שני' עד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסכול אני עשיתי ואני אשא (שם מ"ו ד') טז). על כן אמרתי שאו מני אמר בבכי אל תאיצו לנחמני (שם כ"ז ד') אל תוסיפו לאמר אלא תאיצו. אמר להם (תנחומיך) [תנחומיכם] הללו שאתם מנחמים אותי ניאוצים הם לפני. רדו מלפני ושמו את משאוי מעל בני יו). מיד ירדו יו). לא מלאכי השרת בלבד אלא אף הקב"ה נשא עמהם. אלשלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו למענכם ישלחתי בבלה (שם מ"ג י"ד) יט): וכל ישראל באים הגולה כ) יצאו לקראתם בני (נראה) [בארי] ובני מדינות אחרות (והיה רואה) [והיו רואים] אותם מוטלים בשלשלאות של ברזל. היו מתמהין וכוכים עליהם ואומרים עם ה' אלה ומארצו יצאו (יחזקאל ל"ז כ') דבודאי דאילו הם כח): מה עשו בני בארי. באותה שעה הפשיטו את עבדיהם ואת שפחותיהם והקריבום דורון לנבוכדנצר כז). אמר להם על מה אתם עושים [כך]. אמרו לו אנו אומרים שמא מלך אוהב ערומים אתה. אמר להם הואיל ואינו אלא דרך בזיון לכו והלבישום לישראל כג). מה שכתב של בני בארי. גמח עליהם הקדוש ברוך הוא חסד מכל ארץ ישראל. ואין לך בארץ ישראל (ספיה) [שהיו] יפים ביותר אלא בני בארי. אמרו

פאיר מנן דוד עין

תרגמו המחרגם צאיכה שם. על פירקת לוורנח חטעננח כד הוינח חזלין צצציתח חמח כצוכדנלר רשיעח סרכיח דצני ישראל דחזלין ריקנין פקיד לחייטח ספרי חורייתח ולמעצד מנהון גוללקן ומליאו יתהון מן פרידח די על ספר פרת וטען יתהון על לווריהון וצי היא זימנח לצינח לא הות כייחח לנח. יג) צמקרח כתוצ וג. יד) צמדרש תהלים וצילקוט שם. ועיי' צרכות כ"ט ע"ח. ועיי' צחליהו רצה פ"ל דדרשוהו צענין אחר. וע"ע צריש כתוצות דשמיס כצרחו ציד ח' וחרץ ציד ח'. טו) צמדרש תהלים וצילקוט שם ח"ר ח ל פ ח צר קרויח וצד"פ ח"ר ח ל י פ ח. ונראה דנוקחת ת ח ל י פ ח הוא שיצוט. טז) צמקרח כתוצ ועד זקנה. צמדרש תהלים שם וצילקוט הגי' ח כ י מ כ י ר צ ר ח ש ו ח י מ כ י ר צ קוץ וכו'. וב"ה צחליהו זוטא פ"ט עיי"ס. יז) צמדרש תהלים וצילקוט שם הגי' ו ש ח ו המשחוי מעליהם ועל פיהם הגיה הז"ח ו ש ח ו ח"ל. ודרוש חל תחילו הוא לר"ל צפתיחתח דאיכה רצתי כ"ד ועיין צחליהו זוטא פ"ט. יח) צמדרש וצילקוט שם מיד ירדו מלאכי השרת ונטלו המשחוי מעליהם ולא וכו'. והגיה כן הז"ח ח"ל. יט) עיין מגילה כ"ט ע"ח וצמכילתח דצח פי"ד. וכחצ הרד"ק שם לפי מה שנחלח צדצרי רז"ל ידמה שהם היו קורין שלחתי צקצוץ שפחים השי"ן. והפייטן להושענא יסד קהלות צצלה שלחת רחום למענם שולחת. צאיכה רצ" פ"ה גרסינן צחורים טחון כ ש ח ו חת מולח שלח היה רחיים צצל וכשעלה כצוכדנלר הטעינן רחיים והורידן הה"ד למענכם שלחתי צצלה והורדתי צריחיס כלס צריחיס כחיצ. והערודן ערוך צריח כוסחתו הכי. וכיון שעלה כצוכדנלר לח"י היה חוסס הצחורים ומטעינן רחיים להוליכן לצבל צאותה שעה אמר הקצ"ה כצר נשצעתי לצניי עמו חכבי צצרה צדין שחחח עמון צבל צרה הה"ד בה אמר ה' וגו' למענכם שו לחתי צצלה והורדתי צריחיס צריחיס כחיצ וכשדים צחניות רחם הוון רבצין זמרין קדמיהון ואינון טעונין ומחלבין על חרעח על ברסיהון דלח צטיצתהון. ומפרש צ ח כ י ו ח שהיא מליצה לצחמות שהיו רוכצים עליהם. וכל הענין הזה הוא צחליהו זוטא פ"ט עיי"ס. כ) השחח הוא חוזר לענין הספור. וצמדרש וצילקוט שם ליחח להנהו ד' מלוח. כח) כלו' שפכירוס שצכ"י הס. והז"ח הגיה צודחי חלחיהם עשה להם. וצמדרש וצילקוט שם ליחח להח. חלח גריס ילחו לקרחס צני צחרי וצני מדינות אחרות היו רוחין אותם ערומים מה עשו צני צחרי וכו'. כז) העצדים והשפחות הערומים. כג) צמדרש וצילקוט שם הגי' מה עשו צני צחרי הפשיטו חת עצדיהם וחח שפחותיהם והקריצום דורון לפני כצוכדנלר חמרו לו שחח מלך חוהצ ערומים חחח אמר להם לכו והלבישו חח צכ"י. ולפי כוסחח זו אפשר לפרש

מסיקתא על נהרות בבל רבתי כה קלו

כל אדם שנכנס לשם אינו מבקש לצאת בלא עבירה כד: מהו גם בכינו שהם מנכים עמהם הקדוש ברוך הוא כה).

דרש ר' יצחק על ערבים בתוכה תלינו כינורותינו (מהלים טס ז'), בא וראה עפרה של ארץ ישראל לתשובה כו). עד (סיהיו) [שהיו] בארץ ישראל היה ירמיה אומר להם עשו תשובה עד שלא יתחתם עליכם גזר דין ולא קיבלו. כיון שגלו היו נוהגים קדושה במצות נטלו כינורותיהם ותלו אותם בערבות: כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ונו' (טס טס ג') באותה שעה אמרו להם אומות העולם עמדו ושוררו לפני עבודה זרה בדרך שהייתם משוררים בבית הטקדוש. אמרו להם אילו אמרנו שירה במקומינו לא גלינו מארצנו ועכשיו היאך נאמר שירה לפני עבודה זרה. היה רבי יצחק בן טבלאי אומר. משלו משל למה הדבר דומה. למלך בשר ודם שנשא בת מלכים. אמר לה עמדי והשקני כוס אחד. ולא רצת להשקותו. כעם עליה והוציאה מתוך ביתו. הלכה ונשאת למוכה שהין. אמר לה עמדי והשקני כוס אחד. אמרה לו ריקה בת מלכים הייתי ונשאתי למלך. ועל שאמר השקני כוס אחד ולא רציתי להשקותו כעם עלי והוציאני מתוך ביתו. שאילו השקיתיו הייתי מוסיף על כבודי כבוד והייתי במקומי. עכשיו אתה אומר לי עמדי והשקני. אף כך ישראל אומרים לאומות העולם. אילו אמרנו שירה לפני הקדוש ברוך הוא במקומינו על כל הניסים שעשה לנו ישבנו במקומינו ולא גלינו מארצנו. ועכשיו נאמר שירה לפני עבודה זרה. מיד עמדו והשליכו מהם תילי תילים של הרוגים. ואע"פ שהרגו כהם הרבה היתה להם שמחה שלא אמרו שירה לפני עכו"ם שנאמר ו ת ל ל י ג ו ש מ ח ה (טס כז). באותה שעה נשבע הקדוש ברוך הוא לישראל שבועה שלימה. כביכול הוציא על עצמו אם לא אעשה שבועתי שנאמר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני (טס טס ה'). נטל הקדוש ברוך הוא ידו והחזירה לאחוריו בשעה שגלה ישראל. כענין שנאמר השיב אחור ימינו מפני אויב (ליכפ ז' ג') כח) כביכול לא החזירה הקדוש ברוך הוא למקומה. וכן אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אשכח ימיני שהחזרתי לאחוריי אם לא אקים לכם שבועה זו ולא אשכח אתכם בין האומות העולם. תדבק לשוני לחיכי אם לא אזכיר את ירושלים כע) אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי (מהלים טס ו'). שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לירושלים כל שמחתה כענין שנאמר ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם (ישעיה ל"ה י') וכל המתאבל על ירושלים בעולם הזה ישמח עמה לעתיד לבא שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה (טס ק"ו י'). אמרו משום אביי אין שמחה בא אלא בתשעה באב. לפי שקבעו אבל בזמן הזה. ועתיד לפני

מאיך מנן דוד עין

טעמו חת הצגדים לדורון. כד) צמדרש וזילקוט טס כעה הקצ"ה עליהם חסד מכל ח"י זהם יפיע יוחר אמרו וכו'. ח א מ " ח ט לא מלחמי מי שפירש חותן צני צארי מי הס. ומקנגון הקפור מוכח שצני ארץ ישראל הס. ואומר ח"י טהם משפחה ומשפחות צני אשר זהו צרי שהוזכר צדה"ח ז' ל"ו. חלל שהוא טס סקר חל"ף. וענין המאורע הוא שבשהולכו גולי ירושלים לרצלה צארץ חונה שהוא קמוך לגזול אשר. שהיה כצובדנלר יושב טס. ילאו צני צארי לעשות חסד עמהם. וכבר היו צנות אשר מפורסמות ציופין כדאיחא צצ"ר סוף פע"ח וצלישנא חמריכא דפל"ע טס. כה) צמדרש וזילקוט טס שהיו צוכים ומצכים הקצ"ה וכו'. ועיין כל זה צחליהו רצה פ"ל. כו) כלו' האך גרמה עפרה שיחזרו צחשוצה לפי שהיו ככספים לשוצ חליה. כז) כל זה הוא צחליהו רצה טס סתם. וצמדרש תהלים וזילקוט טס הוא לר' ילסק צן טבלל כמו שהוא לפנינו. חלל טסם מקופר תהלים טטלטו צעלום ורללו צהונות ידיהם צפיהם וכעין שהוא לפנינו לקמן צפוי ל"ח עיי"ט. וכל הסנגון צמדרש תהלים טס היא כעין שהיא לקמן טס. ופירש ו ת ו ל ל כ ו מלשון חלי חלים. כח) עיין לקמן צפוי ל"ח וצחליה רצתי טס. וצחליהו רצה טס גריס על חותה טעה הוא חומר התשכח אשה עולה ונו' חס חשכחך ירושלים ונו' והוא ג"כ כענין דלקמן. כט) עפ"י סגנון המקרא דתהלים טס. ל) סוף מוספתא דתענית ודקוטה וצ"צ ס' ע"צ.

פסיקתא

בכה תכבה

רבתי כמ

הקדוש ברוך הוא לעשותו יום טוב שנאמר והפכתי אכלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם (ירמיה ל"א י"ג) (ל).

פכ"ט

בכה תכבה בלילה (איכה א ב')

ילמדנו רבינו הכהנים מהו שיהא מותר להם לטבול לתרומתם בתשעה באב. אמר רבי הנינא סגן הכהנים כד"י בית אלהינו לאבד עליו טבילה אחת (צרייתא מענית י"ג א') (ל). אין צריך לומר שאנו צריכים להיות נזכרים חורבן הבית. אמר הקב"ה אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני (תהלים קל"ז ה') (ז) וכן ירמיהו אומר זכור תזכור ותשוח עלי גפשי (איכה ג' כ'). כביכול ראה מה כתב בכבודו של הקב"ה ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר וגו' (ישעיה כ"ג י"ז). וכן הוא אומר על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי (שם ס"ד') (ג). כביכול אמר הקב"ה כשם שהוא למטן אף לפניי בבכיה למעלן על מה שהגיע. כביכול בכייה לפניי על שהנחתי שכינתי שנאמר זאת מנוחתי עדי עד וגו' (תהלים קל"ז י"ד). והיא בוכה על שהנחתי כבוד מנוחתי מתוכה והנחתי. לכך היא בוכה. מניין שקראו בעניין בכה תכבה בלילה (ד).

ובכה תכבה בלילה] כך פתח ר' תנחומא בי ר' זה שאמר הכתוב כה אמר ה' תרדנה עיני דמעה יומם ולילה ולא תדמינה (ירמיה י"ד י"ז) (ה). אמר להם הקדוש ברוך הוא בכה תכבה בלילה אתם בוכים בלילה ואני בוכה יומם ולילה. למה. שאין לפניי שינה שנאמר הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל (תהלים קכ"ח ד'). ואמר את הדבר הזה כה אמר ה' תרדנה עיני דמעה יומם ולילה לא גלה הכתוב אם הנביא אמר תרדנה עיני דמעה אם לאו. אלא שמה שהוא אומר יומם ולילה ואי אפשר לבשר ודם לבכות יומם ולילה. ואומר מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה יומם ולילה את חללי בת עמי (ירמיה ח' כ"ג) (ו) ש"מ בהקדוש ברוך הוא מדבר. שאין לפניי שינה שנאמר הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל (תהלים ס"ט).

בכה תכבה למה שתי בכיות. בכייה על הרוגיה. בכייה אף על הרעב שהיה שם. שהיו אוכלים בשר בנים ובנות כמה שנאמר ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לברות למו וגו' (איכה ד' י'). אמר רבי יוחנן כשם שהיו אוכלים בני ציון בשר בנים ובנות (סנא' ויהי) כך היו נשי שומרון אוכלות בשר בנים ובנות שנאמר ויהי רעב גדול בשומרון והנה צרים עליו וגו' ויהי המלך עובר על החומה ואישה צעקה אליו לאמר הושיעה אדונינו המלך ויאמר לא יושיעך מאין אושיעך המן הגורן או מן היקב (מלכים ז' כ"ה עד כ"ז) (ז). אמר לה האלהים אני. אף על פי כן הזר וקיבלה.

עין

מגן דוד

מאיר

(ל) ז"מ איתא אין משה משה זל והז"ל הגיה אין משה זל. וצוקף תוספתא דתענית גרסינן לוחן ימים עתידין להיות ימים נוצים לישראל שנאמר כה אמר ה' לום הרציעי וגו'. וסגנון ארור משה וסל א צ י הו א זר. ונראה שנסתבס כאן שם הדורש. א"מ א"מ מראין הדברים שפיקר הדרוש הוא מר' יצחק בן טבאל. ונדרש תהלים הועתק מהפסיקתא שלפנינו. אלא שערצב עבין הדרוש עם הדרוש דלקמן פל"א. וצאליהו רבה נסדרו המאמרים על מזמור אלהים זלו נויס וגו' שהוקצע ג"כ לת"צ עיין לעיל לוח א'. ואין צידי להכריע על קדימת ואיחור המאמרים אם עקרב שם או עקרב לר"י שלפנינו.

פכ"ט (א) תענית שם הני' טבילה פעם אחת צננה ועיי' בתוספות זילב י"ח ע"צ זד"ה כל חייבי טבילות דגרסי ר' חנינא בן חנניגוס. (ז) וכדלריש לעיל פי' כ"ס דהקצ"ה אמר כך. (ג) והוא מדרש ג"כ כלשי הקצ"ה צמי' דלעיל. (ד) כלו' שהקצ"ה צובה והשכינה צובה. והגיה הז"ל על ש הו א זל א ת י כצוד מנוחתי זל"ל. ועיין צרבה שם דלריש צובה ומצבה הקצ"ה עונה דבתי ויקרא וגו' לבכי ולמספר. (ה) צוקרא לוח כה א מ ר ה' וצוקרא לוח ל י ל ה ו י ו נ ו ס זל וגו'. (ו) דמוכח שהנצי"ל לא היה צובה יומם ולילה. (ז) צוקרא כמוז לריס עליה וגו'

פסיקתא בכה תבכה בלילה רבתי כט קלז

אמר לה מה לך שנאמר ויאמר המלך מה לך ותאמר האשה הזאת אמרה לי תנה את בנך ונאכלנו [וגו'] ונכשל את בני ונאכלנו ואומר אליה וגו' [ותחבא את בנה] (סס סס כ"ח וכ"ט ט). מי (טהיה) [שהוא] שומע סבור שהטמינה אותה חי [א"ר יוחנן שחוט ומבושל היה] לאוכלה לעצמה ט. מנין שנאמר (ותחמר) [ואמר] אליה [וגו'] תני את בנך ונאכלנו (סס). ונשחטהו אין כתב כאן. הוי (מכלל) שהיה שחוט ומבושל. ויאמר המלך כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף אם יעמוד ראש אלישע בן שפט וגו' (סס סס ל"א י). אמר רבי יוחנן בחורבן ראשון ובחורבן השני אכלו אבות בשר בנים ובנות. והוא שירמיה מקונן עליהם. לכן אבות יאכלו בנים בתוכך ובנים יאכלו אבותם וגו' (יחזקאל ה' י"א).

דבר אחר למה שני פעמים בכיה בכה תבכה. בכיה על ירושלים. בכיה על גהרות כבל כמיש על גהרות כבל שם ישבנו גם בכינו וגו' (תהלים קל"ז ח'). בכיה תבכה על עצמה ובוכה על שפירש מהם ירמיה יצ. למה. שהיה מיקל את העול מעליהם. מה היה עושה. היה נותן את הקולר על צוארו. והיה נבוזראדן מסירו והיה אומר לו (חזול) [חובל] אתה בנפשי. שלא ישמע המלך ויאמר לי וכי לא פקדתיך עליו. שנאמר קחנו ועיניך שים עליו ואל תעש לו וגו' (ירמיה ל"ט י"ג). א"ל שלשה דברים אני רואה בך. נביא של שקר. ורוצח. ומבעט ביסורים יג. אמר לו לא על ידיך אמר הקב"ה שהמקום צריך ליחרב יד. אמר לו על ידי ועל ידי אחרים. והוא מכנים עצמו בקולר. והיו (הסנאים) [השנאים] רודפים. וכיון שהיו רואים אותו עמהם היו מהלכים מעט מעט. והיאך היו רודפים מה היו עושים טו). היו נוטלים אחד מהם והורגים אותו ועושים אותו איברים ומשליכים אותו לפניהם. והם רואים ומהלכים שלא בטובתן. כשם שהלסטים (עושה) [עושים] כשהם (רועים) [שובים] את הצאן טז). כמיש על צווארנו נרדפנו (איכה ה' ה') לכך [בכו] הוי בכה תבכה בלילה יז).

מאיר מגן דוד עין

ויהי מלך ישראל עיזר וגו' חזק ויחמר אל יושעך ה' וגו'. ח) צמקרא כתוב חמרה חלי תני וגו' וכאכלהו ואמר וגו'. ט) כ"ה צילקוט מלכים סס (חלל שחקירים סס מלח ח' ומלח ל' אוב ל' ע' ח' וכן הגיהו הז"ח והרז"ו. י) צמקרא כתוב ויאמר כה וגו'. יא) כלו' שירמיה נקוקן על ענין זה שחמרה עליו צמקאל לכן וגו'. יב) עיין לעיל פי' כיון אות ע"ה וכו'. יג) צקוק פתיחתא רבתי דאיכה על הסרים חשא זכי וגו' ח' ח' ג' דברים לזה כזכרנו לנצוראדן על ירמיה קחנו ועיניך שים עליו עליו ולח על אומתו ואל תעש לו ואל תעשה רע לו לא תעשה חבל עם אומתו עשה כרלונך לרעה כי כאשר ידצר חליך כן עשה עמו [עמו] ולח לאומתו והיה ירמיה רוחה כח של צמורים נחוקים צקולרין וכוון את ראשו עמהם ונצוראדן חל ומעצירו מהן וחוזר ורוחה כח של זקנים שלולים צללשלות וכו' חמר כנצוראדן לירמיה חזי חד מן חלת חילין חית צך חו כציא חקר חת חו מצעט ציסורין חת חו שופך חמים חת חו כציא חקר חת חבל חדין חנייא חת חתנח על החל קרתח דחיא חרצה וכדו חרצה חפסך צאישה עלך סגיא חו מצעט צייסורין חת חלחל חית חלחל צעי למעצד [לך] ציטח וחל צעי למעצד לך ציטח חסיצון עלי חדי חו שופך חמים חת חלחל חפסך חדין חנייא חת חתנח על החל קרתח דחיא חרצה וכדו חרצה חפסך צאישה עלך סגיא חו מצעט צייסורין חת חלחל חית חלחל צעי למעצד לך ציטח וחל צעי למעצד לך ציטח חסיצון עלי חדי חו צרצה סס. יד) כלו' שצוראדן חמר כך לירמיה. כדי לצאר חילך הוא נציא חקר חלחל חיקך חרתי חפורשים הם וחליהם ולא הולרך הדורש לצארס. טו) השתח מפרש חליך היו רודפים. טז) כ"ה צד"ם. וכלו' כשם שהלחן הולכת שלא צעוצתה. יז) וצאיכה רבתי סס כיון דכנש יחזון כד הוה קאים חד ונחזון הוה כפיז ליה ונפסג ליה חצרים חצרים חריף ליה קומיחון וחיוון מהלכון צעל כרתיחון שלא צעוצתחון. ח' ח' ח' כחן סיוס פי' זו וצלי חפק חנקטעה ולכך חיכה חסימת צדצר טו.ז.

פסיקתא איכה ישבה בדרך רבתי (כמ"ל)

(כמ"ל)

איכה ישבה בדרך וגו' (איכה א')

כתיב ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל (ישעיה מ"ג כ"ז) כשהיה חכומר בא לאחד מהם אמר לו העיז אמרה לי שאין אתה רוצה להקריב לה מבניך כלום. השיב לו אותו האיש וכי ברשותי הם. והלא כל אהר ואהר מהם הוא טרוד ועסוק במלאכתו. אלא הכתן לי. בן קטן יש לי והוא בבית הספר (א) ואין לי הנייה ממנו. לאותו אני מקריב. ומיד היה נוטלו סומקינו (ז). הה"ד ותקחי את בניך [וגו'] אשר ילדת לי (יחזקאל ע"ז ז') (ג). אמר הקדוש ברוך הוא לעכו"ם אתם מקריבים בנים ואינכם יגיעים. ובי אתם יגיעים. כמה שכתב כי יגעת בי ישראל: וזכח'ך לא כבודתני (ישעיה ס"ט). אמר להם הקדוש ברוך הוא שמא הטרחתי עליכם שתהיו מביאים לי שלמים. לאו. כמ"ש ואם זבח שלמים קרבנו (ויקרא ג' א') אם מבקש הוא להביא שלמים יביא: לא העבדתיך במנחה (ישעיה ס"ט) לא הטרחתי עליכם שתהיו מביאים לי מנחה. כמ"ש ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' סולת יהיה קרבנו וגו' (ויקרא ז' א'): לא הונעת יך בלבונה (ישעיה ס"ט) לא אמרתי לכם שתהיו מביאים קנטירים של לבונה אלא קומץ. כמ"ש וקמץ מלא קומצו וגו' (ויקרא ז' ד): לא קנית לי בכסף קנה (ישעיה ס"ד) לא אמרתי לכם שתהיו מביאים קנטירים של קטורת אלא פרם שחרית ופרם ערבית. בא וראה פסלו של מיכה היה עומד במערבו. ובהמ"ק היה עומד בשילה. והיה מקריב לפני צלמו של מיכה קטורת בעת [כענין] שנאמר ועת ענן הקטורת עולה (יחזקאל ח' י"א). ובשילה היו מקריבים פרם שחרית ופרם ערבית. והיו ב' העשנים מתאבכין ועולין לשמים כמ"ש ויתאבכו גאות עשן (ישעיה ע' י"ז). והקב"ה אומר לאיזה נקבל לזה או לזה (ה): אך העבדתני בחטאתך (ישעיה ס"ט) אמר הקב"ה הייתי קורא לא כן עבדי משה (נמדנר י"ז ז'). וכך ויבחר בדרך עבדו (מהל"ס ע"ח ע"ג). וכך אל תירא עבדי יעקב (ישעיה מ"ד ז'). ובחטאתיכם עשיתם אותי שהייתי קורא לרשע עבדי כמה שכתוב ולקחתי את נבוכדנצר מלך בבל עבדי (ירמיה מ"ג י'): דבר אחר אך העבדתני אמר להם הקב"ה בחטאתיכם עשיתם אותי לגלות לבבל כמה שכתוב למענכם שלחתי בבלה (ישעיה מ"ג י"ד): הוגעתני בעונותיך (ס"ט כ"ד). אמר להם הקדוש ברוך הוא עונותיכם עשו אותי להיות עוסק ויושב בבני ובקינות כמ"ש איכה ישבה בדרך.

דבר אחר איכה ישבה בדרך בודד. כל העולם תמהים עליה על מה אבדה הארץ נצתה כמדבר מבלי יושב ויאמר ה' על עזבם תורת (ירמיה ט' י"א וי"ז ו').

עין

מגן דוד

מאיר

(פכ"ט—ל) (א) אמר מלך איש שלום רישא דפיסקא זו קטועה היא וכזר עמדו על זה ה"ז והר"ז וו' ושניהם הסכימו שהמלך דליכה רצתי פסוק טווחתה בשוליה חסר כאן עיי"ט. ודעת ה"ז שהיה כאן מלך ממחיל וזכו ס"ט צמות החופת תמן תנין מקום היה למטה צירושלים וכו' כמו שהיא צרצתי ס"ט. ודעת הר"ז שהיחס מתחלת כמו שערכתי ובעין שהיא ס"ט לר' ילמך פתיחתא י' ולזה דעתי כוטה. והוספתי כל הלשון הזה עד כאן צלוצתא דלנאי. והדברים חלויים עד שתחגלה למחת הכוסחא ע"י כתי". ומה שהוספתי הוא עפ"י איכה רצתי ס"ט. אלל שחפסתי הסגנון כעין סגנון המלחמים שלפנינו. והכי גרסינן החס הוה כווחל אחי לגבי צר כס ח"ל מן צגין דלמור לי ללס פלן מכל צניח דלית לך לית אח צעי לקרצח חד מיכיהו ח"ל וכי צרצתי חינון חד צדהב חד צכסך חד צעכא חד צנקרותא ח"ל המתן לי דלית לי חד זעיר צצית ספרל וכו' עיי"ט. (ז) לפי הענין הוא הכומר ולא איתמרש לי. (ג) עיין צאיכה רצתי ס"ט. (ד) צמקלל כחוצ וקמץ מ"ט וגו'. (ה) כ"ל להגיה. ועיין צפתיחתא דליכה רצתי ס"ט שדרשו כל הענין צמנון אחר. צמנהדרין כ"ג ע"ז גרסינן תניח רנ"ח מנרצ לטילה ג' מילין והיה עשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערצין זה צזה וכו'. והגיה ה"ז ופסלו של מיכה היה עומד צגר צ ובד"ס איתא צער צו. (ו) צמקלל כחוצ לת תורת.

פסיקתא

נחמו

דכתי (כט-ל-ל)

כ"א ז"ד) חז. רב אבא בר כהנה ורבותינו שבדרום. רבי אבא בר כהנה [אמר] נשתייר בהם
 כזבים כד"א ומעלה מעל בה' (ויקרא ה' כ"א) ע) ורבותינו שבדרום אומרים לית
 תותבתהון ממרקן. לית לקדמייתה דמיין לאחרייתה. ולא אחרייתה דמיין לקדמייתה י).
 ובהו הדבר יא). אלא לפי שהקדוש ברוך הוא משלח את הנביאים לילך לנחם את
 ציון. בא הו ש ע אומר לה עמדי וקבלי כוס תנחומים. הקדוש ברוך הוא שלחני
 אלייך לנחמך. אמרה לו מה בידך. אומר לה כך אמר לי הקב"ה במל אותו הבעם.
 מעכשיו אהיה כמל לישראל (הושע י"ד ו'). אמרה לו. הושע הרי תנחומים נתונים לך.
 אתמול אמרת ואהי להם כמו שחל כנמר [וגו'] אפגשם כדוב שגול (סס י"ג ז' ומ')
 ועכשיו אתה אומר אהי כמל לישראל. לאילו נאמין לראשונים או לאחרונים.
 נחומים של הבל הם. היאך תנחמוני [הבל]. למה. שתשובותיכם נשאר מעל יצ): בא
 יואל ואומר לה עמדי קבלי כוס תנחומים. אמרה לו מה בידך ומה בכוסך. אמר לה
 הקדוש ברוך הוא אמר לי כשאנאול [אתכם] עתידים ההרים שישיפו לכם עסים והיה
 ביום ההוא יטפו ההרים עסים (יואל ד' י"ח). אמרה לו הרי תנחומים נתונים לך. אתמול
 אמרת לי הילילו כל שותי יין על עסיס וגו' (סס א' ה') ועכשיו אתה אומר לי יטפו
 ההרים עסים וגו'. לאילו נאמין לראשונים או לאחרונים. איך תנחמוני הבל. למה. ותשובותיכם
 נשאר מעל שמעתי כאלה רבות מנחמי עמל כולכם (חיוז כ"ז ז'): בא עמוס אמר
 לה עמדי וקבלי כוס תנחומים. ואמרה לו מה בידך ומה בכוסך. אמר לה אמר לי
 הקדוש ברוך הוא שאני שב שבותך ובונה בית המקדש ביום ההוא אקים את סוכת
 דוד הנופלת (עמוס ט' י"א). א"ל הרי תנחומיך נתונים לך. אתמול אמרת נפלה לא
 תוסיף קום (סס ה' ז') ועכשיו וכו'. לאילו נאמין כ טוב עד מנחמי עמל כלכם יג):
 עובדיה נתנבא לאדום. וכן יונה לנינוה יד): בא נחום. ואמרה לו מה בידך.
 אמר לה הקב"ה אמר לי אמור לה קרובה היא ישועתך והרי מבשר שלך בא ומקפץ
 על ההרים הנה על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום הגי יהודה חגיך שלמי נדרייך
 כי לא יוסיף עוד לעבור כך בליעל כולו נכרת (נחום ז' א'). אמרה לו נחום הרי תנחומיך

טאיר

מגן דוד

עין

פסיקתא זו מוהר"ש זאצער צהערותיו צפסיקתא דנחמו חות פ"צ עפ"י מה שזאלא צכת"י. והנראה
 שחיה מעתיק העתיק הדבר מהפסיקתא דכתי שלפנינו כמו שזאלא קטועה ועיקרה תהיה כמו
 שבוין הז"א וסדרתיה על פיו. רק זאת אעיר עוד שצנוסחא דהתם חיתא כיוס ק חתם מצקשים
 חות י. ח) צוקרא כחוצו וליך. ג) וכלו' שמעל נשאר צחצוחותיכם ואין מעילה חלל שיקור
 עיי' קפרי צמדצ פ"ז ח' וכן פ"י הרלצ"ע שס. וכן חרגמו המחרגס ותיוצחבון (חשתחר) [חשתחר]
 צהון שקר. ושיטה זו היא ג"כ צפסיקתא דנחמו. ושם הגי' ואיך תנחמוני וגו' חרלצ"ב דצריכס
 לריכין מירוק. י) כלו' דהיק שחצוחותיהם עדיין לריכין מירוק ופי' מירוק הוא גמר הדבר
 וכלותו עיין צערוך ערך מרק. וגשחרה חצוחתם מ מעל שלל גמורה עד תכליתה שאין סופה
 דומה להתחלטה ולא התחלטה דומה לסופה. וצפסיקתא שם הגי' ורצן חמרו דצריכס סותרין זה
 חת זה חמר הקדוש צרוך הוא לנציאים לכו ונחמו חת ירושלים הלך הושע וכו'. ועיי"ש צהערות
 למוהר"ש שצנוסחא חחרת שס והיא כנוסחתינו. ונראה שכולה הועתקה מהפסיקתא דכתי שלפנינו.
 והסגנון מוכיח כן. ונשהצעה עיקר הנוסחא עיי' שנקטעה עד שנהיתה הנוסחא כמו שהעתיקה
 הילקוט ישעיה מ' והה נוסחתו שס. חרלצ"ב דצריכס לריכין מירוק עד עכשיו חני ונלחה מן
 התוכחות שהוכחתם חותי ועכשיו חתם צאים לנחמוני (ואילו הדצרים הוסיף צעל הילקוט כדי
 לפרש עכין מירוק) הלך הושע וכו'. והנה נקטעו צלחת דצרי חרלצ"ב והאי דצריכס
 לריכין מירוק חס דצרי רצן. וצח חיה חגיה צפסיקתא ועשחס לדצרי חרלצ"ב והוסיף
 מדעתו ורצן חמרו חרלצ"ב דצריכס סותרין ז"א. ועיקר הנוסחא צלחת היא כמו
 שהיא לפנינו. יא) חלו' ואיך שייך הכח וחמרו של חיוז. יצ) וצפסיקתא וצילקוט שס הביח
 וקרא הוכס חפרים שרסס יצס וגו'. ונוסחא חחרת לכן יהיה כעין צקר וגו' גס קיטעו צסגנון
 הלשון. יג) קיטע הסופר ורמו עליו ומלת כחוצ היא כענין מלת וכו'. יד) חלו' שחילו צ'
 הנציאים לח נצחו לישראל ואין ענין להצריכס. והנה חקר כאן מייכה ואין זה חלל שנקטע
 צטיצוש הקסר. וצפסיקתא וצילקוט חיתא הלך מייכה לנחמה וכו' ח"ל מיי חלל כחוק נוכח עון וגו'

פסיקתא

נחמו

רבתי (כט-ל-ל)

[דבר אחר נחמו נחמו עמיו כו] כל מה דאמר ירמיה ופרע אתא ישעיהו ורפא כו). ירמיהו פרע ואמר איכה ישבה בדר [וגו' היתה כאלמנה וגו'] (איכה ח' ח') בא ישעיהו ואמר אני ראיתי הבתולה כי יבעל בחור בתולה (ישעיה ס"ז ח') כח: ירמיה הכה ואמר בכה תבכה (איכה ט"ז) [בא ישעיה וריפא כי עם בציון ישב בירושלים בכו לא תבכה וגו' (ישעיה ל' י"ט): ירמיה הכה ואמר גלתה יהודה וגו'] (איכה ט"ז ג') כט: בא ישעיה וריפא וגפוצות יהודה יקבץ (ט"ז י"א י"ג): ירמיה הכה ואמר דרכי ציון אבילות (ט"ז ג') בא ישעיה וריפא קול קורא במדבר פנו דרך ה' (ט"ז ט' ג'): ירמיה הכה ואמר היו צריה לראש (ט"ז ח') בא ישעיה וריפא והלכו אליך שחוח בני מעניך והשתחוו וגו' (ט"ז ט' י"ד): ירמיה הכה ויצא מן בת ציון כל הדרה (ט"ז ו'). ומי הדרה זה הקדוש ברוך הוא שכתב בו הוד והדר לבשת (תהלים ק"ד ח'). בא ישעיה וריפא אנא חמיתיה אתי מי זה בא כאדום [וגו' זה הדור בלבושו וגו'] (ישעיה ס"ג ח') ל: ירמיה הכה זכרה ירושלים (איכה ח' ז') בא ישעיה וריפא לא תזכרנה הראשונות (ט"ז ט"ז) ל: ירמיה הכה חטא חטאה ירושלים (ט"ז ח') בא ישעיה וריפא ומחיתי כעב פשעך וגו' (ט"ז ט"ז י"ג) ל: ירמיה הכה טומאתה בשוליה (ט"ז ט') בא ישעיה וריפא. אמר רבי יהושע בן חנינה דבר קשה אמר ישעיה אם רחץ ה' את צואת בנות ציון (ט"ז ד' ד') ל: ירמיה הכה ואמר ידו פרש צר וגו' אשר צויתה לא יבואו בקהל לך (ט"ז י'). לפלטין (ט"ז) של מלך שניתנה לביזה. [יש] מי שבזז הכסף. יש שבזז זהב. והעבד חוזר ומבקש האוני שלו. כך כשחרב בית המקדש [יש] מי שהיה בזוז כסף. יש מי שהיה בזוז זהב. עמון ומואב חוזרים ומבקשים את התורה כדי למחוק מתוכה לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' (דברים כ"ג ד'). כך אמר ירמיה עמון ומואב לא יבואו בקהל לך. אמר ישעיה כי לא יוסיף לבא בך עוד ערל וטמא (ישעיה כ"ז ח'): ירמיה הכה כל עמה נאנחים מבקשים לחם (איכה ט"ז ח'). כגון אביקה בן גביית (כטז) השונאים להקיף את ירושלים עלה לו אביקה לראש החומה). שאין סוף לומר מה הייתה גבורתם. רצונך לידע מה (היה) [היתה] גבורתו של אביקה בן גביית. כשבאו השונאים להקיף את ירושלים עלה אביקה לראש החומה. וכשהיו משלחים את האבן בליסטרה

מאיר

מגן דוד

עין

ד' ראונו אחר חרתי. וגרסי ר' אצון אחר למלך שהיה לו פלטין וכו' ר' אצין אחר אחרתי למלך שהיה לו כרס וכו'. ועיין בהערות למוהר"ס זאצער (ט"ז). וזהו דר"צ זצ"ס ר' לוי טעו המעתיקים והמגיהים לפי שדרך אגב הוצא שם מואב אחר זצ"ס ר"צ זצ"ס ר' לוי למלך שהיה לו כרס ומסרו לארץ וכו'. והוא צענין אחר ואינו שייך כלל צענין נחמו עי"ש. והעתיקו הילקוט צ"טעיה ט"ז ר' ט"ח וצ"פ כי חש"ל ר' ט"ח. שזאמת עיקר המואב הוא לפ' העגל עי"ש. ועכ"פ מסדר המדרש שלפנינו ממקור אחר שאז דמייחס לר' צרכיה משל הכרס ומשל הצית. ומדרשות חלוקות הן. כו' כו"ל להגיה. כו' כל מה שאמר ירמיה לפרענות. ודוגמת זה הדרוש צרכיה רצתי פרשה ח' צפוק צכה תכזה. ועיין עוד צפיקתא אחרת לשוט חשיש צפיקתא שגם ט"ז דוגמת זה הדרוש. וט"ז גרס וכן אחר מולא שכל כצואות קשות שנתכזה ירמיה על ישראל הקדים ישעיה ורפא. כח) סר"ו הגיה חני ראיתיה כצמולה. וצרכיה רצתי ט"ז ג' הכי ירמיה אחר איכה ישבה דד ישעיה אחר ואחרת צלצך מי ילד לי את חלה. כט) כן הגיה סר"ו עפ"י הרצתי ט"ז ל) וצרכתי ט"ז ג' ירמיה אחר וילא מן צח ציון ישעיה אחר וצח לציון גולל. ל) צמקרא כחז ו ל. ל) צמקרא כחז מחיתי. ל) צרכתי ט"ז ג' ישעיה אחר חס רחץ וגו'. ומייתי הכא דרך אגב דר"צ ח' אחר שדבר קשה הוא ואלמלא מקרא כחז ח"ל לאמרו. ל) וצרכתי ט"ז ג' ירמיה אחר ידו פרש לר ישעיה אחר יוסיף ה' שכיח ידו. והא דעמון ומואב גרסינן שם אמקרא ידו פרש וגו' את מולא צעפה שכנסו שוכחים לציה"ק כנסו עמונים ומואבים והיו הכל רלין לבזו כסף וזהב ועמונים ומואבים רלין לבזו את החורה כדי לעקור יצא עמוני וגו' ר' יהודה צ"ר סימון צ"ר לוי צ"ר פרט ללדיקה שנפלה לחוך פלטין של מלך והיו הכל רלין לבזו כסף וזהב ועבד רץ לבזו את אוניו כך צעפה וכו'. וציננות ט"ז ע"ז גרסינן לה צ"ס ארש צ"כ ח"ר יוכתן ועיין

פסיקתא נחמו רבתי (כט-ל-ל) קמ

כיון (שהחזקה) [שהיה אביקה] לה) רואה אותה באה להם אל החומה. מיד היה מתמרמר ובעש אותה ברגלו ופחזירה (חומה) עליהם לו). מה עשו השונאים. היו משלחים אותה לפנים. כדי שלא תכה את החומה. אלא תגיע לפני החומה. אביקה היה סבור שהייתה באה בחזקה. נתמרמר לצאת לדחותה עליהם ברגלו. ונפל בין החומות. (שהיה) [שהיו] שתי חומות לירושלים זו לפני זו. כיון שראו אנשי ירושלים שנפל אביקה נתפחדו. א"ל אביקה אל תיראו (סונזא) [סוכפא] היא לו). לא הוזקתי כלום. והם שוחטים לו סר וצולים אותו והוא אוכל. והולך לראש החומה והוא נלחם עמהם (כנחמילה) [כשם שהיה נלחם בתחלה] לה): מעשה במרים בתו של נקדימון. שהיתה שומרת יבם ובאתה אצל רבי צדוק ופסק לה מכ"ה ליטרות של כסף לקופות בשמים למזונותיה לט) וסאתים יין לתבשילה בכל שבת ושבת. אמרה לו כך תפסקו לבנותיכם. וכשהגיע הרעב נשר שערה מן הרעב. וראה אותה רבי צדוק שהיתה מסבבת עם אביה בשוק. אמר היא אותה מרים שפסקת לה כך וכך בשבת וקיללה אתכם מ). אמר רבי צדוק יבא עלי אם לא ראיתיה מלקטת סובין של שעורים מתוך גללי בהמה. וקראתי עליה הפסוק הזה אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן (שה"ש ח' ס' מ"ח). אמר הקדוש ברוך הוא בעולם הזה נתחלפתם מן הרעב ולע"ל יש לכם להתחלף מן

מאיר מנן דוד עין

צפתיחחא ט' דאיכה. לה) כ"ה צד"פ. לו) וכן ליחח מלח חו"ה צד"פ. לו) כ"ה צד"פ. כ"ו) הרעבון הוא שגרס לי ליפול עיין צערך ערך סכך וענינו כענין סיגוף. וצ"ח נדפס סיכף ח וצפירושו הגיה סכיפא ונדחק לפרש ול"כ. לח) כ"ה צד"פ. ועיין צילקוט איכה תת"ח ושם הגי' ח צו ק א צן ג צת ר י ונפטר שם המעשה צענין אחר. אמנם מקור הדרוש שצילקוט שם נעלם ממני (ועיין צהערה פ"ז למוהר"ש צאצער צפסיקתא דנחמו שהזכיר שם כתי' להרשד"ל שהוציא צו ג"כ זה הסיפור וכן הסיפור דמרים. אמנם כל הענין שם מראה שהועתק מהפסיקתא שלפנינו). ויראה דמאורע זו צחורצן צית שכי הוי כעין מעשה דמרים דלהלן. ועיין צאדר"כ סוף פ"ו. לט) צד"פ מכ"ה של ליטרות כסף. וכמו שהוא לפנינו בן הגיה הז"ח. מ) כ"ו) שלעלמו חמר בן כחמיה והז"ח לדד להגיה חו"ה. מ"ח) סיפור זה צחוספתא דכחוצות פ"ה ושם ג' מעשה צצתו של נקדימון צ"ג שפסקו לה חכמים ת"ק דיכרי זה צבכל יוס לקופת צשמים ולא הייתה חלל שומרת יבם אף היא קללה אותם א"ל כך תתנו לבנותיכם ח"ר ח ל י ע ז ר צ ר ל ד ו ק ארחה צנחמה חס לח ראיתיה שחלקטת שעורים ונחח טלפי סוקים צעכו וכו'. והכי גריס לה צסוף פ"ה דירושלמי כחוצות. חלל דנקט החס ש מעו ון צן גריון. ושם גריס ארחה צנחמה חס לח ראיתיה קטורה צעורה צצנז הסוק צעכו וכו'. ושם אמרו ח"ר אחא וענינו אחריה חמן. וקודם לזה גריס החס מעשה צחצח צית צי י חו ס שפסקו לה חכמים קאתיים יין צבכל יוס וכו' אעפ"כ קללה וכו' ארחה צ"ל ארחה צנחמה חס לח ראיתיה חלקטת שעורים מצין טלפי סוקים צעכו וכו'. וצ"ו הסיפורים חמר שם שקרא עליה המקרא הרכה והענוגה וגו' וכן המקרא דחס לח מדעי. וצמכילתא דיתרו ריש פ' צחדש השלישי מסופר כעין זו מר"י צן זכ"י שהיה עולה לננועון יהודה ורחה ריבה חחח חלקטת שעורים ונחח גללי הסוק. וצספרי דצריס פ"ה ש"ה חוקיפו שנתעטפה צעורה ועמדה לפניו וחמרה לו רצי פרנסני וחח"כ הזכירה אותו שהיא צתו של נקדימון צ"ג וחמר רי"ז לתלמודיו שהוא חחח על כחוצתה שהיתה חלף חלפים דיכרי זה צוקיפר שם מעשרו של צית חניה. וצאיכה רצתי פ"ח צפ' על חלה חני צוכיה ג' להנהו צ' הסיפורים. והחס ג' מעשה צחצח צית צי י חו ס שקידשה יהושע צן גמלח וכו' וקיפרו שם מרוצ רכותה והחענוגה וחמרו חח"כ וכשמת יהושע צעלה פסקו לה חכמים קאתיים יין צבכל יוס וכו' ארחה צ"ל ארחה צנחמה חס לח ראיתיה שקטרו שערותיה מצני סוקיהם של ערציים והיו מריצין לה מירושלים ועד לוד וקראתי עליה הפ' הזה הרכה והענוגה. והדר גריס מעשה צמרים צתו של נקדימון וכו' כמו שהוא צחוספתא. ויראה שעיקר הסיפורים הם כמו שהם צרצתי שם וצשצטו צירושלמי. ועי"ש צרצתי שמראין הדצריס שצרצתי ולירושלמי מקור אחד. וצאדר"כ פ"י קיפרו כעין שהוא צספרי. וכן גרסיין לה צסס ח"ר צצצלי כחוצות ס"ו ע"צ. ושם אמרו מר"י חמר רצ שקיפר על צתו של נקדימון צ"ג שפסקו לה ד' מלות זהו ציס וכו'. ושם פ"ה ע"ח קיפרו צסס ר' ח צהו ח"ר יוחן שפסקו לה קאתיים יין וכו'. וגריס עלה חחח שומרת יבם הייתה ולא ענו אחריה חמן.

פסיקתא נחמו נחמו רבתי ל קמא

[מוצא] (ז). בשעה שהקדוש ברוך הוא מביא פורענות על המדינה מזדווג בה מדינה אחרת לנחם בה. כשהביא הפורענות על גיננה מזדווג לה אלכסנדריה שבמצרים שנא' והיה כל רואיך וגו' [שרדה נגוה וגו' מאין אבקש מנחמים לך התשבי מנא אטון הישבה ביארים וגו' גם היא לגלה הלכה וגו'] (נחום ג' ז' עד ט' ג). לאלכסנדריה מזדווג בה גיננה לנחם שנאמר אמור אל פרעה [וגו' הנה אישור ארוז בלכנון וגו'] (יחזקאל ל"א ז' וגו'). ובסוף כתיב ויכרתוהו זרים עריצים (שם ט"ז ד). אבל כנסת ישראל לא מצא להזדווג [כה] עד (סילמרו) [שאמרו] ישראל הנה בעיני עבדים אל יד אדוניהם ובעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל ה' אלהינו עד שיהננו (ההלים קכ"ג ז'). בא (הוטע) [יואל] ו' וזיווג לה ובני ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם (יואל ז' כ"ג). וכתב וגלתי בירושלים וששתי בעמי ולא ישמע בה עוד קול בבי וקול צעקה (ישעיה ס"ה י"ט ז). כיון שגלו ישראל מארצם אמר להם הקב"ה במי אתם רוצים באבותיכם הראשונים. שאעמיד אותו מקברו וילך בראשיכם. אם באברהם יצחק ויעקב. אם במשה ואהרן. אעמיד אותו מקברו וילך בראשיכם. אם ברוד ושלמה אתם רוצים. אעמיד אותו מקברו וילך בראשיכם. אמרו לו ישראל רכון של עולם אין אנו רוצים באלו אלא בך. שנאמר כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלינו מעולם שמך (שם ס"ג ט"ז). אמר להם הקדוש ברוך הוא הואיל וכך אמרתם אני אעלה עמכם בבלה שנאמר למענכם שלחתי בבלה (שם מ"ג י"ד) ושמתי כסאי בעילם (ירמיה מ"ט ל"ח). למלך שנשא אשה והייתה אצלו שנים הרבה ולא היה לו בנים ממנה. אמר לה כתי לבי הנשאי לאדם אחר שטא יהו לך בנים ממני. אלא כל כלי חמדה שיש לי בתוך ביתך טלי וצאי. אמרה לו אם כך הוא אעשה לך סעודה ונאכל ונשתה ואפרוש ממך. שדא יהו אומרים. ראו אשתו של מלך מתוך שהוא שונא אותה הוציאה מביתו. אמר לה הן. מיד עשתה סעודה. אכל ושתה המלך ונשתכר. והיא צותה לעבדיה בחצי הלילה ועמדו והוציאוהו במיטה לבית אביה. כיון שגיער המלך משנתו אמר באיזה מקום אני מיסכ. אמרה לו בבית אבי. אמר לה וטה טיבה בבית אביך ה'. אמרה לו. כך אמרת לי כל כלי חמדה שיש לי טלי וצאי. אין לי מחמד עיני ומישמח נפשי אלא אתה. אף כנסת ישראל בשעה שאמר להם הקב"ה למי אתם רוצים (טעמד) [שאעמיד] אותו מקברו וילך (לוחו) בראשיכם לבבל. אמרו לו אין אנו רוצים אלא בך שנאמר כי אתה אבינו. מיד אמר להם הקדוש ברוך הוא אני אהיה זיווגך ואני אעלה אתכם שנאמר ל מענכם שלחתי בבלה (ישעיה ט"ז ט).

דבר אחר נחמו נחמו למה שני פעמים אלא בשביל ככה תבכה (איכה א' ז'). אמר הקדוש ברוך הוא עכשיו [אני] מנחם אתכם שני פעמים נחמו נחמו עמי י'. דבר אחר אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם לך ונחם את ירושלים שמא מקבלת תנחומים ממך. הלך אברהם ואמר קבלי ממני תנחומים. אמרה לו היאך אקבל ממך תנחומים שעשיתני [כהר שנאמר] בהר ה' יראה (זרעיה כ"ז י"ד). אמר ליצחק לך

טאיר מנן דוד עין

למי קדר הפרשיות שלנו טבת ואחשקן. (ז) כנ"ל להגיה והו"ל מחק מלח א"ת ה. ג) ונח לחמון היא אלכסנדריה רבתי. (ד) במקרא כחוז ערילי גויס. ה) במקרא כחוז כ עיני טפסה. חבל התרגום וס' תרגום וס' י' כ' מ' א' ד' ונוזיקן עיני וכו'. ו) כנ"ל להגיה ולולי שהיה ש' הוא כינוי לשמותיו של הקצ"ה. וכלו' צא הקצ"ה וזיווג לה וכדונסיק לקמן. ז) במקרא כחוז זשקה. ח) כלו' ומה עיבה של דבר טלני צבית אציק. ט) עיין בפסיקתא דשום חשים ונחמ"ט רצה פ"א צד"ה ד"ח בגילה ונחמה צד שסיפרו טס עוזדא צלידן בעין זס המעב סלפנינו טבלו להחגרש לפני רשצ"י עיי"ש. א"ת" א"ש בפסיקתא דנחמו צעיטה ג' פחה במקרא מה אצידך ודרשו בעין שהו"ל לקמן צבל"ג וצליכה רבתי פ"צ. וחסר טס המעך הדרוש סל נחמו נחמו עיי"ט. וסס שיטה ו' פתחו אך לא צעי ישלס יד וגו'. ודרשו עב"י הסכנון סלפנינו והו"ל בפסיקתא רבתי להלן פל"ג עיי"ש. י) וכן הגיה הו"ל.

פסיקתא

נחמו נחמו

רבתי ל

ונחם (לישראל שחל מקבל) [לירושלים שמא מקבלת] (יא) תנחומים. הלך יצחק ואמר [וכו. אמרה] (יב) לו איך אקבל ממך תנחומים שיצא ממך עשו הרשע ועשאני כשדה שנאמר ויצא עשו השדה (טס כ"ז ה') (יג) ובניו שרפוני באש יד). אמר ליעקב לך ונחם לירושלים [וכו.]. אמרה לו היאך אקבל ממך תנחומים ששמתני כלא הייתי שנאמר אין זה כי אם בית אלהים (טס כ"ח י"ז) (טו). אמר למשה לך ונחם כו'. אמרה לו היאך אקבל ממך תנחומים שכתבת עלי קללות וגזירות קשות מזי רעב ולחומי רשף וגו' (דברים ל"ז כ"ד). מיד (הנו) [שבו] כולם ואמרו להקב"ה לא קבלה ממנו תנחומים שנאמר ענייה סוערה לא נוחמה (ישעיה כ"ד י"א) (טז). מיד אמר הקדוש ברוך הוא עלי לנחם את ירושלים שבך כתבתי שלם ישלם המבעיר את הבערה (שמות כ"ז ה'). אני היצתיה באש שנאמר ממרום שלח אש (איכה א' י"ג) אני מנחם אותה שנאמר ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו' (זכריה ג' ט'). אמר הקדוש

פאיר

מגן דוד

עין

(יא) וכן הגיה הרז"ו. (יב) כ"ל לאל שקיטע הסופר. (יג) צמקרא כתוב וילך עשו השדה. (יד) כתבו הז"ח והרז"ו להגיה איך חקבל מומך תנחומים שעשייתני שדה שנאמר וילא ילחק לשוח צדה וילא מומך עשו הרשע שבניו שרפוני וכו'. ועיין צ"ח טס שמקיים וז"ע. ולחי מו"ח א"ש מקיים הנוסחא שלפנינו ואחריו קלת בדבר. לקמן פל"ט גרסינן בצרהם קרא לזיהומ"ק הר שנאמר וכו' וילחק קורא אותו שדה שג' ראה ריח צני כריח שדה וגו' וכו'. וכן תרגמו יונתן חזון ריחא דצרי כריחא דקטורת צוקמיא דעתידה מתקרבא צטור צור צי מקד שא דאתקרי חקל וגו'. אמנס צילקוט ישעיה צ' ומיכה ד' העתיקו וגריס צו ילחק קראו שדה שנאמר וילא ילחק לשוח צדה. וז"ל שהוא מתקובי בעל הילקוט. שבאמת שאף שפירשו ותרגמו לשוח מלשון תפלה הכיחו מלת צדה כפשוטה משני הכתוב שלאחריו מי האיש הלזה ההלך צדה לקראתנו. לונקלס תרגם ונפק ילחק לללחא צה קלא. וי"ת ונפק ילחק לללחא צה פ"י צר ח (על פני חוץ). וכן צצ"ר פ"ס וצפדרי"א פט"ז שפ"י לשוח מלשון תפלה הכיחו מלת צדה כפשוטה. ועוד שמקרא זה איך להוכיח שילחק קראו שדה לללחא שהכתוב קראו בן. אולם יסוד אליו המאמרים הם צקפרי דברים פ"י ט"ז. דגרסינן התם וכן אתה מולא בצרהם שראה אותו צנוי וראה אותו חרב וראה אותו צנוי ויקרא בצרהם שם המקום ה' יראה הרי צנוי אשר יאמר היום צהרי חרב ה' יראה חרי צנוי ומשובלל לע"ל (וצצ"ר פנ"ו העתיקוהו ופירשוהו עיי"ש). וכן אתה מולא צילחק וכו' ראה ריח צני צריח צנוי כריח שדה הרי חרב אשר צהרי צנוי וכו' (ועיי"ש צומ"ע אות י"ג. וצצ"ר פס"ה העתיקוהו ופירשוהו). וכן אתה מולא ציעקצ וכו' מה צור ה' מוקוס הנה הרי צנוי אין זה הרי חרב כ"א צית אל הים הרי צנוי וכו' (והעתיקוהו ופירשוהו צצ"ר פס"ט). כמלינו למידין שהה דלצרהם ושה דילחק ואין זה דיעקצ מורים על החורבן. וזה בוונת מאמר כאן. (ונוסחא שלפנינו לקמן עיקר וע"ע טס אות ח'). אמנס הא דנקיע הכא מקרא דע"ו. הוא לפי שיד אדום היתה אף צחורבן ראשון כמאמר הכתוב זכור ה' לצני אדם וגו'. והנה לדעת חז"ל כבר גלה הקציה לאצות גזירת חרב על מלכויות כמו שהאריכו צה צצ"ר פמ"ד. וכשרלה ילחק לצרך את צנו הגדול. שהיה כצור שצו חתקיים צרכת אצרהם. כוון לצרכו שיצמוד כנגד ד' מלכויות כמו שדרשו צצ"ר פס"ה שא לא כליך זו צצל וכו' חליך זו מדי וכו' קשתך זו יון וכו' ולא השדה זו אדום וכו'. כלו' שעי' הצרכות שיצרכוהו צעצור הליד יצמוד כנגד אלן. חצל צאמת אירע הדצר כש"כ וילך עשו השדה. וגרס הדצר להגביר ידי עשו על יעקב אעפ"י שצרכו ליעקב. ובמו שאמרו צצ"ר טס על והיה כאשר תריד וגו'. שדרשו ר"י צר חלפתא חס רחית אחיך פורק עולה של חורה מעליו גזור עליו שמדים ואתה שולט הה"ד כי אתה אצינו כי אצרהם לא ידענו וישראל לא יכירו וילחק היכן הוא מי שהוא אומר לו גזור עליו שמדים את מתכיו לאצות (צתמיה). ועי"כ נקיע הבא האי קרא. כלו' לפי שילא עשו השדה גרס לי שעשאני כשדה. ועיין צילקוט ישעיה מ' שהרכיז זה המאמר עם הדרוש דפי' דלעיל דאיך תנחומי הצל וצחר שמנה הנציאים מונה האצות. וגריס הכא שילא מומך עשו הרשע שעשאני שדה וצנוי שרפוני וכו'. והנה קיטע המקרא דלא איתפרש ליה. טו) אין זה מורה על החורבן כמו שכתבתי לעיל. (טז) כן הגיה הז"ח. וצילקוט טס הגי' מיד הול כ"ס

פסיקתא נחמו נחמו רבתי ל קמב

ברוך הוא אני כתבתי בתורה לא תסגיר עבד אל אדוניו (דברים כ"ג ט"ז) ואני מסרתים ביד אומות העולם שנאמר אם לא כי צורם מכרם וה' זוסגירם (שם ל"ג ל'). אני כתבתי לא תכלה פאת שדך לקצור (ויקרא י"ט ט') ואני כיליתי חמתי שנאמר כלה ה' חמתו (איכה ד' י"ח). ואלמלא בעונות (שנמסרים) [שנמסרים] אין כל בריה יכולה להם לישראל (י'): מעשה בגוי אחד שרדף אחר ישראל להורגו ולא הגיעו עד שבא נחש וסיכבו והפילו. אמר לו המתן עד (שילמד לך הדבר) [שאומו לך דבר]. אילו לא מסרנו הקדוש ברוך הוא בידכם אין אתם יכולים לנו שנאמר אם לא כי צורם מכרם (דברים ל"ג ל') (י'): וכשהרגנו את בן כוזיבה (ואכל חספסינוס) [הביאו ראשו אצל אדריאנוס]. אמר להם הביאו לי את גופו. ומצאו נחש ברוך על לבו. אמר [להם] לא אנו הרגנו אותו אלא הקביה מסרו בידינו שכן כתב בתורתכם אם לא כי צורם מסרתים ביד אומות העולם שנאמר אם לא כי צורם מכרם (דברים ל"ג ל') (י'): אמר לו אינו מקבל ממך תנחומים עד שאני ואתה (מדבריו) [מדבריו] תוכחות שנאמר לכה דודי נצא השדה (שם ז' י"ג) למקום שאין משא ומתן. גלינה בכפרים (שם) אראך לאומות העולם שאתה משפיע להם טובות וכופרים בכך). אמרה לפניו רבון של עולם מפני מה לא עשית לי כיוסף שנאמר מי יתנך כאח לי (שם ח' א') יוסף גמלו אותו אחיו רעה ובקשו להורגו. וכשבאו לידו גמלם טובה והוא בעצמו נחם אותם שנאמר וינחם אותם וידבר על לבם (צרחים כ"א ח'). ואף שמעי בן גרא אמר לרוד הנה באתי היום ראשון לכל בית יוסף (שמואל ז' י"ט כ"ח) אמר לו (כולם) [כלום] ציערו אותך כציערוהו אחיו של יוסף. וקיבלו הימנו דוד כנ). [חזרה] ואמרה לפניו רבון של עולם כשנתתה תורה לישראל החזרת אותה על כל שבעים אומות ולא קיבלוה עד שקיבלוה ישראל. ועכשיו שקבלוה תעשה כך. מיד הודה לה הקדוש ברוך הוא ואמר הסתכלתי בכם שנאמר כי אנכי בעלתי בכם (ירמיה ג' י"ד) כד). אמרה לפניו רבון של עולם בדין הוא שתאמר ביני לבין עצמך. מי מודיע עלי לאומות העולם שעשיתי רצונך. יהו מנאצים ומחרפים אותי ומכלימים אותי ואומרים לי אתם מרדתם באלהיכם ואתם מעלתם בו (כה). מיד אמר לה הקדוש ברוך הוא אני מודיע עליך לאומות העולם מעשה צדקותך שנאמר כי אגיד צדקתך ואת מעשיך (ישעיה כ"ז י"ג) ומודיע הקדוש ברוך הוא צדקתן של ישראל לאומות העולם. באותה שעה היה מיכאל

מאיר מנן דוד

כולם וכו'. (יז) עיין צילקוט ישעיה שם שהוסיף זה עוד צנות גם שינת הקדר. ודוגמת דרוש זה צאיכה רבתי פ"ח צפ' עומתתה לר"ח צר כהנא על מקרא כרו לי זדים שיחות אשר לא כתורחך. ועיין צ"ק ס' ע"ז דר' ילח חכפח ח דריש להאי דשלם ישלם המצעיר וגו'. ועיין לקמן פל"ג לוח ד'. (יח) כן הגיה הז"ח. (יט) צד"פ איתא אלל אספסינוס ויהיה הז"ח אלל אכד ריכו ס. וצאיכה רבתי צפ' צלע גרסיקן ונהרג בן כוזיבה ואייתיהו ריפיה לבצי אדריאנוס אמר מאן קטליה לדין אלל חד גינתאי אכא קטלתייה לדין אלל זיל ואייתיה לי אלל ואייתיה ואשכח עכ"ח בריכא על לו חריה וכו'. ועיין באדר"כ פ"ז סיפור כעין אלל הסיפורים. כ) אלל שהמאמר קטוע באן. ומקרים באן הדרשות בזכותן של ישראל כנגד האומות. וכמו שדרשו אלל הפסוקים עד מי יתנך כאח לי צשה"ס רצה שם וצעירוצין כ"ח ע"ז. וצעירוצין שם דרשו רצח לכה דודי כלא השדה וגו' אמרה כ"י לפני הקב"ה רצש"ע אלל חדינני כיושצי כרכים וכו' כלא השדה צל ואראך ח"ח שעוסקין צחורה מחוך הדחק (וזהו שאמר באן למקום שאין מ"ומ) כלכה צכפרים אלל חקרי צכפרים אלל צכופרים צל ואראך אחסם שהשפעת להם טובה והן כפרו צך כשבימה לכרמים אלל צחי כנסיות וצחי מדרשות כראה חס פרהה הפמן אלל צעלי מקרא וכו'. ועיין צשה"ס רצה שם. כח) עיין לעיל צריש פסיקתא שלפני זו. כצ) וכן דרשו רש"י צמדדש חהלים ומזור ג' עיי"ש. כג) כ"ל להגיה וצד"פ איתא אלל חריה. כד) צד"פ איתא ואומר הסככי צכס שחומר וכו'. וכדחק הז"ח לפרשו עפ"י המאמר שג' דברים הקדוש ברוך הוא מתחרט עליהם. וחולי ליל ואומר צעלתי צכס. כה) כלו' זהם יהיו מנחלים וכו'. והז"ח הגיה והן מנחלים. כו) צחקרא כחוצ אכי אביד וגו'.

פסיקתא

ותאמר ציון

רבתי לא

וירושלים (אומר) [אומרים] הוציא ה' את (ישראל וגו') [צדקותינו באו ונספרה בציון את מעשה ה' אלהינו] (ירמיה כ"א י') (כז).

פלא

ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני (ישעיה מ"ט י"ד) ח

ילמדינו רבינו כיון שיצא תשעה באב מהו שיהא מותר בכל (ז). כך שנה ר' חייא הגדול כיון שיצא ת"ב מותר אדם בכל. למה. מפני שהוא כמתו של אדם מוטל לפניו והוא אסור לאכול בשר ולשתות יין וכיון שנקבר המת האכל מותר (להס) [בהם]. אף זה תשעה באב אכל הוא. כיון שיצא (האכל) [ת"ב] מותר אדם בכל. אע"פ שמותר לנו. אלא לעולם אנו צריכים שתהא אנחתה (כלנו) [בלבנו] עד שישוב הקב"ה עליה (ג). אמר להם הקדוש ברוך הוא חייכם אני שרפתי אותה שנאמר ממרום שלח אש בעצמותי (איכה א' י"ג) אני בונה אותה שנאמר עוד אבנך ונבנית כתולת ישראל (ירמיה ל"א ד'). אמרה לו ציון הרי כמה שנים אני יושבת כך חשבת ימים מקדם (ד) ולא נגאלתי לבך גתיאשתי תאמר שעזבתני רבוני. ומניין שציון אומרה כך. ממה שכתב בעניין ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני.

[ותאמר ציון וגו'] כך פתח ר' תנחומא בר אבא ושי"ה מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו (איכה ג' ל"ט). הוי משאדם מת מתאונן (להס) (ה). אלא אמר ר' אחא מה יתאונן על חי העולמים. ועל מי יתאונן גבר. על חטאיו (ו). משהוא חי מתאונן על הקדוש ברוך הוא (ז). וכן הוא אומר לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בערך (ישעיה כ"ו כ'). ואם באו ייסורים עליך לך והסתכל בחדרי לבך ודע (לפי שעוונותך הנאים) [שלפי עוונותך הבאתי] עליך יסורים (ח). ואין חדרריך אלא

באיר

מגן דוד

עין

(כז) כן הגיה הרז"ו ודמה שכתוב בספרים לא נמלא צוקרא. והענין מוכח כהגהה זו. א"ח ש"ג בספיקתא פ"י ע"ז היא על כחננו. ופתח בה האכוש מאלוה ילדק והוא צילקוט ישעיה שם. ואחר כך דורש על דצרו על לב ירושלים כעין מדרש קהלת א' על דצרתי חני עם לבי. אלא שהוא צמדש שם צסלימות יותר. ואח"כ העתיק דורש מה שעידך כמו שהוא צאיכה רצתי ולפנינו לקמן פל"ג. ואח"כ הוא פותח אהבת לך. ונראה שהוא העתק מן ויקרא רצה פ"י והוא לפנינו להלן פל"ג. ואח"כ הוא פותח מי יחנך כחם לי ודורש זו כעין שהוא צרצה צרמזתי עליו לעיל צפי' שלפני זו אוח א'. ואח"כ פותח כל משהציד שכתוב וגו' ומדמה ירושלים לחיז והוא צילקוט ירמיה ל' שם. ואח"כ פותח אך לא צעף וגו' והוא לפנינו פל"ג ועיין לעיל אוח ע'. ואח"כ פותח ואיך תנחמוני הצל עיין צפי' שלפני זו אוח י' ואוח כ"ה. ואח"כ הוא דורש יאמר אל ה' כס והוא צילקוט שם. ואח"כ מסיים ודורש על דצרו על לב ירושלים כמו שהוא צאיכה רצתי צפ' חצא כל רעתם ולפנינו להלן פ"י ל"ג עיי"ש. והילקוט ישעיה העתיקה לכולה. אלא שערצב עמה מדרשים אחרים כדרכו.

פ"לא ח) פרשה זו היא צ' דנחמתא. ונדרשת גם צפסיקתא. ולפי סדר שלנו היא הפטרה לפ' עקב. (ז) כלו' צליל ת"צ שהוא אור לעשירי וכן צעשירי שבו כשרף ועיין צעווא"ח סי' תקנ"ה. (ג) וכן צד"פ איתא צל צכ"ו. והז"א מחק מלת אל א"ל שכבר נשתמשו צמלה זו שלא עפ"י דרך הרגיל צתלמוד. (ד) ליטנא דקרא דתהלים ע"ז נקט. (ה) צתמיה. ככ"ל להגיה וצילקוט איכה הועתק משם הילמדנו אל א שמת אדם (מת) מת אונן אל א"ר שמואל וכו'. (ו) צילקוט שם אל א"ר שמואל מה יתאונן (מת) אדם על חי העולמים ועל מי יתאונן גבר על חטאיו אמר שלמה אולת אדם תסלק דרכו וגו'. והוא מן הילמדנו עיין צערוך ערך מה. וכ"ה צאגדת צראשית פס"א. וצאיכה רצתי שם א"ר צרכי ה מה יתאונן על חי העולמים אס מצקס הוא להחאונן גבר על חטאיו. וס"ל דמלת על נמשך גם למעלה ובאילו כחוצ על ח. (ז) כלו' לא דיו שהוא חי צתמיה. וצאיכה רצתי שם מה יתאונן אדם חי דיו שהוא חי א"ר לו י אמר הקדוש ברוך הוא היותך צידי ומי ולמה מתאונן. וצאגדת צראשית שם גריס לה צעס ר' שמעון אל לא די שהוא חי והוא רוחה לת השמש וכו'. (ח) כן הגיה הרז"ו וכן צד"פ איתא הצאתי

פסיקתא ותאמר ציון רבתי לא קמ

כליות שנא' גר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן (מסלי כ' כ"ד). הוי מה יתאונן [וגו'] מי שהוא חי עומד ומתאונן על הקדוש ברוך הוא (י). [משל] למי שמפקיד אצל חברו פקדון. אמר לו תן לי מה שהפקדתי אצלך. פעמים שהוא ממשכנו בחובו (י) והוא אומר לו תן לי מה שאתה חייב לי ואחר כך אני נותן לך את פקדונך. כך הקדוש ברוך הוא אומר לאדם הזה כמה דברים הזהרתי לך בתורה (שלח) [שם] תעשה אותם אתה חייב מיתה. אמרתי לך לא תרצח (שמות כ' י"ג) ואם רצחת מות יומת המכה רוצח הוא (זמדבר ל"ה כ"א). ואם נאפת מות יומת הנואף והנואפת (ויקרא כ' י'). וכן השבת מחל ליה מות יומת (שמות ל"א י"ד). איפשר לך שלא תעבור על אחת מכל אלה (י). ואם עברת לך על אחת מהם אני צריך ליטול את נפשך מגופך. שכך אמרתי לך בתורה. (ואני עשה) [ואני עושה] לך כך (י). אלא אתה פוקד את נפשך [בידי] (י) שנאמר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש (איוב י"ג י'). ואני כובש פקדונך אלא מחזירה לך בכל בוקר. ואחר כך ומסיד הוצאת מילים כי תשיב אל אל רוחך ומפיק הוצאת מילים (איוב ט"ז י"ג יד). אמר גבר בחטאו יהי שח [ואתה] מתרונן על הקדוש ברוך הוא (יו) דרכך ומעלליך עשו אלה (ירמיה ד' י"ח) אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו (מסלי י"ט ג'): מבקש אתה לידע עד היכן היו בני ירושלים עובדים ע"ה. הבנים מלקטים עצים והאבות מבערים את האש והנשים לשות בצק לעשות כוונים למלאכת השמים (ירמיה ז' י"ח טז). מהו לעשות כוונים למלאכת השמים. אלא שהיו עובדים מלאכת השמים. זו היא (הכוכבים) [הכוכבים]. וכיצד עובדים אותה. אלא כל מי שהייתה לו בית שרקלים היה חופר בתוך ביתו (קטף כמין ניכר) [כווי קטנה כמין צינור] (י). והיו מכוונים אותה כנגד המזרח. שכשתעלה (הכוכבים) [הכוכבים] יעמוד וישתחוה לה (י). לכך אומר יחזקאל הראית בן אדם [אשר זקני בית ישראל עשים בחשך איש בחדרי משכיתו וגו'] (יחזקאל ח' י"ג). מהו הראית. [שם] שאדם אומר לחבירו ראית מה עשה לי פלוני. כך אמר לו הקדוש ברוך הוא הראית. תאמר שהם עובדים אותה במטמוניות. לאו. אלא לפרסם עצמם כנזיר הזה שמנשרים בשערו ואומרים לו למה שערו של זה גדול. (והם אומר לו) [והוא אומר להם] שהוא נזיר. כך היו בני ירושלים עובדים (לכוכבים) [לכוכבים] בפרסום ולא במטמוניה אומר הבנים מלקטים עצים והאבות מבערים את האש [וגו'] לעשות כוונים למלאכת השמים: אמרה לו ציון לא היה לבנים משל בנים. ולא לנשים משל נשים. ולא לאבות משל אבות (כ). אמר לה הן. והיה לבנים. והיה לנשים. אלא עמדתם אתם

מאיר מגן דוד עין

והרז"ו הגיה שלפי עונותיך באים וכו'. וצילקוט ישעיה שם גרים הסתכל בחדרי לצד על מה ולמה הצלתי עליך ייטורים כד"ה חופש כל חדרי בטן ולא תהא קורא חגר אחר מזה"ד חלל קבור דלחך צעדך. (ט) צחמיה. (י) כלו' שהוא חופש אותו בחובו. (יא) כלו' כזר הוא צידך שלא לעצור. (יב) וכ"ה צד"פ. (יג) וכן הגיה הז"ח. (יד) צמקרא כחוב והולחת מפיק. כלו' הנה חסוד חל חל רוחך והוא מחזירה לך. ואעפ"כ תוליא מילים מפיק ומחרון כנגדו. (טו) כלו' שכן אמר חליפו לחיוב. והז"ח הגיה גזר על חטאיו יהי מה שמחאו כן על הקדוש ברוך הוא וכו'. ופי' כלו' שמוסיף צה חטא על חטאיו. ולי נראה כמו שהגהתי. (טז) צמקרא כחוב למלכת. (יז) ככ"ל להגיה. פי' כווי חלון (עיין צערוך ערך כו) ופי' ליכור מרזב. וצד"פ המלה למראית עיני ליכור. וצ"ח הדפוס כמין כי כו' והגיה כווי קטנה כמין כווי. וצילקוט ירמיה הגי' חופר צחוק כווי קטנה והיו מכוונים אותו וכו' ועפ"י הגהתי. (יח) וכן צילקוט הגי' ה כו כו. וכן ח"י. למיעצד כדדוטיין ל כו כו צת שמי. וצד"פ איחא הכוכב' והוא כוכב שנראה עם חילת השחר כמו שאמרו צירושלמי ריש צרכות הדא איילתא דשחרא מאן דאמר כו כו צת ח' היא טעיה זמנין דהיא מקדמה וזמנין דהיא מאחרת. (יט) ככ"ל להגיה. ועיין צפחיסתא דאיכה רצתי כ"ב. (כ) כלו' ציון תלמדת זכות על יושביה שלא היה להם נשל ודמיון ממי ללמוד כי צחוק הגוים היא יושבת. וצילקוט קיטע כל זה מן יעמוד וישחחופ לה עד ח"ל הקצ"ה חלפתם מעשה אצותיכם כדרכו. והז"ח והרז"ו לא עמדו על כונת

פסיקתא

ותאמר ציון

רבתי לא

וחלפחם מעשה אבותיכם (כח). אברהם שאמרתי לו להביא את יצחק בנו ולא עיכב. ויצחק היה טעון עצים כאדם שטעון את הצלוב שלו (כז). ושרה כשבאו המלאכים לבשרה והניחה כל שפחותיה ולשה ועשתה עונות. יצחק בנו של אברהם טעון עצים לבא להתקרב לפניי ואתם הבנים מלקטים עצים לע"ז. אברהם נמל את האש והמאכלת ואתם האבות מעררים את האש לע"ז. שרה לשה ועשתה עונות למלאכים ואתם נשים לשות בצק לעשות כווננים. מפני מה לא עשיתם מה שעשו. אלא חלפתם מעשיהם. ואחר כל אלה שעשיתם ציון מתרעמת ואומרת עזבני ה' (כג).

דבר אחר ותאמר ציון עזבני ארבעה נביאים קראו תגר כנגד מידת הדין. דוד. וירמיה. ואסף. ובניו של קרח. דוד צווח למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה (תהלים י' ח'). אמר לו הקדוש ברוך הוא לדוד. הא דוד שכן רע אחה. שיבבא (מני) בישא [מני מעלתא] ולא מני נפקתא (כד) [הם הרחיקוני מעליהם] (כה) ואתה עומד ואומר למה ה' תעמוד ברחוק. אמר רבי יונתן שלש שנים ומחצה שהיו השונאים מקיפים את ירושלים הייתה השכינה עומדת על הר הזיתים והייתה קוראה בכל יום קול ה' לעיר יקרא וגו' (מ"ב ו' ט') וכן דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (ישעיה כ"ה ו') ולא בקשו לעשות תשובה. [ואתה] עומד ואומר למה (למה) ה' תעמוד ברחוק (כו); ירמיה אף הוא עומד ואומר למה לנצח תשכחינו תעזבינו לאורך ימים (איכה ה' כ'). אמר לו הקדוש ברוך הוא לירמיה. ירמיה וכי אני עוזבתם תחילה. הם עזבו אותי שנאמר עזבו את ה' נאצו את קדוש ישראל (ישעיה ל' ד'). ואתה אומר למה לנצח תשכחינו תעזבינו לאורך ימים (כו): אסף אף הוא אומר למה אלהים זנחת לנצח יעשן אפך בצאן מרעיתך (תהלים ע"ד ח'). אמר לו הקב"ה לאסף. הא אסף האני זנחתם תחילה. הם זנחו אותי שנאמר זנח ישראל שוב (הושע ה' ז'). הוא הקב"ה שנאמר שוב ה' לכל וגו' (תהלים קמ"ה ט') (כח): אף בניו של קרח אמרו למה פניך תסתיר (שם מ"ד כ"ה). [אמר להם הקב"ה וכי] אני הסתרתני פני תחילה (כט). הם הסתירו פנים תחילה (סגרו דלתות האול' גם סגרו וכיזו את הנירו' ויסקנו פניהם ויחטו עורף) [ויסבו פניהם ממשכן ה' ויתנו ערף גם סגרו דלתות האולם ויכבו את הנרות וגו'] [דהיי"ז כ"ט ו' וז'] (ל). ואתם אומרים למה תסתיר פניך וגו': ארבעה [דברים] שאל ירמיה את הקב"ה בשעה שפירש [הימנו] (לח). על שתיים השיבו ועל שתיים לא השיבו. ואילו הן. מאיפה ונעילה עזיבה ושכיחה. לפי שראה ירמיה את הדינים המשוניים (שם עזר) [שהעביר] (לז) על בני ירושלים והוא עומד ומתמיה לומר איפשר הקב"ה שב עליהם מעתה. והוא שאל את הקב"ה ואומר הללו ארבעה דברים. וכן הוא אומר בסוף מגילת קינות. למה לנצח תשכחינו תעזבינו לאורך ימים (איכה ה' כ'). אמר ירמיה לפני הקב"ה רבונו של עולם למה לנצח תשכחינו אתמהא.

סאיר

מנו דוד

עין

חלל מ של והצין הז"ח שהוא משל ונדחק צפירושה. והרז"ו הסגירו עד חלל עמדחכ. וכתב עליו כל המאמר המוסגר פירושו (ל"ע. כח) גי' הילקוט החלפחם. כז) צ"ר פניו וי"ש ע"ל י"ל ס"ק ז"ו כזה שהוא טוען ללזו ככתמו. כג) ח"מ"ח"ג גם צפיקחל צטיעה ג' פתח צמה יחלוקן וגו' ודרשו צמקון אחר וקלר וכמו שהיא בחיבה רבתי שם. ומחלן הדברים שהועתק צרבה מן הפסיקתא. כד) כן הגיהו הז"ח והרז"ו. כלו' שכן רע מונה את ההכנסות וחינו מונה את ההולאות. כה) כן הגיהו הז"ח עפ"י הילקוט דתהלים שם. חלל טזילקוט שם המחזור קטוע קלת. כו) דרוש זה הוא באריכות יותר צמדרש תהלים שם. ושם ג' ח"ר י"ח כן ג' שנים ומחלה היתה שכינה עומדת צהר הזתים ומכרזת דרשו ה' צהמלחו וגו' וכל היו משגיחין ש"ל כדרשתי ללל שאלו וגו' וכו'. וכן הגי' צילקוט שם. חלל טזילקוט ג' ח"ר י"ח כן צ"ל ח"ל ע"ז ר וכו'. כז) צילקוט הגי' הם עזבו ו ש כ מו חותי ש"ל שכתו חל מושיע וגו' עזבו את ה' וגו'. כח) צילקוט הגי' וחין טוב חלל הקצ"ה וכו'. כט) כן הגיהו הז"ח וכ"ה צילקוט שם. ל) כל"ל שכן הוא במקרא. לח) וכ"ה צילקוט ישעיה מ"ט. ופ"י הז"ח צטעה טקיים מנלת קינות. לז) כ"ה צילקוט שם. וכן הגיהו הז"ח והרז"ו. וז"ש חיתח ט"ס ע"ז ד.

פסיקתא ותאמר ציון רבתי לא קמד

תעזבינו לאורך ימים כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד (סס סס כ"ז). למלך שהיה לו מטרונת. והיתה חביבה עליו ביותר. ועל ידי שמטרונת היתה יודעת שהמלך היה מהבבה יותר מדי. היתה פושעת על כבודו של מלך ומפלגת את גזירותיו. פעם אחת כעם עליה המלך וגזר על עבדיו שיבואו ויגזרו אותה בשערה. שושבינה שהיה שם עומד. כיון שראה כן מיד בא אצל המלך. התהיל אומר לו. מרי המלך אמור לי מה. יש בדעתך לשוב עליה. או אין בדעתך לשוב עליה. אם יש בדעתך לשוב [עליה] שליט הוא אדם באשתו. ואם אין בדעתך לשוב עליה היה לך לגרשה שתלך ותנשא לאחר (ג). כך אמר ירמיה לפני הקב"ה. רבונו של עולם המאוס מאסת את יהודה (ירמיה י"ד י"ט) (אלה) אם בציון געלה נפשך (סס) [אלא] אם יש בדעתך לשוב עליה מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא (סס). א"ל לך לרבך ולרבו דרבך. משה רבם של כל הנביאים כך אמרתי (לא) [לו] בסוף כל התוכחות ואף גם זאת [וגו'] לא מאסתים ולא געלתים וגו' (ויקרא כ"ו מ"ד). לא מאסתים ולא געלתים הרי על שתיים השיבו ועל שתיים לא השיבו. כיון שראתה ציון שארבעה דברים שאל ירמיה מן הקדוש ברוך הוא מאיפה וגעילה עזיבה ושכיחה. התחילה תובעת שתיים ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני (ד).

דבר אחר ותאמר ציון בשעה שבא נבוכדנצר ושרף את בית המקדש והגלה את ישראל ושבה אותם. לא עשה אסטמיא בכל ארץ ישראל (לה) אלא היו רודפים אותם כמה שנאמר על צוארינו גרדפנו (איכה ה' ה'). ולמה היו רודפים אותם. אלא היו חוששים לנפשם לומר. אלהיהם של אומה זו מצפה להם שיעשו תשובה. שמא יעשו תשובה עד שהם נתונים בתוך ארצם והוא עושה לנו כדרך שעשה לסנחריב. לכך לא עשו אסטמיא בכל ארץ ישראל. וכיון שבאו על הנהרות בכל וראו עצמם שהם נתונים בידם על אדמתם מיד עשה אסטמיא. אילו (ואילו) גפנו לאכילה ושתייה. ואילו גפנו לבכי ולמספר. אמר להם נבוכדנצר מה אתם יושבים ובוכים. והוא קורא לשבטו של לוי ואמר להם. הכינו עצמיכם עד שאנו אוכלים ושותים אני מבקש שתעמדו ותקישו לפני בנינורות שלכם כדרך שהייתם מקישים בבית המקדש שלכם לפני אלהיכם. מסתכלים אילו באילו ואמרו לא דינו שהחרבנו בית מקדשו בעונותינו אלא עכשיו אנו עומדים להקיש בכינורותינו לפני הננס הזה (ז). מיד עמדו כולהם ונטלו עצה ותלו כינורותיהם בערבות שהיו שם. ושלטו בגפשותם ונתנו אליוני ידיהם (ז) לתוך פיהם ומרצצים ומקצצים אותם. ודוד מפרשה על נהרות בכל שם ישבנו גם בכינו [וגו'] על ערבים בתוכה תלינו כינורותינו (תהלים קל"ז ח' ו'). שתלו שבטו של לוי שם כינורותיהם בערבים על שפת הנהר. כי [שם] שאלונו שובינו דברי שיר ותוללנו שמחה שירו [לנו] משיר ציון [איך נשיר את שיר ה'] (סס סס ג' וד') לא נשיר לא נאמר אלא איך נשיר. מראים אותם אצבעותיהם ואומרים להם אין (אחש יודע) [אתם יודעים] שהיו כפותינו חזקים כברזל ונתקטעו אצבעותינו (כאה) [ראו] היאך נשיר לחו. אמר

מאיר מנן דוד עין

לב) צילקוט ישעיה סס. שושבינה שהיה סס עומד ונתנו לו וכו' לשוז ח' ל' וכו'. וצילקוט ירמיה י"ד הגי' וכו' שליט הוא חרס וכו'. (לד) צילקוט ירמיה הגי' לך לר צך ל צן של כל נציאים. חבל צילקוט ישעיה הגי' כמו שהיא לפכינו. ופי' הז"א ר צך ישעיה. ועיי' צקוף איכה רבתי דר' יהושע צר חצין דריש לה ואמר סס דצ' הושב ע"י נושה וצ' הושב ע"י ישעיה וריצ"ל חפיק געילה ומעיל קל"פ ה. ומאיפה הושב ע"י עלמו וקליפה ע"י ישעיה עיי"ש. וע"ע צמחות רבה פל"א צשיטה כסף נחש וגו' דדריש נמי להאי קרא דהמחש מחשח כפנין זה. אלא שהמשל סס קל"ז צפנון אחר. ועיי' צרש"י דירמיה סס שפ"י עפ"י הפסיקתא. ועפ"י פירושו סס הנהתי. (לה) כל' לא נחן להם עמידה עיי' צערוך ערך אסטט יצה וערך אסטט יו. (לו) דנצובדכלר נכס וקטועה היה. עיי' ילקוט דניחל סוף ר' חזקוני. וב"ה צבת"י צ"ר פט"ז צמחמר פישון זו צבל והוא ג"כ צפ"ח צפרש"י סס צקוף הפרשה וצערוך ערך קרט עיי"ש. (לז) פי' צהונות ידיהם עיי' צערוך ערך ח' ל' יו. (לח) פי' כפוחיכו שהיו כופחים אוחתו הצבלים צהם וצמדש תהלים קל"ז הגי' מרחים אלצבעותיהם ואומרים ה' יכו

פסיקתא ותאמר ציון רבתי לא

להם הקב"ה אתם שלטתם (בלצבעותיכם) [בעצמיכם] וקטעתם אצבעותיכם חייכם מה שלא השבתי לירמיה ולציון. אני משיב אתכם. על עזיבה ושכיחה שתבעו אותי שנא' אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני (סס סס ס') (לט). ולא עוד אלא אתם שלטתם באצבעות ידיכם של ימין אף אני אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני. ואם (לחס) [אין אתה] למד מכאן. יש לך להתפיים ממקום אחר (ו). שאתה מוצא שאחר שבעים שנה נבנה הבית. ובשנה שזורש אומר להם שיעלו ויבנו את בית המקדש מי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל (עזרא א' ג') כתב שעלו הכהנים והלויים וראשי האבות שנאמר ויקומו הכהנים והלויים וראשי האבות (סס סס ס') (מח). ואחר כך כתב ואקבצם אל הנהר (לחנאל) [וגו'] ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם (סס ח' ט"ו) אלא שלא היו יכולים להקיש בכינורות שהיו אצבעותיהם מקומעות (מז). (והניי') [ומניין] שחזרו לתוכה מן אותם הלויים שנלו מתוכה (מג). שכן כתב ורבים מראשי האבות והלויים אשר ראו הבית הראשון ביסודו וגו' (סס ג' י"ג) (מז): דבר אחר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני אמר רבי אלעזר הקפר תורתו בידכם והקץ בידי. ושנינו צריכים זה לזה. אם אתם צריכים לי להביא את הקץ. אף אני צריך לכם שתשמרו את תורתי. כדי לקרב (צני ציתו) [כנין ביתי] ואת ירושלים (מה). וכשם שאי אפשר לי מלהשכיח את הקץ. שהוא תשכח ימיני. כך אף אתם אין לכם רשות לשכח את התורה שכתב מימינו אש דת למו (דברים ל"ג ז') (מז): דבר אחר אם אשכחך ירושלים כשגלו ישראל אף השכינה גלה עמהם. אמרו לו מלאכי השרת רבונו של עולם כבודך במקומך אל תבזה שכינתך. אמר להם הקדוש ברוך הוא לא דברים של תנאים הם. כך התניתי עם אבותיהם. שבזמן שהם בטובה ואני עמהם. ואם אחרת כבודי עמהם (מז). שנאמר עמו אנכי בצרה (תהלים ל"א ט"ו) (וידק) (מח). אמר רבי אבוהו בשם רבי שמעון בן לקיש (סהללה) [אתה מוצא כשראה] הקדוש ברוך הוא את ישראל (מנחמי' לחמוריה דין לקורא לטנ' חת המקרא) [מכופתין לאחוריהם] השיב אחר ימינו (ליכה ז' ג') (מט). וכל ימים שישראל ממושכנים בעולם הזה אף ימינו של הקדוש ברוך הוא ממושכנת עמהם. אמר דוד לפני הקדוש

טאיר מבן דוד עין

כפוטיוס ונתקטעו אלצבעותינו. (לט) ענין זה הנדרש הוא צאיכה רצחי צפ' על לוארנו ונמדרש תהלים קל"ז עיי"ש. ועיי' לעיל פכ"ח אות ח' ואות כ"ז וכ"ח. (ח) כלו' יש לך לפייס דעתך ולהציא לך רחיה ממקום אחר. ואולי ל"ל להסתפר כס. (מח) במקרא כמוז ויקומו ראשי האבות וגו' והכהנים והלויים וגו'. (מז) ועיין יצמות פ"ו ע"ג וקידושין ס"ט ע"ג וצד"י ומוספת (סס. מז) וכן הגיהו הז"ל והרז"ו עפ"י הילקוט דתהלים סס. ועיי"ש שערצב זה המאמר עם הא דלעיל פכ"ח. (מז) במקרא כמוז ורצים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הציח וגו'. (מה) וכן הגיה הרז"ו. והז"ל העתיק צני צית. וצד"פ איחל צני צית. (מז) הז"ל הגיה מלהשכיח את הקץ שהרי כשצעת יתשכח ימיני. והרז"ו הגיה שהו ח צימיני וח"ל. ובאגדת צרחשית פ"ע דרש צקגנון אחר. וה"ג החס ותאמר ליון וגו' זס"ה חס אשכחך וגו'. אמר הקצ"ה לליון את אומרת עצמני ה' חס אשכחך אומך אשכח את התורה שנתתי צימין דכתיב מימינו חס דת למו. ובפסיקתא דותאמר ליון כחלל בעין דרוש זה וצקגנון אחר לצר קפרא. דצ"ק אחר קולי צידך וקי"ך צידי קולי צידך ורס לצצך ושכחת את ה' וגו' קי"ך צידי חס אשכחך וגו'. (מז) הז"ל הגיה וחס צאר חרת וח"ל. חלל צעי למימר צלרה נקיע האי ליטנא. ועיי' לעיל פי' כ"ח. ואמר שהם דברים של תנאים וכו' לפי שאמר ליעקב חכבי ארד עמך מלרימה וגו' (פ' ויגש) ותרנמו יונתן חנא הוא דצממרי ליחות עמך למזרים וליחמי קיגופיהון די צקך וכו'. (מח) כ"ל שמלה זו היחה כחוצה צנליון וצחה לפנים הספר. טקסה היה הדרוש הזה צעיני צעל הגליון לומר כך כלפי כבוד של מעלה. ושימש צמלה זו כמו ששימש זה ר"ע כנגד פפוס צמכילחח חס' צ' פ"ו ח"ל ר"ע די יך פפוס. (מט) כ"ל להגיה ועיין לקמן אות כ"ג. וצד"פ איחל צסס רצצ"ל וכו' ש' שהרחה וכו'. ואין צידי לפרסה. והמאמר דייך (לקורא) [לקוראים] לצזור את המקרא הוא ג"כ הוספה מגליון בעין ודייך דלעיל. וכו' כצר קסה עלינו לצזור את המקרא ואגדה זו מגלגלת עלינו עוד.

פסיקתא ותאמר ציון רבתי לא קמה

ברוך הוא רבונו של עולם מה אתה סבור שאין דוחק לפניך לקרב את הקץ. (א"י) [בשבילנו אינו] דוחק. אלא בשביל ימינך עשה כ). עד מתי תהא ימינך ממושכנת למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך וענני (תהלים ס' ז'). לפיכך כשאמרה ציון עזבני ושכחני אמר לה הקדוש ברוך הוא יכול אף אני לשכח אותך. ימיני ממושכנת בשבילך ואני שוכח אותך. ואם שוכח אני אותך ימיני אני שוכח. אם אשכחך ירושלים תשכחני (נח): דבר אחר אם אשכחך ירושלים אמר רבי לוי בשם רבי חמא בי רבי חנינא לפי שלעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות אהלי חופות של כבוד לצדיקים כל אחד ואחד לפי כבודו כמה שישעיה אומר וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה ענן ועשן יומם ואש להבה לילה כי על כבוד חופה (ישעיה ד' ה') נב). והכל אומרים מה כל הכבוד הזה קול רנה. והם אומרים להם קול רנה וישועה באהלי צדיקים וגו' ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל (תהלים קי"ח י"ד וט"ו). לפיכך כשאמרה ציון וה' שכחני אמר לה הקדוש ברוך הוא אני הכתבתי בכבוד שאני עתיד לעשות לצדיקים בגאולתכם. שהכל עתיד להיות מקלים אתכם ואומרים קול רנה וישועה [וגו'] ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל. ואת אומרת וה' שכחני אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני: ועל הדעת (הראשונים) [הראשונה] שאמר רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש אתה מוצא נג) (לפיכך) כשגילה הקדוש ברוך הוא לדניאל את הקץ מהו אומר לו בסוף ואתה לך לקץ תנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין (דניאל י"ג י"ג). מהו לקץ הימין? כשתעורר קיצה של ימין נד). אמרו לו ישראל כשתגאול אותנו משיעבוד מלכויות ותושיע את ימינך עלינו לומר שירות וזמירות על הפלאים שאתה עושה לנו ועל הישועות שאתה עושה לימינך מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו (תהלים ל"ח א') הוי אם אשכחך ירושלים תשכחני [ימיני] (נח).

דבר אחר ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני מהו ה' וה'. אמרה לו אפילו שתי מדות של רחמים שכתובים בך ה' ה' אל רחום וחנון (סמות ל"ד ו') עזבו אותי ושכחו אותי עזבני ה' וה' שכחני נו):

דבר אחר ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני עשה אותי הפקר לאומות כלקט שכחה ופאה שהם עשויים הפקר. כמה שכתב ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך [לקצור] ולקט קצירך לא תלקט [וגו'] לעני ולגר [תעזוב אותם (ויקרא י"ט ע' וי')]:

מאיר מגן דוד עין

וצפסיקתא ג' ר' עזריה זכ' לזהו צסס ריש לקיש את מולח בין סגרתו העונות ונכנסו שוכחים לירושלים ונטלו גזורי ישראל וכפתו ידיהם לאחוריהם חמר הקצ"ה עמו חכמי צלרה בני שרויים צלער ואני צרוחה כציון הציב אחור ימינו וכו'. והועתק צמדרש תהלים קל"ז (חלל דהשוניט ר' אצ"ה ו). וגריס לה צאיכה רצחי פ"צ צסס ר' עזריה צסס ר"י צר סימון (ואולי צ"ל ר"ע צסס רי"צ"ס זכ' לזהו צסס רצ"ל) עיי"ש. כ"ה צילקוט ישעיה מ"ט חלל שסירס צסס המאמרים וערצצ צהם דצרים אחרים וקיטע צסס מה שסידר צתהלים קל"ז כדרכו עיי"ש. וצד"פ איתא א יכו. ומתפרש ג"כ הכי אף צלי מלת צ צ צ י ל כ ו. חבל הז"ח והרז"ו הגיהו חתה סצור ש א כ י דוחק וכו' חיי דוחק וכו' ואל"ל. נח) וצפסיקתא צסס דריש לה צסגנון חתה. ועיין צילקוט ישעיה צסס. ועיין צאיכה רצחי פ"צ. וכרחא שהמאמר צסס הועתק מהפסיקתא והוא קטוע עיי"ש. וע"ע צמדרש תהלים קל"ז. נצ) צמקרא כתוב עקן יומם ועשן ונגה א"ש להצב וגו'. ובן דרשוהו ר' יוחנן זכ' חנינא צצ"צ ע"צ ע"א עיי"ש וע"ע צפסיקתא. נג) הז"ח והרז"ו הגיהו חתה מולח וכו' לפיכך וכו'. וכתב הז"ח נראה ש"ל ועל הדר אחר א"ש וכו' והסופר הועתיק הספר הגיה. דהך לפי כך וכו' שייך לעיל עפ"י המדרש דתהלים והילקוט. ודפתי טועה שכולל הוספה מלחמת. וצ' נוסחאות היו באן. נד) הז"ח הגיה כש"א עורר וכו' והרז"ו כתב פ"י כש"ח עורר. נה) ועיין צפסיקתא וצאיכה רצחי וצמדרש תהלים צסס. א"ת א"ש מרלין הדצרים שעיקר המאמר היא צפסיקתא ועל פיה הועתק צאיכה רצחי וצמדרש תהלים והדורש שלפנינו הרחיצ הדרוש וסיכה כגנון לשונו וענינו. נו) הועתק צילקוט ישעיה צסינו קלת ועיין ר"ה י"ז ע"צ צהגהה לחוספות צסס.

פסיקתא ותאמר ציון רבתי לא

דבר אחר עזבני (נבעני) [טען] אותי כמה פורעניות כמה שכתב עזב תעזוב עמו (סמית כיג ה') (כו): דבר אחר עזבני ה' עיזבני נח). כיצד. אלא אתה מוצא בשעה שהיו הישונאים מקיפים את ירושלים לא היו בנות ישראל מצירות בדבר. אלא (מלפנים יחומרה) [מצפות ואומרות] אימתי תילכד. על שם שהיו בעלות נוי. והיתה כל אחת מהן אומרת אם תילכד ירושלים אני באה לירי גאולה שאני בעלת נוי. דוכס רואה אותי ונוטל אותי והוא שכתב אומר האומרים ימהר ויחישא מעשהו למען נראה (ישעיה ה' י"ט) (נט). כהו למען נראה [למען נראה] (ס). וכן הייתה. כיון שנכבשה ירושלים היו כל גדולי המלכות נוטלים את הנשים הנאות שבירושלים ומושיבים אותן עמהן בקרון. מיד הייתה הצרעת זרחה במצחה והוא משליכה מאצלו. מניין. שכן ישעיה אומר יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומסקרות עינים הלוך וטפוף תלכנה וברגלים תעכסנה (שס ג' ט"ז) (סח). כשהייתה האשה ארוכה היא נותנת שתי קצרות אחת מכאן ואחת מכאן והיא מהלכת כאמצע זו היא שכתב הלוך וטפוף תלכנה (סז): מהו ושפח ה' קדקוד בנות ציון (שס טס כ"ו) אמר רבי יוסי בר חנינא שהיתה הצרעת זורחת במצחם כמה שכתב בצרעת אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת (ויקרא י"ב ז'). ר' אליעזר אומר מהו ושפח ה'. שהיו יושבות אצלם והיו רואים שורות שורות של בנים יורדות משערם לתוך קדקד. והיו משתקצות ומתעזבות בפניהם. ומיד היו משליכים [אותן] ארצה (לוחס) הוא שציון אומרת עיזבני ה' עיזבני ה' (סג). וא"ר חלפו בן זכר בשם רבי לוי כתב ושפח וקריןן וספח. ביטביל ושפח. למה נתקלקלו בצרעת. ביטביל המשפחות שלהם. שהם בני זרעו של אברהם יצחק ויעקב שלא יבואו עליהם ויקלקלו המשפחות שלהם (סד): וה' פתהן יערה (שס) אמר רבי ברכיה הכהן ברבי (שעור) [ישעירה] הנקבים (כולן) [שלהן. וכולן] (סלהן) נתפתחו בדם. והיו משתקצות בפניהם ומתעזבות בפניהם. ומיד היו משליכים אותם.. לכך ציון אומרה (ותאמר ליון) עזבני ה' עיזבני ה' (סה):

דבר אחר ותאמר ציון עיזבני ה' מה כתב למעלה מן הענין רנו שמים וגילי ארץ כי נחם ה' עמו ועניו ירחם (שס מ"ט י"ג). כיון שראתה ציון שמוזכר עמו ועניו

מאיר מגן דוד עין

(ז) וכיה צילקוט ישעיה סס. וזד"פ ט עו והיא ט"ס. וצפסיקתא איתא ד"א עזבני כעומר השכחה כד"א לעני ולגר העוזז לוחס. נח) צננין הכזד ופועל יולא לשלישי הוא. כלו' שגרם שיעזבו אותי וכדזפסיק. (נט) צוקרא כתוב ישיה וי"ת ויגלי. (ס) כן הגיה הז"א. (סח) צפסיקתא ד"א עזבני ה' לפני לוחות העולם ר' חנינא פתר קרא צננות ליון ויאמר ה' יען כי גבהו ונ"ו. והוא שס צננות אחר עיי"ש. והועתק מאיבה רצהי פ"ד שעיקרו שס על פ' קורו טמא וב"ו. והוא ג"כ צוקרא רצה פ"ז ששחמש צו שס הדורש לענין אחר עיי"ש. ועיין צננת ס"ב ע"ב דדרש צה רצא צריה דרצא עילא צקרא דצננות ליון. (סז) צפסיקתא וצננה שס ושס עיי"ש. וצננת ג' שהיו נוהלות ארוכה צלד קלרה. (סג) צאיכה רצתי הוא צהפך ר' אלעזר אמר הלקה לוחן צלרעת וכו' רי"צ"ח אמר העלה על ראשיהם משפחות משפחות של כינים. וכ"ה צוקרא רצה וצפסיקתא (אלא דצפסיקתא איתא ר' דוסא צר חנינא צע"ס). וצננת שס לח מיייתי אלף הא דרי"צ"ח וכוו שהוא לפנינו. ועיין צוקרא רצה שס דר' יוחנן נמי צלרעת פתר לה. וע"ע צננה שס פ"ז דגרס לה קמחא. וצנמדצר רצה פ"ז חני לה צסס ר' אלעזר צן פדת. וכ"ה קמחא צנחומא דפ' (נורע. סד) צאיכה רצתי שס ר' צר כיה וחיילפי צר ציד צסס ר' איסי מהו ושפח ושפח כדי לשמור זרע קודש שלא יתערב צעמי הארלות אמר הקודש צרוך הוא יודע אני שאין עכו"ם צדילין וון הלרעת מה עשה וה' פתהן יערה רמו הקדוש צרוך הוא לנועיינס והיה צוליא דס עד שמחלא כל הקרונין וכו'. וכ"ה צוקרא רצה שס. אלף דהס ג' ר' הייח וחיילפי צר צרי צסס ר' יי סא. וצקלת קמחאות ר' צרכיה ור צי חל צו צס"ר יוס"י. (סה) עיין צאות דלעיל. ויראה שעיקרו הוא כמו שהוא לפנינו. וצמדרסיס שס עירצווס לחדא שינחא. וצננת שס פליגי צה רצ ושחאל ח"א ששפכו כקיתון (ופרכ"י ערה כונו והעל בדה) וה"א שיעשו פחחיהן כיער. ועפ"י לשון רש"י שס הגהתי

פסיקתא ותאמר ציון רבתי לא קמו

ולא הזכיר לא לציון ולא לירושלים התחילה אומרת עזבני ה' וה' שכחני (סו). מיד השיב הקדוש ברוך הוא ואמר לה כשם שאי אפשר לאשה לשכח עולה כך איני יכול לשכח אתכם התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה (סס סס ט"ו). אמרה לו רבשיע היאך איפשר. (אוסיוף) [אין סוף] לרעות שעשיתי (סו). גרמתי לבית מקדשך שיתחרב והרגתי הנביאים. אמר רבי ברכיה הכהן ברבי אמר לה הקדוש ברוך הוא רעותיך אני שוכח ומובוטייך (אני) [לא] אשכח (סח). גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך (סס) גם אלה אלהיך ישראל (שמות ל"ז ה') שכחתי. אנכי ה' אלהיך (סס כ' ז') לא אשכח (ט):

דבר אחר ותאמר ציון עזבני ה' כך פתה רבי תנתומא בר' זשיה קומה ה' אל נשא יריך אל תשכח ענוים (תהלים י"ז). אמר ר' פנחס הכהן בשם רבי הושיעא חמש מעמדות אמר [דוד לפני] הקדוש ברוך הוא בספר תהלים בספר הראשון. קומה ה' הושיעני אלהי כי הכית את כל אויבי לחי ושני רשעים שכרת (סס ג' ח') (ע). קומה ה' באפך הנשא בעברות צררי ועורה אלי משפט צויתה (סס ז' ז'). [קומה ה' אל יעז אנוש וגו'] (סס ע' כ') (עא). קומה ה' אל נשא יריך (סס י'). קומה ה' קדמה פניו הכריעהו (סס י"ז י"ז). למה (תהלה) [חמשה]. אלא ארבעה (ארבעה) כנגד ארבע מלכיות. שראה דוד אותם ברוח הקודש היאך הם עתידים לשעבד את ישראל. והוא מעמיד את (הקדוש) [הקב"ה] על [כל] אחת ואחת קומה ה'. קומה ה'. ולמה (תהלה) [חמשה]. אלא רואה את מלכותו של גוג היאך היא באה בחזקה התחיל מעמיד הקב"ה עליה. ואומר רבשיע אינו שלנו (אלא) להזדווג (אל) [לה]. אלא את אפנטיסון לה קומה ה' קדמה פניו הכריעהו (עז): מהו קומה ה' אל נשא יריך משל לגיבור שהיה עובר בנהר ובנו עמו. היה הגיבור תופס בידו של בנו ומעבירו עמו. באה השיבולת לשטוף את הבן. אעפ"י כן היה אביו תופש בו. אלא שהיתה השיבולת עוברת על ראש הבן. התחיל הבן צועק מלמטן. אבא אילולי שאתה מחזיק בי כבר הייתי שטוף ביד השיבולת ומת. אלא מה הננייה שאני עומד ומתבלע במים. אלא אם תבקש אתה שאחיה הגכה יריך ואני אהיה. כך היה דוד רואה את המלכיות. שנמשלו כמים הוי המון עמים רבים כהמות מים יהמון וגו' (ישעיה י"ז י"ז) (עג) לכן הגה ה' מעלה עליכם את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור ואת כל כבודו וגו' (סס ח' ז') (עד). והוא רואה אותם היאך הם באות ומשעבדות את ישראל. התחיל צווח טבעתי בין מצולה ואין מעמד באתי בטעמקי מים ושכולת שמתני (תהלים ס"ט ג'). ואילולי שאתה

מאיר מנן דוד עין

ח מ ח " ט מרחין הדצרים שלא הועתק כאלן נואיכה רצתי. ולא החס מהכח. אצל צפסיקתא הועתק מליכה רצתי. וצויקרא רצה הוא מדרש מאומר שהשמוע צמדרש ליכה רצתי. והילקוט העתיק אלו המאמרים מהפסיקתא. צישעיה שם וצאיכה ר' חמר"ל עד תחרליה עיי"ש. (סו) שכנר אפשר שירחמם בחרץ כפולחם. ועיין לקמן סוף פסקא. (סו) כן הגיה הז"א. וצד"פ איחא לו סוף. (סח) והז"א והרז"ו הגיהו אין אחי שוכח. ונראה ששתי הנוסחאות היו כאלן ונקטעו ונשתצשו. (טו) וכן דרשה ריש לקיש ור' אלעזר צ"ר אלו שעי ח צרכות ל"ז ע"ז. וצפסיקתא ר' הו"א צ"ס ר' אה"א עיי"ש. (ע) צוקרא כחוצ סכי רשעים. (עא) כן הגיה הרז"ו. (עב) הגהתי עפ"י הז"א והרז"ו. והוא צמדרש תהלים מזמור ג' צקילור. ושם ג' אר"פ צש"ר הושיעה ה' פענוים נקיס דוד להקצ"ה צספר ראשון שצתהלים ד' כנגד ד' מלכיות וא' כנגד גוג ומוג. ומזמור י"ז הוא צאריכות יותר. ושם ג' חמש עמידות העמיד (הקדוש צרוך הוא לדוד) [דוד להקצ"ה] וכו' (והגיה כן הז"א לפנינו) וחמישית שראה מלכות של גוג שהוא צא אל ישראל צחזקה וחומר להקדוש צרוך הוא קומה ה' אל נשא יריך (וג' שוקרא זה הוא צטיס וליל קומה ה' קדמה וגו') אמר לפני רשע"א אין זו להזדווג לאלה אלה אלה ומהו חומר וכו'. ופי' אפ"כ עין סוף כ"ל שהוא ציאור אל קדמה פניו. וענינו הוא כמו אפ"כ ה' שהוא לקראת פנים. עיין צערוך וצמוסיף ערך אפ"כ י. והז"א הגיה אפ"כ עין ופי' שענינו איש ריש וצעל דין. ועיין צצ"ר פ"ה ד' ר' פ"כ ס' ר' ר' און דרש להו להנהו עמידות לענין אחר. (עג) צוקרא כחוצ כהמות ימי ס. (עד) צוקרא כחוצ ול כן וגו' עליהם וגו'.

פסיקתא

ותאמר ציון

רבתי לא

מחזיק בנו. שאתה מפיר את עצתם ממנו. כבר לא היה לנו עמידה לפניהם אפי' שעה אחת. אלא אם אתה מבקש שנחיה הגבה את ידיך ואנו חיים. הוא שנאמר קומה ה' אל נשא ידיך. אמר הקדוש ברוך הוא אני מגביה כי אשא אל שמים ידי (דברים ל"ג מ) עה): דבר אחר קומה ה' אל נשא ידיך אמרו לו ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם היזכר לאותה שבועה מה שנשבע המלאך. וירם ימינו ושמאלו ונשבע בהי העולם כי למועד מועדים עו). אמר להם [לא] המלאך לעצמו נשבע שאני ממהר להביא את הקץ לגאול אתכם משעבוד עול מלכיות. אלא אני נשבעתי כי אשא אל שמים ידי (סס). וכן לכן יחכה ה' לחננכם (ישעיה ל"ח עז) ואין לכן אלא שבועה שנאמר לכן נשבעתי לבית עלי וגו' (שמואל א' ג' י"ד) עח). אמר רב יהושע דסכנים בשם ר' יהושע בן לוי אמר הקדוש ברוך הוא שנים ושלשה פעמים אסרתי עצמי בשבועה שאני מביא את הקץ ומנחם אתכם ואת ציון ותאמר ציון עזבני ה' אתמהא עט):

[דבר אחר] ותאמר ציון עזבני ה' מה כתב למעלה מן העניין [פרשת] מלך המשיח פ). כה אמר ה' בעת רצון עניתיך [וגו'] ואצרך ואתנך [וגו'] לאמר לאסירים צאו [וגו'] (שמותי כל הרי לדרך) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש [וגו'] ושמתי כל הרי לדרך [וגו'] הנה (חכבי) [אלה] למרחוק יבואו [וגו'] רנו שמים וגילי ארץ [וגו'] כי נחם ה' עמו ועניו ירחם (ישעיה מ"ט ט' עד י"ג) פא) ואחר כך ותאמר ציון עזבני ה'. למה. לא היה צריך לומר כן אלא תחילה פרשת ותאמר ציון ואחר כך פרשת מלך המשיח. מהו הדבר הזה כה אמר ה' בעת רצון עניתיך עומד ומסיח במלך המשיח ואומר ואצרך. אלא אמרו רבותינו אין סוף לומר מה ייסורים מתייסר בכל דור ודור לפי עונות הדור. אמר הקב"ה (בלוחו) [באותה] השעה אני בורא אותו חדשה ואינו (מתיירא) [מתייסר] עוד ואצרך ואתנך פג). מהו לאמר לאסורים צאו ששלש גליות נעשו עשרת השבטים פג). אחת גלתה לסמבטיון. ואחת גלתה לפנים מסמבטיון. ואחת גלתה לדפנו של רבלתה ונבלעה

מאיר

מגן דוד

עין

עה) צוהרש תהלים שם הוא קלת צקננין אחר. וה"ג החס חשל לה"ד לגבור וכו' וזנו עמו ואחר צידו להעצירו וכשהגיע לחצי הנהר נתגברה השצולת למעלה על ראש צנו מיד לעק צנו ואמר הצא חרים ידך דאנא עזב כך ד' מלכיות משולין כמים שנאמר הוי המון וגו' וישראל טוצעין צחוכו שנאמר טוצעתי ציון וגו' ואלמלא הקדוש ברוך הוא עמהם לא היו יכולין להגלל שנאמר כי תעצור צוים אחרך חכמי וכיון שלפה דוד טפעמים שהחטא גורם והם מחגצרין כשצולת של כהר לשטף את ישראל התחיל לומר קומה ה' אל נשא ידיך וגו' חרום ידך דאקן טצעון וכה"ל אל תשטפני שצולת מים לפיכך הוא אומר קומה ה' זכור שצו עתך חיל חייך חני נושא שנאמר כי אשא אל שמים ידי ואומר הנה אשא אל גוים ידי. וחולי שמלות זכור שצו עתך כשהרצו להחם מדלמטה מיניה והוא ט"ס. וצילקוט העתיק המאמר שלפנינו צוממור י' והוא שם צעינוי קגון קלת עיי"ש. עו) דכילל י"צ. ולשון המקרא וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע צחי העולם כי למועד מועדים וגו'. עז) צוקרא כחוצ ולכן. עח) צוקרא כתוצ ולכן. צילקוט תהלים שם ג' ד"א אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רצונו של עולם הזכר לחותה שבועה וירם את ימינו ושמאלו וגו' (דכילל י"צ) ח"ל הקדוש ברוך הוא לא הולך צעלנו ונשבע אלל חכי כשצעתי כי אשא וגו'. וכן הגיהו הז"ל והרז"ו ועפ"ז הגהתי. וצוהרש תהלים שם ג' דבר אחר קומה ה' זכור שצו עתך ששבע המלאך על שמוך שנאמר וירם וגו' וכתיב לכן יחכה וגו' ואין לכן אלא שבועה וכו'. והא דלכן לשון שבועה צממות רצה פ"ו וצמחומא פ' וארא. עט) עיין צוהרש דמסיים שם צס ר"י דקכנין צע"ר לוי צענין אחר. ח"ח"א ש' מראין הדברים שביקר הצאמר הוא כעין שהוא צוהרש תהלים שם ור' תנחומא כשהמש צו עפ"י דרכו. פ) כן הגיה הז"ל. פא) הגהתי כקדר ובלשון המקראות שלפנינו. פב) כ"ס צד"פ. ועיין צילקוט ישעיה שם ר' של"א שקירס המאמרים וסינה צקננון לשונם כדרכו. ועיין לקמן פל"ו ול"ז. פג) צו"פ איתח צט"ס נעשו עשרת הדורות השצעים. הז"ל הגיה גלו וא"ל.

פסיקתא ותאמר ציון רבתי לא קמו

שם נבלע ישראל (הטעם ח' ח') (פד). לאמור לאסורים צאו לאילו שנתונים בסמבטיון. ולאשר בחשך הגלו (ישעיה שס) לאילו שנתונים לפנים מסמבטיון. ואילו שנבלעו ברבלתה הקדוש ברוך הוא עושה להם מחילים מחילים מלמטן. והם מחלדין בהם עד שהם באים תחת הר הזיתים שבירושלים. והקדוש ברוך הוא עומד עליו והוא נבקע להם [והם] עולים מתוכו. כמו שזכריה אומר ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים אשר על פני ירושלים מקדם ונבקע הר הזיתים טחציו מזרחה וימה וגו' (זכריה י"ד ד'). הדא הוא דכתב ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה ואני שכולה ונלמדה גולה וסורה אלה מי גדל הן אני נשארתי לבדי ואלה אפה הם (ישעיה מ"ע כ"ח פה). ואילו שלש גליות (אינה צלוחה) [אינן באות] לבד. אלא כל מקום שיש ישראל מתכנסים (וצאו) [ובאים] (פו). הנה אלה מרחוק יבאו והנה אלה מצפון ומים (שס) אילו שנתונים במקומות הרחוקים באספטיא. ואלה מארץ סיני (שס) אילו בני יונדב בן רכב. ומי שהוא מהלך בדרך [הוא] רעב וצמא. והם אינם כן. אלא ולא ירעבו ולא יכס שרב ושמש (שס) (פו). ולא עוד אלא שהקדוש ברוך הוא משפיל לפניהם [את ההרים. ועושה אותם דרכים לפניהם] (פח). וכן כל מקום עמוק הוא מגביהו לפניהם. ועושה אותם לפנייהם מישור דכתב [ושמתי] כל הרי לדרך ומסילותי ירומון (שס). וכיון שהכל מתכנסים ובאים. הקב"ה אומר לשמים והארץ מה אתם עומדים. כשהיה האבל נתאבלתם (עמה) [עמהם] כמה שכתב אלביש שמים קדרות ושק אשים כמותם (שס נ"ג). עכשיו שבאה השמחה עמדו ושטחו עמהם רני שמים וגילי ארץ פצחו הריס רינה. למה. כי נחם ה' עמו וענינו. כי נחם ה' ציון אין כתיב כאן. אלא שראתה ציון שהגליות מתכנסות וכל ישראל והשמים והארץ שמחים להם והיא אינה נזכרת (החילה) התחילה אומרת ותאמר ציון עזבני ה' זה שכחני. אלא שכח אותי הרי הכל מתכנסים ואני איני נזכרת (החילה חומרת זה שכחני ותאמר ציון עזבני ה' זה שכחני). אמר לה הקב"ה יש חופה שאין לה [כלה]. שאי עיניך מביב וראי כולם נקבצו באו לך חי אני נאם ה' כי כולם כעדי תלכשים ותקשרים ככלה (שס מ"ט י"ח) (פט).

מאיר מנן דוד עין

פד) צדפוס ז"ח נשמוט צטעות. פה) צילקוט ישעיה שס גלחה לפנים מקמזטיון וכשם שיש מא"י לקמזטיון כך יש מקמזטיון לשם וכו' מחילים מלמטה והם הולכים זהם וכו'. וגרסינן צירושלמי דסנהדרין ק"פ חלק ר' זרכיה ור' חלבו צסס ר"ס צר נחמן לשלש גליות גלו ישראל א' לפנים מנהר קמזטיון וא' לדפני של חנטוכיא וא' צירד עליהם הענין וכיסה אותם כשם שגלו לב' גליות כך גלו שצט ראובן וגד וחלי שצט מנשה לב' גליות מ"ט צדך אחוהך הלכת וכו' וכשהן חוזרין חוזרין חב' גליות מ"ט לאמר לאסורים לאו חלו שגלו לפנים מנהר קמזטיון לאשר צדך הגלו חלו שירד עליהם הענין וכיסה אותם על דרכים ירעו וצכל שפייס מרעיתם (ישעיה שס) חלו שגלו לדפני של חנטוכיא. ובעין זה הוא צצמדצר רצה פט"ז צד"ה עד חנה יכאלוני. חלל דהתם קאמר לפנים מן ענין של חשך וצנוק אחר לפנים מן הרי חושך עי"ש. וצחיכה רצתי פ"צ צפ' צלע ישראל הועתק מהירושלמי ונשחצש עי"ש. וע"ע צתי פ' חשח צפ' הנה חנכי כורת צרית. ח"מ"א ש הרז"ו רמז על כוסחאות שצפ' זרובבל. ואינו תחת ידי. וצפ' זרובבל למוהר"א יעללינעק ציהמ"ד ח"צ ליתא. פו) כן הגיה הז"א. וצד"פ חיתא צלות. וצילקוט שס גרס ח"כס לצד וכו' צחי"ן. פז) וכ"ה צילקוט. פח) וכ"ה צד"פ וצילקוט. פט) כן הגיה הז"א. וצילקוט הגיה יש כלה צלח סופה. וכחצ הז"א שהוא ט"ס וכבר רמזתי לעיל אוח פ"צ שצילקוט המחמרים מסורקים. ועיין לעיל אוח ק"ו. צמקרא כתוב שאי קציצ עי"ך וגו' כעדי תלצשי וגו'. ח"מ"א ש צפסיקתא להפטדה זו ה' שיעות. שיטה א' לחברה בניתי וגו' והוא צחיכה רצתי א' צפ' צכה חצכה. צ' מה יתלונן וגו' והיא ג"כ צחיכה רצתי ג'. ג' וחרה חמי צו ציוס ההוא וגו'. ד' חס אשכחך ירושלים ורמזתי עליה לעיל אוח מ"ו וכ"א. ה' שיטה דעזבני ודצנות ציון שרמזתי עליה לעיל אוח ק"א וכו'. ומקיים צדוש החשכה חשה עולה כמו שהוא צילקוט שס. וכל המחמרים העתיקים הילקוט צמקומוחס כמו שרמז עליו החכם מוהר"ש צלצער.

פסיקתא ענייה סוערה רבתי לב פל"ב

ענייה סוערה לא נוחמה הנה אנכי מרביץ

בפוך אבנייך ויסדתיך בספירים וגו' (ישעיה כ"ד י"א ח)

אמר הכתוב בני איש עד מה כבודי לכלימה תאהבון ריק תבקשו כזב סלה ודעו כי הפלה ה' חסיד לו ה' ישמע בקראי אליו (תהלים ד' ג' וד') בני איש אילו דואג ואחיתופל. בני איש עד מה כבודי לכלימה עד מתי אתם מדקדקים בכבודי (ז) ואין אתם קוראים אותי בשמי. אלא אתם אומרים מדוע לא בא בן ישי (שמואל א' כ' כ"ז) (אס לאינו) [ראיתי] את בן ישי (שם כ"ז ט') גם לכלכם יתן בן ישי (שם שם ז'). אין לי שם. תאהבון ריק מה אתם מרדפים אחר דברים של ריקנות ואומרים עזבו הקב"ה שכחו אין המלכות חוזרת לו מעתה. תבקשו כזב סלה (יודעים) [ודעו] כי הפלה ה' חסיד לו ה' ישמע בקראי אליו כבר בישרגי על ידי נתן הנביא גם ה' העביר חטאתך ולא תמות (שמואל ב' י"ז י"ג); דבר אחר בני איש עד מה כבודי לכלימה אילו אומות העולם. שנקראו בני איש. שהם באים מבני בניו של נח איש צדיק תמים היה (נחלשית ו' ט'). אמר הקב"ה לאומות העולם רשעים עד מתי כבודי לכלימה. זה בית המקדש שנקרא כבוד שנאמר בסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו (ירמיה י"ז י"ג). אמר הקב"ה עד מתי (מדקדקים) [אתם מקדקים] בו ומעמידים בו צלמים וע"ו. תאהבון ריק מה [אתם] מרדפים אחר דברים של ריקנות ואומרים עזבו הקב"ה (שכחו) אין שכינה חוזרת שם. תבקשו כזב סלה ודעו כי הפלה ה' חסיד לו ה' ישמע בקראי אליו כבר בישרגי אותו על ידי ישעיהו הנביא ואמרתי לו ענייה סוערה לא נוחמה הנה אנכי מרביץ בפוך אבנייך ויסדתיך בספירים (ז):

דבר אחר ענייה סוערה ענייה מן דברי תורה. (סוערה) [ענייה] מן המצות ומעשים טובים. ענייה מן הצדיקים. סוערה (מעל) [מערערתא. שערעוה] אומות העולם שנאמר זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים [האומרים ערו ערו עד היסוד בה] וגו' (תהלים קל"ז ז') ה'. רבי אבא בר כהנא (שם ר"ז) [ורבי] לוי ברבי. אחד אמר תברו תברו. ואחד אמר פנון פנון (ו). למאן דאמר תברו דכתב חומת בבל הרחבה ערער תתערער (ירמיה כ"ח). ולמאן דאמר פנון פנון דכתב ותער כדה אל השוקת. (נחלשית כ"ד כ'). ולמ"ד פגרו עד היסודותיה מ"ו. ולמאן דאמר פנון פנון עד היסודותיה (נסבו ז):

מאיר מגן דור עין

פל"ב ח) היא הפערה ג' מ' דנחמחא. ולפי הקדר שלנו היא לפ' ראה. (ז) שלא לתת לי כבוד. (ג) כן הגיהו הז"ח והר"ז. (ד) כולל בפסיקתא דעניה סוערה. ונצח קווייתא היא צאריכות יתח וצחרייתא היא קטועה שם עיי"ש. והועתק צילקוט ישעיה שם. וגרס עד מתי חסם וכלימים צכודו של צית המקדש מרקקין צו מנפין צו מעצדין צו עורותיהם (ונקלח נוסחאות בפסיקתא ועוצרין צו עבירות) ומעצדין צו אלילים וכו'. ויראה שכך הייתה נוסחחו בפסיקתא. וננוסחא שלפנינו נראה עיקר מקרריס כמו שהנהתי. וע"ע צילקוט תהלים שם שפיר שם המחמר עפ"י המדרש תהלים שם. אלל שצמדרש שם המחמר קטוע (והקדר שם צילקוט עפ"י המקרא שדורש עליו וכדרכו) עיי"ש. וממדרש תהלים שם נראה שכבר הייתה שיטה זו דרוש לנחמו נחמו עיי"ש. ה) כ"ה בפסיקתא וכבר כתב מוהר"ש צאצער להגיה כך והוא נכון. ועיין במדרש תהלים ע"ז דר"ש לה צענין אחר. (ו) וכן הגיהו הז"ח והר"ז. (ז) כל' דלמ"ד פגרו (או סצרו) כוונת המקרא שהגיעו צעצירחם אה הסומה עד יסודותיה ולמ"ד פנון שפינו ולקחו הכל עד יסודותיה בכלל. ומ"ל נסצו לקחו. ובפסיקתא ג' לה הכי ראצ"ב אמר פגארו פגארו כחדי"א חומת צלל וגו' ור"ל אמר פנון וכו' על דעתיה דראצ"ב דאמר פגארו פגארו עד יסודיה מעון ולא עד היסוד צה וע"ד דר"ל דהוא אמר פנון פנון עד יסודיה מעון

פסיקתא עניייה סוערה רבתי לכ קמח

דבר אחר עניייה סוערה לא נוחמה אמר רבי לוי בבל מקום שהוא אומר אין לה יש לה. כתב ציון היא דורש אין לה (ירמיה ל' י"ז) הוי לה דכתב ונא לציון גואל (ישעיה כ"ט). ותהי שרי עקרה אין לה ולד (זרחיה י"ח ל') הוי לה ותהר ותלד שרה לאברהם בן (טס כ"ח ז'). וכן (לפנייה) ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים (שמואל א' א' ז') הוי לה ותהר ותלד שלשה בנים (טס ז' כ"ח). וכן רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי לא חלה (ישעיה כ"ד א') הוי לה שנאמר ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה וגו' (טס מ"ט כ"ח ח).

הנה אנכי מרביץ בפוך אבנייך רבי אבא בר כהנא אמר כהדין כחולא שנאמר ותשם בפוך עיניה ותישב את ראשה (מלכים ז' ע' ל') ט). ויסדתיך בספירים שם סנפירינן י). מעשה באחד שעלה לרומי למכור סנפירינן.

טאיר מנגן דוד עין

עד היסוד זה. והיא ג"כ בפסיקתא דפ' זכור. וטס הגי' ע"ד דל"ז"כ דלונר פ ג ר ו פ ג ר ו עד יקודיה מטו עד היסוד זה ע"ד דר"ל דלונר פ א כ ו ן פ א כ ו ן עד יקודיה נ כ ו ן ע ד ה י ס ו ד זה. ומוסחא אחרתא ע"ד דר"ל וכו' עד יקודיה ק י י ס ט כ' עד היסוד זה. ועוד כ"ח עד יקודיה כ ס ו ן ע ד ה י ס ו ד זה. וצוודרש תהליס קל"ז מייחתי נמי להא פלונתא וג' דל"ז"כ פ ג ר ו וצד"ל פ י כ ו ן ול"ח מסייס זה מידי. וצתנחומא דזכור צפ' חל"ל ג' לה נמי ומסייס ע"ד דמ"ד פגרו פגרו על יקודיה מכוון ט"ל עד היסוד זה ע"ד דמ"ד פגון פגון יקודיה. וצ"כ רצתי פ"ה ג' רל"ז"כ אחר פ ג ר ו פ ג ר ו ר"ל אחר פגון פגון מ"ד פגרו פגרו הה"ד חומת צבל וגו' מ"ד פגון פגון הה"ד עד היסוד זה לפילו יקודותיה מנון. והנה הרבה והתנחומא ודאי הם קטועים. אמרם להעמיד הנוסחא חומר, הנה הערוך ערך פ ג ר הציא נוסחת פ ג ר ו. וכחצ שחרגם ירושלמי ונחץ את הצית ופגרו ית ציחא. ובערך פ כ ר היתה צנוקתהו צ"כ רצתי מ"ד פ כ ר ו פ כ ר ו פ א פ י י ס ו ד י ה א ר י מ ו ן הה"ד חומת צבל וגו'. וענינו ג"כ שצירה. והנה מאן דתני פ ג ר ו א ו פ ג ר ו ל א משתצט. ומ"ד פ כ ר ו א ו ת צ ר ו ל א משתצט. שענין כולם הוא שצירה. ולאוהו מ"ד לכל הנוסחאות עד יקודיה מ ע ו ן. שהגיעו עד היסוד. וצפסיקתא דענייה ל"ל עד ולא היסוד זה. וצתנחומא מלת מ כ ו ן ן ס י צ ו ן ול"ל מ ע ו ן. אמרם צנוקת הרבה לפי מה שהעתיקו הערוך החריצו לפילו יקודותיה. ואולי תסכים לזה הכ"ח דתני צד"ל יקודיה קיים ול"ל עד יסוד י ה י ס ו ד י ה ק י י ס. וכן מ"ד פ כ ו ן א ו פ א כ ו ן א ו פ י כ ו ן ל א משתצט. שענינו כמו מפנין צושה צצת. וצלשון המקרא ופינו את הצית. ות"י ותער כדה ופניה קולתה. וכן מריקים שקיהם פגון. כמו שהציא הערוך ערך פן. ולאוהו מ"ד משמע ליה שפינו ולקחו הכל עד אפי' היקודות. ונוקתהו כ ס צ ו עיקר. ומלת מ ע ו ן צפסיקתא דענייה הוא ט"ס שנתרצצ לו מדלעיל. וצפ' דזכור מלות כ כ ו ן א ו פ א כ ו ן ן ס ט"ס ול"ל כ ס צ ו ן. אי נמי כ ס ו ן. שענינו כמו כ ס צ ו ן (עיין ערוך ערך כ ס ת י ה). וכן צרצה מלת מ ע ו ן ס י צ ו ן. ול"ל א פ י י ס ו ד י ה כ ס צ ו ן. והתנחומא הוא קטוע כ"ל. וה"ח הניה פ ס היקודות נקצו וא"ל. ונ"ל דכל האי פיונא הוא חוספות ואינו מעיקר המאמר ולכך נקיט לשון פ ג ר ו עפ"י המקור דליחוסף מהתם. ח) וכ"ה צפסיקתא חל"ל דטס מייחתי הניקה צנים ברה. והוא צ"ר סוף פל"ח חל"ל שהיא קטוע קלת וחסר המקרא דמי ילד לי וגו'. וצצודצר רצה ג' לה קתמא ד"ח ועד אין זה אעפ"י שאין לה עכשיו יש לה לאחר זמן כיול"ל צדצר חתה עומד ותהי שרי עקרה וגו' וכו' כיו"צ חתה אומר לא הגידה אסתר וגו' אעפ"י של"ל הגידה עכשיו הגידה לאחר זמן ואף כחך וכו' וקרצתי למשפט והייתי עד מעהר וגו'. והוא ג"כ צטס ר"ל צ"כ רצתי א' צפ' אין לה מ:חס. ומסייס אף כן את אומר אין לה מ:חס והוא לה שנאמר אבני חבני מנחמבס. וכפל צפ' פרשה ליון. ולא מייחתי החס קראי ד ל א. ופליג ארצין דבלרתא צחולין ס"ו ע"א. ועיין צחוספות ע"ז ל"ט ע"א צד"ה אין לו עכשיו. ואין הפרש צין מלת ל א ומלת אין לענין זה. חל"ל שמלת אין מורה על העכשיו ומלת ל א הוא נחלית צפעל הצא אחרת חס צעצר חס צעתיד. ויראה שעיקר מאמרו של ר' לוי הוא צפ' זרחיה ומקדרי המדרשים העתיקהו. והבא לא מסייס מידי דמחילא משמע ליה. וה"ח והרזיו הוסיפו וכן כאן ענייה קוערה לא נוחמה וצקוף נחמה נחמו עמי וא"ל. ט) צפסיקתא ג' כהדין כ ח ל א. והרבה צתלמוד כ ו ח ל א. וצוודרש תהליס פ"ז ג' א צ כ י כ ח ל א. ומוסיק צפסיקתא טס ג' דצריס בלמרו צפוף עפ"י צצלי שצת ק"ט ע"א. י) ה"ח מחק מלת טס וא"ל. צפסיקתא טס ג' (ר' יודן ור' פנחס)

פסיקתא

עניייה סוערה

רבתי לב

והתנה עמו הלוקח ע"מ לבודקו. נטלו והניחו על הסדן והיה מכה עליו בפטיש. והיה הסדן נחלק והפטיש נפצץ והוא לא נחסר יא):

ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח (סס י"ז). ר' אבא בר כהנא אמר כהדין וכדין יצ). ר' יהושע בן לוי אמר אבני כדכדנא יג): רבי יהושע בן לוי היה עומד עם אליהו בהר הכרמל. אמר לו אין אתה מראה לי אילו אבני כדכדנא כיצד הם. אמר לו הן. והראה לו על ידי נס יד). מעשה בספינה אחת שפירשה בים הגדול. אהזו נחשולה והיתה מיטרפת בים. והיה בה נער אחד עברי. נגלה עליו אבא אליהו. אמר לנער אם את עושה שליחותי אני ממלט לאנייה הזו בזכותך. אמר לו הן. אמר לו לך והראה לרבי יהושע בן לוי אילו אבני כדכד. והוא יושב במדינה הגדולה בלוד. ואל תראה [לן] אותם שם. אלא הוליכוהו למערה של לוד ושם הראה לו אותם. הלך הנער ואמר לר' יהושע בן לוי בא אחרי. כיון שהוליכו למערה והראה אותם לו מיד הבהיקה כל לוד מאורם. אמר רבי יצחק כיון שראה אותם נבהל מפניהם ונגזר עו): (סס שוקיך) [שמשתיך] שוריך עז).

ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ (סס) (כתב) [כל כך] למה יז)

עין

מגן דוד

מאיר

ר"ח כל גיזרה וגיזרה שהיא עתידה להנתן צירושלים תהא נחה כסמפיריכון הזה ורפ"ח [אר"פ] תלמוד שהסמפיריכון הזה רך הוא מעשה צא' וכו' (וכאשר הגהתי כל"ל ועיין צאיכה רצתי פ"ד צפ' זכו כזיריה). ועיין צפה"ש רצה פ"ה צפ' מעולפת ספירים והמאמר סס קטוע. וצמדרש תהלים סס נמי ל"ג להא דר"י ור"פ. יא) צפסיקתא סס הוא המשך ונדברי ר' פנחס. וצאיכה רצתי סס ג' אר"פ מעשה וכו'. וצפה"ש רצה איתא ר' יודן אמר חי תימר שהספיר הזה רך הוא צא וראה מעשה וכו'. והוא שיצו שהמאמר קטוע סס. וסס ג' אמר הלוקח ע"מ לבדוק אותו כצחין אותו לשזור ממנו חתיכה קטנה נתנו על הסדן וכו'. וצמדרש תהלים סס ג' לה קחמא מעשה צאדס א' שלקח חצן של ס פ י ר י כ ון ע"מ לבדוקה וכו' יצ) כנ"ו שמלת כד כד היא מלה מורכבת ועכ"ה כך וכך. כנ"ו צאיזה מין חצן טובה שיחפלו לעשה למלאות רלון חיש וחיש. וצמדרש תהלים פ"ז סס ג' א"ר צרכיה צסס ר א צ"כ פליגי צה חרי מלאכי צרקיעא מיכאל וגבריאל (כלו' איזה חצן טובה חשוב יותר) ואמרי לה חרי אמוראי צמערבא יהודה וחזקיה צני ר' טייא חד אמר שופס וחד אמר ישפה אמר הקצ"ה להוי כדין וכדין. וצנצא צתרא ע"ה ע"א גרסינן לה צסס ר"ש צר נחמיני עי"ש (ובדחקו סס הרצנ"ס והתוספות לפרש ופשוטו כמו ספירצתי). ואמר דמיכאל וגבריאל פליגי צה לדעתי יסודס צאגדה דצמדצר רצה פ"צ. דשהס הוא חצן יוסף וישפה הוא חצן צנימין וס"היס צדגלים צמערב. ואמרו סס מערב אולרות שלג ואולרות צרד וקור וחוס וכנגדן אפרים וצנימין ומנשה מי יעמוד לפני שלג וצרד אפרים ומנשה וצנימין סכ' לפני אפרים וצנימין ומנשה עוררה את גצורתך ושכינה לעולם צמערב צגצול צנימין סכ' לצנימין אמר ידיד וגו' וכו'. והנה צסני חלו הטבעים קור וחוס שהס צמערב שולטין מיכאל וגבריאל. עי"י צמדצר רצה דמיכאל שלג וגבריאל חש. וצתרגוס דחיוצ צפ' המטל ופחד להיפך מיכאל חש וגבריאל דמיא (ועיין פסחים ק"ח ע"ה). ולזה כוונו צמליצתס דהנהו חרי מלאכי פליגי חי שהס חו ישפה ככ"ל. יג) צפסיקתא ג' ר' לוי אמר כד כד י י כ ון ריצ"ל אמר חצני כודכייא. ועיין צהערות למוהר"ש צאצער סס. וצרד"ק ישעיה סס כתצו שותי כד כד כד חרס ירושלמי נפך ספיר כד כד י כ א וספירינא ונפך היא מרגליות שחורה. והתרגום צישעיה חרגס ואשוי צמרגלין אעך. וצתרגומים שלפנינו נפך ספיר ויהלום חרגמו יונתן איזמורד וספיריכון כד כד י י כ ון. וצתרגום הירושלמי כד כד כד כ א וסמפ וכל יכא ועין עיגלא. יד) צפסיקתא סס ר' יהושע הוה מהחמיד למיחמי אילין חצני כודכייא קס עליו אליהו ז"ל ח"ל לית מרי מחמי לי אילין חצני כודכייא וכו'. עו) סיפור זה צפסיקתא צאריכות יותר וצערצוב לשון מנשה ולשון חרמי. ושס חסייס קתוא וכוין דחמי יחסון הצהיקה כל לוד מאורן וה שלי כן ל א ר י צ ו כ ג כ ז ו. וכל חלו הדצרים צילקוט ישעיה סס מהפסיקתא. עז) וכ"ה צפסיקתא. ולשון רש"י ישעיה סס ומדרש תהלים פותר שמשתך ו ש מ ש ומגן סיני החומה (ולפנינו צמדרש תהלים מזור א' ליתא). ואולי שצריך להגיה לפנינו ש משת יך סס שותיך שוריך. וכנ"ו גוצה החומה. דמלת סס ענינו גוצה כמו שמי קורה צתלמוד. ושות יך הוא מלשון בי השתות יחרטון והמלה היא מורכבת. אמס צספר הגהתי עפ"י הז"א והרז"ו. יז) כן הגיה הז"א

פסיקתא ענייה סוערה רבתי לב קמט

שעתיד הקב"ה לעשות שער גדול לבית המקדש ושני פשפשים מאבן טובה אחת של מרגליות יח. ור' יוחנן היה יושב ודורש עתיד הקב"ה לעשות שער גדול של בית המקדש ושני פשפשים מאבן [טובה] אחת. היה שם אדם יושב ודורש עתיד הקב"ה לעשות שער גדול של בית המקדש ושני פשפשים מאבן טובה אחת של מרגלית. והלא אפילו כביצה אין [אתה] מוצא עכשיו יע. הלך ופירש בים הגדול ושקעה ספינתו והאיר הקדוש ברוך הוא את עיניו וראה שם מלאכי השרת שהיו יושבים ומסתתים בה [ומגלפים] בה. אמר להם זו למה. אמרו לו לשער הגדול של בית המקדש כ. לשנה אחרת בא ומצא את רבי יוחנן שהיה יושב ודורש שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות שער גדול של בית המקדש ושני פשפשים מאבן טובה של מרגלית אחת. אמר לו דרוש ולך נאה לדרוש. אמר לו מה ראית שכך אמרת לי. אמר לו אילולי שראיתי בעיני לא האמנתיך. מה עשה רבי יוחנן תלה עיניו וצפה בו. מיד נעשה גל של עצמות כא.

אוכל גבולך לאבני חפץ לפי שבעוה"ז מתחמין באבנים ובהצובות אבל לעיל מתחמין באבנים טובות ומרגליות] לכך נאמר [וכל גבולך] לאבני חפץ כג. בעוה"ז אדם חייב לחבירו הולכים אצל דיין. פעמים שהוא עושה שלום ביניהם ופעמים שאינו עושה שלום ביניהם. אבל בימות המשיח אדם חייב לחבירו והוא אומר לו בא ונלך ונרון לפני מלך המשיח. כיון שמגיעים לגבול ירושלים מוצאים אותו שהוא מלא אבנים טובות ומרגליות. נוטל אבן טובה אחת [ונומנים] [ונותנה] לו ואומר לו כלום אני חייב לך יותר מדמים של זו. והוא אומר לו המלך יסלח לך כג. הה"ד השם גבולך שלום [תהלים קמ"ז ע"ז כד]: ארכעה שלומים הן. שלום רב לאוהבי תורתך [שם קי"ט קפ"ה]. יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירה [שם ע"ז ז]. וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך [ישעיה כ"ד י"ג]. וענוים ירשו ארץ והתענגו על רוב שלום [תהלים ל"ז י"א]. וזה. השם [שלום] גבולך שלום כה.

מאיר מגז דוד עין

וזד"פ איתא כת' [ועשאו האחרונים ממנו כ כ ת ז] ונשחצש מן כ"כ. יח) הז"א הגיה ל י ל ו ס ל י ס ולציהמ"ק. וזד"פ איתא. ולשון רש"י ישעיה שס. ויש פותרין לשון מקדח אצנים גדולות שכל חלל הפתח קדוח צחוכו והמוזות והנפתח והקף כולן מתוך האבן הן. וצפסיקתא ג' ר' ירמיה ז"ל ר' שמואל ז"ל ר' יצחק עתיד הקב"ה לעשות שער מזרחי של ציהמ"ק הוא וצ' פשפין וכו'. וצמד"ש תהלים פ"ז ג' א"ר יהודה ז"ל צ"ס ר' שמואל שער הגדול של ירושלים שתי מוזות ושתי פשפין של אבן אחת. יט) כלו' שהיה דורש כנגדו ולגלב עליו. והז"א והרז"ו מחקו והגיהו וא"ל. וצפסיקתא ג' ר' יוחנן הוה יתיב ודריש גו כ כ י ש ת א ר צ ת א ד ל י פ ו ר י ין עתיד הקב"ה לעשות שער מזרחי וכו' והוה חמין חד מ י כ ו י פ ר ו ש (והילקוט העתיק חד אפיקורס) א"ל חנא חנון להדא אבן עזא אפי' כחדא ציעתא דשמינא לית חנא משכחין וכו'. וצצלי צ"ב ע"ה ע"א סיפר לה צעין אחר דיתב ר"י וקא דרוש עתיד הקב"ה להציא אצנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל' וחוקק צהן כ' על כ' ומעמידן צערי ירושלים לגלב עליו אותו תלמיד השתא כציעתא דליללא לא משכחין וכו'. והעתיקו האקדר צמד"ש תהלים פ"ז צשינוי קלח עיי"ש. ב) כן הגיהו הז"א והרז"ו וכ"ה צפסיקתא. כא) כלו' הציט צו צנזפה ונשתומם וימת לבו צקרצו. ועיין מלילה זו כמליכת הכתוב וימת לבו צקרצו והוא א"ל א"ל צ"ן (שמואל א' כ"ה). וכל זה הסיפור הוא צשינוי סגנון וצלשון ארמי צפסיקתא שס. וספרו שס עוד מחסיד שהרהר צלצו על הדבר הזה וילתה צת קול להוכיחו ונעשה לו נס וראה המלאכים המסתתים צו. והיא ג"כ צמד"ש תהלים שס צס ר' פ כ ח ס ה כ ה ין צ ר ח מ א עיי"ש. וצצלי שס חסיס הסיפור כדהכא עיי"ש. צ) על הגהה כזו כצר העיר מוהר"ש צאצער צפסיקתא שס. דהתס ג' לה הבי וכל גבולך וגו' א"ר צנימין צר לוי עתידין תחומי ירושלים להיות מלאים אצנים טובות ומרגליות והיו ישראל צאין ונוטלין חפליהן מהן לפי שצעוה"ז מתחמין וכו' והיא ג"כ צמד"ש תהלים. ועפ"י הסגנון שלפנינו הוספתי. ופי' מ ת ה מ י ין ש עו ט י ס ת חו מ ין. כג) כלו' מלך המשיח הוא יקלח לך שלקחת ונמה שהוא שלו. כד) צפסיקתא ג' לה צס ר' לוי צסגנון אחר קלח וצלשון מעורצו מארמיח ולשון משנה. וצמד"ש תהלים הוא צסגנון אחר צס ר' יודן עיי"ש. כה) כלו' שכל חלו

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג   קג

הרצועה. לפי מה שהוא. שלא יהא חשוד והמקל והרצועה גדולים (והקשרים) [וכשרים] ז). אמר איוב התורה איימה על הדיין שיהא עושה את הדין. והשוטר שיהא מוציא את הגזל (אמר איוב) ח). אני לא עשיתי כן אלא אני הייתי הדיין ואני הייתי השוטר. ואף עפ"י שהיה השוטר עומד לפני לא הייתי ממתין לו שהוא יוציא את הגזל. אלא כיון שהייתי דן את הדין אני עומד הייתי על הגזלן ומשבר את שיניו להוציא מתוכם את הגזל ואשב רה מת לעות עול ומשיניו אשליך מרף: אבחר דרכם ואשב ראש [וגו'] [שם שם כ"ה] שהיה מושיב (ראש) הדיינים. והיה אומר לכל אחד ואחד דרכו ויושב בראש כולם כמלך אבחר דרכם [ואשב ראש] ואשכון כמלך בגדוד כאשר אבליים ינחם ט): דבר אחר אבחר דרכם ואשב ראש [בזמן] שהיתה ההלכה והמעשה מכוונים לפני הייתי מוציאה. והמעשה שהיה קהה הייתי שואלו (ומנחמו) [ומבהרו] אבחר דרכם ואשב ראש י. מהו ואשכון כמלך בגדוד. אלא שהייתי מרשיע לרשע ומחייב לחייב. הייתי יושב ואוכלוסים עומדים לפני. ואילו היה אותו שהיה רשע (ומנקט) [מבקש] שלא לקיים את הדין. מן היראה של אותם שהיו עומדים עלי בגדוד היה מתיירא ומקיים את הדין אשכון כמלך בגדוד יא). ואם היה יצר הרע בא להטעותי שלא לילך ולנחם את האבילים לומר שאני אדם גדול. לא הייתי שומע. אלא [כאשר] אבליים ינחם. למה. שהייתי אומר אין אני טוב מבוראי. הקב"ה אין ברייה בעולם (אומלך) חי וקים במותו. או מלך גדול כיוצא בו. והוא בכבודו מנחם את ישראל שנאמר אנכי אנכי הוא מנחם כס יצ):

דבר אחר אנכי הוא מנחם כן מתח ר' תנחומא בי רבי זהו שנאמרה ברוח הקודש על ידי דוד מלך ישראל אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחכריך (תהלים מ"ה ט'). אהבת צדק זה אברהם אבינו. שהפסוק הזה נדרש באברהם אבינו באהרן ובישעיהו. אהבת צדק (היה) זה אברהם שבשעה שראה הקדוש ברוך הוא כל אותם הדורות שהיו עכוס ואברהם עמד ופירש מהם ולא השוה להם. אלא היו כולם עכוס ואברהם עמד ונתחכם מאיליו ועבד הקדוש ברוך הוא לכך כתב בו ויגד לאברהם העברי (נחמיה י"ד י"ג). מהו העברי. שכל העולם כולו לעבר אחד והוא היה לעבר אחד יג). וחיה אוהב להקדוש ברוך הוא ועובדו. לכך קורא אותו הקדוש ברוך הוא עברי וזרע אברהם (אברהם) [אוהבו יד]. אמר הקב"ה אהבת צדק וצוית את בניך שיעשו אף הם צדקה ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וגו' (שם י"ח י"ע) (טו) ותשנא (רשעים) [רשע] של דורות שלך

מאיר   מנן דוד   עין

מוציא ממנו וכו' וכן איוב אומר אז אנכי לאציונים וריצ לא ידעתי אסקרהו ואשצרה וגו'. ועיקרו צפרי פ' שופטים ר' אלעזר זן שמוע אומר אם יש שופטים יש שופטים אם אין שופטים אין שופטים. ועיין צמ"ע שם אות ד'. ז) ככ"ל להגיה. וה"פ הדיין לריך שיהיה לפי המקל לפי הרצועה לפי מה שהוא. כלו' שיותר מה שיש כח צידו לרדות ולהטיל אימה היא לריך שיהיה קצבן וענותן צמה שנוגע לעצמו. וכדמסיק כדי שלא יהא חשוד והמקל והרצועה גדולים וכשרים ממנו. שהם אינם רודים ללורך עצמן. וכלו' שיסוף הדיין את עצמו אל המקל ואל הרצועה. וזהו שאמרו צצלי סנהדרין ז' ע"צ ולמה את שופטים צעת ההיא ח"ר יוחנן כנגד מקל ורצועה תהא זריז. כלו' כנגד מקל ורצועה שצידך תהא זריז שלא תסתמש בהם ללרכך ולהנחחך. ואמרו שם ח' ע"א אחי קרא גופיה צעם ח"ר אלעזר ח"ר שאלתי אזהרה לדיין שיסבול את הליצור. ועי"ש צרש"י ונחוספות. וצדצרים רצה פ"ה גרסינן מהו שופטים ושופטים רצבן אמרו שיהא השוטר (שהמקל צידו) כשופט כשיהיו המעשים (פי' המעשים את. אחרים) כנגד המקל והרצועה ושלא יהא המכה לריך ללקות. כלו' להילקות. לפי שהוא מכה ורודה לכבוד עצמו והנחחו ככ"ל. ועיין צ"ח שנדחק והגיה צדך רחוק. ח) וכן צילקוט איוב ליתא. ט) וכן הגיה הז"ח על פי הילקוט שם. י) ככ"ל להגיה. ודריש אצחר כמו אצחר דלא מתמנעין רצבן צין סיי"ת לה"א וצילקוט שם הגי' ומצ"ח ר. יא) צילקוט שם ואפילו היה מנקט הרשע שלא לקיים וכו'. יצ) וכלו' דכאשר אצלים ינחם כלפי הקב"ה קאמר שהולך צדרכיו. יג) הוא דעת ר' יהודה צצ"ר פמ"צ. יד) כ"ה צד"פ. והוא עפ"י המקרא דישעיה מ"א טו) וכן הגיהו הז"ח והרז"ו.

פסיקתא

אנכי אנכי

רבתי לג

שהיו עובדי עכו"ם. ושמא הפסדת. הרי עשרה צדיקים ראשי דורות היו מלפנים ולא זכה אחד מהם להתעלה בעולם אלא אתה על כן משחך אל הים שמן ששון מה ביריך (נז): דבר אחר אהבת צדק ותשנא רשע זה היה אהרן שתפס את האמת. שנאמר תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון וגו' (מלכ"ו ז' ו'). ותשנא רשע שבשעה שעשו ישראל אותו המעשה לא היה שבט לוי עמהם. אלא שנאו הרשע. אמר לו הקדוש ברוך הוא ושמא הפסדת. על כן משחך אל הים שמן ששון מה ביריך הרי כל ישראל עומדים לפני המשכן ויא שבטים מקיפים אותו [עם] שבטו של לוי משפחות הגרשוני משפחת העמרמי משפחת היצהרי ומשפחת הקהתי ומכל אלו העומדים הייך [אין] אני אומר למשה שיבחר מכולם אלא לך ולבניך קח את אהרן ואת בניו אתו (ויקרא ח' ז') יז: נבא (לעניינן) ים) אהבת צדק זה ישעיה. שבשעה ששמע ישעיה מצעק ואומר את מי אשלח (ישעיה ו' ח') אמרו רבותינו היה הקדוש ברוך כביכול צועק ומיילל בפני עצמו את מי אשלח. מי מקבל עליו מעכשיו לילך בשליחותי. ששלחתי את מיכה והכוהו ויגש צדקיהו בן כנענה ויכה את מיכה (מלכ"ו ח' כ"ז כ"ד) שלחתי את זכריהו והרגוהו (יט). שלחתי את ירמיה והשליכוהו לבור. את מי אשלח מי מקבל עליו לילך. התחיל ישעיה משיב ואומר הריני לפניך ואומר הנני שלחני (ישעיה סט). כיון שראה את מלאכי השרת מקלסים להקדוש ברוך הוא ולא שיתף קילוסו עמהם. התחיל מיצר על הדבר ואומר אוי לי כי נדמתי כי איש [וגו'] (סס סס ה'). דברים שלא היה אפשר לראות (ולחיות) [ראיתי ולא (סמי) [מתין] כ). ולא היה לי לשתף קילומי עם קילוסן של מלאכי השרת כ(א). שאילולי שיתפתי קילומי עם קילוסם שלהם הייתי חי וקיים לעולם כמותם. היאך היה לי שדממתי אוי לי כי נדמתי. עם (הכוח) [שהוא] עומד ומשתומם על הדבר הוציא דבר יתר מפיו ואמר [כי איש טמא שפתים אנכי] ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב (סס). א"ל הקב"ה אמרת כי איש טמא שפתים אנכי הותרה לך. על שהיית שליט בעצמך. שמא בבניי היית שליט שהיית עומד ואומר עליהם ובתוך עם טמא שפתים. מיד נטל את שלו. שני' ויעף אלי אחד מן השופים ובידו [רצפה במלקחים לקח מעל המזבח] (סס סס ו'). גחלת אין כתב כאן אלא רצפה. מהו רצפה אמר ר' שמואל בר נחמן רין פה. שאמר דלטורא על בניי כ(ב). במלקחים [וגו'] מהו במלקחים להודיעך כחו של צדיק. אמר הקדוש ברוך הוא למלאך ליטול גחלת מעל המזבח וליתן על פיו. נטל המלאך גחלת במלקחתו מתוך המזבח של מעלה והוא משליך אותה ונוטל מלקחת אחרת ונותן את הגחלת בשתיהן והוא הולך ונותן את הגחלת בשפתיו של ישעיה. אמר הנה נגע זה על שפתיך וסר עונך וחטאתך תכופר (סס סס ז') והרי המלאך של אש הוא וכשנטל הגחלת במלקחת אחת ניכזה עד שנטל מלקחת אחרת במלקחים לקח מעל המזבח וישעיה לקח הגחלת על פיו ולא הרגיש ויגע על פיו (סס כג). וכיון שראה ישעיה

מאיר

מגן דוד

עין

(נז) נקרא זה דרשו ר' עזריה מ' סוס ר' אחא באברהם כשעמד לבקש רחמים על הקדומים בקגנון אחר צ"ר מל"ט וממ"ט (אלא דסס ג' ר' אצ"ח). וזויקרא רצה פ"י גרים לה צסס ר' ר' יודן צסס ר' עזריה. והיא צפסיקתא דנחמו כמו שהיא צ"ר. וצקגנון אחר צפסיקתא דלככי אכבי צטיטה כרחס אצ על צניס. יז) ככ"ל להגיה. והז"ל הגיה וגס שצטו של לוי. ודרוש על אהרן דרשו ר' זרכיה צסס ר' אצא צר כהנא צויקרא רצה פ"ז. והתס מסיימו דלחמ אהרן מוטב שיתלה הסרחון צי ולא צישראל עיי"ש. יח) הז"ל והר"ו הגיהו לענייניו. וצ"ע איתחא כצא לענייניו. והוא חילוף נ"ן צמיס. וצ"ל הדפיסו צטעות כס"ז ו' לענייניו. יט) דהיי"צ י"ד. כ) ככ"ל להגיה וכן הגיה הז"ל. אללא שהוא הגיה לסיוות ראיתי ולא היה לי צי צינה לשתף וכו'. אצל צ"ד פ' איתחא מ"ח. כ(א) צחמיה. כ(ב) עיין לעיל פ"א חות כ"ז וצ"ע רצה פ' אל תרחוני. והתס ג' לכמה רוץ פה רלוץ פה. וצחמחמח וישלח ג' לה סחמח. ועיין צילקוט ישעיה סס שטיה כל קגנון החמחור והוסף צו מדלעיל פ"א עיי"ש. כג) כלו' שלח

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג   קנא

כן התחיל מצדיק את ישראל ומלמד עליהם סניגוריא. מהו אומר בסוף נבואתו ה' אלהים נתן לי לשון למודים [לדעת לעות את יעף דבר בבקר בבקר יעיר לי און לשבע בלמודים] (סס נ' ד'). אמר ר' יצחק הכהן בן חמה בשם ר' חלקיהו בשם ר' סימון מהו לשון [למודים] לדעת לעות את יעף דבר שהוא פתח לי לשון למודים (לדעת לעות) [ללמד עליהם סניגוריא] (כד). מהו אומר בסוף ה' אלהים פתח לי און (סס סס ה') הוא פתח לי און לשמוע קולו כשאמר את מי אש ל ח. ונתן בי דעת לוטר הנני ש ל ח נ י. וה' אלהים פתח לי און ואנכי לא מריתי (סס) לפיכך ואחר לא נסוגתי (סס) לא נעשיתי אחר (לנבואה) [לנבואה] אלא [נתנביתי יותר] לכל הנביאים (כה). שכן אתה מוצא את ישעיה שנתנבא נבואות הרבה יותר מכל הנביאים. ולא עוד אלא שנתנבא על כל אונות העולם משא בערב (סס כ"א י"ג) משא מואב (סס ט"ו ח') משא דומה (סס כ"א י"א). מי גרם לישעיה לבא לכל הישכח הזה ולכל הכבוד הזה. על שצידק את ישראל ולימד עליהם זכות. אמר דוד אהבת צדק אהבת לצדק את בריותיו. ונתן ש נ א ר ש ע ש נ א ת להרשעים. על כן משחך אלהים אלהיך ש מן ש ש ון מ ח ב י ר יך רוח אלהים עלי יען משחך ה' אותי (סס ק"א ח') כו): ונפתח עוד שם בפרשת רוח אלהים עלי יען משחך אותי על כן משחך אלהים כו): (אלהים) ש מן ש ש ון מ ח ב י ר יך שזכה להתנבאות יותר מכל הנביאים. ולא עוד אלא שנתנבא נחמות הרבה יותר מכל הנביאים. ועוד שהיו נבואותיו נבואות כפולים עורי עורי (סס כ"א ט') התעוררי התעוררי (סס סס י"ז) שוש אשיש (סס ק"א י') נחמו נחמו (סס מ' ח') אנכי אנכי הו א מ נ ח מ כ מ כח): פתח בכל אילו הפרשיות (כט):

דבר אחר אנכי אנכי למה שני פעמים אנכי אנכי. אלא לפי שבסיני קבלו שני אנכי. אנכי ה' אלהיך (שמות כ' ז') כי אנכי ה' אלהיך אל קנא (סס סס ה') לפיכך הקדוש ברוך הוא מנחמכם בשני אנכי. [אנכי] הוא מנחמכם (ל): דבר אחר אנכי אנכי כך פתח ר' תנחומא ברבי זה שאמר הכתוב (ל):

מי את ותראי מאנוש ימות ומבן אדם חציר ינתן מי את למה את מתיירא שמא אין את יודעת מי את. אין את בתו של אברהם. בתו [של יצחק. ובתו] של יעקב. ובתם של שלשה הררי עולם (ב) ואת מתיירא. מן ברייה וטן אנוש שהיום הוא חי למחר הוא מת מאנוש ימות. אלא אין את יודעת מה עשיתי (כל) [לכל] מי שנזדווג (לאברהם) [להם] (ג). אמרפל שנזדווג לאברהם תחילה להשליכו לתוך כבשן האש לא הצלתי אותו וחזרתי אותו בידו (ד). אלא עוד יצחק שנזדווגו לו פלשתים

מאיר   מגן דוד

היתה חלח כגיעה ועיין צנחומא סס. ועיין צילקוט סערבצ המאמר עם החחומא. והצילו רס"י צישעיה סס. כד) כ"ל להגיה עפ"י הילקוט סס חלח שהילקוט קיטע המאמר עי"ש ובעין זה הגיה הז"ח. ו"ל שפי' לעות. דבר שהיעף כחות לו חלקין אך צזאח יחותו לנו (צרחשית ל"ד) וכן אמרו צירוסלמי צרכות פ"ח עד שיחומו לאורו רב אמר יחותו ושמואל אמר יעותו וכו' מ"ד יעותו לדעת לעות את יעף דבר. כה) כ"ל להגיה. ועיין צילקוט. והז"ח הגיה אמר לנביאים חלח קודם לנביאים ו"ל. כו) צמקרא בחוב רוח חדני ה' עלי. כז) הוא הערה מוסדר המדרש שכל זה יש לפתוח ולדרוש צו צפרשת רוח חדני ה' עלי. כח) צויקרא רבה וצפסיקתא סס ג' להאי שיטה ל' עזריה צסס ר"י צר סימון צסגנון אחר לגמרי עי"ש. א"ח ש מראין הדברים דל' אחא פתח צאבצח לדק צאצרהס. ור"צ"ס פתח ציה צפ' נחמו נחמו. ורצי עזריה חרזס מתורה לנביאים. ור"צ"ב פתח ציה צפ' קח את אהרן. וצ"ל ר' ת: חו מ' ח וחרזס ודרש לבולא צסגנון אחר חמה שדרשבו וע"כ לא הזכיר את שמוס. כט) כלו' שהוא שייכח לפתחא צבל חלו הפרשיות. וח"י יודע ח"יין לו. לו צילקוט ישעיה ר' בליו העתיקו צערבצו עם הפסיקתא ועם הפסיקתא רצמי דלעיל פ"ח. ועיין לעיל סס חות פ' וע"ה. לא) ואידך קטוע וחמר. וח"י דכל זה לריך למחוק דאישתריבצ ליה לסעתיק צאסגירח ליפנח ול"ל ל"א אנכי אנכי הוא מנחמכם מי את וכו'. לב) כן הגיה הז"ח והרז"ו. וצילקוט סס קיטע החחומא. לג) כן הגיה הז"ח. ונד"פ חיתח כל מה. ונסתח הילקוט ל כל חות סס כז דו וכו' לה כ. לד) צצ"ר

רבתי לג

אנכי אנכי

פסיקתא

ואבימלך וישלחו אותו ממקומם ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו באר (בראשית כ"ו ט"ז). לא חזר עוד לפניו ויאמרו ראה ואינו כי היה ה' עמך (שם כ"ה). אלא יעקב אביכם שנודווג לו עשו וברח לפניו לא חזר ונפל בידו ופינה כלפניו וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו (שם ל"ו ו'). מי את ותראי ובתו של אותם ומתייראית. שאבותיכם כל מי שנודווג להם נפל לפניהם אף אתם כל מי שיבא ויזדווג לכם נופל לפניכם לה):

דבר אחר [מי את ותראי וגו'] מאנוש ימות את מתיירא. אמר רבי יהודה ברבי שמעון למי שהיה רואה תולעת והיה מתיירא ממנו. רואה בגחלת נקראת גומרת לילו (זו). אמרו לו מזו אתה מתיירא. כלילה היא גחלת ויוקדת. יבא הבקר ואתה רואה שאינה אלא תולעת. כך אמר להם הקדוש ברוך הוא מאנוש אתם מתייראים. תולעה הוא אף כי אנוש דימה ובן אדם תולעה (איוב כ"ה ו'). מאנוש אתם מתייראים (זו). אמרו לפניו רבש"ע והרי שיעבודם של מלכיות קשה (היה) [הוא]. אמר להם מפני שהעולם הזה לילה (היה) [הוא] ושולמים בו. יבא בוקר ואתם רואים אותם שאינם אלא תולעה. איזה בקר. מה ישעיה אומר שומר מה מלילה [וגו'] אתא בוקר [וגם לילה] וגו' (ישעיה כ"א י"א וי"ג לח):

ותשכח ה' עושך בצרת המן הכתוב מדבר שנתיראו (לחזק טעם) [לשעה אחת] [לט] ונתייאשו מן הגאולה. אמר רבי שמואל בר נחמן ראויים היו ישראל שלא ליגאל מצרת המן על שנתייאשו מן הגאולה אילולי שהסכימו לדעת יעקב אביהם. יעקב שמע מפי הדיבור והנה אנכי עמך (בראשית כ"ח ט"ז) ונתירא מן עשו ויירא יעקב מאד וייצר לו (שם ל"ז ט'): דבר אחר ותשכח ה' עושך נוטה שמים ויורס ארץ (ישעיה ט"ג) מה ענין זה אצל זה. אלא היו ישראל מתפחדים שהיו לקוחים למיתה ולהריגה ונתייאשו מן הגאולה. אמר להם שכחתם מה שאמרתי לירמיה (מה שכחתי) מ' כה אמר ה' אם ימדו שמים [מלמעלה ויחקרו מוסדי ארץ למטה גם אני אמאם בכל זרע ישראל] וגו' (ירמיה ל"א ל"ז) [אתם] רואים את השמים במקומם ואת הארץ במקומה ואתם מתייראים. ותפחד [תמיד] כל היום [מפני חמת המציק כאשר כונן להשחית ואיה חמת המציק] (ישעיה ט"ז) פרוסטומא שלו פרושה מל) מיום ליום ומחודש לחודש (לספר ג' ז') והיו מתבהלים בכל יום מצי) מפני חמת המציק זה המן אויב המן הרע הזה (שם ז' ו') ואיה חמת המציק.

[מהר צעה להפתח ולא ימות לשחת ולא יחסר לחמו] (ישעיה ט"ז) מהו מהר צועה להפתח. אלא מן אדם שהוא ממהר בפסיעתו בשביל להיפתח בשביל

עין

מגן דוד

מאיר

פתי"ב ג' שנות נקראו לו כוס כמרוך למרפל וכו' ולפלי באזרהם שאמר שירד לכבשן האש. לה) הז"ח הגיה וצתס של אוחס הרי עולס שאבותיהם וכו' ול"ל. ועיין צילקוט שם שקיעע הוואור. לו) כל"ו שהיה רואה צגס לת (היא שם התולעת צלה"ק) שהיא נקראת (צלבון חרמי) גומרת לילו. מלשון גומרת שיהא תרגום גס לת. ובן פי' הז"ח והרז"ו. וצילקוט הג' רואה לוטה בגחלת ונקרחת וכו'. והז"ח הגיה שהיה כרחה בגחלת ונקרחת וכו' ול"ל. לו) צחמיה. לח) כל"ו צקר ללדיקים ולילה לרשעים. לט) כ"ה צילקוט. וצד"פ לחחת טעה. מ) צ' נוסחאות הס. מל) צילקוט ג' פרוז דוגמא שלו. ועיין בערוך ערך פרוז דוגמא. וערך פרטטגמא. ונראה ש"ל פרוז דוגמא וענינו דת וגזירה. מצ) צילקוט שם הג' פרושה צחדש הראשון הוא חדש כסן והיו מתצבלים וכו'. וצד"ר פע"ו ג' לה הכי ר' צרכיה ור' חלבו צסס ר' שמואל צר כחמן משס ל' נתן (הוא ר' יונתן) ראויס היו ישראל כליה צימי המן אילולא שנקמכה דעתן על דעת הזקן אציהס אמרו מה אצינו יעקב שהצטיחו הקצ"ה ול"ל והנה אנכי עורך נתיירא אנו עאכ"ו הוא שהנציא מקהר את ישראל ולומר להם ותשכח ה' וגו' אמר להון אבייתון מה אמר לבון כה אמר ה' וגו' אס ראייתם שמים שמעו והארץ מתמוטטה מנטיית שמים וארץ לא היה לבס ללמוד קלל ותשחד תמיד כל היום. והוא ג"כ בפסיקהא דאנכי עי"ש.

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג   קנב

שלא ימות נג) ומטהר בפסיעתו לכאן ולכאן ורץ לכל מקום שלא יחסר לחמו נד) (ולחם מתייראים) [את מתייראית] הוי מי את ותראי נה). א"ר פנהם הכהן בן חמא בשם ר' חלקיה בשם ר' סימון מהו לא ימות לשחת ולא יחסר לחמו. אלא האדם הזה חסר לחמו מת. כיון שאינו אוכל הוא מת נז). לא חסר לחמו מת. כיון שאוכל ואינה נפנה ומקלקל את המזון הראשון הוא מת נז). וסימון בחולה כיון שנפנה אינו מת מיהר צועה להפתח לא ימות לשחת נח): דבר אחר אמר רבי חגי בשם ר' חמא בר אבא אימתי אינו מת כשאינו חסר לחמו נט). אבל אם היה פתוח וחסר לחמו הרי הוא מת כ). ושאינו חולה מעים מיהר צועה להפתח אינו מת. לא ימות לשחת אימתי לא יחסר לחמו נח): ומזכיר יציאת מצרים נז) כשם שיציאת מצרים במסות באותות ומופתים כך הפרוסה. אמר רבי יהושע בן לוי תדע לך. שכן למדתי מן הלל הגדול. שהוא אומר לגזר ים סוף לגזרים [וגו'] (ההלים קל"ז י"ג) ויוצא ישראל מתוכם (שם שם י"ח) נותן לחם לכל בשר (שם שם כ"ה) הקיש הפרוסה לקריעת ים סוף וליציאת מצרים שהיא שקולה כנגד שתיהם נג). לא יחסר לחמו אנכי ה' אלהיך רוגע הים למה סמך יציאת מצרים ללחם. אלא שכשם שעשה הקדוש ברוך הוא כמה ניסים לגאול את ישראל ממצרים בן הוא עושה בפרוסה הזו שאדם נותן לתוך פיו נד). וכשם שביאתו (ויילחו ממלכים) [כך יציאתו]. מהר צועה להפתח אנכי ה' אלהיך נה). אמר ר' שמואל בר נחמן רצונך לידע מה כחה של פרוסה זו שאדם נותן לתוך פיו. שהיא קשה יותר מן הגאולה. מניין. אתה מוצא בשעה שיוסף מקריב את בניו לפני אביו שיברכם תלה את הגאולה במלאך המלאך הגואל אותי מכל רע (בראשית מ"ח ע"ז). אבל כשבא לפרוסה מה [הוא] אומר האלהים הרועה אותי (שם שם ע"ו). הוי יפה אמר ישעיה לא ימות לשחת לא יחסר לחמו אנכי ה' אלהיך רוגע הים נז):

מאיר   מגן דוד   עין

ושם ג' ר' זרכיה בשם ר' חלבו ר"ש ז"ל כ"ז ש"ר יונתן. ח"מ"ח ש' מרחין הדברים שעיקרו צ"ר. ור' יונתן כי דרשה באסתר דרשה. והועתק אל הפסיקתא. לחנם קנטון המחמר שלפנינו לח הועתק מהם. מג) פי' לעה לשון עלטול וכדוד כחו שפי' הרד"ק. ומפרשה לה הכי האדם הלעה הזה שהוא מזהר את פסיעותיו כדי להפתח (זהילוך מעיים צדך חרץ) צעזיל שלא ימות לשחת. ורש"י ציעיה שם פי' המקרא עפ"י הפסיקתא רצתי צענין אחר ור"מ. ועיין זרכות כ"ז ע"ב ופסחים ק"ח ע"א דהתם נמי הכי פירשו להאי מקרא. וע"ע בפסיקתא דאנכי. נד) פי' דהאי מהר לעה הוא נמשך ג"כ על ולא יחסר לחמו. מה) ככ"ל להגיה. וצילקוט הגי' ולחם מתייראים ממנו. והגיה בן הז"א והרז"ו ור"מ דכולא קאי על מן ח"ד דלעיל. נז) כלו' חסר לחמו שאין לו מה לאכול. נז) כלו' ופעמים הוא מת חסר לחמו ולאכול. כגון שלא נפנה דמיו לחזור שהסיקוהו ע"ג אפרו שצת פ"צ ע"א. מה) זרכות כ"ז ע"ב. נט) לחולה קאי. וכלו' שאינו חסר לחמו ע"י פתיחתו שהגוף נזון מן המאכל. כ) חזל חס אין הגוף נזון והוא חסר לחמו מחוך שהוא פתוח שהוא חולי המעיים ימות. נח) כשיש לו מה לאכול. ועי' זרש"י ישעיה שם. ופסיקתא ג' משם ר' אצוהו דרשה דברים שהם קינן יפה לחולה זרכות כ"ז ע"ב וגריס עלה א"ר ח"ג י וצלצד שלא יחסר לחמו. נז) דקאמר ואנכי ה' אלהיך רגע הים וגו' ופי' רגע מלשון צקיעה ומשמע להו דאקריעת ים סוף קאי וכדמסיק לה לקמן. נב) צ"ר פ"כ ריב"ל אחר גדולה מקריעת ים סוף שנאמר לגזר וגו' נותן לחם וגו'. וצמדש תהלים קל"ז ג' ר"י ד"ס כ"י ג'. ופסחים ק"ח אחר לה ר' שי"ז י משמיה דר"א צן עזריה עי"ש. נד) השתח מסיק לה להא דלעיל. נה) ככ"ל להגיה. וצד"פ איחא וכשם שציאתו ציליחא מוכריס והוא משוצע. וכחצ הרז"ו כל המחמר הזה ל"ע וצילקוט ל"ג ליה. והז"א הגיה וכשם שציאת מלרים אנכי ה' אלהיך רגע הים כך צפרוסה ור"מ. חלל עיקר נראה כחו שהגהתי וכחונו למה שאמרו בפסחים שם ח"א צן עזריה קשין נקצו של אדם כיום המיתה ובקריעת ים סוף שנאמר מהר לועה להפחה וכח"צ צתריה רוגע הים וגו'. וכלו' כשם שציאת הלחם צגוף כך יליאתו מן הגוף וע"ז מיייתי מהר לעה להפתח אנכי ה' וגו'. נז) צ"ר פ"כ ר' אלעזר הקיש גאולה לפרכסה ופרכסה לגאולה וכו' רע"ז: אחר וגדולה מן הגאולה שהגאולה ע"י מלאך

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג

דבר אחר אנכי (ה' ללסד) [אנכי הוא מנחמכם] זש"ה אשר הראיתני צרות רבות ורעות [תשוב תחייני ומתהומות הארץ תשוב תעלני] (תהלים ע"א ב') אתה מוצא מתחילת ברייתו של עולם נולד מלך המשיח, שעלה במחשבת עד שלא נברא העולם נח) כן הוא [אומר] ויצא חומר מגזע ישי (ישעיה י"א ח') אינו אומר (כן) כאן ויצא אלא [ויצא] נט). היך, אתה מוצא כתב בבריאת עולם שהוא מזכיר שיעבודם של מלכויות ושל גואל מלך המשיח, בראשית ברא אלהים [וגו'] והארץ היתה תהו ובהו [וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים] (בראשית א' ו') ובהו [זו מלכות מדי שנאמר ויבהילו להביא את המן (לספר ו' י"ד)]. [וחשך] זו מלכות יון שהיו גזירותיה קשות, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל. על פני תהום זו מלכות אדום הרשעה (ס). דוד רואה אותם ארבעתם היאך הם באות בכח ומשתעבדות בישראל. התחיל תמיה עליהם ואומר אשר הראיתני צרות רבות ורעות (רבים). [רבות] שתיים מלכות מדי ומלכות אדום (א). תשובת חייני ומתהומות הארץ תשובת עליני אמר תחייני מן הראשונה משיעבודה של מלכות בבד. תשובת חייני מן השנייה משיעבודה של מדי (סג). תעלני מן השלישית משיעבודה של יון. מתהומות הארץ תשובת עליני זו אדום הרשעה (סג). ומניין אתה אומר שמתחילת ברייתו של עולם היה מלך המשיח, ורוח אלהים מרחפת, על פני המים כשתשפכו במים לבבכם נכת פני ה' (סד) אנכי אנכי הוא מנחמכם (קה):

דבר אחר אנכי אנכי הוא מנחמכם זש"ה כי הוא מרף וירפאנו יך ויחבשנו (הושע ו' ח') למי שעלה לו מכה וקורעה הרופא, כיון שראה (הרופא) [אותו] שהיה בו מכה שלא נתרפאה מכתו, מיד היה מחזר אצל הרופאים אחרים ולא (היה מוליח) [היו מוצאים] לו רפואה (טו) [אמר] לו אתה הולך אצל כמה רופאים ולא (מלאו) [מצוי] להם

מאיר   מנן דוד   עין

וכו' פרנסה ע"י הקצ"ה שנאמר פותח את ידך ומשציע לכל חי ללון, וצמדקס תהלים קל"ו הגי' כעין שהיא לפנינו, וצפסקים שס' ג' לה צעס ר' יוסף נן וכמו שהוא לפנינו. (נז) כל"ל וכדומה לה, נח) כו"ש צצ"ר פ"א דשמו של משיח הוא מו' דברים שקדמו לצריחת העולם, נט) וכן הגיה הז"ל, וכן וכן חן צ' נוסחאות הן, ס) כן הגיהו הז"ל והרז"ו, ועיקרו צצ"ר לרש"ל דפטר קריח צמלכויות, ועפ"י הצ"ר הגיהו, והתס' ג' שהחשיכה עיניהן של של ישראל בגזירותיה שהיתה אומרת להם כתבו וכו' אדום הרשעה שאין לה חקר כמו התהום וכו', ועיין צמלילתא יתרו מס' דצדק פ"ט וצמ"ע שם אמת י"ב, ועי' מה שדרשו וצדו על מדי כ"ל שלדעתם תהו ובהו צ' מדרגות הם, והנשילו מלכי צבל שהיו רשעים לתהו, ומלכות מדי שלא היו המלכים רשעים אלא ששריהם היו רשעים המשילום לצדו, והנשילו לזה ראייה ממקרא דויצדילו להציח את המן עפ"י מה שדרשוהו צמגילה ע"ז ע"א מלמד שהציחוהו צצהלה, כלו' שצלו צצהלה כדי שמתוך המשחה ישוץ המן אל איתנו, וכמ"ס שם אף חרצונה רשע צאותה עלה היה (ודלל כפירש"י שם), ונזה המקרא ראייה שכולם רשעים היו, קא) כלו' דצה המקרא הוא מסמן צלמרו לרות רצות ורעות אילנו הצ' מלכויות וכדומה, ואלו יש לקיים הנוסחא רצ"ס וכלו' רצ"ס אינו פחות משתיים, סג) כלו' מדקאמר תשובת חייני ח"ב כצר פעם אחת חייני והיינו צמלכות צבל, ועכשיו תשובת חייני צמלכות מדי, סג) גם זה מידרש כדלעיל ממלכת חסו צ, והז"ל והרז"ו הגיהו רצות צ' מלכויות צבל ומדי ורעות מלכות יון ואלדום וכו', והרז"ו הוסיף להגיה תשובת מן הראשונה תעלני מן השנייה וכו' ול"ל, סד) עפ"י לשון המקרא דאיכה צ' י"ב, קה) כ"ל שסיום הדרוש הוא קטוע, והיה סיומו של דרוש כנגד הדת המתדמת והיה דורש חכמי אכ"כ צעמתי הוא מנחמכם מי אחת ותיא ח"ב כו"ש ימות חולם כשתשפכו במים לצד צכס הס' חיים אשר עליהם רוחו של משיח מרחפת וצלה ויכלה מלכות החתום שאין לה חקר, ועיין צצ"ר שם והתס' ג' צליזה זכות ממעמסת וצלה המרחפת ע"פ חיים צצכות התשובה שנמשלה במים שנאמר שפכי במים לצד, קו) כ"ג להגיה, וצד"פ איתא

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לנ   קנג

כדי לרפאותך שאינם יודעים מה היתה המכה ניכרת. אלא אם מבקש אתה להתרפאות לך אצל אותו שקורע אותך והוא מרפא אותך (קז). כך הנביא אמר כל מה (שאלה מפלי') [שאתם מפליגים] דעתכם מן הקץ. הנחמות רחוקים מכם (סח). עשו תשובה והקב"ה גואל אתכם משיעבודם של מלכיות. שהוא הוא שהכה והוא הוא שמרפא לכו ונשובה עד ה' כי הוא מרפא וירפאנו יך ויחבשנו (ס"ט). אמר הקדוש ברוך הוא אני הוא שהבית אני הוא שמרפא (לכו ונסוזה עד ה') אני הוא שהכיתי שנאמר ממרום שלח איש בעצמותי (איכה ל' י"ג) ואני הוא שמרפא אנכי אנכי הוא מנחמכם :

דבר אחר אנכי אנכי הוא מנחמכם באנכי בראתי את העליונים באנכי בראתי את התחתונים [שנאמר אנכי ה' עשה כל נסה שמים לבדי רקע הארץ מיאתי] (ישעיה מ"ד כ"ד). באנכי בראתי את אדם הראשון [שנאמר אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי] (שם מ"ה י"ז). באנכי דברתי עם אברהם [שנאמר אנכי מגן לך וגו'] [צרחית ע"ו ח'] (ע). באנכי דברתי עם יצחק וירא אליו ה' בלילה ההוא ויאמר אנכי האל אלהי אביך (שם כ"ו כ"ד ע"א). כשנגלה על יעקב לא נגלה עליו באנכי אלא באני שנאמר והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך (שם כ"ח י"ג) לפיכך נתיירא ויירא יעקב מאד (שם שם י"ז ע"ב). למה נתיירא. אמר על אבותי לא נגלה בלשון הזה באני אלא באנכי תאמר מה עון אירעני שלא הסיח עמי בלשון הזה שהיה מסיח עם אבותי. כיון שראהו הקדוש ברוך הוא שהיה מצטער על הדבר מיד התחיל מדבר עמו באנכי והנה אנכי עמך (שם שם ע"ו ע"ג). (ולכני) [באנכי] ירדתי עמו למצרים אנכי ארד עמך מצרים (שם מ"ו ד'). באנכי העליתי [אותו] משם ואנכי אעלך גם עלה (שם). באנכי נגליתי על הגואל שנאמר הנה אנכי אלהי אביך (שמות ג' ו') (ע"ד). באנכי בראתי את הדיבור ושמתו בפיו ואנכי אהיה עם פיך (שם ד' ע"ו). אמר רבי חמא בר הנינא קשה גליפת שפתים שהוא שקול כנגד ברייתו (צנריאח) [של עולם. שבבריאת] העולם ומלואו כתב (צנריאח) [כרייתו] אלה תולדות השמים [והארץ] בהבראם (צרחית ז' ד') ונגליפת שפתים כתב בורא ניב שפתים (ישעיה כ"ז י"ט ע"ה). אמר ר' שמואל בר נחמן אם מבקש אתה לידע כוחו של דבור מה שברא הקדוש ברוך הוא (כל) [בלשון] הזה. פעמים שאדם מדבר דבר אחד והוא (כופף) [הופך] את לשונו ויש דבר שהוא פשיט בו עד שיגיו עו). ובתיבה אחת מצינו אחד עשר מאגניות משמשים (וצעליות) [ובעלילותיכם] [יהזקאל כ' מ"ד ע"ז]. באנכי נתתי את הדברות אנכי ה' אלהיך (שמות כ' ז'). באנכי [אני] מוליכם במדבר (צחכני אני מנחמכם) לכן הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר

מאיר   מגן דוד   עין

חיו מולאים. והז"ל הגיה כיון שראה המולה שלא כתרפא וכו' וז"ל. וצילקוט הושיע העתיקו ושם ג' כיון שראה שלא כתרפא וכו'. ויראה שכבר היה לפניו המאמר משובש וקיבענו (קז) כ"ה צ"פ וכ"ה נכון. והז"ל הגיה א מרו לו וכו' מה היתה המכה כשהיתה נכרת וכו' וז"ל. וצילקוט קיטע סגנון המאמר. (סח) כ"ה צ"פ וז"ל. וצילקוט שאלת מפליגים מן הקדוש ברוך הוא וכו'. (ט) צמקרא כתוב אל ה'. (ע) כ"ה צילקוט ישעיה שם וכן הגיהו הז"ל והרז"ו. (ע"א) צמקרא כתוב לחכי אלהי אצרהם. ועיין צ"ח שבעלם ממנו צה"ח שכתב המקרא. (ע"ב) לפנינו ליתא צמקרא ללא ויירא ויאמר מה כורא וגו'. וחולי ש"ע הוא צחגירת ליסנא דמקרא דפ' ויסלח. וז"ל דס"ל דמקרא זה כחשך אדלעיל מיכיה ואלהי יד ע"י ולכך ויירא וגו'. (ע"ג) וס"ל דמקרא זה מוקדם היא צמקרא. ועיקרו תשובה על מ"ש יעקב אם יהיה אלהים עונדי וגו'. וכן אמרו צ"ר פ"ט רצון אמרו על הכל השיצו ועל הפרנסה לא השיצו וכו' עיי"ש. (ע"ד) צמקרא כתוב ויאמר לחכי אלהי אביך. (ע"ה) כ"ו דהעולם ומלואו נכללו צנריאה אחת ולגליפת שפתים נתיחדה צריאה. וכאשר הגהתי כ"ה צ"פ ללא דחפר שם מלת ס"ל והז"ל הגיה שהוא שקול כנגד צריאת העולם ומלואו דצהעולם כתיב חלה תולדות וגו' וז"ל. (ע"ו) וכן הגיה הז"ל והוא הגיה שהוא פו שט צו וכו'. וצ"פ ליתא הו פ q והוא ט"ס ולפי שהדפוס מעושטש קרא הז"ל המלה הו ס q. (ע"ז) כ"ו שהיא תיבה צת י"א לוחית כן פירשו

פסיקתא

אנכי אנכי

רבתי לג

(הושע ז' ט"ז). ב א נ כ י א נ י ב ו נ ה צ י ו נ ה נ ה א נ כ י מ ר ב י נ ב פ ו ך א ב נ י י ך (ישעיה כ"ד י"ח).
 [ב א נ כ י א נ י מ ב י א ג ו א ל ה נ ה א נ כ י ש ו ל ח ל כ מ א ת א ל י ה ה נ ב י א ו ג ו'] (מלכ"ג ג' כ"ג ע"ח).
 ב א נ כ י א נ י מ נ ח מ כ מ ה ו א מ נ ח מ כ מ ע ט :

דבר אחר אנכי אנכי הוא מנחמכם כך פתח רבי תנחומא בי רבי זה שאמר
 הכתוב מה אעידך ומה אדמה לך (איכה ז' י"ג). אמר להם הקדוש ברוך הוא מה
 עדיית לא העדתי ביד הנביאים. אמר ר' יעקב דכפר חנין תשעים שנה עשה הקדוש
 ברוך הוא משלח ומעיד בישראל. מניין. ויעד ה' בישראל וביהודה [ביד כל נביאו
 כל חזה וגו'] (מלכ"ג ז' י"ז י"ג) (ספירט) [ספור] אותיות ויעד ואתה מוצא תשעים.
 י"ז ששה יו"ד עשרה ע' שבעים ד' ארבעה הרי תשעים. הרי (כמלכ"ג ז') [נמצאת
 לכד] שתשעים שנה היה הקדוש ברוך הוא מעיד פ). וכן הקדוש ברוך הוא אומר
 להם כמה שלוחים שלחתי לכם ולא שמעתם להם. [כמו] שכתב ואשלח עליכם את כל
 עבדי הנביאים [יום] השכם ושלוח (ירמיה ז' כ"ה) לאמר שובו נא מדרככם הרעים
 (מלכ"ג ט"ז פ"ח). כמה נביאים היה הקדוש ברוך הוא משלח אצל ישראל בכל יום
 שיעידו בהם שנאמר ואשלח עליהם [את] כל עבדי הנביאים (ירמיה ט"ז) מיעוט
 נביאים שנים אחד בבוקר ואחד במנחה. וחבירו אומר פז) נביא אחד היה
 הקדוש ברוך הוא מחדש להם בכל יום שילך ויעיד בהם. והיה אף ירמיה בא עמו
 שני פעמים בכל יום בין בבקר בין בערב והיה מעיד בישראל עמהם. מניין שכן הוא.
 ואדבר עליכם השכם ודבר לא שמעתם (ט"ז פ"ח). אמר ר' פנחס הכהן בן ר'
 חמא ור' חלקיה בשם רבי סימון אומר רבי יעקב דכפר חנינא פד) תשעים שנה עשה
 הושע לעצמו מעיד בישראל שכן כתב דבר ה' אשר היה אל הושע בן בארי בימי עזיהו
 יותם אחז יחזקיהו [וגו'] תחילת דבר ה' בהושע ויאמר ה' אל הושע (הושע א' א' וז').
 אלא תחילת מלכותו של עזיהו פה) ואתה מוצא שעזיהו מלך המישים ושנים שנה פו)
 ויותם שש עשרה שנה פו) ואחז שש עשרה שנה פח) הרי שמונים וארבע שנים.
 ובשנה (לחזקיהו) [ששית לחזקיהו] גלו עשרת השבטים פט) כמ"ש בארה בנו אשר
 הגלה תגלת פלנאסר מלך אשור (דה"א ה' ו' ז'). הוי תשעים שנה היה הקדוש
 ברוך הוא מעיד בישראל ע"י הושע ולא עשו תשובה כמ"ש ואשלח עליכם (על ידי
 נביאים) [את כל עבדי הנביאים] (ירמיה ט"ז). לפיכך הוא אומר על ידי ירמיה מה יש
 (זו) [לי] להעיד בכם שנא' מ א ע י ד ך [וגו'] הבת ירושלים: דבר אחר מ א ע י ד ך

מאיר

מנו דוד

עין

והגיהו הז"ח והר"ז. וצמקרה נמקד שס ג' ונלין מן י"ח אהין וק"י ובעלילותיכם הנשחתות.
 וכחועצותיהן עשים. והלחשדרפנים והפחות. ונלח מ א ג כ י ו ת ל א ל י ת פ ר י ש ל י . והז"ח רמז
 על הערוך ערך נו ג כ י ו נ וערך מ כ ג כ ו נ שהיא תחבולה וערומיות. לחמס לפי ענינו פירש
 שהוא לשון חנוכה. וצמקת שאין כאן רק ז' אותיות מיוחדות שהשאר נכפלו. וצילקוט ישעיה
 קיטע כל זה. ע"ח כ"ה צילקוט ט"ז. ע"ח ע"י לעיל פכ"ח מה שדרשו על א כ כ י . פ) כ"ה
 ז"פ וז"א. פ"ח) צמקת ליחא מלח נא. פז) כלו' חצירו דר"י דכפר חנין. ולא ליחפריש מי
 היה. ואולי ל"ל וחצירו אומרים ועיין לקמן. פג) בליכה רצחי פ"צ ג' מה אעידך וגו' כונה
 נביאים העדתי בהם. ר' ור' נתן ר"ח נציא אחד צנקר ונציא אחד צין הערבים הה"ד ויעד ה'
 וגו' (צפסיקתא מקיים כ צ י א ו כתיב וכן העתיקו הרד"ק מלכ"ג ט"ז) רמ"ח ז' נביאים צפסרתית
 וז' נביאים צפסרתית הה"ד ואשלח אליכם וגו' יום השכם ועלום פ"ח צנקר ו ש ל ו ש צערכ.
 וכ"ה צפסיקתא דנחמו. אלא שצקלת נוסחאות הוא משושפת עי"ש. וצילקוט מלכ"ג ט"ז ערנצ את
 הפסיקתא עם הפסיקתא רצתי עי"ש א"ח ש מקגנון הדגרים אתה למד שלא העתיקו זה
 מזה. אלא אית דתני לה הכי ואית דתני לה הכי. ופי' מ ח ד ש ל ה ס ו כ ו' שצכל יום היה
 נציא אתר עם ירמיה. פד) כלו' שהם אמרו דה"ק ר' יעקב. ז"פ ליחא דכפר חנין. א.
 פה) כלו' וכי צתחלה דבר עם הושע אלא שהוקרא חקר והאי ת ח ל ת כמחך על ע ז י ה
 שצתחלה מלכותו דבר ה' עם הושע. פו) מלכ"ג ז' ט"ז פ"ח) שס ט"ז ז'.
 פ"ח) שס י"ח י'. וכן הגיהו הז"ח והר"ז. ז) והוא צ א ר ה א נ י של הושע. והזכיר הרד"ק זה
 הדרכ צריש הושע. ועיין צילקוט דה"י ט"ז. צמקתא כחוצת לגת.

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי   קנר

מה תכשיטים שלא קישטתי אתכם. ואין הלשון הזה אע"פ אלא לשון ערי כמיש
ועתה הורד עדיך מעליך [וגו'] ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב (שמות ל"ג
ה' ו') ואתה מוצא אמר רבי תנחומא ברבי בשעה שיצאו ישראל מצרים ובאו למדבר
סיני וקבלו את התורה באותה שעה קישטם הקדוש ברוך הוא בשלש עשרה תכשיטים.
ואלו הן. יחזקאל (מפרשה) [מפרשם] לא) כמ"ש ואר חצך במים (יחזקאל ט"ז ע')
מן מגופת עכו"ם. ואש טוף דמיך מעליך (סס) זה דם המילה ודם הפסח.
ואסו כך בשמן (סס) זה שמן המשחה. ואלבישך ריקמה (סס טס י')
אמר רבי יוחנן בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני אמרו כל אשר דבר ה' נעשה
ונשמע (שמות כ"ד ז) מיד ירדו ששים ריבוא של מלאכי השרת (חזקאל) [ועשרות]
בידם ונותנים לכל אחד ואחד מישראל עטרה. ורבי אבא בר' כהנא בשם רבי יוחנן אמר
מאה ועשרים ריבוא של מלאכי השרת ירדו עם הקדוש ברוך הוא ששים ריבוא
קושרים עטרות וששים ריבוא חוגרים אותם בזוניות. ורשב"י אמר זיין היו נותנים להם
ושם המפורש חקוק עליו. ור' חנינא בר נתן דציפורין אמר זונאיות היו נותנים להם.
ור' שמעון אומר ארגונים היו מלבישים אותם (לג): דבר אחר ואלבישך ריקמה

טאיר   מגן דוד   עין

לא) כ"ה ד"פ. כלוי' וליזה הס יחזקאל פירשם (לג) כן הגיה הרז"ו. ועיין לעיל פ"י חות כ'
וכ"א. והחס ג' לדר' אבא זר כהנא צעס ר' לוי. ועכ"ל חות ליט' ומ' הגי' כדהכא חלל
וה דב' הכא צעס ר' חנינא זר נתן דציפורין ג' לה החס צעס ר' הונא רצה דלפרין
עיי"ש דליהו ק"ל דז' חגורות נחטו לכל ח' וא' והחס יליף לה מקרא. והכי ג' לה צעה"ס רצה
פ"ד צפ' שכולם מחאימות חלל דהחס איחא ח' מלציטו עטרה וא' לחסרו זוני מהו זוכי ר'
הונא רצה דליפורי אמר זונס המד"א מוסר מלכים וגו'. ונראה דהאי מהו זוכי הוא
חוקמות מגליון מפרש ותלמוד טועה היה. ובפסיקתא דנחמנו ג' ד"ח מה אעידך כונה קישוטין
קישטתי לחכם דל"ר יוחנן וכו' ס' רצוא וכל ח' מהס עטרה צידו וכו' ר' אהא צעס ר'
אחא ק"כ רצוא ח' להלציטו עטרה וא' לחסרו זוכי ר' הונא רצה דליפורין אמר זוכי
כד"א מוסר מלכים פתח וגו'. הראית שכל לשון זו היא משוועת. ובאיכה רבתי פ"ז ד"ח מה
אעידך ר' אומר (ונראה שהיא ט"ס שנשתרעצ ונשתרעצ ממלות ד"ח) כמה קישוטין וכו' ח"ר
יוחנן ס' רצוא וכו' ראצ"כ צעס ר"י אמר ק"כ רצוא ירדו ח' מקשטו (ומסר ענין הקישוט בונה
הוא) וא' מלציטו עטרה ר' הונא דלפרין אמר זוכי כמד"א מוסר מלכים וגו'. וצעה"ס
רצה פ"ה ג' נשאו את רדידי מעלי זה הזיין חני רשב"י זיין שכתן להם לישראל צמורב סס
המפורש היה חקוק עליו וכיון שחטאו ניטל מהם כילד ניטל מהם ר' איצו אמר מלאך ירד
וקלפו רצקן אחרי מליו היה נקלף. וזה נכפל סס צפ"ד צפ' שלחך ופ"ח צפ' שמה חצלחך חלל
דמפך החס הא דר' איצו ורצקן עיי"ש. ובן ג' להא דרשב"י בפתיחתא דאיכה רבתי כ"ד
צשיטה משא גיא חזיין וכמו שהוא צעה"ס רצה פ"ח. וצמורב רצה פט"ז ד"ה עד חנה יכאלוני
ג' צאלפי אפיס ורצו רצות של מלאכים ירדתי צעזילכם והייתי מוסר לכח"א
מכס צ' מלאכים ח' חוגרו זיני ו' וא' נוחן עטרה צראטו ר' יהודה דלפרין (ובלי ספק
שהיא שבוש) אמר זוכי ס' חסר להם ור' סימא ח' אמר (הוא ר' שמועון שלפנינו) פורפירא
הלציטן ושם המפורש חקיק עליו (בלי ספק שהמאמר קטוע וחסרה כאן שיטת רשב"י דכלי זיין)
וכל הימים שהיה צידם לא היה דבר רע כונע בהם ולא מלאך המות ולא דבר אחר (כלו' לרעת)
וכיון שחטאו ח"ל משה ועתה הורד עדיך וכו'. ועיין צעה"ס רצה פ"ד צפ' דצו וחלב וצפ' שלחך
וצמדרש תהלים כ"ג דמייתי הא דפורפירא צעס ר' סימא ח' ח' סימא ח' וצמדות רצה
פמ"ה ג' ויתכללו צ"י את עדים ר' חנין דלפרין ח'
ועטרת תפארת חמגןך ורש צ"י ח'
שנאמר ואעדיך עדי וכה"ל את ה' האמרת היום וה' האמריך וגו' (כלו' הלציטך פורפירא כמ"ש
צלע אמרתו צע פורפירא דליה). וכל זה המאמר הוא משווע דר' חנין הוא ר' חנין ח'
הוא ר' הונא ח'
שהוא ר' יוסמן. ורשב"י כלי זיין ק"ל וכדאיחא שס להלן באותה פרשה. ור' סימא ח'
ר' סימא ח' הוא ר' שמועון. ועיין צמנצ"ן עה"ת צפ' חשא סס שנוקחא משוועת כזמכה

פסיקתא

אנכי אנכי

רבתי לג

זה מעשה המשכן שהיה מרוקם. שכן כתב ויעש פרוכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור [וגו'] מעשה רוקם (שנות ל"ו ל"ה עד ל"ז) (לג). ואנעלך תחש (יחזקאל סס) אילו עורות המשכן. כמה שכתב ועשית מכסה לאהל עורות אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים [מלמעלה] (שמות כ"ו י"ד). ר' יהודה אומר מאינן. ור' נהמיה אומר חיה טהורה היא (וגדולה) [וגדילה] היא במדבר. אמר רבי אלעזר ברבי יוסי ורבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש (שאלו) [אמרו] בשם רבי מאיר לפי שעה נבראתה ונגנזה (לד): וכן

מאיר מגן דוד עין

לו ולטעיתה. ויפה היא הנוקחא שם צפנ"א ושם ג' שכיון שקצלו התורה הלבישם הקדוש צרוך הוא מזיו הדרו ומה היה הלבוש ר' יוחנן אומר עטרות הלבישן ורשצ"י אומר כלי זיין וכו'. ור' סימא אומר פורפירא הלבישן ור' הוהא אומר זוכיות הלבישן וכו'. וצמדרש תהליס ק"ג צפ' המשציע צנוצ עדיך ג' ר' יוחנן פתר קריא צפיני וכו' ירדו ס' ריצוא וכו' רחצ"כ צסס ר"י ק"כ ריצוא ירדו ולאחד היה כותן עטרה צראשו ור' חוגרו זיין (והוא שצוש ול"ל זוכא). ר' יוחנן אומר הלבישן פורפירות שנאמר וללבישך רקמה (והוא ג"כ משושב דהא לחו ר' יוחנן חמרה) ר' הונא דלפורי אמר זו כיראות חגרן שנאמר ולחצבך צסס (והוא ג"כ משושב ול"ל זוכא) רשצ"י אומר כלי זיין וכו'. ועיין שנת פ"ח ע"א דסס דריש ר' סימא י צעשה שהקדימו ישראל כעשה לכשמע צאו ס' רצוא וכו' קשרו לו צ' כתר ר"ס וכו' וכיון שחטאו ישראל ירדו ק"כ רצוא מלככי הצלה ופירקום וכו' (ועי"ש בחוספוט) א"ר יוחנן וכולן זכה משה ונטלן דסמיך ליה ומשה יקח וגו' אר"ל ועתיד הקצ"ה להחזירן לנו שנאמר ופדויי ה' וגו' ושמת עולם על ראשם שמתה שמעולם על ראשם. וצמד"א פח"ג ר' אליעזר צן ערך חומר כשירד הקצ"ה וכו' ירדו עמו ס' רצוא של מלככי השרת כנגד ס' רצוא של גבורי ישראל וצידם זי יכוח ועטרות ועטרו אח ישראל צבחר שם המפורש וכו' וצאוחו הלילה ירדו מה"ש ס' רצוא ונטלו מהם וכו' עי"ש. ועיין צאליהו זוטא פ"ד שנקדר עפ"י הגמרא דשנת עי"ש. א"ת א"ש כ"ל שעיקר המאמר הוא מדרש על ולא שחו איש עדי ועליו. ואולי היה ר"א צן ערך הראשון שפירשו זי יכוח עטרו ת. וצמלת זי יכוח נחלקו דרשצ"י פ"י כלי זיין ור"ה פירשו זוכאוח דהיינו חבורות. וכ"ל דלא ראו לפרש המקרא כפשוטו על מיני חכשיטין וכפ"י הראצ"ע והרשצ"ס. משום דלא ילצש גצר שצמלת אשה. וע"כ פ"י רשצ"י על כלי זיין. וכן תרגמו אונקלוס ויונתן ת קוין זי יכוח. אלא שהיונתן הוסיף דלחיהצ להון צפיני דציה שמוא רבא וקדישא חקוק ומפרש עליו וכו' ומשה כפיצון וטמיריכון צמשכן אולפיין אורייתא וכו'. ואחיא דרשצ"י כר"א דשנת ס"ג ע"א דכלי זיין חכשיטין הם לאיש. ולפי שחכמים פליגי החם שאינן חכשיטין שצטלין הם לימות המשיח ע"כ פירשו ר"ה זוכאוח ר"ה זוכאוח כ"ל. לג) צמקרא כחוצ אח המרבת. ומעשה ר"ק ס הוא צמקרא ל"ז צמסך לפסח האהל. לד) ככ"ל להגיה וצד"פ איתא ג"ד י"ה. וצירושלמי דשנת פ"ב ה"ג ב' לה הכי ר"י ור"כ ורצנן ר"א טי יכוח ל"ס ליצעו נקרא ור"א ג"ל קטי יכוח ורצנן אמרין מין חיה טהורה וגידולה צמדצר ותייא כיי דמר (פ"י ואחיא כההוא דאמר) ר' לעזר צי רצי יוסי ר' אבהו צסס רשצ"ל צסס ר"מ כמין חיה טהורה צרא הקצ"ה למשה צמדצר כיון שעשה צה מלכת המשכן נגנזה וכו'. והא דר"מ מיימי לה צצצלי שצת כ"ח ע"צ ר' אלעזר צסס רשצ"ל אומר היה ר"מ והוא שם צשיטוי עכין קלת עי"ש. וצמנחומא פ' תרומה ג' לה הכי ר"י ור"י ר"א חיה טהורה גדולה היתה צמדצר וכו' ור"א מעשה נקיס היתה ולעשה שצברחת צו צעשה נגנזה. וצנה המאמרים קותרים זה את זה. מר חכי לה הכי ומר חכי לה הכי. וצילקוט פ' תרומה העתיק עפ"י הצמנחומא עי"ש. ומלת ג"ל קטי יכוח פירשה המוסף צערוך ערך ג"ל א"ק סי יכוח שהיא מין חולדה יקרה ומשוצת הגדילה צמדינת לפון. והיא חיה טמאה. ומלת טי יכוח פ"י המוסף צערך אי יכוח וצערך עייכון שהוא לצע תכלת. ועי"י צאסתר רבה צפ' חור ברפס ותכלת דר' ציצי אמר עי"י כו. וצמק"א צקללת רצה פ"א צפ' מה שהיה עורות חכשים מה הן ר"א א"ל עי"י כוין רכ"א גלטיכון ר' יוחנן אמר מין חיה גדולה הראה הקצ"ה למשה ועשה הימנה לורך המשכן ונגנזה וכו' עי"ש. ויראה דהיא אלטיכון הוא טי יכוח. והוא ג"ל טי יכוח הוא ג"ל קטי יכוח. אמנם מה שהתכר צס"ר יוחנן אולי אף הוא אמרה צסס ר"מ והמאמר הוא קטוע ונס ל"ל גדילה צמדצר הראה וכו'. ועכ"פ מלת מ"א יכוח שלפניו הוא שיצוש ול"ל ט"א יכוח. וצמנחומא שצאוחיות המטושטשות צד"פ כוכל לקרות המלה ט"א יכוח. ולפ"ז צין לטוסחתינו וצין לטוסחת הירו' לר"י מכסה עורות חלים ס"ו. אלא שאתה היתה מעורות מאדמים והצ' מלצע טייכון ולר"כ שכי מיני עורות היו המכסאות. וצצצלי

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג   קנה

כתב (וישלח לו) [ושלח לי] עצי ארזים ברושים אלמוגים (דפי"ז צ' ז') לה) ובמקום
אחר כתב ויעש המלך את את עצי האלמוגים [וגו' לא בא כן עצי אלמוגים ולא
נראה עד היום הזה] (מלכים א' י"ז י"ז). א"ר אבא אבליגה לו). א"ר הונא הכהן בן
אבון גלוסי היו וכיון שהיה מראים אותם לשמיר היו כמוג הזה לו): ד"א אלמוגים
אמר רבי אבא אלמוגים אבליג איר חוניא הכהן בן אבין בשם ר' יוסף (אמר) לשעתם
נבראו ונגנזו לה). ואח"כ שש (יחזקאל סס) אילו שמונה בגדי כהונה של כהן
גדול שהיה בהם שש כמה שכתב ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש
[וגו'] (שמות ל"ט כ"ח). ואכ"כ שש (יחזקאל סס) אמר הקדוש ברוך הוא לישראל
עשיתי אתכם (משש) [משש] בעולם אני אמרתי אלהים אתם (תהלים פ"ד ו') לו)
כך דרש רבי אייבו. ורבי יהודה בר' סימון אמר אילו ענני כבוד שהיו מקיפים אותם
במדבר כמה שכתב לא ימוש עמוד ענן יומם (שמות י"ג ע"ג). ואע"ד עדי (יחזקאל
סס י"ח) שקישט אותם הקדוש ברוך הוא בכל מיני תכשיטים ק). ואתנה צמידים
על ידיך (סס) אילו שני לוחות הברית. ורביד על גרונך (סס) זה ספר התורה
(הזה) לא ימוש ספר התורה הזה מפניך והגית בו יומם ולילה (יהושע א' ח').
ואתן גזם על אפך (יחזקאל סס י"ב) אפך במגדל הלבנון (שה"ש ז' ה') קא).
ועגילים על אזניך (יחזקאל סס) זו סנהדרין. ששנו רבותינו סנהדרין הייתה
בחצי גורן עגולה (סנהדרין פ"ד מ"ט): (אומר) [דבר אחר] ועגילים על אזניך קצ)
א"ר ברכיה הכהן ברבי אילו הדברות (שהיו הדברות) [שהיה הדבר] מבקש לצאת קג)
והיה הכרוז יוצא (לפניך) [לפניו] קד) ואומר לפני מוצאות האש סלקו עצמיכם מלפני

מגן דוד   מאיר   עין

שצח כ"ח ע"ח ג' ר"ח צ' נכסאות היו ח' של עורות חלים מאלמים וח' של עורות תחשים רנ"ח מכסה ח'
היה ודומה כמין חלח חילן. שיטת ר"י היא דצ' מיני נכסאות היו. ושיטת ר"נ דמין ח' היה חלח
שליצבו דומח לתלח חילן. וסוגיות מהופכות הם. חלח צנורח שם הצינוהו צענין אחר. והקשה שם
ר' יוסף ח' הכי היינו דמתרגמינן סקנוחל ששש צנוונין הרצה. צהמיה. כלו' דמלת תחשים
חינו מורה חלח על הלצע (ודלח כפרש"י שס). ור' יוסף לשיטתיה חזיל תחם דלח הוכשרו לחלחכת
שמים חלח עור צהמה טהורה עיי"ש. לה) צמקרח כתוצו חלגומים. וצד"פ חיתח ושלח לי.
ומייתי לה הבח משום מאי דמסיים דנגנזו. לו) צערוך ערך חלצליכה פי' המוסף חלצליכה מין
צרוש שאינו נרקב. והגיה הז"ח לפנינו חלצליכה. ועיין צצ"ר פע"ו וצירושלמי כחוצות ספ"ז דשס
פירשו אלמוגים חלוס ונוסחא אחרת חלוסי. וגי' הערוך חלוס ועיין צמוסיף שס. וצצלי
ר"ה כ"ג ע"ח פירשו כסיחא. ועיין צערוך ערך כסיחא. וצד"פ שס ג' קתרוס חמר
רצ חדר ח' דצי ר' שילח חמרי חלצליג ח' וחמרי לה גולמי ש. ועיין צערוך ערך חדר
דחילח דג' חלצליג ח' וס"ח חלצליג ח'. וע"ע צערוך גולמי ש. וחלוצליג ח' הוא
חלצליג ח'. וס"ל לר"ח דאלמוגים הוא מין קתרוס. לו) חלח חתפריש לי. והז"ח פי' גולומים
היה ר"ל גולס אחד שלם ולכך נקט ליה צלשון חלגומים וכו' ונעשה כחוב הזה טהגולס היה
מתבקע בדבר התמס ונמוג. ולא נהירח לי. וצד"פ חיתח גולומי' (צקו לעיל) וצחותיות המנושטעות
צצד"פ כרחה שתחת מלת היו הוא שם מלת ח' וצחת מלת כחוב יש לקרות ספוג.
וחלוצליג ח' הוא גולמי ש ומוג הוא ג' עיין צערוך ערך חגג. לח) חמי דצר חמר היא
כעין חילח דחמרי. ומשום חמי קיומח מייתי לה הבח. ועיין צפי' המיוחס לרש"י צדה"צ ט' י'
שכתב ז"ל מפרש צפסיקתח כחוב ח' חומר חלמוגים וכתוב ח' חומר חלגומים חלח חלגומים שמש
ונקרח חלמוגים לפי שהיה מתמוגב ונכסף מחוך רכיבתו וכו'. ולפנינו ליחא. לו) כ"ה צד"פ. וכ"ה
צילקוט יחזקאל שס. ועיין צילקוט שס שהעתיק כל זה המחמר וקיטעו. גם הוא מצוץ שס
(ומה שנרשם עליו חילכה רצתי הוא ט"ס ול"ל פסיקתח רצתי ובצר העיר ע"ז הז"ח). וצשה"ש
רצה פ"ד דריש נמי להנהי קרחי דיחזקאל ושם ג' ר' חיצו חמר עשאן מוש צעולס. ק) צשה"ש
רצה שס ג' זה הזיין ומייתי עלה ח' דרש"י דלעיל. קח) ודרשין צשה"ש רצה שס מה חלח
הזה רוצ חכשיעין חלויין עליו כך כהונה ולויה ומלכות מיעקב. קצ) כח"ל להגיה. והז"ח הגיה
הוי חומר ועגילים וכו'. דצר חמר חר"צ וכו' וח"נ. קג) וכ"ה צד"פ. והגיה הז"ח ע"ר ח
הדברות וח"ל קד) וכ"ה צ"ח.

פסיקתא

אנכי אנכי

רבתי לג

הדיבור שלא יצא וישרוף אתכם. ומיד היו המלאכים של אש מסלקין עצמן והחיות מסלקין עצמם כדי שלא ישרפו מנשכו של דיבור. ומפני שהיה אשו של דיבור קשה מאשם של מלאכים. שהמלאכים אינם אלא מאש של תחת כסא הכבוד. מן אותו הנהר שראה דניאל גהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי (דניאל ז' י') שמשם הם נבראים. אבל אשו של דיבור לא הייתה אלא מתוך ימינו של הקדוש ברוך הוא שכן [כתיב] מימינו אש דת למו (דברים לג ז'). נמצאת אומר למה היה הכרוז. [והדיבור היה] יוצא מפיו של הקדוש ברוך הוא ובא ויושב על אונו ומתענל עליה זה היא וענינים על אונך קה). ועשרת תפארת בראשך (יחזקאל סס) זו היא השכינה ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם (מ"כ ז' י"ג). הרי כל התכשיטים הללו קו). היה הקדוש ברוך הוא אומר להם כטה יש עוד תכשיטים לקשט אתכם מה אעידך קו): דבר אחר מה אעידך ומה אדמה לך אמר הקדוש ברוך הוא כמה זימונים נודמנתי אתכם בענין. כמה שכתב ונועדתי שמה לבני ישראל (שמות כ"ט ו"ג) בים. בסיני. במדבר. במשכן קה). ומה אדמה לך כמה דמויות [נדמית] לכם. בים נדמיתי לכם כגיבור עושה מלחמות כמו שכתב ה' איש מלחמה (ס"ט ט"ו ג'). כן בסיני נדמיתי כזקן מלמד תורה (כסיה) [שכן נאה תורה כשהיא] יוצאה מפי הזקנים. במשכן נדמיתי לכם כחתן נכנס לחופתו הוי מה אדמה לך קט). אמר הקדוש ברוך הוא לישראל לא נדמיתי לנביאים דמויות הרבה כשאמרו לך (ומחזי) [שובי ותחזרי] בך כמו שכתב ואנכי חזון הרביתי וכיד הנביאים אדמה (הושע י"ז י"ח) קי). מהו ואנכי חזון הרביתי לא נראיתי לכם חזון חזיונות הרבה. לא ראה ישעיה שרפים של שש שש כנפים שנאמר שרפים עומדים ממעל שש שש כנפים ושש כנפים לאחד (ישעיה ו' ז') קיח) ויחזקאל ראה אותם ארבעה כמה שכתב ויהי בשלשים שנה וגו' וארא מראות אלהים [וגו'] ומתוכה דמות ארבע חיות [וגו'] וארבע כנפים לאחד וארבע כנפים [וגו'] (יחזקאל א' א' עד ו"ו) קיז). אמר הקדוש ברוך הוא שטא תאמר מה ראה ישעיה לראות שש ויחזקאל ארבעה. והוא אומר לכם משהרב בית המקדש בטלו [אותן] שהיו מעופפים [בהם] קיג). אמר הקדוש ברוך הוא הואיל ובטל (חולקן) [הרובן] של מטן בטל עוד

כאיר

מגן דוד

ע"ו

קה) כ"ל להגיה. והז"ח הגיה כמלכת חונור שהיה הדיבור יולא וכו' על אזנו של ישראל ול"כ. וצ"ה ש"ח גרסינן כילד היה הדיבור יולא מפי הקדוש ברוך הוא רש"י ורש"י רש"י חלמד שהיה הדיבור יולא מימינו של הקדוש ברוך הוא לשמאלן של ישראל וחזר ועוקף את מחנה ישראל וכו' וחזר ומקיף וכו' והקדוש ברוך הוא מקבלו מימינו ומוקקו על הלוח וכו'. וחולי ל"ל לפנינו ויוצב על ימינו ומתעבל עליהם וכו'. כל' שמקיף חזון. ולפי שהיו הדורות מקיפין את מחנה ישראל נקראו ע"ל י"ס. וצ"ענין צריחת המלאכים מנהר דינור עיין חגיגה י"ד ע"א. קו) צ"ה ש"ח רצה פ"ד ג' ר' חנינל ור' סימון חד אומר היא הכניסה לו י"ג והוא הכניס לה י"ג. היא הכניסה לו י"ג מה שפורש צוללה שמות חלח התרומה וגו' וחזני מלואים והוא הכניס לה י"ג מה שפורש ציחזקאל ולצ"שך רקמה וכו'. ודריש החס כל הני קראי וקלחם צענין אחר ממה שדרשום הבא. ומני החס לכולל מן ולצ"שך רקמה עד ועטרת תפארת דהוין יו"ד. וקאמר עלה ואלין תלתי אמרייחתה. מה חיוון ותעדי זהב וכסף וגו' וכו'. ודרוש זה הוא ג"כ צתנחומל דפ' תרומה לר"י צר סימון. אלל דלל דריש לקראי. והני תלתי חשיב החס ולחמי אשר כתתי לך קלח שמן ודגש. ולפי כוסחל שלפנינו הנהו תלתי הן וארחלך ואשטוף ואסוכך. וכזר רחמי שהילקוט העתיק המאמר ציחזקאל אלל שקיטעו ושינה צו והמעתיקים שצטוהו. קז) צפסיקתא וצחיכה רצתי שיטה זו צקילור כמו שרמזתי עליה לעיל אות ל"ז. קח) צחיכה רצתי שם קודם שיטה דקישועין ג' כמה ויעודין ויעדתי צכס אהל מועד וגלגל וסילה וכו' וגצעון וצית עולמים שנים. והכי ג' לה צפסיקתא צתר שיטה דקישועין. קט) כל"ל וכן לדד הז"ח להגיה. ועיין לעיל פכ"ה אות י"ט. ודמיון החתן לעיל צפי' דויהי ציוס כלת. קי) כל"ל להגיה. וצ"פ חיתא וחסז ר"י. והז"ח הגיה שחזר ר"י קיח) צמקרא כחוצ ממעל לו שש כנפים שש כנפים לחסד. קיז) צמקרא כחוצ ולרצעה פנים לחתח ולרצעה כנפים וגו' קיג) כ"ל להגיה. והז"ח הגיה צטלו שנים שהיו מעופפים. וצחגיגה י"ג ע"ז ג' כחוצ א' אומר וכו' לא קשיא כלן צומן שצית

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג   קנו

של מעלן קיד). אמר רבי יעקב דכפר חנין והכל ממך לומר. דאח מה כתיב על בן מלאו מתני הלחלה (ישעיה כ"א ג') קטו). לא נראיתי יושב ובוכה כמה שכתב אם לא תשמעוה במסתרים תכבה נפשי מפני גוה דמוע תדמע ותורד עיני דמעה (ירמיה י"ג י"ז) ק"ז). לא שלחתי ואמרתי לכם אם אתם מבקשים לעשות תשובה אלא אפילו למעני (אעשה) [עשו] כמיש תנו לה' אלהיכם כבוד בשרם יחשך וסס סס ע"ז) ק"ז). אמר הקדוש ברוך הוא חזק הייתי בצור ועשיתני כחיה יושבת על משבר כמה שכתב צור ילדך תשי (דברים ל"ב י"ח): ומה אשורה לך אמר להם הקדוש ברוך הוא איזו אומה גידלתי ביוצא בך שאנחם אותך בה. אמר רבי אבהו אין הקדוש ברוך הוא כושט ידו ועושה (אומות לרות) [אומות צדות] כמה שכתב אך לא בעי ישלח יד ואם בפירו להם שוע (חיוז ל' כ"ד) אך לא בעי זו היא (לרות) [צדות]. ואם הביא עליהם שבר הוא משעשע אותם אלו באלו כמה שכתב ואם בפירו להם שוע ק"ח). ורצונך לידע שבשעה שאומות נופלים הקדוש ברוך הוא מנחמם זו בזו. שכן אתה מוצא שבשעה שנפלו המצרים ופרעה היה מתנהמים באשור שכן כתב בן אדם את זרוע מלך מצרים שברתי (יחזקאל ל' כ"א) אל מי דמית [וגו'] הנה אשור ארז בלבנון (סס ל"א ז' וגו') מלך בעולם. יפה ענף (צין עצומים) (סס) [בן אבות] ק"ט). וחורש מיצ'ל (סס) זכות (עומדות) [אבות עומדת] לו קכ). וגבה קומה (סס) קוזמקרטור בעולם קכא). ובין עבותים הייתה צמרתו (סס) מבין עבותים משעה שנעשה כל העולם קליעה אחת (מלהכעיס) [להכעיס] להקדוש ברוך הוא הניח עצתם ויצא לו. כמה שכתב מן הארץ ההוא יצא אשור וגו' (צלאשית י"א). אמר רבי שמעון בן לקיש מן העצה ההיא יצא אשור קכז). מים גידלוהו (סס) שכן כתב האדם והבהמה והבקר אל ירעו ומים אל ישתו (יונה ג' ז') קכג) בשביל אותם המים נתגדל בעולם הוי מים גדלוהו. על ידי מי נתרומם בעולם על ידי

מאיר   מגן דוד   עין

המקדש קיים וכו' כניכול שנתמעטו כנפי החיות. הי ניייהו אימעטו א"ר חננאל אמר רב אומן שאומרות שירה צהן כתיב הכח וצפתים יעופף וקרא זה אל זה וגו' וכתיב החעיף עיניך צו וכו'. קיד) כ"ה ד"פ. ופי' הרוצין כך נקראו הכהנים שומרי המקדש כדתן צריש תמיד והרוצין שומרים סס. והנה לדעת חז"ל צולת כרוצים אין הכיף זה שרשית עיין קוכה ה' ע"ז וצראצ"ע פ' תרומה סס. ועיקר המלה לדעתם רוצים וכשם שרוצין למטה כך רוצין למעלה. והז"א הגיה הואיל ובעל הדובן שלמטן בעל עוד הדובן וכו' וא"ל. קטו) כלו' אע"ג דנצוזה זו על צל נאמרה וכדונתרגם התרגום סס לפי ענינו איחמליאו חרליהו ון מ"מ הנציח נדמה כאלו נחכיו מלאו חלחלה. וכל הענין שנאמר סס כמו בן מנח הוא לומר כלו' יש לך רשות לומר דברים כאלו כלפי הקדוש ברוך הוא שהוא נדמה כך. ופי' והכל מנחך לומר הוא כלפי מה שהורגלו לומר צבולא בדברים אלו כצ"כ וכו'. כלו' כמו שחס אהיה יכו"ל. אמר כאן שיכו"ל אהיה לומר כן. והז"א הגיה והכל מנחך לדרוש ולדד להגיה סוף לדרוש וא"כ. ועיין לעיל פ"ה אהיה ח' קטו) צמקרא כחוצ ודמע. ועיין חגיגה ה' ע"ב. ק"ז) כ"ה ד"פ. והגיה הז"א לעשות תשובה ע"ו וא"ל. ק"ח) עיין לעיל פ"ל אהיה ט'. וה"ג צפסיקחא דנחמו אך צעי וגו' אמר רבי אבהו אין הקדוש ברוך הוא נוכח אומה ונוסיעה לרו (תרגום סהו לרו) אלא מציא פיד לזו ומשעשעה צו. מציא פיד לאשור ושיעשעה צמלרים החיטצי מנח אמון. הציא פיד למלרים ושיעשעה לאשור הנה אשור ארז צלצנון. א"ר יוסי מ"מ גלו' השצעים תחילה ואח"כ גלו' שצט יהודה וצנימין כדי שיהיו מתנחמין אלו באלו לפיכך נחמו נחמו עמי. והעתיקה הילקוט צחיוצ סס. וכן העתיקה רש"י סס. ופי' צעי לשון חורבן ושמונה. והגיה הז"א לפנינו עפ"י לשון הילקוט. וכאשר כ"ל הגהתי. ק"ט) כן הגיהו הז"א והרז"ו עפ"י הילקוט דחזקאל סס. וצ"פ איתא צן עצו ס. קכ) כ"ה צילקוט סס. וכן הגיה הז"א. וכדחסיק לקמן. קכא) צילקוט קוזמוקטור והעיקר קוזמוקר עור שליט צכל העולם עיין צערוך ערך קוזמוקר טוה. קכז) צ"ר פל"ז ג' לה סתמח מן העלה ההוא ילא אשור כיון שראה אומן צאים לחלוק על הקצ"ה פנה מארצו. ועיין בתרגום יוכתן סס וצרש"י עה"ח וע"ע צרמז"ן וצראצ"ע סס קכג) צמקרא כחוצ הציקר והלאן אל יטעמו

פסיקתא

אנכי אנכי

רבתי לג

יונה שעלה מן חתהום כמה שכתב ת ה ו ס ר ו ט מ ת ה ו (יחזקאל טס) ויגע הרבר אל מלך גינה (יונה טס ו'). הוי פרעה והמצריים מתנחמים באשור קכד). וכשנפל אשור הוא מתנחם במצרים שכן כתב התיטבי מנא אמון (נחוס ג' ט') התיטבי מנא זו אלכסנדריא קכה). א מ ו ן ש ה י ה א ו מ נ י ת ו ש ל כ ל ה ע ו ל מ ה ב ר מ י ה ז ה ק כ ו : ד ב ר א ח ר א מ ו ן א ו מ נ ת מ ש ל ב נ י ו ק כ ו). א מ ר ה ק ד ו ש ב ר ו ך ה ו א ל י ש ר א ל ב ש ע ה ש א ו מ ת ה ע ו ל מ נ ו פ ל ו ת א נ י מ נ ח מ ס א י ל ו ב א י ל ו . א ב ל א ת מ ל א י ז ה א ו מ ה ה ש ו י ת י א ת ח מ ש א נ ח מ א ת ח מ ב ה [ה ו א] ש כ ת ב מ ה א ש ו ה ל ך ו א נ ח מ ך (לו) ל א י ז ה א ו מ ה ע ש י ת י א ר ו ן כ פ ו ר ת כ ר ו ב י מ מ ז ב ח ש ו ל ח ן ק כ ח) : ד ב ר א ח ר מ ה א ש ו ה ל ך ו א נ ח מ ך א מ ר ר ב י א ב א ל מ ה ג ל ו ע ש ר ת ה ש ב מ י מ ל ר ו ח א ח ת ו ש ב ט י ה ו ד ה ל ר ו ח א ה ת א ל א כ ד י ש י ה א א י ל ו מ ת נ ח מ י מ ב א י ל ו ו א י ל ו מ ת נ ח מ י מ ב א י ל ו . ו ה ק ד ו ש ב ר ו ך ה ו א א ו מ ר ל ה מ ג ח מ ו ג ח מ י ע מ י (י ס ע י ה מ' א) פ ע מ י מ ק כ ט) : ה י ה ר ב י ת נ ח ו מ א פ ו ת ח ו ב נ ח מ ו נ ח מ ו ע מ י א ן ה ר ע ת ה ז ו ק ל) : כ י ג ד ו ל' כ י מ ש ב ר ך [מ י י ר פ א ל ך] (א י כ ה ט ס) א מ ר ר ב י ח י ל פ א ד ר ו מ י ה א י ל ו א ו מ ר כ י ג ד ו ל כ מ ט ש ב ר ך ל א ה י ה ל ה מ ל י ש ר א ל ת ק ו מ ה . א ל א ש א ו מ ר כ י ג ד ו ל כ י מ ש ב ר ך מ ה ה י מ מ צ פ ה ל ר פ ו א ה א ף י ש ר א ל מ צ פ י מ . כ ש י ב נ ה ב י ת ה מ ק ד ש ו ה מ י מ י ו צ א י מ מ ת ח ת ב י ת ה מ ק ד ש כ מ ה ש כ ת ב ו ה י ה ב י ו מ ה ה ו א י צ א ו מ י מ ח י י מ מ י ר ו ש ל י מ ח צ י מ א ל ה י מ ה ק ד מ ו נ י ו ח צ י י מ א ל ה י מ ה א ח ר ו ן (ז כ ר י ה י"ד ט') ו ה מ נ כ נ ס י מ ל א ו ק י י נ ו ס ו מ מ ת י ק י מ א ו ת ו כ מ ה ש כ ת ו ב [כ י ב א ו] ש מ ה ה מ י מ ה א ל ה ו ר פ א ת י ה ו (י ח ז ק א ל מ"ז ט') ק ל א) ו א ו ק י י נ ו ס י ו צ א ל י מ ו מ ר פ א א ו ת ו . ה ו י מ י י ר פ א ל ך מ י ש ה ו א מ ר פ א מ כ ת ה י מ ה ו א מ ר פ א מ כ ת ך ק ל ז) : ד ב ר א ח ר (מ י י ר פ א ל ך) [מ ה א ש ו ה ל ך ו א נ ח מ ך] כ י ש א ש ו ה ל ך כ מ ה ש כ ת ב ו ה ת ה ל כ ת י ב ת ו כ ח מ (ו י ק ר א כ"ו י"ז) ב א ו ת ה ה ש ע ה ו א נ ח מ ך א נ י ב כ כ ו ד י ב א ו מ נ ח מ ח מ (א ח ח ס) א נ כ י א נ כ י ה ו א מ נ ח מ ח מ ק ל ג) :

דבר אחר אנכי אנכי הוא מנחמכם אמר הקדוש ברוך הוא כך היא אומנותי בו בדבר שאני מכה אני מרפא. אדם מכה באיזמל ומרפא ברטייה (לומנות) [אומנות] אינו כך אלא בדבר שהוא מכה בו בדבר הוא מרפא שנאמר כי אעלה ארוכה לך ממכותיך ארפאך גאם ה' (ירמיה ל' י"ז) קלד). כיצד. בא וראה חטאו ישראל בנה לים

מאיר

מגן דוד

עין

ו א ו ת ה א ל י ר ע ו ו ג ו' . ק כ ד) ע י י ן צ ר ט"י ו ר ד"ק צ י ח ז ק א ל ט ס ש ה ע ח י ק ו ז ה ה ו א ח מ ר . ו צ י ל ק ו ט ט ס ק י ט ע ה ו א ח מ ר כ ד ר כ ו . ק כ ה) ע י י ן ל ע י ל פ י"ז ח ו ח כ"ה . ק כ ו) ל א ח י ח פ ר י ט ל י . ו ה ז"א ה ג י ה א י ח כ ו ח ו ש ל ע ו ל מ כ צ ר ט י א ה ז ה ו פ י' ש מ י ל ת א י מ ה ע ל ה ע ו ל מ כ ר ו מ ת ה ז ה ע מ"י ה ע ר ו ך ע ר ך צ ר ט י א . ו ל א כ ה י ר א . ק כ ז) ב ל ו' ש י ש ר א ל נ ח ג ד ל ו ט ס ח ל ש ו ן כ א ש ר י ש א ח ל ו מ ן א ח ה י ו נ ק . ק כ ח) כ כ י ל ל ה ג י ה . ו ב ל ו' ו כ י ו ן ש כ ן ח י ן כ ל ח ו מ ה ש ו ה ל כ מ ל נ ח מ ח מ . ק כ ט) ב ל ו' ל י' ה ש צ ט י מ ו ל י ה ו ד ה ו צ נ י מ ן . ו כ"ה צ י ל ק ו ט י ש ע י ה מ' נ ח מ ו ה ע ל י' ה ש צ ט י מ נ ח מ ו ה ע ל ש צ ט י ה ו ד ה ו צ נ י מ ן . ו ע י י ן ל ע י ל ח ו ח ק י"ח ד צ פ ס י ק ת א ג' ל ה צ ט ס ר' י ו ס י . ו ב ל ו' מ ה א ש ו ה ל ך מ א ל ו מ ת א ח ר ו ת ל נ ח מ ך ע"כ ו א כ ח מ ך ח נ י . ש ח נ י מ ג ל ה א ח ח ס צ א ו מ ן ש ח נ ח מ ו ח ל ו צ א ל ו ו צ נ ו ך ח נ י מ נ ח מ א ח ח כ ו ל כ מ . ק ל) ה ו א ה ע ר ה מ ה ע ק ד ר ט ר' ת נ ח ו מ א ה י ה פ ו ת ח צ ז ה ה ו ק ר א ל פ' נ ח מ ו נ ח מ ו ו ע י י ן ל ע י ל פ"ל . ו ג' מ ל ו ת ח ן ה ר ע ת ה ז ו ל א ח י ח פ ר ט ו ל י . ו ה ר ז"ו י ק ד פ ע ע י מ ה י ה ר"ח ו כ ו' א ן ה ר ע ת ה ז ו ו פ י' צ א ו מ ן ו ד ע ת ש ד ר ט ל מ ע ל ה . ו ה ז"א ח ה מ ש י ך ג"כ מ ל ת פ ע ע י מ י ס ח ל ה י ה ר"ח ו כ ו' ו ה ג י ה מ ן ה ד ר ש ה ז ה . ו ב"ז ל א כ ה י ר א ל י . ק ל א) צ מ ק ר א כ ח ו צ ו י ר פ א ו ו ח י . ק ל ז) פ י' ו א ו ק י י כ ו ס י ו כ א ל י מ ה ו א י מ ה מ ל ת . ו ע י י ן צ ר ט"י ו ר ד"ק צ י ח ז ק א ל ט ס ו צ ת ו ס פ ת א ד מ ו כ ה פ"ג . צ א י כ ה ר צ ת י ט ס ג' ח"ר ח ו ל פ א י מ י ש ה ו א ע ח י ד ל ר פ א ח ו ת ש צ ר ו ט ל י מ ה ו א י ר פ א ל ך ו צ פ ס י ק ת א ד נ ח מ ו ג' ח מ ר ר צ י י ה ו ש ע י ל פ י י ו ב ו' . ו נ ק ל ת כ ו ס ח א ח ו ח"ר ח י ל פ י י . ק ל ג) ב ן ה ג י ה ה ר ז"ו . (ו מ ל ת א ח ח כ מ מ י ו ת ר ת ו צ' כ ו ס ח א ח ו ת ה ס) ו כ ע י ן ז ה צ א י כ ה ר צ ת י ט ס ר' י ע ק צ ד כ פ ר ח נ ן ח מ ר ל כ ש א ש ו ה ל ך א ח ח מ ך ל כ ש י ג י ע א ו ח ו ה י ו מ ש כ ח י צ צ ו ו נ ש ג ב ה' ל צ ד ו ו ג ו' . א ו" א ש צ א י כ ה ר צ ת י ו צ פ ס י ק ת א ט ס י ש ע ו ד ש י ט ו ת א ח ר ו ת צ ז ה ה ו ק ר א . ו מ ר א י ן ה ד צ ר י מ ש ע י ק ר ן ה י ו פ ח י ח ה ח ס ל פ' נ ח מ ו ח ו ל פ' א נ כ י א נ כ י כ ע י ן ש ה ו א ה כ א ו ל ע י ל פ"ל . ו ק י ט ע ה מ ק ד ר ל א י כ ה ר צ ת י ה ד ר ו ש י מ ו ס ד ר ט ט ס ו נ ש ס ה ו ע ח ק ו ח ל ה פ ס י ק ת א . ק ל ד) צ מ ק ר א כ ח ו צ ו מ מ כ ו ת י ך . כ י כ ל ה ג י ה ו כ"ה צ ד"פ ו ע י ק ר ו ט ל ז ה ה ו א ח מ ר ל ר ט צ"ג צ מ כ י ל ח א ד צ ט ל ח מ ס' ד' פ"א צ א ו ר א ה

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג   רגז

כמה שנאמר הנחמים באילים תחת עץ רענן שוחמי הילדים בנהלים תחת סעיפי
הסלעים (ישעיה כ"ז ה') קלה לקו בנהל קישון שנאמר ויורדם אליהו אל נחל
קישון וישחטם (מלכים א' י"ח מ') ומתנחמים בנהלים ועל הנחל יעלה
על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל (יחזקאל ו"ז י"ג): חטאו בנהלים שנאמר ועתה
מה לך לדרך מצרים [וגו'] לשתות מי נהר ערמיה צ' י"ח) ולקו בנהלים על
נהרות בכל (מהלים קל"ז א') ומתנחמים בנהלים הנני נוטה אליה כנהר שלום
(ישעיה ס"ו י"ג). חטאו בנהלים שנאמר ועל ראשי הנהרים יזבחו (הושע ד' י"ג)
ולקו בנהלים ובמרים יתננפו רגליכם על הרי נשף (ירמיה י"ג ט"ז) ומתנחמים
בנהלים שנאמר מה נאוו על ההרים רגלי מבשר (ישעיה כ"ז ז') והיה ביום ההוא
יטפו ההרים עסים (יואל ד' י"ח): חטאו בארץ בן אדם בית ישראל יושבים על
אדמתם וישמאו אותה (יחזקאל ל"ו י"ז) ולקו בארץ ארצכם שטמה (ישעיה א' ז')
ומתנחמים בארץ וארצך תיבעל (סס ס"ג ה'): חטאו בזרע זרע מריעים (סס א' ד')
ולקו בזרע זרע רב תוציא השדה [וגו'] (דברים כ"ח ל"ח) מתנחמים בזרע זרע
קודש מצבתה (ישעיה ו' י"ג): חטאו בעץ אומרים לעץ אבי אתה (ירמיה צ' כ"ז)
ולקו בעץ ונערים בעץ כשלו (איכה ה' י"ג) ומתנחמים [בעץ] כימי העץ ימי עמי
(ישעיה ס"ה כ"ז): חטאו בענבים ענבמו ענבי רוש (דברים ל"ג ל"ז) ולקו בענבים
אין ענבים בגפן (ירמיה ה' י"ג) ומתנחמים בענבים ודם ענב תשתה חמר
(דברים ס"ד): חטאו בתאינים כביכורה בתאינה (הושע ט' י') ולקו בתאינים
ואין תאינים (ירמיה סס) ומתנחמים בתאינים התאינה חנמה פניה (ספ"ט צ' י"ג):
חטאו בנחשים חמת למו כדמות חמת נחש (מהלים כ"ח ה') לקו בנחשים כי הנני
משלח בכם נחשים צפעונים (ירמיה ס' י"ז) ומתנחמים בנחשים ושעשע יונק
על חורפתן (ישעיה י"ח ח'): חטאו באריות דכתב שריה בקרבה אריות שואגים
(למניה ג' ג') ולקו באריות עלה אריה מסובכו (ירמיה ד' ז') ומתנחמים באריות
ואריה כבקר יאכל תבן (ישעיה סס ז'): חטאו בזאבים דכתב (כהנים) [שפמיה]
זאבי ערב (למניה סס) ולקו בזאב זאב ערבות ישדרם (ירמיה ה' ו') ומתנחמים בזאב
זאב וטלה ירעו כאחד (ישעיה ס"ה כ"ה): חטאו בעגל בחורב ולקו בעגל אפרים
עגלה (לח) מלומדה אהבתי לרוש (הושע י' י"ח) (ומתנחמים) בעגל ויצאתם
ופשתם כעגלי מרבק (מלכ"י ג' כ'): חטאו בתולה אלי ככתולה חגורת שק על
בעל נעוריה (יואל א' ח') ולקו בתולה נשים בציון עינו כתולות [בערי יהודה]
(איכה ה' י"ח) ומתנחמים בתולה שובי שובי תולת ישראל אל עריך אלה
(ירמיה ל"ח כ"ח) קלו: חטאו בכלה התשכח (אסה עולה) [בתולה עדיה כל קשריה]
(ירמיה צ' ל"ז) קלו: חטאו בכלה שנאמר והשבתי מערי יהודה [וגו'] קול ששון וקול
שמחה קול חתן וקול כללה (סס ז' ל"ד) קלח) ומתנחמים בכללה ומשוש חתן על
כללה (ישעיה ס"ב ה'): חטאו בזקנים שנאמר ושבעים מזקני ישראל ויאזנייהו
בן שסן (יחזקאל ח' י"ח) קלט) ולקו בזקנים ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון

מאיר   מגן דוד   עין

כמה מופרסין דרכי הקדוש צרוך הוא מדרכי צו"ד צו"ד צנתוק מרפא את המר לצל הקדוש צרוך
הוא מרפא את המר צמר וכו' עיי"ש. וכתרצז למשל דליזמל ורטייה והוא צמכילתח סס חק' צ' פ"ה
צד"ה ויסקף עיי"ש. והסתחשו צו רצנן דלגדתח צעמות רצה פכ"ו סתמח ור' צר כיה צסס
ר' לוי צויקרח רצה סוף פי"ח והוא הציח סס המקרח דירמיה. ור' לוי צר חייח ססתמש צו
לדרוש שהלדיקים צמה שהס קורחים הס מחקנים. שלמידים הס מהקדוש צרוך הוא צעמות רצה
פכ"ג צפתיחה נפת תעפנה שפחותך. ור' צ"ל צתנחומח סוף ויש ציוסף סמכר ונעסה מלך
ע"י חלוס. (וצפ' צשלח צד"ה הנני עומד לפניך וצילמדנו מה הוא ליתן חכפליית הוא העתק
מהמכילתח). וצעמות רצה פ"ג עשו מוקרח דירמיה פתיחה לפ' ויעש צללאל. וצלגדת צראבית
פכ"ו עשו ממונו פתיחה לפ' מקץ. קלה) צמקרח כחוצ תחת כל עץ. קלו) צמקרח בתוצ בוצי
צחולת וגו' ס צי אל עריך וגו'. קלו) בן הניה הרז"ו דצקרח דיסעיה לא הוזכרה בלה.
קלח) צמקרח כחוצ וקול שמחה וגו' וקול בלה. קלט) צמקרח כחוצ וסצעים חייח מוקחי צית

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג

(איכה ז' י') ומתנחמים בזקנים דכתיב עוד ישבו זקנים וזקנות (זכריה ח' ד')
 הטאו בכהנים [שנא' מחטאת נביאיה עונות כהני ה' (איכה ד' י"ג) ולקו בכהנים
 כהני וזקני בעיר גועו (סס א' י"ט) ומתנחמים בכהנים] דכתיב ואתם כהני ה' תקראו
 משרתי אלהינו וגו' (ישעיה ס"א ו) קמ): חטאו במלכים דכתיב ואתה שימה לנו
 מלך לשפטינו ככל הגוים (סנואל א' ה') קמא) ולקו במלכים דכתיב אתן לך
 מלך באפי ואקח בעברתי (הושע י"ג י"א) ומתנחמים במלכים ויעבור מלכם לפניכם
 וה' בראשם (איכה ז' י"ג) קמז): חטאו בראשי ראשיה בשוחד ישפוטו (איכה ג' י"א)
 ולקו בראשי שנאמר כל ראש להלי (ישעיה א' ה') ומתנחמים בראשי דכתיב וה'
 בראשם (איכה ז' סס) קמג): חטאו במצח כי כל בית ישראל חזקי מצח (יסזקאל
 ג' ד') ולקו במצח והצרעת זרחה במצחו (דפי"ז כ"ו י"ט) ומתנחמים במצח
 דכתיב והיה על מצח אהרן (שמות כ"ה ל"ח) קמד): חטאו בעין דכתיב ומסקרות
 עינים (ישעיה ג' ט"ז) ולקו בעינים דכתיב ויעצב את עיני ה' (סס כ"ט י')
 ומתנחמים בעין דכתיב כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (סס כ"ז ח') קמה): חטאו
 באזנים דכתיב (כזו און) [ואזניהם הכבדו] משמוע (זכריה ז' י"א) קמו) לקו באזן
 דכתיב החרשי שמעו (ישעיה מ"ז ל"ח) ומתנחמים באזן דכתיב עוד יאמרו באזניך
 בני שכוליך (סס מ"ט כ') קמז): חטאו באף דכתיב והנם שולחים את (הזמורה)
 [הזמורה] אל אפם (יסזקאל ח' י"ז) ולקו באף [כי על אפי וגו' היתה לי העיר
 הזאת וגו' (ירמיה ל"ז ל"ח) ומתנחמים באף דכתיב] אפך כמגרל הלבנון (סס"ז ה') קמח):
 חטאו בשפתים דכתיב (נשפחותים ידברו) [שפתותיכם דברו] שקר (ישעיה כ"ט ג') קמט)
 ולקו בשפתים ים יכרת ה' כל שפתי חלקות (תהלים י"ז ד') ומתנחמים בשפתיים
 כחוש השני שפתיך (סס"ט ד' ג') קנ): חטאו בשיני דכתיב הנושכים בשניהם
 (איכה ג' ה') ולקו בשיני דכתיב ויגרם בחצץ שיני (איכה ג' ט"ז) ומתנחמים בשיני
 ולבן שינים מחלב (נחלשית מ"ט י"ז) קנא): חטאו בפה שנתו בשמים פיהם
 (תהלים ע"ג ט') ולקו בפה ויאכלו את ישראל בכל פה (ישעיה ט' י"א) ומתנחמים
 בפה ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר (סס מ' ה') קנב): חטאו
 בגרון ותלכנה נטויות גרון (סס ג' ט"ז) ולקו בגרון (קצר פתוח גרום ומתנחמים
 בגרון) קרא בגרון אל תחשך (סס כ"ח א') ומתנחמים בגרון רוממות אל בגרון
 (תהלים קמ"ט ו') קנג): חטאו בלבם שמו שמיך (זכריה ז' י"ז) ולקו בלב כי

סאיר   מגן דוד   עין

ישראל. קמ) בן הגיה הז"א. והרז"ו הציא כהניה חללו קדש חמסו תורה וגו' ציוס ההוא יוליא
 חת עלמות הכהנים וגו'. וכחז שיש עוד להציא רצים כמו אלה. קמא) במקרא כתוב עתה.
 קמז) עד כאן היה חורז המקראות. א' שהם כוללים האדמה בתצניחה. והם כחלים כהרים הרים
 והארץ. צ' לחללי האדמה זרע עץ עכזים ותחניס. ג' דריה ממין החיות נחשים אריות זאבים
 ועגל. ד' ממין האדם צמולה כלה זקנים כהנים ומלכים. ומכאן ואילך הוא חורז המקראות צגוף
 האדם. וזה החלק הוא ג"כ צאיכה רצתי פ"א וצפסיקתא דנחמו. קמג) צאיכה רצתי וצפסיקתא
 ג' חטאו צראש נחכה ראש ונשוצה מלרימה (במדבר י"ד). קמד) צאזו ליתא צאיכה רצתי
 וצפסיקתא. קמה) וסס ג' ולקו צעין עיני עיני יורדה מים קמו) כל"ל דכזו און משמוע ליתא
 צמקרא. וב"ה צאיכה רצתי וצפסיקתא. קמז) צאיכה רצתי ג' ולקו צאזן דכתיב כל שמוע חלילכה
 שתי אזניו. וצפסיקתא ג' ואזניהם תחדשה (איכה ז'). וחרוייהו גרמי ומתנחמים צאזן דכתיב
 ואזניך תשמענה דבר מאחריך וגו'. וצאיכה רצתי מקדים און לעין. קמח) כל"ל להגיה ולהעלים
 החסרון עפ"י קנטון המחמר. והרז"ו כתב וחרה אף ה'. או צאף וצחימה וצקלף גדול ועוד רצים
 עכ"ל. וצאיכה רצתי ג' ולקו צאף אף חני חלך עמס צקרי. וצפסיקתא ג' אף חני זאת אעשה
 להם. וחרוייהו ג' ומתנחמים צאף ואף גם זאת צהיותם צארץ אויביהם. קמט) כל"ל דצפסותו תיהם
 ידצרו ליתא צמקרא. קנ) צאזו ליתא צאיכה רצתי וצפסיקתא. קנא) גם צאזו ליתא החס.
 קנב) צאיכה רצתי וצפסיקתא ג' חטאו צפה וכל מה דוצר כצלה וכו'. ומתנחמים צפה אז ימלא
 שחוק פיכו. קנג) כל"ל להגיה. ונראה דהאי קצר פתוח גרום הוא נוסחא אחרינא אל חטאו
 צגרון. והז"א מוסק ומתנחמים צגרון קרא צגרון אל תחשך. והרז"ו לדד למחוק מלת

פסיקתא   אנכי אנכי   רבתי לג   קנח

רבות אנחותי ולבי דוי (איכה א' כ"ז) ומתנחמים בלב דברו על לב ירושלים (ישעיה מ' ז') קנח: חטאו בידיים ידיכם דמים מלאו (שם א' ט"ו) ולקו בידיים כי לקחה מיד ה' כפליים בכל הטאתיה (שם מ' ז') ומתנחמים בידיים יוסף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו (שם י"ח י"ח) קנח: חטאו במעים ובטנם תכין מרמה (איוב ט"ז ל"ה) ולקו במעים מעי מעי אוחילה (ירמיה ד' י"ט) ומתנחמים במעים במנך ערימת היטים (ספ"ט ז' ג') קנו: חטאו ברגל כי רגליהם לרע ירוצו (משלי א' ט"ז) ולקו ברגל מכף רגל ועד ראש אין בו מתום (ישעיה א' ו') ומתנחמים ברגל הגנה על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום (נחום ז' א') קנח: חטאו בכנפיים גם בכנפיים נמצאו דם נפשות אביונים נקיים (ירמיה ז' ל"ד) לקו בכנפות [לאחוז בכנפות] הארץ (איוב ל"ח י"ג) ומתנחמים בכנפות [מכנף] הארץ ומירות שמענו (ישעיה כ"ד ט"ז) קנח: חטאו בהוא דכתיב כחשו בה' ויאמרו לא הוא (ירמיה ה' י"ז) ולקו בהוא והמה מרו ועצבו את רוח קדשו ויהפוך להם לאויב והוא גלחם במ (ישעיה ס"ג י') קנח ומתנחמים בהוא אנכי אנכי הוא מנחמכם קס) כך דרש רבי תנחומא קמ"א. אמן אמן סלה וכן יהי רצון:

פליד

גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא לך

[צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות] (זכרי ט' ט"ו) ח

זו היא שנאמרה ברוח הקדש על ירי ישעיה ונודע בגוים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים (ישעיה ס"א ע'). כנגד מי אמרו ישעיה למקרא הזה לא אמרו אלא כנגד אבילי ציון שהקדוש ברוך הוא עתיד ליתן להם (נלחם) [גיחותם] על אויביהם שנאמר ונודע בגוים זרעם. אל תהי קורא זרעם אלא זרועם. ומי עומד להם בזרוע

מאיר   מגן דוד   עין

ומתחמם צגרון קמייחל והוויין תרתי קראי אל לקו צגרון וח"כ. וגם צגל זו ליתחל החס. ולייתי החס צגל אחרינאל. חטאו צלשון דכתיב וידרכו חס לשונם קשתם סקר ולקו צלשון דכתיב דבק לשון יונק ומתחממין צלשון דכתיב ולשוננו רכה. קנח) והחס ג'. ולקו צלצ וכל לצב דוי. קנח) והחס ג' ולקו ציד ידי נשים רחמניות. קנו) צגל זו ליתחל החס. קנח) צאיכה רצתי ג' ולקו צרגל דכתיב וצטרם יתגפנו רגליכם וגו' ומתחממין צרגל מה נלחו על ההרים רגלי וצטר. וכ"ה צפסיקתח אלח דהתם ג' צחט חו וצרגליהם תעכסנה. קנח) ככל להגיה. והתם ליתחל לצגל זו. קנח) צמקרא כחוצ הו"א. קס) צאיכה רצתי קס ג' עוד ד' צצות. זה. חש. יש. כפלים. ומסיים צנחמו נחמו. ח"מ ח"ש ורחין הדצרים שפ"י הדרוש שלפנינו נקדר צאיכה רצתי אלח דשציק ושינה צמחי דלח נהירח ליה. ועפ"י האיכה רצתי נסדרה הפסיקתח אלח שלף התם שציק ושינה המסר מאי דלח נהירח ליה. קסח) דוגמת סגנון זה כצר הוא צמכילתח דצטלח חס' ז' פ"ה. ועיין צצמות רצה פ"כ וצאגדת צרלחית פס"ו שרומזתי עליהם לעיל חות קל"ד. ח"מ ח"ש צפסיקתח פותח לפ' זו. ח' חרפה שצרה לצי והעתיקה הילקוט שם. ז' שמעו כי נלחמה חני. והיא צאיכה רצתי ח' שם. ג' כרתם חצ על צנים והוא מפוזר צצ"ר כאשר לין החכם מוהר"ש צלצער. וח"כ דורש פ' חכ"כ חכ"כ כמו שהוא לפנינו לעיל פכ"א. ופ' מי חס ותראי. כעין שהוא לפנינו וכצר רומזתי על זה. ומסיים עם המחמר של שמעון הלדיק דלצות ח' וכמו שפירשוהו זיכושלוני דתענית פ"ד ומגלה פ"ג.

פליד ח) לפי קדר הפרשיות שלנו תהיה הפטרה זו לפ' חלח. והיא חושית מז' דנחמחא. ועיין לעיל פ"ל חות ח' דמנהג שלנו הוא להפטיר צרני עקרה. וצאנות שצפסיקתח נסדרה כאן פ"י רני עקרה. חמנס אפילו נלחמ שמהגים חלוקים הם חכתי פשו לן פיסקח אחת שהרי לפנינו עוד ג' פסיקות רני ושוחי. קומי חורי. ושור חשיש. ע"כ נראה דלשיטת הפסיקתח רצתי ליתחל להאי קימנח דשד"ש (עיין לעיל פ"ל). וצאמת לח נולח לפנינו פ"י דדר ש"ו ומעתה כשחל ר"ה צצ"ג ופ' כלצים וילך נפרדות. שקורים וילך צין ר"ה ליוה"כ והחזינו צין יוה"כ לסוכות

מסיקתא גילי מאד בת ציון רבתי לר

הקדוש ברוך הוא עומד להם בזרוע שנאמר ה' חנינו לך קוינו היה זרועם לבקרים אף ישועתינו [בעת צרה (סס ליג צ'י). לבקרים] אותם (שמסו צימס) [שמשימים] בכל בוקר ובוקר לבקש רחמים. אף (ע"פ) [ישועתנו בעת צרה] אילו אכלים שחמדו את הישועה ערב ובקר וצהרים. והיתה צרה גדולה (מישראל) [לישראל] שמבזין אותם ומלעיגין עליהן (ז). כיון שרואים אותן גזירות של שנה האחרת (ג) שהמשיח נגלה בהם והן באות זו אחר זו ואין (מספיקו) [מפסיקות] (ד) מיד (מזיזין) [מכינין] (ה) ואומרים (צימיו) [מימינו] לא הייתה כזאת שמא משיח (כנוע) [מגיע] (ו). ואלו הן גזירות שהן מתוכם (מייני) [מבינים] (ז). בניסן בערב שבת שביעית (ח). ויצא רוח מערבית וירד שלג מן השמים (והלקה) [ומלקה] את הזרע (ט). ואחר כך מתחילים רעות בכל חודש וחודש (ומפלי) [וכופלים] (י). ואחר כך מבינין ואומרים בודאי זה מלך המשיח (יא). אעפ"כ אין דעתן מיושבת עד שנידונים בשביעית עד שיהיו פניהם כשולי קדירה. ובמה נידונים. ברעב. שאין לבם של ישראל נשבר אלא על ידי רעב (יב). ואחר כך עומדים צדיקי הדור ומסלקים תפילתם ומניחים אותם על הארץ (יג) (ואמר) [ואומרים] לפני רבונו של עולם לא עשינו יפה כל השנים כצאן תעינו. אמר להם הקדוש ברוך הוא מחול לכם (ומנשקתו ומניחם) [ומנשקם ומניח] להם כתר (יד). מי שיש לו זכות תורה היא עומדת לו. ומי שאין לו זכות תורה תהא עליו טו). הא למדת שכל המאמין (צמטנה) [משנה] הראשונה כופלים לו שכוו כפלי כפולים טו): כל רואיהם יכירוים (ישעיה ס"ח סס) אילו אבילי ציון. שעשה (עמס) הקדוש ברוך הוא על עולמו מלאכי חבלה ומחבלים והולכים כל [ימות] הגאולה ואבילי ציון עמהם נכנסים ועמהם יוצאים. כאדם שנכנס אצל חבירו ויוצא ואין מויקים אותו. והרואה אותם יושב ואומר לשוא שחקנו לשוא לעגנו על דבריהם (יז). אמר רבי בר

מאיר מגן דוד עין

אז קורין צלחת מהם שוש חשוש. ומסתברא שקורין אותה צין יוה"כ לסוכות. וזהו כשיטת אוחו החכם שכינהו צתוספות מגילה ל"ח ע"ב צ"ד ר"ח רב המוצל ההופך ומצלצל עיי"ש. אמנם חס פ' כללים וילך מחוצרות אז היו מפעירין כללים שוש חשוש. והשמיעו אחת מאלו ההפטרות חס גילי אורכי וסע ח"י. או חולי קומי אורי. ועכ"פ שוש חשוש הוא האחרונה שצנחמות. ועל הרוז היא השביעית ע"כ נסדרה לפנינו קודם פסיקתחא דר"ה. ויראה שצטלו להפטרות זו משום תרעומת המינין וכעין שצטלו קריחת י" הדברות צמדינה. (ז) כ"כ להגיה. וצילקוט ישעיה ס"ח העתיקה חלל שקיטעה כדרכו וה"ג החס ונודע צגויס וגו' חלל תהי קורח זרעם חלל זרועם שהקדוש ברוך הוא עמיד ליחן להם כל חוץ ומי עומד להם צזרוע הקציה שנאמר ח' חנו וגו' היה זרועם לבקרים אותם שמשו צק וצק לבקש רחמים על הישועה ונחלצלו על ציון. והגיהו הז"ח והרז"ו עפ"י הילקוט. ועיין צד"ק ישעיה ל"ג דמפרש נמי הנהו קראי חלימות המשיח ומלחמת גוג. (ג) הז"ח הגיה של שכיס האחרו כ"ס וח"ל. ועיין לעיל צפ"ו דמנו שם ללרות שיהיו צצצוע שצן דוד צח. והנה צצנה הראשונה ח"כ מרגישין דילמח חיתרמויי חיתרמי הכח. חלל צצנה האחרת הם מצנין עד היכן הדברים מביעים. (ד) כ"ל להגיה. והז"ח השמיט כל זה וגו' של שנים האחרונים מ"ד וכו'. (ה) כן הגיה הז"ח וכן מוכח מדלקמן. וצד"פ חיתח מצ"י (ו) כ"ל להגיה. והז"ח הגיה שחח זמן המשיח הגיע. וצד"פ חיתח כ"ג יע. (ז) הז"ח הגיה שחח מצ"י כ"ס וח"ו מ"ר יס. וצד"פ חיתח מצ"י כ"י. (ח) נראה שהמאמר קטוע כאן וחסר. וכתב סרז"ו נראה שחלל שצת מיוחרת. והז"ח הגיה כל זה הכי שהם מצניס וחומרים צצעה השביעית צניסן צע"ש יולח רוח מערבית וכו'. ואין דעתי נוחה צהגה כזו צלל רחיה. (ט) וכן הגיה הז"ח. וצד"פ חיתח וחל"ק. (י) וכו"ה צד"פ. (יא) הז"ח הגיה זה זמן מלך המשיח וח"ל. (יב) עיין לעיל פט"ו דחילי רעב משחלחין. (יג) כתב הז"ח נראה דדריש לקרא דיסעיה ס"ח לשום לחללי ציון לחת להם פאר תחת אפר. מכלל דקודם זה היו מסלקין הפאר דהיינו התפילין ועל הארץ לא דווקא חלל צמקום שהם יושבים בחללים על הארץ. (יד) וכן הגיה הז"ח (טו) כל"ו מתחרט עליו ודובמתו צתוחל על הראשונות צגמחל. והז"ח והרז"ו הגיהו מה חח עליו וח"ל. (טז) הז"ח הגיה צצ"ס וכו'. ויראה דצ' הנוקסחות היו כאן ומחוך כך נשתצעה המלה והעיקר מצנה. (יז) כ"ל להגיה. הז"ח הגיה שצעה חקצ"ה על עולמו מלאכי חבלה

פסיקתא גילי מאד בת ציון רבתי לר קנט

חנינא זכות של אילו (מלמטה) [מצמתת] יח) אותם ואנו הרהרנו אחריהם יע). על אותה שעה אמר ישעיה וראו גוים צדקך (סס ס"ז ז') אילו אומות העולם שהם רואים צדקתם של אבילי ציון. וכל מלכים כבודך (סס) אילו מלכים. כבודך אילו (מלכים) [מלכי] תושיה כ) שהן רואין בכבודך כח) לכך נאמר ונודע בגוים זרעם:

דבר אחר גילי מאד בת ציון והנה מלכך וגו' זה שנקרא מלך שעתיד הוא למלוך על דורות הראשונים ועל דורות האחרונים. והקדוש ברוך הוא מכריז להם לכל (לדיק) [צדיקי] דור ודור כז). אמר להם צדיקי עולם אעים שדברי תודה צריכים הם עלי (שמציחם) [שחכיתם] לתורתי ולא (מיציתם) [חכיתם] למלכותי כנ). שבועה היא לפני שכל שחכה למלכותי אני בעצמי מעיד בו לטובה שנאמר לכן חכו לי נאם ה' ליום קומי לעד (לפניה ג' ח') באבירים שנצטערו עמי על ביתי החרב ועל היבלי השמם עכשיו אני מעיד בהם שנאמר את דבא ושפל רוח (ישעיה כ"ז ע"ו). אל תהי קורא את דבא אלא את י דבא. אילו אבילי ציון שהשפילו את רוחם ושמעו את חרפתם ושתקו ולא החזיקו טובה לעצמם כד): דבר אחר ליום קומי לעד ביום קומי להעיד במשיח ששקולה זכותו כנגד פמליא [שלי] וכי כל המידות הללו לפני ולא תחכו לי כה). אומרים לפניו רבש"ע לב אבן נתתה לנו והוא התעה אותנו ומה עזא ועזאל שגופן אש כשירדו לארץ חטאו אנו לא כל שכן כו). אמר להם אבילים זכוהו שהודו בו ולא הפצם בהם כז). באותה השעה עתידים לבכות כל

מאיר מגן דוד עין

ומחצלים והולכים כל העולם וכו' וא"ל. צד"פ חיחא לשוא שחקו לשוא לעבגו. יח) כ"ה צד"פ. פי' מקבלת ומאספת. ודוגמתו הרצה צירושלמי ובמדרשים ועיין בערוך ערך לוח. יע) כלו' כך יאמרו האומות. כ) ב"ה צד"פ. ואסיפא דקרא קמין וקרא לך שס מדש אשר פי ה' יקצו שזכו כבודך שהם נקראים מלכי תושיה. ואולי הסמיכו זה המקרא דמיכה ו' ט' קול ה' לעיר יקרא ותושיה יראה שמך. ועיין סנהדרין כ"ו ע"ג. והז"א מחק והגיה וכל מלכים כבודך אי לו מלכי הרשעה. ואין דעתי נוטה בהגהה זו צלל ראייה. כח) כלו' שהן המלכים רואין כבודך שחכם מלכי תושיה. כז) ובן הגיה הז"א. הז"א הגיה וחומו להם וא"ל ופי' הז"א שעתיד הוא לצלוק על דורות הרשעים כשיעמדו צחייח המחים. כג) הז"א הגיה אע"פ שד"ח חצי צין עלי כס לא יפה עשיתם שחכיתם לתורתי ולא חכיתם למלכותי. ואין דעתי נוטה בהגהה זו צלל ראייה. ופשוטו שד"ח לריכים הם עלי כלו' שאני לריך להם כדי שחפשו מלכותי וחכם חכיתם לתורתי וכו'. ולשון קלר היא ודוגמתו הרצה לפי שהוא בשבועה בדמסיק. וענין הדבר כמו ששנו במכילתא דסירתא ה' ימלוך לעולם ועד ריה"ג אומר חלו אמרו ישראל על הים ה' מלך לעולם ועד לא היחה אומה ולשון שולטת זהן לעולם חלל אמרו ה' ימלוך לעולם ועד לעתיד לצלל חכמתו עמך עדרך לחן מרעיחך זרע חזרהם אופצך בני יחזק יחידך עדת יעקב צנך צבורך גפן שהפעת מוצרים וכנה אשר נטעה ימיךך. שזכו ההבדל הגדול צין דורו של משיח לצין דורו של משה. שצדורו של משה היחה עיקר הפנה וא"ל צד"ל חת כס מן העמים (ויקרא כ'). והועם הפסק לחוק ואוח. זאת חקת הפסק כל צן נכר לא יחכל צו (שמות י"ג). חצל צדורו של משיח כה אחר ה' לצחות צימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשנות הגוים והחזיקו צכקף איש יהודי לחמר כלכה עמכם כי שמענו חללים עמכם (זכריה ח'). ואז יוקצע חג הסוכות לחוק ואוח. ואז והיה כל המחר מכל הגוים וגו' ועלו מדי שנה צטנה להשתחות למלך ה' לצחות ולחג חג הסוכות (עס י"ד). כד) צד"פ חיחא שכל שכיחה וכו' והוא ט"ס. צמקרא כתוב וחת דכא. הז"א הגיה חצל צימ שנטערו וכו' וא"ל. שהוא נמשך על קומי לעד. ופירשו לעד כמו לעד ובן חרבו יונחן למידך. ואמרו שצועה וכו' דלכן לשון שבועה היא כדלעיל פל"א חות ע"ח. וצילקוט לפניה העתיק המחמר חלל שקיטעו בדרכו. כה) ב"ה צילקוט וכן הגיהו הז"א. ופי' הז"א וכו' כל המדיות וכו' שנאמרו עס צמקראות עלפני זה ה' לדיק צקרה לא יעשה עולה וגו' הברתי גוים וגו' אמרתי אך תראי אחתי וגו'. כו) ענין עזא ועזאל הוא צפדר"א פכ"צ וריש פכ"ז עס. כז) כלו' חלו שנתחצלו על ציון ולא הלכו אחרי הפלס זכו צו צמלך המשיח. והרז"ו לך להגיה ולא חפלו צו ונדחק לפרש. והז"א חגיה כל המחמר חצל צימ יוכיחו שחיו לי ולא חתעם

פסיקתא גילי מאד בת ציון רבתי לר

צדיקי [דור] עולם כח). אמרו לפניו רבוננו של עולם הם עלו במחשבה ואנו לא עלינו כע). באותה שעה אמר להם הקדוש ברוך הוא אל (תכסו קדושי ולידירי) [תבכו קדושי ולידירי] ל) כבר שמעתי את תפילתכם שמא קיטחתם (שכרם) [שכר] תורתכם כל שבן (שכריכם) [שכרם] כפול לא) [שנאמר ולכן יחבה ה' לחננכם ולכן ירום לרחמכם כי אלהי משפט ה' אשרי כל הוכי לון] כי עם בציון ישב ובירושלים [בכו לא תבכה חנון יחנך לקול זעקך כשמעתו ענך] [ישעיה ל' י"ח וי"ט] לב) חנון שנתן להם שכר תורה. יחנך שאוכלים ימות המשיח. כשמתו ענך לעולם הבא. וכל אותן הטובות שאני עושה לכם בזכות (משיח נעכז) [המשיח שנתעכז] כל אותן השנים לב): אמר רבי ינאי אמר רב כל המצפה לישועה הקדוש ברוך הוא מרביצו לגן עדן שנאמר אני ארעה צאני ואני ארביצם (יהזקאל ל"ד נ"ו).

צדיק ונושע הוא [זה] משיח (סנולדקו) [שמצדיק] דינו על ישראל כששחקו עליו כשיושב בבית האסורים. והוא נקרא צדיק לב). למה נקרא נושע. אלא שמצדיק עליהם את הדין (אמר) [ואומר] לה) להם כולכם בני הלא אתם לו) אלא כי תושעו כולכם ברחמי של הקדוש ברוך הוא.

עני ורוכב על חמור זה משיח. ולמה נקרא שמו עני. שנתענה כל אותם השנים בבית האסורים ושחקו עליו פושעי ישראל. (ומני שרוכב) [רוכב] על חמור לב) מפני הרשעים לה) אין להם זכות ההולך הלך ויזכור אבות לב). בזכות של משיח הקדוש ברוך הוא (מני עליכם) [מני עליכם] ומוליכם] דרך ישרה וגואל (אחתם) [אחתם] מא) שנאמר בבכי יבואו ובתחנונים אובילם אוליכם אל נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כי הייתי לישראל לאב ואפרים בכורי הוא (ירמיה ל"א נ"י). מה תיל הוא [הוא] לימות המשיח הוא לעולם הבא ואין אחר עמו (ואין אחר): ואויביו אלביש בושת (תהלים קל"ג י"ח) לב) אלו החלוקים עליו. ועליו יציץ נזרו (סס) עליו ועל הדומים לו מג).

מאיר מגן דוד עין

צחותה השעה וכו'. ואין דעתי נוחת צהגה כזו צלח רחיה. וצילקוט לפנים כל המאמר קטוע עיי"ש. כח) כ"ה צד"פ. כע) צתמיה. פי' השתח הוא חוזר לענין שלועלה שאמר לצדיקי עולם שחיתם לחורתי ולא חיתם למלכותי. וע"ז משיצין ואוונרים וכי לא כך עלתה צמחצבה למניך. וכמו שאמרו צע"ז ט' ע"א צ' אלפים תוהו צ' אלפים תורה צ' אלפים ימות המשיח וכו'. לב) צד"פ אל תכסו קדושי ולידירי והגיהו הז"א והרז"ו אל תצכו. לב) צד"פ איתח קופחתם וכו' שכרכם כפול. והז"א הגיה שמח קיפחתם שכר תורתכם שם לב) כל שכך ששכרכם כפול וא"ל. ופי' שמח קיפחתם שכר תורתכם שם לב) איתח אלח אל"ה קצ"ה שכרכם כפול והשאר קטוע. לב) ככ"ל להגיה. צמקרא בחוצ צירוש לים וצילקוט לפנים שם העתיק וצירושלים. לב) וכ"ה צילקוט שם וכן הגיה הז"א. לב) ככ"ל להגיה. וענין צית האסורים עיין לקמן פל"ו ול"ז. ופי' הז"א שמקבל עליו היסורין צעזיל ישראל. לב) ככ"ל להגיה. לב) כל"ה הלא חתם כולכם צכ"י. וישועתם מנעת לו והוא נושע עמהם (ועיין צילקוט שם מה שהעתיק מהתנחומא). והז"א הגיה צני אל חתם וא"ל. אלח קירות הלשון היא קלת ודוגמתו צזה המדרש עד למרצה. לב) צד"פ איתח אלח רוב צ. ע"כ נראה כמו שהגהתי ומלת מפי כי מותרת שכתרצבה לו להעתיק מדלמוטה. לב) צמקדרין ל"ח ע"א גרסינן ח"ר אלכסנדרי ריצי"ל רמי בחוצ וארו עם עכני שמיא וכו' וכתב עני ורוכב על חמור וכו' עם עכני שמיא לא זכו עני ורוכב על חמור. לב) כל"ה חילו הרשעים אין להם זכות ההולך מעלמו וזכותו אלח הולך (ואולי ל"ל ילך) ויזכור אבות זכותו של מצרפה חציו שחצש את חמורו. ואולי ל"ל זכות אבות. והז"א הגיה שאין להם זכות וזכור צכות אצות והשאר מחק. מ) כ"ה צד"פ. מא) ככ"ל להגיה. והז"א הגיה מנין על ההולכים צדרך ישרה וכו' וא"ל. מ) צמקרא בחוצ חוי ציו. מג) א"מ"ש כל הפי' הזאת הגהתי ופרשתי כפי אומד הדעת כדי לשכך הלצ. אמנם על אמתת נוסחתה לא נעמוד עד שיתבלה חיה כתי' ויחירו עינינו צו. עוד חני רואה להעיר שצמקיקתח נסדרה כאן פי' רבי עקרה כאשר רמזתי ע"ז לעיל ופחת צה מושיצי עקרת הצית וא"כ דורש כל המקרא. והוא צילקוט ישעיה נ"ד שם

פסיקתא רני ושמחי רבתי לה קס
פליה

רני ושמחי בת ציון כי הנני

בא ושכנתי בתוך נאם ה' (זכריה ב י"ד) ח

זו היא שנאמרה ברוח הקודש על ידי שלמה אם חומה היא נכנה עליה מירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז (ט"ז ט' ט'). כנגד מי אמר שלמה למקרא הזה. לא אמרו אלא כנגד כנסת ישראל. שבשעה שנבנה הבית האחרון לא שרתה [בו] שכינה (ז). שכך אמר הקדוש ברוך הוא אם עולים ישראל כולם תשרה שכינה ואם לאו לא ישתמשו אלא בכת קול (ג) שנאמר ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות (ח"ר יצחק מפני מה לא שרתה שכינה צצית האחרון שצנו צני הגולה מפני שצנלו כורס) (ד) [הזקנים] אשר ראו את הבית הראשון ביסודו [זה הבית בעיניהם] בוכים בקול [וגו'] (עזרא ג' י"ז) [ואמר מי בכם הנשאר אשר ראה את הבית הזה] בכבודו הראשון ומה אתם רואים אותו היום ועתה הלא קטן הוא בעיניכם (חגי צ' ג') (ה) (מי זכס הנסאר אשר לאו את הכית הזה) (ו). מפני מה מחצה בוכים ומחצה שמחים. אלא זקנים שראו בכבוד הבית הזה ששרתה בו שכינה וראו הבית האחרון שלא שרתה בו שכינה היו בוכים. אבל בניהם שלא ראו בכבוד הבית הראשון וראו בבניין של בית האחרון היו שמיחים. לכך נאמר ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות [וגו'] ורבים בתרועה בשמחה להרים קול וגו' (עזרא ט"ז). אמר רבי יצחק מפני מה לא שרתה שכינה בבית האחרון שכנו בני הגולה. מפני שבנאו כורש מלך פוס שהוא מזרעו של יפת. לפי שאין שכינה שורה במעשי ידיו של יפת. אבל בית הראשון שכנו בני ישראל בני בניו של שם [שרתה בו שכינה] שנאמר יפת אלהים ליפת וישכון באהלי שם (זרחית ט' כ"ז) (ז). עליהם אמר שלמה (ונושי) [ומשבת] את כנסת ישראל (ח). ואומר אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה (משלי ל"א י') אין הכתוב מדבר אלא כנגד [ישראל] אותה שעה שגלו ישראל מארצם היו מלאכי השרת אומרים לפני הקב"ה רבנו של עולם כשהיו ישראל שרויים בארצם היו מדובקים בע"ז עכשיו שהגלית אותם לבין האומות (עולם) על אחת כמה וכמה. מה השיבן הקדוש ברוך הוא. הריני בטוח על בני שאינם מניחים אותי ומדבקים לע"ז אלא מוסדים עצמם עלי בכל שעה ושעה. ולא דיין שהן מוסרין עצמם אלא שהם מקרבים אחרים תחת כנפ יי. רצונכם באו והסתכלו במצרים. עשר מכות בלכד הבאתי עליהם ולא יכלו לעמוד בהם אלא נדעכו והלכו להם שנאמר דעכו כפשתה כבו (ישעיה מ"ג י"ז). ואף מלכות בבל הבאתי עליהם צרות קימעה ולא יכלו לעמוד בהם אלא (כעלו) [במלון] והלכו להם מן העולם (ט) שנאמר הן ארץ כשדים זה העם לא היה אשור יסדה לציים הקימו בחזונו עוררו ארמנותיה שמה למפלה (טס כ"ג י"ג). אבל ישראל אע"פ שאני מביא עליהם צרות וייסורים בעולם אינן נדחים מפני אלא הרי הם קיימים לעולם ולעולמים: ג מ ל ת ה ו ל א ר ע כ ל י מ י ח י ה (משלי טס י"ג) אמר להם

עין

מגן דוד

מאיר

אלל שהוא מקוטע. והפתיחה הוא ג"כ צילקוט תהלים טס. ואח"כ קדמו למקרא יהי פיקת וגו' מאמר מה היה אומר האילן שאכל ממנו חדה"ר כמו שהוא כולו צצ"ר פט"ו. ואין לו שום ענין עם הפרשה. ואח"כ מציא מאמר מהרצנת ירושלים שלעתיד המקרא הרחיבי מקום אהלך. והעתיקו הילקוט כולו צישעיה פי' של"ה. פל"ה ח) לפי קדר הפרשיות שלנו תהיה הפרשה זו לפ' כי תנא. והיא ששית מו' דכחמתא. ולפי הפסיקתא ומנהגו מפטירין צקומי אורי ועיין מ"ש לעיל ריש פל"ה. ועיין לקמן לוח ט"ו. (ב) כענין שהיה צצית ראשון. ואם לאו וכו' שלא נשתמשו צרו"הק וכדמסיק. (ג) וכן דרשו רש"ל ציומא ט' ע"צ עי"ש. ונב"ה"ה רצה פתרוהו רצון כמי צעולי צבל צענין אחר עי"ש. (ד) וכן מחקרו ה"א והר"ז. (ה) במקרא כתוב רחיס איתו עתה הלא כח"ו כח"י צענין כ"ס. (ו) כן לריך להגיה עפ"י קדר המקראות. (ז) וכן דרשו צצ"ר פל"ו יפת אלהים ליפת זה כורש שהוא גוזר שיבנה ציהמ"ק אעפ"י כ וישכון צאהלי טס אין שכינה שורה אלא צאהלי טס. וכן דעת ר' יוסן ציומא טס ופליג אדרשב"ל דלעיל עי"ש. (ח) וכ"ה צ"פ. (ט) כן הגיה ה"א.

פסיקתא רנ"י ושמיחי רבתי לה

הקדוש ברוך הוא למלאכי חשרת בואו ואודיע לכם צדקתם של בניי. שאני (טענתיו) [טענתים] י' בעולם כמה צרות. וייסורים הבאתי עליהם בעולם בכל דור ודור ובכל שעה [ושעה] ולא בעטו בהם יא). שקוראין את עצמן רשעים וקוראין אותי צדיק בפני (רשעים) יג) והם אומרים בלשון הזה אבל אנחנו חטאנו העוינו הרשענו פשענו מרדנו ומרינו וסרנו ממצותיך ומשפטך ולא שוה לנו ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו יג). לפיכך היה שלמה מקלם את כנסת ישראל אשת חיל סימא. לכך נאמר אים חומה יד):

דבר אחר רנ"י ושמיחי בא וראה (אח) מה כתיב למעלה מן הענין ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה (זכריה טס ט') טו) [מה] ו א ג י טז). אלא כך אמר הקדוש ברוך הוא אני וכל סמליא שלי נעשים לה חומה לירושלים לעתיד לבא ואני מצוה לה מלאכים לשומרה שנאמר על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים (יטעיה ס"ז ו'). וכי מאחר שהאש מוקף לה מי יכול להכנס (זחוכו) [בתוכה] אלא לעתיד לבא צדיקים מהלכים באש כאדם שהוא מהלך בחמה ביום הצינה והיא עריבה עליו. ואם תמיהה אתה בדבר הזה. בא והסתכל בחנניה מישאל ועזריה. שבשעה שהטילים נבוכדנצר לתוך הכבשן האש היו מהלכים בה כאדם שהוא מהלך בחמה ביום הצינה והיא עריבה עליו שנאמר ענה ואמר הא אנא חזי גוברין ארבעה שרין מהלכין בגו נורא וחבל לא איתי כהון וריות דרביעאה דמי לבר אלהין (דניאל ג' כ"ה). קדמא לא נאמר אלא די רביעאה. זה גבריאל שהיה מהלך אחריהם כתלמיד לפני הרב. ללמדך שהצדיקים גדולים ממלאכי חשרת יז): דבר אחר ור"י ורביעא ביון שראה נבוכדנצר את גבריאל הכירו ואמר זה שראיתי במלחמתו של סנחריב בשעה ששרפן יט). ר' אליעזר הגדול אומר בשעה שראה נבוכדנצר את גבריאל נודעזעו כל איבריו ואמר זהו מלאך שראיתי במלחמתו של סנחריב. שנדמה כזרבוכי קטנה של אשיט) ושרף את כל מחנהו: לכך נאמר חומת אש סביב כ). והלא אין משרויו של הקדוש ברוך הוא אלא כמרום כח) שנאמר על השמים כבודו (ספלים קי"ג ד') אלא מהו ולכבוד אהיה בתוכה. אמר רבי יהושע בן לוי להודיע שבחן של ישראל לכל באי עולם שבשבילן הקדוש ברוך הוא מוריד שכינתו משמי מרום ומשרה אותה בארץ. לכך נאמר ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה:

מאי מגן דוד עין

י) כן הגיהו הז"ח והרז"ו. וז"פ ח"ת ט ע כ ו ת י ו. יא) כלו' סלח צעטו זהקדוש צרוך הוא. אלח סכינה מפני כבודו שלמעלה. יב) הז"ח מחק גם מלת צפ כ"י. יג) הוא מסדר הוידיוי ליוה"כ והזכרה ציומא פ"ז ע"ג. אלח דלח נקטו טס לכולח רק אצל אכחכו טט אכו שהיא התחלתה עיי"ט. וצקדר הוידיוי שלנו כחוסף זה אלפא ציתא והיא מיוחסת אל הגאונים. ומן זלחה לדיק וגו' הוא מקרא צנחמיה ט' ל"ג (ומכאן חתה למד שזה עיקר סדר הוידיוי ודבר זה בעלם לצעל הג' יון לב צקידור טלו). יד) ועיין צטה"ש רבה צפ' חמות לנו קטנה שדרשוהו בעין זה. הז"ח הגיה לכך נאמר אכ"י חומה וז"ל דהא לא מיייתי לעיל רק מקרא קמא. וכראה דדריש אים כמו אום. וכן יסד הפייטן להושענא אום אכ"י חומה וכסתתחכל צכל קגנון הפיוט חמלא שמלת אכ"י הוא הוספה מגליון ועקרה ל"ל אום חומה. ועיין צחרגום שחרגס ג"כ למקרא על כנ"י צגלות אלח שהוא טס צענין אחר. טו) אולי טעיקר הספטרה היתה מתחלת הוי ונסו מארץ לפון וגו' אלח כשהיו דורטין לא היו קוראין אלח ג' מקראות האחרונים בדאיתא צמכת סופרים. ואפטר שצטלו להפטרה זו וקורין צקומי אורי משום תרעומת האומות. טז) הז"ח הגיה מאי ואני אר' טע ע ו נ צ ו נ ל ק י ש כך אמר הקדוש צרוך הוא וכו' עפ"י הילקוט דזכריה טס. ואני לא הגהתי משום דחוכך אני להגיה צילקוט אר"י צ"ל חת אר צ"ל. ועיין צילקוט טס שקיטע המחמר. יז) עיין פסחים קי"ח ע"א. יח) עיין סנהדרין ל"ה ע"ג. יט) וכן זד"פ ח"ת ארצוב"ל. וצילקוט דניאל העתיק המחמר וג' כ צ י צ י ת. והגיה הז"ח זר צו צ י ת ופ"י מרזב עפ"י המוסף ערך זר צו צ ו כתב טגס צ י צ י ת היא צ י צ שבמרח והוא מרזב. כ) השתא הוא חוזר לענין שלמעלה שהקצ"ה ופמליא שלו נעשים לה חומה. כא) מ"ס ר"י פ"י סז"א מקיס שהוא טורה. וצילקוט זכריה ג' והלא אין כבודו של הקצ"ה

ססיקתא רני ושמחי רבתי לה קסא

דבר אחר רני ושמחי (וגו' ונלוו גוים רבים אל ה') (סס ע"ו) אמר רבי חנינא בר פפא אין הכתוב מדבר אלא כנגד אותה שעה שהקב"ה דן את כל אומות העולם לעתיד לבא. באותה השעה מביא הקדוש ברוך הוא את כל הגוים שנתגיירו בעולם הזה ודן את כל האומות בפניהם. ואומר להם מפני מה הנחתם אותי ועבדתם את ע"ז שאין בה ממש. ואומרים לפניו רבונו של עולם אם באנו לפתחך לא קבלתנו. אמר להם יבואו הגוים שנתגיירו מכם ויעידו בכם. מיד מביא הקדוש ברוך הוא את כל הגוים שנתגיירו והם דנים אותן ואומרים לפניו מפני מה הנחתם (לוחי) [אותו] ועבדתם ע"ז שאין בהם ממש. (ולומר לפניו כנס"ע) יתרו לא כומר של ע"ז היה. וכיון שבא לפתחו של הקדוש ברוך הוא (קיבלו) [קיבלו]. ואנו לאו עובדי ע"ז היינו. וכיון שבאנו לפתחו של הקדוש ברוך הוא קיבלנו. מיד מתביישים כל הרשעים מתשובת הגוים. ונוטה דין והולכים מן העולם שנאמר ובאחת יבערו ויכסלו מוסר דבלים עץ הוא (ירמיה י' ט') לכך נאמר רני ושמחי [וגו'] (כג):

דבר אחר רני ושמחי אימת מתקיים הדבר הזה. בשעה שהקדוש ברוך הוא גואל את ישראל. קודם שלשה ימים שיבא משיח בא אליהו ועומד על הרי ישראל ובוכה ומספיד עליהם ואומר הרי ארץ ישראל עד מתי אתם עומדים בחורב צייה ושממה. וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו. ואח"כ אומר להם בא שלום לעולם שגאמר הנה על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום (נחום ז' ח'). כיון ששמעו רשעים הם שמתים כולם ואומרים זה לזה בא שלום לנו. ביום השני בא ועומד על הרי ישראל ואומר טובה באתה לעולם שנאמר מבשר טוב (ישעיה ל"ז ז'). ביום השלישי בא ואומר באתה ישועה לעולם שנאמר משמיע ישועה (סס). וכיון שהוא רואה את הרשעים שהם אומרים כך לכך אומר לציון מלך אלהיך (סס) כג). ללמדך לציון ולבניה בא ישועה ולא לרשעים. באותה השעה מראה הקדוש ברוך הוא את כבודו ומלכותו לכל באי עולם וגואל את ישראל ונגלה בראשם שנאמר עלה הפורץ לפניהם סרצו ויעבורו [שער] ויצאו בו ויעבר כלכם לפניו וה' בראשם (מלכה ז' י"ג) כד).

פל"ן

קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך
 זרח [כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל
 לאמים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה] (ישעיה ס' א' וב') (ח)

זה שנאמר ברוח הקודש ע"י דוד מלך ישראל כי עמד מקור חיים באורך נראה אור (תהלים ל"ו י') כנגד מי אומר דוד למקרא הזה. לא אמרו אלא כנגד כנסת ישראל. אמרו לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם בשביל התורה שנתת לי שנקראת מקור חיים אני עתידה להתענג באורך לעתיד לבא ז). מהו באורך נראה אור. איזה אור שכנסת ישראל מצפה. זה אורו של משיח שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א' ד'). מלמד שצפה הקדוש ברוך הוא במשיח

מאיר מגן דוד עין

וכו'. ועיין צילקוט סס סערצז עם המחמר הזה מחמר אחר ממדרש תהלים ע"ו. (כג) כנ"ל כמו שהנחת. וכעין זו הגיה הז"ח והוא הגיה וז"ש ה' דין והולכים וכו' ול"ל. כג) חולי ש"ל מה נלוו על ההרים רגלי מצטר וגו' והוא ציסעיה סס וצאשגירת ליטנח נקט קרא דנחוס. כד) צילקוט ישעיה כ"ז העתיק זה המחמר אלא שקיטעו קלת וסס ג' צא שלום לעולם צא שלום לעולם וכו'. צאח טוזה לעולם צאח טוזה לעולם וכו'. צאח ישועה לעולם צאח ישועה לעולם וכו'.

פל"ן ח) לפי קדר הפסיקות הפערה זו היא לקדר כללים והיא השציעית מו' דכחנתח ועיין צריש פי' דלעיל וצריש פל"ד. (ב) צילקוט ישעיה סס העתיקו. וצטינוי סגנון הוא צאליהו

פסיקתא

קומי אורי

רבתי לו

ובמעשיו קודם שנברא העולם (וגם) [וגנון] למשיחו לדורו תחת כסא הכבוד שלו (ג). אמר השמן לפני הקדוש ברוך הוא [רבנו של עולם אור שנגנו תחת כסא הכבוד שלך למי. א"ל למי שהוא עתיד להחזירך ולהכלימך בבושת פנים. א"ל] רבנו של עולם הראהו לי. אמר לו בא וראה אותי. וכיון שראה אותו נודעזע ונפל על פניו ואמר כודאי זהו משיח שהוא עתיד להפיל לי ולכל ישרי אומות העולם בניהנם שנאמר ובלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים (ישעיה כ"ה ט'). [באותה שעה התרגשו האומות] אמרו לפניו רבנו של עולם מי הוא זה שאנחנו נופלים בידו. מה שמו. מה מינו. אמר להם הקדוש ברוך הוא [הוא] משיח. ושמו אפרים משיח צדקי (ד). (יוגזיה) [וטגביה] קומתו וקומת דורו ומאיר עיני ישראל ומושיע עמו ואין כל אומה ולשון יכולה לעמוד [בו] שנאמר לא ישיא אויב בו וכן עולה לא יענו (מסלים פ"ט כ"ג). וכל אויביו וצריו מתברחים שנאמר וכתותי מפניו צריו (שם ט"ז ד). ואף נהרות פוסקים (נימה) [בים] שנאמר ושמתי בים ידו ובנהרות ימינו (שם ט"ז ט'). התחיל הקדוש ברוך הוא מתנה עכו (ו) ואומר. הללו שגנוזים הם אצלך עונותיהם עתידים להכניסך בעול ברזל ועושים אותך (כעול) [כעגל] הזה שכהו עיניו (ז). ומשנקים את רוחך בעול (ח). ובעונותיהם של אילו עתיד לשונך לידבק בחיכך. רצונך בכך. אמר משיח לפני הקדוש ברוך הוא שמה אותו צער שנים רבות הם. אמר לו הקב"ה חיך וחיי ראשי שבוע. (אח) [אחת] שגזרתי עליך. אם נפשך עציבה אני מורדן מעכשיו (ט). אמר לפניו רבון העולמים בגילת נפשי ובשמחת לבי אני מקבל עלי על מנת שלא יאכד אחד מישראל. ולא חיים כלבד (יושיע) [יושעו] בימי [אלא אף אותם שגנוזים בעפר. ולא מתים כלבד יושעו בימי אלא אף אותם מתים שמתו מימות אדם הראשון עד עכשיו]. ולא אילו כלבד אלא אף נפלים [יושעו בימי] ולא אילו כלבד יושעו בימי אלא (למי) [כל מי] שעלתה על דעתך להבראות ולא נבראו (זהם). בכך אני רוצה. בכך אני מקבל עלי (י). באותה שעה מונה לו הקב"ה ארבע חיות שנושאות את כסאו של הכבוד של משיח (יא). באותה השעה אמרו אויביו ושרי המלכות בואו ונשטין על דורו של משיח שלא יבראו לעולם. אמר להם הקדוש ברוך הוא הוא איך אתם מסטינים על הדור ההוא שהוא חמוד ונאה. ואני שמח בו. ואני חפץ בו. ואני (אחמנד) [אתמוך] בו. ואני רוצה בו. שנאמר הן עבדי אתמוך בו [בחירי רצתה נפשי נתתי רוח עליו וגו'] (ישעיה מ"ז ח') והיאך אתם משטינים עליו. הריני מאכד את

באיר

מגן דוד

עין

זוטא פכ"ח צעחילות ששאלו החלמידים לרי' אליעזר. ורי"א השיבם כך עיי"ש. (ג) כניל להגיה. וצילקיע שם ג' שלפה הקדוש ברוך הוא צדורו של משיח וצמעטיו וכו' ו ג כ ז ו ל מ ט י ח ו ל ד ו ר ו וכו'. ופי' אורו של משיח האור אשר יהיה צימות המשיח שהצדילו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לע"ל ועיין לעיל פכ"ג אות כ"ח ועיין צעחיליהו זוטא שם. (ד) כ"ז הגהתי עפ"י הילקוט שם. ושם ג' ח"ל הקצ"ה אפרים משיח צדקי שמו. (ה) הגהתי עפ"י הילקוט. ושם ג' וכל אויביו ולריו מתנבלים וצורחים מלפניו. (ו) צילקוט שם ג' מתנה עמו כ ש צ ר ח ו ח"ל הללו שגנוזים אללך וכו'. (ז) וכ"ה צד"פ וצילקוט. (ח) צד"פ איתא ומת כ ש ק ין. והגיהו הז"א ומ ש י ק ין ופי' לשון לרות הרוח ורמוז לערוך ערך ש ק. וצילקוט א י ת א ו ת ש כ ק ין. תרגום לרה ולוקם עקת ו ש י כ ו ק א ועיין צערוך ערך ש כ ק. (ט) צילקוט שם ג' ש צ ו ע ג ז ר ת י עלליך אס צנפסך עלצה וכו' (י) הגהתי כ"ז עפ"י הילקוט. ומלח זהם הוא מנוסחא אחרת דב' זהם א כ י ר ו ל ה. וצ' נוסחאות הם שנתערבו. ופי' ולא מתים כלבד וכו' כלו' אף דור המצול שהם אינם גנוזים צעפר וס"ל להאי מדרשא דדור המצול חיים לעולם הנא ועיין סנהדרין ק"ח ע"א. ופי' אף נפלים וכו' דס"ל כרצינא צנפסדרין ק"י ע"צ דמשעה שזרע יש לו חלק לעתיד לבא. וענין החשונה שהזכרה כאן היינו שיחיו לעולם הצא. ונראה שיקוד זה הדורש הוא על המקרא יחיו מחיך נצלתי יקומון הקיפו ורננו שכני עמר כי על אורות עלך וארץ רפאים תפיל (ישעיה כ"ו) ודרש נ צ ל ת י לענין נפלים וכן אמרו צנפסדרין ק"י ע"א נצלתי יקומון ההוא צנפלים הוא דכתיב. ואולי שהיה זה המקרא כחזו כאן ונקטע. (יא) פי' מונה לו מתנה לו.

פסיקתא קומי אורי רבתי לו קסב

כולכם קדחי אש מאורי זיקות יז) ונשמה אחת אין [אני] מאבד. לכך נאמר כי עמך מקור חיים באורך נראה אור יג).

[אמרו] יד) שבוע שבן דוד בא בה מביאים קורות של ברזל ונותנים לו על צוארו עד שנכפפה קומתו (והיה) [והוא] צועק ובוכה ועולה קולו למרום. אמר לפניו רבונו של עולם כמה יהא כוחי וכמה יהא רוחי וכמה יהא נשמתי וכמה יהיו איברי. לא בשר ודם אני. על אותה השעה היה דוד בוכה ואומר יבש כחרס כחי [וגו'] (תהלים כ"ז ט"ז) טו). באותה השעה אמר לו הקדוש ברוך הוא אפרים משיח צדקי כבר קיבלת עליך משיחת ימי בראשית. עכשיו יהא צער שלך כצער שלי. שמיום שעלה נבוכדנצר הרשע והחריב את ביתי ושרף את היכלי והגלה את בני לבין האומות העולם חייך וחיי ראשי שלא (הכנסתי) [נכנסתי] לכסא שלי. ואם אין אתה מאמין ראה מל שעלה על ראשי שנאמר יראשי נמלא מל קוצותי רסיסי לילה (שה"ש ה' ז') טז). באותה השעה אמר לפניו רבונו של עולם עכשיו נתיישבה דעתי דיו לעבד שיהא כרבו: א"ר לוי בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל קומי אורי כי בא אורך אמרה לפניו רבונו של עולם (עמיד) [עמוד] אתה בראשינו יז). באותה השעה הקדוש ברוך הוא אומר לה בתי (יפתי) [יפה] את אומרת שנאמר (ענה דודי ואמר לי קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך) [משך עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה' וגו'] (תהלים י"ז ו') יח): דבר אחר למה דומה כנסת ישראל בעולם הזה. (לחיגור) [לחיגר] שאינו יכול לילך ולבוא. ואומות העולם מחרפים אותם ואומרים להם בכל יום אלהיך היכן הוא. למה לא יצילך. אמרה (לו) [להם] יש לי יום אחד שעתיד מלכי (להיגלות) [עלי יט] שהוא מחזיקני ומעמידני על רגליי שנאמר (משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה' אשית ציטע יפתי לו) [ענה דודי ואמר לי קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך] (שה"ש ז' י') כ): אמר רבי יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי האומות העולם מתגרים זה בזה. מלך פרס מתגרה במלך ערבא. והולך מלך ערבא לאדום לימול עצה מהם (והחזיר) [וחזור] מלך פרס (והחריב) [ומחריב] את כל העולם כולו. וכל אומות העולם מתרעשים ומתכהלים ונופלים על פניהם ויאחזו אותם צירים כצירי יולדה. וישראל מתרעשים ומתכהלים ואומרים להיכן נלך ולהיכן נבוא. ואומר להם בני אל תתייראו [כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם. מפני מה אתם מתייראים אל תיראו] הגיע (ימי) [זמן] גאולתכם. ולא כגאולה ראשונה כך גאולה אחרונה. כי גאולה ראשונה היה לכם צער ושיעבוד מלכויות (אחרים) [אחריה]. אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושיעבוד מלכויות (אחרים) [אחריה] כא).

שנו רבותינו כז) בשעה שמלך המשיח נגלה בא ועומד על הגג של בית המקדש. (והיה) [והוא] משמיע להם לישראל ואומר להם ענוים הגיע זמן גאולתכם מאיר מגן דוד עין

יז) סגנון לשון המקרא דיטעיה כ' י"ח נקט. ואולי שדרשו המקרא כן. יג) צילקוט שם קיטע כל זה מן צלוחה שעה מונה לה וכו'. יד) כ"ה צילקוט שם. טו) זה המזמור הוא מיוסד על גלות כנסת ישראל וחצלי משיח וגאולה העמידה לזא. וכבר פירשוהו משום תרעומת המינין על אסתר עיין במדרש תהלים שם ועיין מ"ש לקמן צזה הענין. טז) ופירשוהו צענין מלך המשיח לבעיל פט"ו עי"ש. וכבר פתח התרגום שם ענין המושל. שתרגם חכי ישנה וגו' חצו עמא צית ישראל ומסר יתהון ציד כצו: דלכר מלכא וגו' וקל רוסא דקידשא מזהרל להון וגו' ארוס שער ריטי לחמלי מן דמעתיך כגבר דשער ריטיה מלכא דשמיא וליצית כזרי לחמלי מן טיפי עניין וגו'. יז) צד"פ איתא ע"ד. יח) כן הגיה הרזיון עפ"י הילקוט דיטעיה. והתם ג' צטעה שהקדוש ברוך הוא אומר ל ל י ו נ קו מ י אומרים לפניו רבונו של עולם עמד עתה צר אש ו א כ י א ח ר י ק א ל י פ ה א מ ר ת ש נ א מ ר ע ת ה א קו מ ו גו'. והשאר קיטע גם סירס המלמרים עי"ש. יט) וכ"ה צד"פ וצ"א. כ) כן הגיה הרזיון שנסתרו המקראות כאן להמעתיק. כא) הגהתי עפ"י הילקוט. והתם גרים מלך ער צי ליעול עלה מהם (ומסר מלח ל א דו ס) וכו' לתיכן כזא ונלך להיכן כזא ונלך וכו'. ואולי כשמה מלח ל א דו ס מחמת המליקים. ובסנהדרין ל"ח ע"ז ח"ל (ר"י צן קיסמא לחלמידיו) העמיקי לי ארוכי שאין כל דקל ודקל שצצצל שאין קוס של פרסיים נקשר בו וכו'. והיינו לימות שצן דוד צא. וע"ע שם ל"ז ע"ז ולעיל פט"ו. כז) צד"פ

פסיקתא

קומי אורי

רבתי לו

ואם אין אתם טאמינים ראו (צלונו) [באורי] שזרח עליכם. שנאמר קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח. ועליכם בלבד זרח ולא על אומות העולם שנאמר כי הגה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה כג). באותה השעה מבהיק הקדוש ברוך הוא אורו של מלך המשיח ושל ישראל. וכל אומות העולם בחושך ואפילה. והולכים כולם לאורו של משיח ושל ישראל שנאמר והלכו גוים לאורך מלכים לנגה זרחך (ישעיה ס' ג'). ובאים ומלחכים עפר מתחת רגליו של מלך המשיח שנאמר (ולייס לפניו יחלו ועפר רגליו ילחכו) [ועפר רגליך ילחכו] (שם מ"ט כ"ג) כדו. ובאים כולם ונופלים על פניהם לפני משיח ולפני ישראל ואומרים להם נהיה לך ולישראל עבדים. וכל אחד ואחד מישראל לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים שנאמר והיה ביום ההוא אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל הלשונות הגוים והחזיקו בכנף יהודי לאמר גלכה עמכם כי שמענו אלהים עמכם (זכריה ח' כ"ג) כה).

פליז

שוש אשיש בה' ותגל נפשי באלהי

כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני

כחתן יכהן פאר וככלה תעדה בליה (ישעיה ס"א י) ח

זהו שנאמרה ברוח הקודש על ידי ירמיה אז תשמח בתולה במחול בהורים וזקנים יחדיו והפכתי אבלם לששון ונהמתים ושמתים מיגונם (ירמיה ל"א י"ג) ז). כנגד מי אמרו ירמיה למקרא הזה. לא אמרו אלא כנגד ימות המשיח. שעתיד הקדוש ברוך הוא להשפיע טובות גדולות על ישראל שנאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם (מהלים ל"א כ'). מלמד ישעתידים אבות העולם לעמוד בניסן ואומרים לו אפרים משיח צדקנו אף על פי שאנו אבותיך אתה גדול מטנו. מפני שסבלת עונות בנינו. ועברו עליך מדות קשות שלא עברו על הראשונים ועל האחרונים. והיית שחוק ולעג באומות העולם בשביל ישראל. וישכת בחושך ואפילה ועיניך לא ראו אור. וצפד עורך על עצמך וגוסף יבש היה כעץ. ועיניך (חסכ') [חשכו] מצום וכחך יבש כחרס. כל אילו מפני עונות בנינו. רצונך יהנו בנינו מפובה זו שהשפיע הקדוש ברוך הוא לישראל. שמא בשביל צער שנצטערת עליהם ביותר

מאיר

מגן דוד

עין

איתא ת כ ו ר ז ב ג. אצל צילקוט שם איתא שנו רבותינו. ושינו המדפיסים עפ"י הילקוט ולא אדע מה ראו על ככה. כג) פ"י על ה ג ג ג ז צ י ה"מ ק על כוחל המערבי שנסתיירה. והז"א פ"י עפ"י הירושלמי תעשר שני פ"ה ה"ז שצית המקדש עתיד להצנות קודם למלכות צית דוד עיי"ש. וכחצ הז"א דנקט ע כ ו י ס ע"ש המקרא יען תשח ה' אותי לצער עמוס ישעיה ס"א. כד) וכ"ה צילקוט. וכן הגיה הז"א דליתא כן במקרא. ומלות ו ח י י ס ל פ כ י ו י ס ל ו אינס במקרא כלל וזד"פ איהא ו ל י י ל פ כ י ו י ה ל ו. כה) עיין שצת ל"ז ע"צ דדריש ר"ל כן צזהיר במלות ליכת. א מ " א ש צפסיקתא פ' קומי אורי היא הפטרה פשיטה. והיא לפ' כי תצא. ופחה זה ג' סיטין. א' ע"כ צאורים כדו ה' ישעיה כ"ד והועתק צילקוט שם. צ' אנו ה' הוא שמי וכעין שהוא לפנינו לעיל פ"ד וריש פ"ז ועיין מ"ש שם. ג' כי עמד מקור חיים וצמחון אהל ממה שהוא לפנינו. והעתיקה הילקוט צפ' קומי אורי אלא שקיעעה והשלימה שם ריש סימן צ' והיא ג"כ צמדרש ההלים ל"ו. ומקיים בחלוצי שקופים וחלוצים דשלמה והיא צמחומא דצהעלוהך. וצאגדה מהיכן היחה האורה יולאה לעולם והיא צצ"ר פ"ג. וכצר רמז עליה ההכס מוהר"ש על כל המקומות שהועתקה. עוד אנו רואה להעיר צצ"ר פ"א דרש ר' א צ א ק ר ו כ ג י א וכהורא עמיה שרא זה מלך המשיח שנאמר קומי אורי וגו'. ורמז שם המעתיק צפסיקתא. שכוון אל ענין הפסיקתא רצתי שלפנינו שאור דצרחשית הוא אורו של משיח.

פליז ח) לפי סדר הפסיקות היא הפטרה לפ' וילך כשחל ר"ה צצ"ג. ועיין מ"ש לעיל צריש פליז שהיא עכ"פ האחרונה מהנחמות. ואם פ'. כלבים וילך מחוצרות מפעירין אותה לכלבים וילך ומשמיעין אהת מן הפטרות הקודמות. צ) צוקרא כהוצ ו צ ח ו ר י ס. ג) הגהתי עפ"י הילקוט

פסיקתא   שוש אשיש   רבתי לו   קסג

(וחשך) [וחבשוך] בבית האסורים אין דעתך נוחה מהם ג). אומר להם אבות העולם כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם ובשביל בניכם ולכבודכם ולכבוד בניכם שיהנו מטובה זו שהשפיע הקדוש ברוך הוא להם לישראל. (אמרו) [אומרים] לו אבות העולם אפרים משיח צדקנו תנוח דעתך שהנחת דעת קונך ודעתינו. אמר רבי שמעון בן פזי באותה שעה מגביהו הקדוש ברוך הוא למשיח עד שמי השמים ופורש עליו מזיו כבודו מפני [אומות] העולם בפני הפרסיים הרשעים ד). אומר לו אפרים משיח צדקנו הוי דיין על אילו ועשה בהם מה שנפישך חפיצה. שאלמלא רחמים שגברו עליך ביותר כבר איבודך מן העולם ברגע אחד. שנאמר הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה' (ירמיה ל"א ב') למה רחם ארחמנו שני פעמים רחמים. אלא רחם בשעה שהיה חבוש בבית האסורים. שבכל יום ויום היו אומות העולם מחרקין שיניהם ומרמזים בעיניהם ומנענעים בראשיהם ומפסידים כשפתותיהם שנא' כל הואי ילעיגו לי בשפה יניעו ראש (תהלים כ"ג ח') יבש כחרס כחי ולשוני מודבק מלקוחי ולעפר מות תשפתני (סס סס ט"ז) ושואגים עליו כאריות שנאמר פצו עלי פיהם אריה טורף ושואג כמים נשפכתי התפרדו כל עצמותי היה לבי כרונג נמס בתוך מעי (סס סס י"ג וי"ד ה). ונוהמים עליו כאריות ומבקשים לבלעו שנאמר פצו עלינו פיהם כל אויבינו פחת ופחד היה לנו השאת והשבר (איכה ג' מ"ו ומ"ז). ארחמנו בשעה שהיה יוצא מבית האסורים. שלא מלכות אחד ולא ב' מלכויות ולא שלשה מלכויות באים עליו אלא טאה וארבעים מלכויות מקיפות [אותו] ו). ואומר לו הקדוש ברוך הוא אפרים משיח צדקי אל תירא מהם כי כל אילו ברוח שפתיך ימותו שנאמר וברוח שפתיו ימות רשע (ישעיה י"א ד'). מיד (מה) הקדוש ברוך הוא עושה לו למשיח שבע חופות של אבנים טובות ומרגליות. וכל חופה וחופה מושכים מתובה ארבע נהרות. של יין. ושל דבש. ושל חלב. ושל אפרסמון טהור. ומחבקו הקדוש ברוך הוא בפני הצדיקים (מכניסו) [ומכניסו] לחופה ורואים אותו כל הצדיקים (ומכניסו לחופה ורואים אותו כל הצדיקים וקדושים וכל גיזורי תורה שבכל דור ז). אומר להם הקדוש ברוך הוא לצדיקים צדיקי עולם עדיין לא נמל אפרים משיח צדקי חצי (לערי) [צערן]. עדיין יש לי מידה אחת שאני נותן לו שלא ראתה עין מעולם שנאמר עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו (ישעיה ס"ד ג'). באותה השעה קורא הקדוש ברוך הוא להם לרוח צפוגית ולרוח דרומית. אומר להם בואו כבדו ורצו לפני אפרים משיח צדקי בכל מיני בשמים של גן עדן שנאמר עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו (סס"ט ד' כ"ז). לכך נאמר אז תשמח בתולה וגו' (ירמיה ל"א י"ב ח) :

דבר אחר שוש אשיש שוש בימות המשיח. אשיש במפלתה של רומי הרשעה. תגל נפשי (צלהים) [באלהי] זו מלחמת גוג ומגוג :

דבר אחר שוש אשיש בה' שוש להצילכם מדינה של גיהנם. אשיש ביצר הרע [כשהוא] נעקר מתוך ישראל. ותגל נפשי (צלהים) [באלהי] כשנמחלים עונותינו ט) :

מאיר   מגן דוד   עין

שהעתיק המלצר ציסעיה ס' צפ' קומי חורי ונוקמתו סס סכו ר צות יכו עתידיס חצות העולם לעמוד צניקן וכו' חתה טוב ומנו סס צלת וכו' מדות קשות ורעות מה שלא עברו וכו'. ד) הגהתי עפ"י הילקוט ועס ג' מפני פרסיים וכו'. ה) במקרא כתוב וסתפר דו. ז) צילקוט מקיפין אותו. ז) הוא נוסחא אחרת וצילקוט ליחא לה. ומה שהגהתי הוא עפ"י הילקוט. וצד"פ ליחא ומחבקו הקדוש ברוך הוא צפני ה' צ"ק ומכניסו לחופה ורואים אותו כל הצדיקים ומכניסו לחופה ורואים וכו'. ונוקמתו זו קשה לפרשה. ועיין צערך ערך ל' ק. וע"כ תמסתי בנוקמת הילקוט. ח) עיין צע"ס רנה סוף פ"ד שפירשו סס המקרא עורי צפון וגו' אלעמיד לצל. ט) כ"כ לפניה והו"א והרז"ו הגיהו סג עקר וכו'. ולפי שיטה זו משיח אומר כן.

פסיקתא

שוש אשיש

רבתי לו

דבר אחר שוש אשיש בה' ותגל נפשי (נחלהים) ובאלהין שוש כשנבלע כלאך הכות סן קרבם. אשיש לימות המשיח. ותגל גפשי (נחלהים) [באלהי] לעילם הבא שאין לו הפסק י.

כי הלבישני בגדי ישע ז' לבושים (שגזס) [לבש] הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם עד שיפרע מאדום הרשעה. כשברא העולם לבש הוד והדר שנאמר הוד והדר לבשת (תהלים ק"ד א'). כשנגלה לנו על הים לבש גאות שנאמר ה' מלך גאות לבש (שם ל"ג א'). וכשנתן את התורה לעמו לבש עוז שנאמר ה' עוז לעמו יתן (שם כ"ג י"ח). כשנפרע מן הכשדיים לבש נקמה שנאמר וילבש בגדי נקם (ישעיה כ"ט י"ז). כשעתיד למחול עונותיהם של ישראל ילבש לבוש לבן שנאמר לבושיה כתלג חיור (דניאל ז' ט'). ובשעה שהמשיח נגלה לובש לבוש צדקה שנאמר וילבש צדקה כשריון (ישעיה סס טס) וילבש לבוש אדום שנאמר מדוע אדום ללבושיך (שם ס"ג ז') זו נקמת אדום. באותה השעה אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם לבוש נאה שלבשת נאה לך מגל לבושים הראשונים שלבשת שנאמר [זה הדור בלבושו] (שם יח).

מאיר

מגן דוד

עין

י ופי' מן קצס שהוא הילה"ר הוא השנן הוא מלאך המות. יח) בן הגיה הז"ח. צפסיקתא צפסיקתא תנינא דשוס חשיש ג' לה כנוי הכי. הלל דהתס ג' כשנתן התורה לצט עוז שנאמר לצט עוז ה' עוז ה' עוז ה' עוז ה' כשנחל לעוונותיהן של ישראל לצט לצט לצט וכו' כשנפרע מן אונ"ה ילצט לצט קקס וכו'. ושם חסייס לצוט הצציעי כשיפרע מלדום ילצט לצוט אדום שנאמר מדוע אדום ללבושיך והלצוט שעמיד להלצים למשיש יהיה הולך ומצדיק מקוף העולם ועד סופו שנאמר כחתן יכהן פאר וכו'. וצפסיקתא קמייחל שם ג' צערה מקומות נקראו ישראל בלה וכו' וכנגדן לצט הקדוש ברוך הוא עשרה לצוסיין ומונה החס. צריחא העולם. כשפרע מדור הדור למי יתי קרא דלצט גלות וקריעת ים סוף לא חשיב. מתן תורה ומייחתי קרא לצט ה' עוז החלור. כשנפרע ממלכות צצול לצן היה שנאמר לצוסייה כחלב חורר. ונחילת עונות לא חשיב. ההמישי והששי כשנפרע ממלכות מדי וכו' של נקמה שנאמר וילצט צגדי נקס תלצושת ויעט כמעיל קנאה הרי חרי. הז' והס' כשיפרע ממלכות יון והוא של לדקה שנאמר וילצט לדקה כשרין וכוצע ישועה צרלשו הרי חרי גלוי משיח לא חשיב. ה"ט הוא אדום כשיפרע ממלכות אדום וכו'. ומקיים הלצוט העשירי עמיד הקדוש ברוך הוא לפרע מבוג ומבוג הדור הוא שנאמר זה הדור צלצוטו אורה כ"י לפני הקדוש ברוך הוא רצונו של עולם מכל לצוסיין שלצט חין לך נאה כזה שנאמר זה הדור צלצוטו. והועתק צילקוט ישעיה ס"ח. והיא ג"ה צדצרים רצה סוף פ' ולחסינן. וצשה"ש רצה פ"ד. חבל החס מונה המקראות צדרך אחר ולא חמר החס לחיזה ענין לצט עיי"ש. והוא שם לר' צרכיה ור' חלצוט צשס רש"ז עיי"ש. גם הס נדים קלח זה מזה ולא הועתקו זה מזה עיי"ש. חבל צוודרש תהלים ל"ג מונה ז'. וג' החס שצעה לצוסיין לצט ה' דוש צרוך הוא א' צמלח מתהיס שנאמר ה' מלך גאות וגו' זה כנגד מלחמת היס שנאמר חסירה לה' כי גאה גאה אחר צסיני שנאמר ה' עוז לעמו יתן כנגד עוז שנתן לעמו צסיני (ומכאן תצין שציקרו המקרא ה' מלך גאות לצט וגו' וח"כ כוסחתנו עיקר) וח' כנגד צצול שנאמר וילצט צגדי נקס תלצושת וכו' א' כי נקמת ה' היא נקמת היכלו. וח' כנגד מדי שנאמר וילצט לדקה כשרין וכו' א' מלפני המלך. וח' כנגד יון שנאמר ויעט כמעיל קנאה כך היו צני השמונאי לצוסי צגדים של קנאה. וח' כנגד אדום שנאמר מי זה צל מלדום חוון צגדים. שציעי לימות המשיח שנאמר ולצוסייה כחלב חורר. והועתק צילקוט תהלים שם. וכנגדה ממדרש תהלים שם זה המאמר הוא לר' חנינאל. א"ח אש נמלחת למד שצ' מדרשים שונים צזה הענין. הנואמר די לצוסיין שצשה"ש רצה וצדצרים רצה הם לצוסיי החתן שהקדוש ברוך הוא לצט או שישראל מעטרים אותו צהם עיי"ש ואין לן שום ענין עם המלכויות. צ' המאמר דז' לצוסיין כתי שהוא צמ"ש תהלים. ועל יקוד זה הנואמר יקד הדורש שלפנינו את מאמרו וסינה אותו כפי כוונתו שלא רצה להזכיר מדי ויוון אלא אילו שהחריצו הצית והס כשדיים ולדום ומפיק הלצוסיש לענין אחר. וממנו הוצתך צפסיקתא פי' תנינא. חונס המאמר צפסיקתא קמייחל הרכיב צ'

פסיקתא   עושי אשיש   רבתי לו   קסד

כחתן יכהן פאר יצ) מלמד שמלביש הקדוש ברוך הוא לאפרים משיח צדקנו לבוש שזיוו הולך מסוף העולם ועד סופו. וישראל משתמשין לאורו ואומרים אשרי שעה שבה נברא. אשרי הבטן שממנו יצא. אשרי הדור שעיניו רואות אותו. אשרי עין שחיבתה לו. שמפתח שפתיו ברכה ושלום. ושיחתו נחת רוח. והרהור לבו בטח ושלאנגן. אשרי עין שזכתה בו. שמלל לשונו סליחה ומחילה לישראל. תפלתו ריח ניחוח. תחינתו טהרה וקדושה. אשרי אבותיו שזכו לטוב העולם הגנוזים לנצח יג). וככלה תעדה כליה למה נמשלה כנסת ישראל לכלה. לומר לך מה כלה זו אינה מתקבלת אלא בתכשיטיה אף כנסת ישראל (אינה מכלת סוטי' אלא בזכות) [אינם מתכלטין סוטינה אלא בזכותה] יד):

דבר אחר וככלה תעדה כליה מה כלה זו (אינה חסד) [טעונה חסד] בפני כל (רואים) [רואיה] טו). כך כנסת ישראל בשעה שעלתה מבבל במוצאי שביעית חיייתה טעונה חסד (מפני) [כפני] כל מלכיות טז). ואם נפשך לומר מה כלה זו כיון שכלו ימי שמחתה חוזרת למלאכתה אף כנסת ישראל (יש לה) [יז] שיעבוד אחר גאולתה. תיל ובאו לציון ברנה וגו' שמחת עולם על ראשם (ישעי' ל"ה י'. ו"א י"א) יח).

מאיר   מגן דוד   עין

המאמרים ויקדם לאחד. וכבר נשתמש גם במאמר שלפנינו ולכך מונה ג"כ צריחת עולם. ולפי שענין קריעת ים סוף קיל ליה צחוק מנין שחר הדברים עשה ומנו פרעון דור המצול. וצחוק הדברים ומנוח שהם נכונים. והפייטן ליום ח' דר"ה שיקד ונלך צעורה לצושים החאזר בקדושים וגו' הוא עפ"י השפ"ט רצה. אונס מה שמפרט שם הוא עפ"י מדרש תהלים וע"כ יסד מלך גאות לצע י מ י ס מ י צ ט. יז) הז"א הגיה ד"א כי הלצני צנדי ישע וגו' וא"ל. וצפיקא תיכיל דפסיקחא שהעתיקי לעיל העתיק מכאן וקרא המאמר עיי"ש. יג) צפסיקתא שם וישראל משתמשים לאורו ולומרים וכו' אשרי הדור [שעיניו] רואות אשרי עין שזכתה לראותו לפי שמפתח וכו' כחת רוח והוד והדר בלבושו וצטח ושאן צדיצורו ולשונו מחילה וסליחה והפילתו וכו' קדושה ועברה אשריהם ישראל מה גנוז להם שנאמר מה רצ בוונך וגו'. יד) בכ"ל להגיה. וצד"פ איתא אינ' מתכלת' סוטי' אלא בזכו'. והגיה הז"א אינה מכלות סוטי' אלא בזכות המורה והמלות. אולם צפסיקתא שם הגי' מה כלה זו אינה מעולה מהצרותיה אלא בתכשיטיה כך כנסת ישראל חין (מכלימין שונאיהם) [מכלמת שונאיה] אלא צחור שהיא עונה שנאמר כי הנה החשך וגו' והלכו גוים לאורך וגו'. ולמדתי מנוסחא זו להגיה כמו שהגהתי ופי' אינה מתקצלת וכו' שפניה מנוסות ואין מבירים אותה מהצרותיה אלא ע"י חכמייה. טו) כן הגיה הז"א. וכ"ה צפסיקתא שם. וצד"פ איתא אינ' חס"ל. כ"ה) כתב הז"א שהרי גלו צמולתי שביעית כדאיתא צערכין י"א וביון שנפקדו לקוף שנעים ח"כ צמולתי שביעית נפקדו. גם לרד להגיה צמולתי שצעי' ס וא"ל. יז) כן הגיה הז"א והר"ז. יח) צמקרא כתוב וצלו ליון וגו' ושמחת וגו'. ח"כ צפסיקתא נקדרו צ' פיס' להפטרע או סנו שהזכרתי. צפ"א פחה. ח' הלל אתה חסוד תהיינו (תהלים פ"ה). צ' ומאמר שרה לחוק וגו' ובעין שהיא לפנינו לקמן פת"צ עיי"ש אות כ"ה. ג' זה היום עשה ה' וגו' והעתיקו צילקוט ישעיה שם אלא שקיענו והוא כולל צעה"ש רצה פ"א. וקלחה רמוז צרצה קוף פ' והתחנן שקיענו שם הסופר. ואח"כ הציח המאמר צי' מקומות נקראו ישראל כלה שרמזתי עליו לעיל אות י"א. וצוף מועתק עוד מאמר מספר יסן על המקרא כי כארץ מוליא לחמה וגו'. וצפ"צ מתחיל במאמר שכל מה שהכה ירמיה רפא ישעיה עיין לעיל פכ"ט-ל"ל. ואח"כ דורש שוש אשיש שהכל עתידין לשמוח עמה מלאכי השרת חמה ולצנה וכו'. ואח"כ המאמר דז' לצוטיין. ודרוש על ככלה תעדה כליה שרמזתי עליו לעיל. ו ח"כ צ' עוד חני רואה להעיר כאן על קבנון ענין אילו המאמרים המדברים בענין המשיח שצפ' זו וצפ"א וצ"צ וצ"ד ול"ו לפי שראיתי לצעל מאור עינים בחלק אמרי צינה פי"ט שכתב וצ"ל צפסיקתא ראיתי כמה דברים שאינם נכונים וצד"כ רצו תיכ"ו וצפ"ט ציעיה פסקו קומי אורי שהוצא לשונה שם מצעל הילקוט תמלא עינייך אשר חין ספק אללי שנוספו על ידי איזה מן היוצאים לדון צדצר החדש כמו שזכר ג"כ צעל ספר חגן אצרהם דוק ותשכח עכ"ל. אמנם בלחמ כל המסתכל במאמרים המפורשים צריש צ"ר וצמד"ש תהלים וצמקרא דחלק ימלא ש מ ע ע ס מ ד ר ש ר צ ו ת י כ ו ה ד צ ר י ס י ו ל א י ס. ולהאריך בכל פנה ופנה מזה הענין ילערך

פ"ח

מדרש הרנינו (א)

ילמדנו רבינו אם היתה קטטה בין אדם לחבירו כיצד מתכפר לו ביום הכפורים.

בא"ר

מגן דוד

ע"ן

למאמר ארוך וכבר רמזתי על המדרשים שביולא זהם זכונה מקוונות. ורק על פנה אחת אעיר והיא. מה שהקדימו רוחו של משיח לימי צראשית. הוא כי לדעתם כל הנשמות כבר נולדו צטרם ילדת אדה"ר. וכן אמרו צצ"ר שם שצנפסותיהם של לדיקים נמלק. ופשוטו של מקרא דיפעיה כ"ז ונסמות אחי עסיחי מוכח כן. וצדק כלל אמר וכי מפני הדת המתדמת הזו נלמד כל מה שהרו והגו קדמוניו ז"ל. וכוונתו שהשיבו הזקנים צדומו ור"ג לפילוסופוס צצ"ז כ"ד ע"ג. ואונחת הדברים שהתקוה לקץ אחרית הימים שיחוקן העולם ויתחדש אחר אשר יעצרו עליו לרות רבות ורעות היא נעושה צנפס אומה הישראלית מיום הולדה. וליירו הנציחים והמשוררים ענין העוז העמיד והייקורים הרעים שיקדונו לזה צמלילות שונות ולוירים רבים. וגם כשהם מדברים מהעוז או מהרע אשר יארע צימיהם או אחר זמן לא כציר. הם משתמשים צלותן המלילות והלוירים אשר צנפס העם המיחלל שכן יהיה צעמיד. וכנוו שזמן הילדות צאדם היא חלוס ומידה והפתרון להם הם ימי האיש אחרי אשר הוליא מה שבכוחו לפועל. כן ילדות האומה היא חלוס ומידה וצטוב ה' את שיצת ליון אז נראה כי היינו כחולמים. ואל תחצהל מפני הדת המתדמת הזו. שהרי כל מה שאמרו הנציחים ודברו צו החכמים על ישראל אמרו ולא על שום אומה אחרת. וכל זמן שלא נתקיימו דצריהם צנו צני אצרהם יכהק ויעקצ עדיין לא נתקיימו. אצל מכל דצריהם וסיפוריהם של אילו הונתמים ראה שביולא דצרים אלו ייחלו ומיכו והאמירו כלל ישראל. ושכן הצינו דצרי נציחיהם וחכמיהם. שאולאל כן לא היו אילו הונתמים צודים דצרים הללו. שהרי כל מגמותם לא היתה רק להתדמות. אך מפני התרעומת כבר הרחיקו אחרוני החכמים דצרי פיוטים ומלילות אילו. וחזה חדין שאילו שצשתיירו לנו עוד הם עתיקי ימים ומזמן קדום. וצאמת נצוחת הנה יסכיל עזדי או מזמור למה רגסו וכן למכלת על אילת השר וכיולא זהם הם חזיונית על העמיד. שהתנוסקה הרות הפייטנית צמלילות ולוירים האילו. וצעקצותיהם הלכו קדמוני הדרשנים. ואמנם אחרוני המפרשים עקמו את המקראות והוליאן אותן מפשוטן מפני התרעומת. והנה עירו את האמצעי והולד עמה. ויש להם התכללות על זה. שכיון שהתמקדו העם את עדיים וילא העגל הזה הנה כבר לוח המחוקק ועמה הורד עדיך מעליך. אשרי הונחבה ויגיע לימים והיה אדום ירעה וגו' וישראל עשה חיל.

פ"ח (א) כבר הצינו והסתכל יפה יפה החכם מוהר"ש באצער צמזוח אל הפסיקתא לד כ"ח צהערה י" שם (ועיין ג"כ מ"ב מ"ג צהערה א' ונ"ח צפסקא אחריתא דסוכות) שאילו הפסיקתאות מכלן ולהלן הם הם שקראום הראשונים צשם מדרש הרכיכו. והנה פ"ח הוזכרה צזה שם צרוקח קי' רי"ד. ופ"ט היא היא פ"ח דרש הרכיכו הזכיר קי' ר"ג צפסיקתא רצתי צפרשת הרכיכו. ופ"ח הזכירה הרוקח קי' ר"ו ופרש"י לצ"ר פ"ז צשם מדרש הרכיכו. ופ"ח הזכירה הרוקח קי' י"ח (ומעתיק והולך ממה צריש קי' י"ט) צזה שם. ופ"ח הזכירה צזה שם צקי' רע"ו. וצקי' רי"ז הזכירה ג"כ אלא שבחצ צמד רש הרכיכו צפסיקתא רצתי. כאלאת למד שכבר היה המדרש הזה מחוצר אל הפסיקתא רצתי לעיני בעל הרוקח אצל עדיין לא נשתקע שונו. וחזה אנו למדין שבכבר הימים היו אילו הפסיקתאות ספר לעלמם ונקראו מדרש הרכיכו. ואמרת להחזיר הדבר ליושנו וע"כ קראתים צשם הקדום. ואמנם נקראו צשם הרכיכו אף ע"ג שצרשה זו היא ציטקא צ' מזה הספר. היא לפי צצפסיקא א' לא כדרשה שום פרעה והם רלו לקצוה השם על שם פרשה ראשונה שבדרש צו. ופסיקא ראשונה זו נראה שעיקר קידורה היא לפי וה' פקד את שרה. ואמנם נקדרה כאן כונו שאומר. שנינו צמגילה ל' ע"צ צמטבה. צר"ה צחדש השציעי צאחד לחדש (פרש"י צשור או כשצ). והועתק כן צמטבה קופרים פ"ז ה"ו. וחני עלה צתוקפתא דמגילה פ"ג ויש אומרים וה' פקד את שרה.

פסיקתא הרנינו רבתי לח קסה

כך שנו רבותינו (לשון הוטה) (ז) עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר. עבירות שבינו לבין חבריו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבריו (יומא פ"ח מ"ט ג). ואם הלך לרצותו ולא קיבל עליו מה יעשה. אמר רבי שמואל בר נחמן יביא עשרה בני אדם ויעמידם שורה ויאמר לפניהם קטטה הייתה ביני ובין פלוני וביקשתי ממנו לפייסו ולא רצה לקבל אלא הרי [הוא] בסרבנו נעניתי לו. ומניין שכן הוא אומר ישור על אנשים [ויאמר חסאתי וישר העויתי] וגוי (איוז ל"ג כ"ז) (ד) והקדוש ברוך הוא רואה שמשפיל עצמו ומכפר לעונותיו. שכל זמן שאדם בזדונו אין נמחלים לו. רצונך לידע. כל זמן שהיה איוב עומד כנגד חבריו וחביריו כנגדו הייתה מידת הדין מתוחה. כך אנו מוצאים שאיוב אמר להם ועתה שחקו עלי צעירים ממני לימים (טס ל' א') והם אומרים לו גם שב גם ישיש בנו (טס ט"ו י'). כשנרצה להם ובקש רחמים עליהם אותה שעה שב עליו הקדוש ברוך הוא שנאמר וה' שב את שבות איוב (טס מ"ז י') אימתי ב ה ת פ ל ל ו ב ע ד ר ע ה ו (טס ה) זכן הוא אומר ונתן לך רחמים ורחמך (דברים י"ג י"ט). אמר רבי יוסי בן דורמסקית סימן זה יהא בידך. כל זמן שאתה מרחם על חברך המקום מרחם (עליכם) [עליך] (ו). אברהם מפני (מה קנה) [שבקש] (ז) רחמים על אבימלך ונתפלל בעדו מיד גמל שברו שני' ויתפלל אברהם [אל האלהים] וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו (גראשית כ' י"ז). ומה שכר גמל. שנפקדה אשתו וילדה לו בן שנאמר וה' פקד את שרה [כאשר אמר] ויעש ה' לשרה כאשר דבר (טס כ"א א') (ס).

מאיר מנן דוד עין

וכן גרסיק עלה צירושלמי דמגילה פ"ג ה"ז אית תניי תני ויה' פקד את שרה. וצנצלי ל"א ע"א טס מייחתי ת"ר וכו' צריה צחדש השציעי ומפטיירין הנן יקיר לי אפרים וי"א וה' פקד את שרה ומפטיירין צחה. וקאמר עלה. והאידנא דאיכא תרי יומי יומא קמא כיש אומריס למחר והאלהים נסה את אברהם ומפטיירין הנן יקיר. כמליכו למידין שכשהיו מקדשין עפ"י הראיה נחלקו המנהגים איכא דקרי צחדש השציעי ואיכא דקרי ויה' פקד. והסתא דאיכא תרי יומי לא קצעו צנצלי הנהו תרתי ר"ל צחדש השציעי וליום צ' וה' פקד. אלל שצקו צחדש השציעי לגמרי וקצעו ליומא קמא וה' פקד ולצחרא והאלהים נסה. אולם לפי קדר הפסיקתא רצתי נראה שצארץ ישראל קצעו כסחם משנה ושיעט הי"א חפסו ליום צ'. ויראה שאף צאילו המקוונות שהיו נוהגין כ"א כיון שקצעו צ' ימים ר"ה קרו ציום א' צחדש השציעי ודלל כמנהג צנצלי. וצבל הווקדר מדרש הרנינו כ"א ס"ל. וא"כ עיקר הקריאה היא וה' פקד. אלל כיון דהאידנא איכא תרי יומי קורין צחדש צחדש השציעי וצ' וה' פקד. ועל כן החסיל צפ' וה' פקד ולא קיימה לזכר צעלומא שעיקר הקריאה מעיקרא היחה צפרשה זו. ואחר כך קדר פרשת הרנינו, שהוא קדרו של יום. ואח"כ הולך ומקדר הפרשיות כפי המנהג שהיו קורין כ"ל. ודעת הרזיוו שאין זו פסקא כלל אלל שחערות ענינים נפלה צספרים והיא שייכה להלן לפ' וה' פקד (וא"כ. צ) כ"ל שהיא חוספות מגליון. ג) צחשנה צצצלי ג' עבירות שצין א ד ס לחצירו וצחשנה צצירושלמי ג' ו ש צ י כ ו לצין חצירו. ד) עיין יומא פ"ז ע"א. וצירושלמי סוף יומא שמואל אמר (ויראה שהוא רצ"כ שלפנינו) ההן דחטא על חצריה לריך מימר ליה קרחת עלך ואין קצליה הא טבחות ואין לא מייחתי צני נש ומפייס ליה קומיהון הה"ד ישר על אנשים יעשה שורה של אנשים ויאמר חטאתי וגו' אם עשה כן עליו הכתוב אומר פדה נפשו וגו'. וביין צירושלמי דצ"ק פ"ח ה"י דגריס לה צסס רב. והואיל ואין פרהסיא פחות מי' קאמר הכא יצא י' צ"א. ואולי עברה לאו דווקא אלל ג' שורות של ג' צ"א וכד"ח צצצלי טס. ה) פ"י שצ"ז שאדם צזדונו כלו' שהוא קרבן ואינו רולה למחול אין כותח לים לו עוונותיו. ומייחתי על זה רחיה מחיוצ. ו) כל"ל. וצד"פ על ח צ י ר ו וכו' מרחם עליהם. והגיה הז"א כ"ז ש א ד ס מרחם על חצירו פמקום מרחם על יו. וצספרי פ' ראה פ"י ל"ו ר"ג צר' אומר כ"ז שאתה מרחם על הצרות מרחמים עליך מן השמים. וכ"ה צצצת קכ"א ע"צ. וצחוספתא דצ"ק פ"ט ג' צסס ר' יהודה מ ש ס ר צ י ג מ ל י א ל קימן זה יהא צידך כ"ז שאתה רחמן הרחמן מרחם עליך. וכ"ה צירושלמי דצ"ק פ"ח ה"י. ז) כן הגיה הז"א. ואולי ל"ל מפני שהקכה. ח) ובעין זה דרשו צתנחומא טס צילמדנו דפ' וה' פקד ולקמן פמ"צ.

פסיקתא

הרנינו
פליט

רבתי לט

למנצח על הגתית לאסף

הרנינו לאלהים עוזנו

הריעו לאלהי יעקב (תהלים פ"א א' וב' ב')

ילמדנו רבינו שופר שניקב וסתמו מהו שיהא כשר לתקוע בו. כך שנו רבותינו אם מעכב הוא התקיעה פסול ואם לאו כשר (ר"ה פ"ג מ"ד). מה טעם. דכתב וה' אלהים בשופר יתקע (זכריה ט' י"ד) מה שופרו של הקדוש ברוך הוא שלם אף שופר של ר"ה יהא שלם. למה. שכר"ה הם נגאלים ממלאך המות (ז). אמר רבי עקיבא בעל מום כשר לתקוע בר"ה וביובל שנאמר והעברת שופר תרועה וגו' בכל ארצכם (ויקרא כ"ה ט') אבל על הזבחים לאו (ג). ולמה ישראל תוקעים בשופר בראש השנה. כדי שידין אותם הקדוש ברוך הוא ברחמים ויזכה אותם שנאמר עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מ"ז ו'). אמר אסף הואיל ובשופר הזה הקדוש ברוך הוא מרחם על ישראל ומזכה [אותם] בדין הונו זהירים להיות נוטלים שופרות בר"ה ומתריעים לפני הקדוש ברוך הוא והוא מרחם על ידם ומזכה (איתו) [אתכם] (ד) בדין. מנין. ממה שקרינן בענין מזמור הרנינו לא לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב. [הרנינו לאלהים וגו'] כך פתח רבי תנחומא בר' אבא לא הביש און ביעקב (צמדנר כ"ג כ"ה). מה ראה בלעם להזכיר ליעקב ולא לאברהם ולא ליצחק אלא ליעקב. אלא ראה שעמד מאברהם פסולת ישמעאל ובני קטורה. מיצחק פסולת עשו ואלופיו. אבל יעקב כולו קודש כמה שכתב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגו' (צדלסית מ"ט כח) (ה). לפיכך לא הזכיר לאחד מן האבות אלא ליעקב הריעו לאלהי יעקב ס' ה': דבר אחר למה ליעקב מכל האבות. כך שנו רבותינו במידה שאדם מודד באותה מידה מודדים לו (קוטה פ"א מ"ז) למלך שהיו לו ג' אוהבים. ובקש לבנות פלטיין. הביא לראשון. אמר ראה המקום הזה שאני מבקש לעשות לי פלטיין. אמר לו אותו אוהבו זכור הייתי אותו הר מתחילה. הביא לשני. ואמר לו זכור הייתי אותו שד ה מתחילה. הניחו המלך. הביא אוהבו השלישי. ואמר זכור הייתי אותה פלטיין מתחילה. אמר לו חייך שאני בונה אותה פלטיין וקורא אותו לשמך. כך אברהם יצחק ויעקב היו אוהביו של הקדוש ברוך הוא. אברהם קרא לבית המקדש הר שנאמר בהר ה' יראה (צדלסית כ"ז י"ד). ויצחק קרא אותו שדה שנאמר ראה ריח בני כריח השדה (שם כ"ז כ"ז) ויעקב קרא אותו פלטיין שנאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים (שם כ"ח י"ז). אמר לו הקב"ה אתה קורא אותו בית עד שלא נבנה חייך שאני בונה אותו וקורא אותו בית יעקב [בית יעקב] לכו ונלכה באור ה' (ישעיה ז' ה') וכן והלכו עמים רבים [וגו'] אל בית אלהי יעקב וגו' (שם שם ג'). ואף ירמיה

עין

מגן דוד

מאיר

פליט (א) הוספתי כאן את המקרא שעליו נתיקדה פי"ז. ואין זו חלל השמעת הקופרים. וזה המזמור מידרש על ר"ה כדלקמן. ונראה שהוא היה להם שיר של יום לר"ה וכדמסיק לקמן ממה שקרינו צענין וכו' וכדגרסינן צר"ה ל' ע"ז עיי"ש. חזל צמס' קופרים פי"ט ה"ז גרסינן וצר"ה חומר כל העמים תקעו כף (תהלים מ"ז). ולפי"ז נשתנה המנהג ציוני צעל חס' קופרים. חזל המנהג הקדום מזמן הצית היה לקרות הרנינו. (ז) כלו' דלעתיד יצלב המות לנלח ע"י תקיעתו של הקצ"ה צר"ה עיין צערוך ערך ער צ וצחוספות ר"ה ט"ז ע"ז צד"ה כדי לערצצ. וכדי לרמוז על עולם התיקון והשלימות לריך הסופר שיהא שלם. (ג) שיטת ר"ע צמפרי צהעלחך פי' ע"ה ופליג התם על ר' טרפון שמתיר צעלי מומין אף צזצחים. ונקיט לה הכא דלע"ג שלריך הסופר שיהא שלם מ"מ צעל מוס ראוי לתקוע צר"ה. (ד) כנ"ל לסגיה. (ה) כלו' שהוקשו זה לזה וכן חרגס יונתן כל חילין שצטיח דישראל תריסר כולחון לדיקין כחדל. וצמדנר תהלים פ"א חסיים צה פה"ד כולך יפה רעייתי ומוס חין צך ועיין צ"ר פליט סוף ליטנא קמח. (ו) עיין מ"ש לעיל פ"ל אות י"ד.

פסיקתא הרנינו רבתי לש קבו

אומר בן הנני שב את שבות אהלי יעקב (ירמיה ל' י"ח ז). ואף אסף קישט לדברים ולא הזכיר בתרועה אלא יעקב שנאמר הרי עו לא לה י י ע ק ב ס).
 תקעו בחדש שופר בכסא ליום הגינו (תהלים ע"ט ד') מהו בכסא. בחדש שהוא כיסוי ט): דבר אחר בריח שיש בו חג הסוכות י): דבר אחר מהו תקעו בחדש שופר אמר רבי ברכיה הכהן בר' כשתיפלו את השופר לתקוע הדיש מעשיכם ועשו תשובה ואפילו יש בידכם כמה עבירות אני מכסה עליהם כמה שנאמר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע וגו' ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו וגו' (מיכה ז' י"ח וי"ט י"ח).

פ"מ

דבר אל בני ישראל לאמר (נחמד למוטט השניעי)

[בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם

שבתון זכרון תרועה מקרא קודש] (ויקרא כ"ג כ"ד ח)

ילמדנו רבינו כמה ברכות צריך אדם להתפלל בריה. למדונו רבותינו (ל' ילחק לומר) תשע ברכות אדם צריך להתפלל בריה ז) [ר' יצחק אומר] ומה טעם מתפללים תשע ולא שבע כשם שמתפללים בשבת. אלא ט' נגד ט' הזכרות שכתובים בפרשת

עין

מגן דוד

מאיר

ז) צמקרא כחז טז שבות וגו'. ה) צמדרש תהלים פ"א גריס לכולא צחוקפוח קלח עיי"ש והעתיקו הילקוט טס. ועיין צילקוט ישעיה ז' וצו"ש לעיל פ"ל טס. ועיין פקחים פ"ח ע"א דדריש ר' אלעזר וקרא דוהלכו עמיס רציה וגו' כעין שהוא נדרש כאן. והתם דקדקו לומר ש כ ח ו צ ו הר וכו' ש כ ח ו צ ו ט ד ה וכו' ציעקב ט ק ר ח ו צ ית וכו'. וגזי ילחק מייחי התם מקרא וילח ילחק לטוח צדה. וציעקב מייחי קרא ויקרא חח טס הנקוס שהוא צית חל. וכוונת המאמר טס כפשוטו דלצרהס קצע תפלתו צהר וילחק תקן תפלתו צדה חל יעקב קצע לעצרתו צית. וע"ע צחוקפוח צרכות ל"ד ע"צ צד"ה חליף דגרסי לא בילחק ט ק ר ח ו צ ד ה ולפ"ז נוסחת ש כ ח ו צ ו היא מתיקון המגיהים. ואולי אף המקרא וילח ילחק לטוח וגו' הוא ג"כ מתיקון המגיהים. (ט) צמדרש תהלים טס ג' צחי זה חזש צכסל שהחדש מתכסה צו וחי זה הוא זה ראש השנה. וצפסיקתא דצחודש השביעי עמיד לה ר' צרכיה פיתחא. והכי ג' ההס. ר"צ פתח תקעו צחדש וגו' וכי כל החדשים אינן חדש (בלו' דאמר צה ד ט צפתחות הב' שהוא כמו צה ד ט) חלל צכסא (שהירח נכוסה) וכל החדשים אינן נכסין (צתמיה) חלל ל י ו ס ח ג כ ו (בלו' צחדש שיש צו חג) והלל כיסן חדש נכסה ויש [לו] חג (בלו' חג) כל חילו הקימנים תאמר ג"כ צניסן והוא הדין דהוה מלי למיפרך צסיון חלל כיון דניסן קדים פריך מניסן) חגו צפני עלמו. חלל חדש ונכסה ויש לו חג וחגו צן יומו וחיה זה תשרי (בלו' דצניסן חגו צפ"ע וחיו ציוס החדש). והוא ג"כ צויקרא רצה פכ"ט. וצצילה ע"ז ע"א ג' ח"ר חצוהו וכו' חיהו חג שהחדש מתכסה צו הוי לומר זה ר"ה. ועיי"ש צרש"י וצחוקפוח ד"ה חיהו וצחוקפוח ר"ה ח' ע"צ וצעיירובין מ' צד"ה זכרון וצערוד ערך ח ד ט וערך כס. ואס לא תאמר שהמאמר שלפנינו הוא קטוע לא יתפרש חלל כפי הערוך ערך ח ד ט שחן מזכירין צר"ה וצראשי חדשיכס והחודש הוא מכוסה. י) חלו' דמלת צחדש צפתחות הצ"ח מורה על ר"ח (והז"ח והרז"ו הגיהו צה ד ט ש שיש צו וכו' וח"ג). ו צכסא מורה צחוחו ר"ה שיש צו סוכות. וצילקוט תהלים טס העתיק המאמר וקיעבו עיי"ש. יח) צמדרש תהלים טס תקעו צחדש שופר רצין אמרו ח ד ט ו מעטוכס ו ש פ ר ו מעשיכס וחגי מעטכה על עוונותיכס שחמח עוון עמד כסית וגו' ח"ר צרכיה צסא ר צ י ח צ ח ש פ ר ו מעשיכס ו ח ד ט ו מעשיכס ומה שופר זה תוקע מזה ומליח מזה וכו'. וצפסיקתא דצחדש ג' לזה הדרוש ד ח ד ט ו מעשיכס וכו' קתמח. וצסגנון חחר עיי"ש. וע"ע צויקרא רצה. ויראה שהמאמר לר' צרכיה עיקרו כמו שהוא לפנינו ורצין הוסיפו לדרוש מלת ש פ ר ו מעשיכס וכתערצו הדרושים וכתצצלו הנוסחאות.

פ"מ ח) עיין מ"ש ריש פל"ח שהיו קורין ציוס ח' דר"ה צפ' זו. צ) צר"ה ל"צ ע"א צמחנה וצצרייתא גרסינן להו לקדר צרכות שמוסיפין מלכיות זכרות ושופרות. ולאו ר' ילחק חמרה ולבך

פסיקתא בחדש השביעי ובתי מ קסז

ואומר בשביל רשעים איני בורא את העולם. הריני בורא את העולם. ומי שהוא חוטא אינו קשה לרדותו בו. לפיכך היה מבקש לבראות את העולם בדין ולא היה יכול בשביל מעשה הצדיקים. ומבקש לבראותו ברחמים ולא היה יכול בעבור מעשה הרשעים. מה עשה. שיתף שניהם מדת הדין ומדת רחמים וברא את העולם שנאמר ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (בראשית ז' ד'). [וכן] לאדם, כשבא לבראותו ונסתכל שהוא חוטא בעץ ואמר אם אני בורא אותו במידת הדין אין לו תקומה. ואם לבראותו ברחמים רע הוא (מתענג) [התענוג] ט. מה עשה. שיתף שני המדות מדת הדין ומדת רחמים וברא אותו שנאמר ויצר ה' אלהים את האדם (שם טז ז'). וכך עשה לו. כזמן שחטא דנו בשתי המדות במדת הדין ובמדת רחמים. במדת הדין שאמר לו ביום אכלך ממנו מות תמות (שם טז י"ז) וכיון שאכל גזר עליו מיתה. ובמידת רחמים כיצד. שיתף עם מדת הדין. שלא פירש לו אם יום משלו ואם יום של הקדוש ברוך הוא שהוא אלה שנים כי אלה שנים בעיניך כיום אתמול וגו' (תהלים ז' ד'). והוא היה תשע מאות ושלשים והניח לבניו שבעים שנה שנא ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו' (שם טז י"ח). ולא עוד אלא כיון שאכל היו המלאכים משמיעים קולם לפני הקב"ה שנאמר וישמעו קול ה' אלהים (בראשית ג' ה') י"ח. ומה היו אומרים. רבנו של עולם מת והלך לו אותו שבגן שנאמר מת הלך בגן (שם) לא כך גזרת עליו כי ביום אכלך ממנו מות תמות. אמר להם הקדוש ברוך הוא שמא פירשתי לו אם יום משלי אם יום משלו. יום משלי אני נותן לו לרוח היום (שם). אני נותן לו תשע מאות ושלשים ומניח לבניו שבעים שנה י"ח. לפיכך אמר דוד רבון העולמים אילולי שדנת את אדם הראשון ברחמים בשעה שאכל מן האילן לא היה אפילו שעה אחת. וכשם שדנת אותו ברחמים כך התקנת עמו שאתה היום הן את בניו ברחמים. לעולם ה' דברך נצב. מהו נצב. קיים דברך שהתקנת עם האדם הראשון. שכשם שדנת אותו ברחמים כך אתה הן את כל הדורות אחריו לעולם לבך נאמר לעולם ה' (מהו) לדור ודור אפונתך (מהו) למשפט יך עמדו היום. א"ר יהושע הכהן ברבי נחמיה בשם רבי הונא בר' יצחק אם אין אתה למד מכאן יש לך מקרא מלא. משה אמר להם בתורה בצר לך ומצאוך את כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך [וגו'] ולא ישכח את ברית אבותיך (דברים ז' ז' ו"א) י"ח. מהיכן. כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ (שם טז ז'). אמר הקדוש ברוך הוא ומה אדם הראשון שדנתי אותו זכיתי אותו כיום משלי אף אתם כשתהיו באים לדין לפני בר"ה היו באים בשופרים ואפילו

מאיר מגן דוד עין

שאלו הג' מלות אפילו טעה אחת כשתרצבו מדלעיל ומקירין שם וכמו שהגהתי. חלא שהילקוט שינה וקיעע כדרכו. ה) זכ"ה ד"פ. חלא דשם איתא צעניל רשעים חכי צורח והגיה הז"ל חיי וכו' וכן נחמק מלת צו והגיה לרדותו לפיכך וכו' וז"ל. וצילקוט שם קיעע המאמר כדרכו. וצ"ר פי"ב ג' לה קתמא וצקנון חמר עיי"ש. וע"ע שם פ"ג דח"ר יכחי מתחלת צרייתו של עולם לפה הקב"ה וכו'. ט) כן הגיה הז"ל. וצ"פ איתא ה"ט ע"כ ג. והילקוט קיעע לכולא וג' וכן לאדם ויילר ה' אלהים וגו'. וכלו' שהתענוג רע לו לאדם ואם חזר חותו צודת הרמאים יהא לצו פונה תמיד חל התענוגים. י) עיין צ"ר ריש פי"ד דאדם הראשון הרס העולם שצברא צתחלה צמח"ד ועיי"ב כשתתף עמו מדת הרחמים. יח) צמקרא כתוב חת קול. יצ) עיקרו צ"ר פי"ט והתם ג' ד"ח שמעו קולן של מלאכים וכו' ר' לוי ור' יצחק ר' לוי אמר מתי חותו שצבן (כלו' קרי מתי הולך צבן) רי"ח מתי הלך לו חתונה (כלו' קרי מתי הלך צבן צלשון צתניה וכי מתי וכי הלך לו חותו שצבן) ח"ל הקדוש צרוך הוא לרוח היום הריני מתי לו חת היום כך אמרתי לו כי צופ חכלך וגו' חין חתם יודעים חס יוס ח' משלי וכו' והוא חי תחקיל שנה ומניח ע' לצניו הפ"ד ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו' והוא חי תחקיל שנה סוף ע"א וצ"ר פ"ח ויקרא רצה ריש פי"ט וצמדצר רצה פ"ה עיי"ש ופי"ד צמדצרו של רפצ"י ושה"ש רצה פ"ה צפ' ראשי כחם פז וצתנחומא וילך ואליהו רצה פ"צ ומדרש תהלים ז' ומדרש שמואל פ"ה. יג) צמקרא כתוב ומלאוך כל הדברים וגו'.

פסיקתא בחדש השביעי רבתי מ קסה

[תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפילתי בלא שפתי מרמה מלפניך משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים] (תהלים י"ז א' וז') תפילה לדוד זו תפילה שאדם מתפלל בשעה שהוא נעור מן שנתו ברוך מתייהר מתיים. שמעה ה' צדק זו קרית שמע. הקשיבה רנתי זו תפילה הראשונה. האזינה תפילתי זו תפילה השנייה. למה. בלא שפתי מרמה לא עמדנו לתפילה לא מתוך דבר בטילה ולא מתוך שפתי מרמה אלא מתוך תורה ומצות ומעשים טובים. לפיכך מלפניך משפטי יצא ואל תסתכל במעשים רעים אם יש לנו. שנאמר עיניך תחזינה מישרים (כא): דבר אחר עיניך תחזינה [מישרים] אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבנו של עולם אתה יושב בדין ודן אותנו

מאיר מגן דוד עין

ישינים מן העצירות וצטעה שהוא דן את ישראל הוא דן אותם צטעה שעוסקין בתורה. וצירושלמי דר"ה פ"א ה"ג ג' א"ר לוי והוא יספוט תצל וגו' הקדוש צרוך הוא דן את ישראל ציום צטעה שהן עוסקין צמלות ואת האומות צלילה צטעה שהן צטילין מן (המלות) [העצירות] שמואל אמר (מי שהוא) [משהוא] דן את ישראל הוא דן את האומות מה מקיים שמואל ידן לאומים צמשרים מזכיר להם מעשה יתרו מזכיר להם מעשה רחצ הזונה. ונראה דשמואל חולק על ר' אלכסנדרי וס"ל דמזכיר להם חילו כדי לזכותם ועיין צר"ה צצלי ח' ע"ג. ועיין צילקוט תהלים ע' שם שהרכיב המדרש תהלים עם הפסיקתא רצתי בדרכו ונשתצשו דצרו. א"מ"ש מכאן רמז שהיה הזקן דורש אחר קה"ת. כא) צירושלמי דר"ה פ"ד ה"ח אונתיתין דמכי העוצר לפני החיצה ציו"ט של ר"ה השני מתקיע גרסיין. ר' יעקב צר אחא צסס ר' יוחנן מפני מעשה שאירע וכו' ר' יהושע ען לוי צסס ר' אלכסנדרי שומע לה מן הדא שומעה ה' לזקן זו ק"ש הקשיבה רנתי זו ריכוך תורה האזינה תפילתי זו תפילה צלא שפתי מרמה זו מוסף מה כתיב צתריה מלפניך משפטי יצא. ועיין צירושלמי צרכות פ"ד ה"ג דצית ר' ינאי אמרין הכיעור משנתו לריך לומר צח"י מחיה המתים. וצונדרש תהלים מזמור י"ז מקרס לקרא וגו' לה הכי. דצר אחר תפלה לדוד כשאלם קס משנתו מתפלל ואומר צרוך מחיה המתים שומעה ה' לזקן זו ק"ש האזינה תפילתי זו תפילה הקשיבה רנתי זו ריכוך של תורה צלא שפתי מרמה זו תפילת המוספים למה צלא שפתי מרמה צלא עמדנו צתפלה לא מתוך דברים צטלים ולא מתוך שפתי מרמה וכו'. ועיין צילקוט תהלים ט' שהעתיק המאמר שלפנינו ושם ג'. א"ר פנחס אריצ"ל וכו' (ונראה שעיקרו ר' יהושע ען לוי וגו' ר' יהודה א שלפנינו הוא ע"ס) ושם י"ז העתיק נוסחת הירושלמי. א"מ"ש א"ל דעיקר הנוסחא היא כמו שהוא צירושלמי דר"ה. ולריך חכי להאריך קלח צצצר זה. וראשונה לריך שהקדים דמרי ר' אלכסנדרי הוויין (עיין צסה"ד ערך אלכסנדרי) וזה שלפנינו הוצרך ג"כ לעיל פ"ג ע"ג אוח ע"ג. וביון דר' יהושע ען לוי אומר משמו א"כ קודם דורו של ר' יוחנן היה. ואחר שהקדמתי זה אצא אל ציאור הענין. ואומר קודם דורו של ר' יוחנן לא היו קוומכין גאולה לתפלה. דזמן ק"ש לחוד וזמן תפלה לחוד. דזמן ק"ש הוא עד הכן המנה ואפילו לר"י חינו אלא עד ג' שעות (צרכות ט' ע"ג) וזמן תפלה הסחר עד חלות ואפילו לר' יהודה עד ד' שעות עכ"פ. וצתפלה של ערצית קצצר ר' יהושע ען לוי תפלות צאמלע תקנוס (שם ד' ע"ג) ואי אפשר להקמיק גאולה לתפלה. וזמן תפלה הערב היא מפלג המנחה ולמעלה (עיין צמוספות ריש צרכות צד"ה מאימתי). ור' יוחנן הוא הוא דתקין לאחד ולחצר הק"ש עם התפלה שלא יהיו נפרדים צזמנים שונים. לפי שראה שהעם ערודים צמלאכתם והם מצטלים אם פריסת שומע צצצור או תפלה צצצור. ולפי שהשינוי צטופס הנהוג היה עיקרו צערצית. שכצר היו רגילין להתפלל ואח"כ לקרות את שומע לכך נקט צצצורו הקוומך גאולה לתפלה ולא אמר תפלה לגאולה. והיה ענין זה כ"כ גדול צעיניו כדי שלא תתפרד החצילה עד שאמר חזירו ען העוה"צ זה הסומך גאולה לתפלה של ערצית (צרכות ד' ע"ג). וספרו (שם ט' ע"ג) מרצ צרוכא שעלתה צידו פעם אחת לתחזיק צחקנת ר' יוחנן ולתקן טופס תפלת הצצור כוותיה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא (וכצר נדחקו שם החו' צהצנת ספור זה). וציומוי דר"י נתפסט המנהג ג"כ צצצול. עד שדרש רצ צזה הענין ודימה התצקסות עצודת התפלה צפנה זו עם תקף מעשה יחזקיה. שהסיר את הצמות והמוצמות ויאמר ליהודה ולירושלים לפני המוצח הזה תשתחו צירושלים (תלכים צ' י"ח) ואמר צמלינתו. מאי

פסיקתא בחדש השביעי רבתי ט קסמ

[דבר אחר] בחדש השביעי באחד לחדש (לג) אמר להם הקדוש ברוך הוא אומות העולם אין להם זכות אבות לתלות בהם כשהם נידונים. אבל אתם בזמן שאתם נכנסים לפני בדין אפילו אתם מתחייבים מן הדין אני מסתכל בזכות אבות ומזכה אתכם בדין. אמרו לו והרי בר"ה אנו נידונים. אמר להם בואו וראו שבו בפסוק הזכרתי את האבות. באחד לחדש בזכות אברהם אחד היה אברהם (יסקאל לג כ"ד). זכרון תרועה בזכות יצחק למה בשופר זכר לקרני האיל (לג). מקרא קודש בזכות יעקב שמעו אלי יעקב ישראל מקוראי וגו' (ישעיה מ"ח י"ג) (לד).

ועשיתם עולה לה' (צמדז כ"ט ז') (לה) ובמקום אחר הוא אומר והקרבתם עולה לה' (סס) (לו) וכאן ועשיתם. אמר רבי יצחק למה ועשיתם. אמר הקדוש ברוך הוא לישראל עשו תשובה כאילו עשרת הימים בין ראש השנה ליום הכיפורים ואני מזכה אתכם ביום הכיפורים (זולא) [ובורא] אתכם ברייה חדשה כעניין שנאמר ויעש אלהים את הרקיע וגו' (צרח"ט א' ז') (לז): וכמה קרבנות נוסף. אמר להם עשרה. פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה ושעיר עזים אחד לחטאת הרי עשרה (לח). ולמה עשרה. כנגד עשרת ימי תשובה. ואם עשיתם תשובה בהם ואתם באים לפני ביום הכפורים ואפילו יש [לכם] עונות מן הארץ ועד השמים אני מלבינם כשלג. וכן אמר להם הנביא רחצו הזכו [וגו'] (ישעיה א' ט"ז). תשע מידות כתב כאן כנגד תשעה ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים [רחצו וגו'] שפטו יתום ריבו אלמנה הרי תשע מידות כאן. ומה כתב אחרי לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו (סס) (לט): דבר אחר למה עשרה. כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. שביום הזה כל העולם עומדים בדין לפני הקדוש ברוך הוא והעולם מתחייב כלייה מפני שבריותיו. מלוכלכים בעבירות והקדוש ברוך הוא מזכה את עולמו. נמצאת אומר כאילו בו ביום נברא העולם: דבר אחר למה עשרה. כנגד עשרת הדברות שקבלו בסיני שהם סניגורים של ישראל. שלא קיבלו אותם אומות העולם וישראל קיבלו אותם מאהבה. [וכן] התקינו עשרה מלכיות ועשרה זכרונות ועשרה שופרות כנגד עשרת ימי תשובה (נ). אמר ישעיה ועוד בה עשיריה ושבה זהייתה לבער (סס ו' י"ג). אמר הקדוש ברוך הוא בר"ה אני דן את עולמי ובו ביום הייתי צריך לגמור את הדין. ולמה אני תולה עד עשרה ימים. כדי שיעשו תשובה עוד. ולמה עוד בה עשיריה. כדי שיעשו תשובה ושבה זהייתה לבער שאם

מאיר מגן דוד עין

שהעתיקו זה מזה חלל מר שמיש ליה ומר שמיש ליה. וכל אחד סדר הדברים כפי הסגנון המיוחד לו. (לז) כ"ל להגיה וכן הגיה (ה"א. לג) כן דרש ר' אצווה צ"ה ט"ז ע"א ועיין לקמן. לד) צוקרל כתוב ש"ע. בפסיקתא ובהעתק צוקרל רצה דרוש זה הוא סיום לדרוש דר' לוי צ"ס ר' חננל צר חכ"א. ופ"ח ש"ס צוקרל כה אמר ה' וגו' חכי ה' אלהיך מלמדך להועיל וגו' עיי"ש. והמקור שלפנינו סיכה סגנון הדרוש והשמיט ש"ס הדורש. לה) צוקרל כתוב עולה לריח ניחח לה'. לו) כלל שאל הקרצנות שצפרטה זו. (לז) צירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח ר' לעזר צי רבי יוסי צ"ס ר' יוסי צר קלרתא צכל הקרצנות כתיב והקרצתם וכאן כתיב ועשיתם ח"ל הקצ"ה מכיון שכבשתם לדין לפני צ"ה וילחחם צלום מעלה חכי עליכם כאילו נצרחתם צריה חדשה. ועל יסוד זה עשה ר' יצחק חת מדרשו צסגנון אחר. וצפסיקתא העתיק המלמד מן הצירושלמי ועם איתא ח"ר תחליפא קסרייא (וצ"ט"ס צקרייא) צכל הקרצנות כתיב וכו'. והועתק מן הפסיקתא צוקרל רצה פכ"ט. וגו' ח"ר תחליפא קיסרל צכל מוספין כתיב וכו'. ומסיימין הה"ד כי כאשר הסמים החדשים וגו'. וכראה שצדדון למקדר הפסיקתא ספר קטוע שהעתיק ממנו דר' תחליפא קיסרייא ח"ר המוזכר שם צירושלמי צמלמד הקודם לזה ונשנה שם לענין אחר. דג' ש"ס ח"ר תחליפא קיסרייא קרייא ח"ר כן (פי' שיהא חוקעין צמוספין) יום חרועה ועשיתם עיי"ש. ח"ר ח"ר ע"פ ע"פ דרכו למדנו עכ"פ שהפסיקתא רצתי שלפנינו לא הועתקה מן הפסיקתא. לה) צפ' פינחס ש"ס. לט) כעין זה צירושלמי ר"ה פ"ד ה"ז עשרה זכרונות כנגד עשרה וידויים שאלמר ישעיה רחלו וגו' מה כתיב צחריה לכו נא ונוכחה וגו'. וכצר כתב המפרש שם שהלשון משוּבַּע ושראוי להגיה כעין שהוא לפנינו. מ) עיין צירושלמי ש"ס וצצלי ר"ה ל"צ ע"א.

פסיקתא בחדש השביעי רבתי ס קע

והוא עושה שנאמר ויסול דוד והזקנים מכוסים בשקים על פניהם [ויאמר דוד אל האלהים הלא אני אמרתי למנות בעם וגו' תהי נא ירך בי ובבית אבי ובעמך לא למנפה] (דה"א כ"ח ט"ו וט"ז): דבר אחר ארץ ה מוריה אמר רבי יהודה בר (פניי) [פדייה] (מס) מוריה אמר לו להיכן הוא. אמר לו לארץ שאני טראה אותך מט): דבר אחר מוריה אמר לו רבון העולמים וכי כשר אני להקריבו כהן אני כ). שם כהן גדול (טיעול ויקצלו ממנו) [יבוא ויקבלו ממני] (כא). אמר לו הקדוש ברוך הוא כשתגיע למקום אני מקדשך ועושה כהן אותך. מהו מוריה (תלומתו) [תמורתו] של שם (חליפיו) [חליפיו] כמה דאת אמר לא יחליפנו ולא יטיר אותו (ויקרא כ"ז י"ט) (כז): דבר אחר מהו מוריה א"ר פנחס בארץ שמרו של עולם (למוכה) [בתוכה] שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים (מלכים א' ט' ג'). ואף המקום מרות הוא על כל המקומות ויעל דוד וכל ישראל בעלתה (דה"א י"ג ו') (נג): דבר אחר מהו מוריה אמר רבי שמעון בן יוחי בארץ שהיתה מקושמת כנגד מזבח של מעלן או ירה ירה (עמות י"ט י"ג) (נד): דבר אחר הארץ שקטורת הסמים קריבי' בתוכה אלך לאלהי אלהי מור (טה"ס ד' ו') (נה). משום רבותיך דברה (נו): מיד וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו ויקח את שני נעריו עמו (גראסית כ"ז ג') (ז) (ויקרא') [וקורב] [ויורד כה). הלך ביום הראשון והלך כל היום. כיון שלא ראה כלום חזר לאחוריו עד יום שלישי (נט): וישא אברהם את עיניו (וישא וגו') [וירא] את המקום מרחוק (סס טס ד') ולמה לא ראה ביום הראשון. כדי שלא יהו אומות העולם אומרים בהול

סאיר מגן דוד עין

מאמרו של ר' שמואל ונקטעו. (מס) כ"ה צילקוט טה"ס טס. וצד"פ איתא פ ל י' וכ"ז טיבוט. (מט) צצ"ר טס ר' יודן אמר למקום שיהא מראה לך. כ) צחמיה. נח) כנ"ל להגיה. וכלו' טס צן נח הוא כ"ג יצא ויקצלו ממני ועיין לקמן. והז"א הגיה או יש טס ב"ג טיבא וכו' וא"כ. (כז) כנ"ל. והז"א הגיה ד"א מוריה תמורה על טס חליפין ופי' שיהא נקצ טס תמורתו של ילחק וא"כ. והרז"ו הגיה כמו שהגתי ולא פירש. והדצרים מפורטים צילקוט טה"ס טס חלל שקיטע וטינה המאמר כדרכו. וה"ג החס ד"א מוריה תמורה לצרהס נעשה כ"ג תמורת טס צן כס שנאמר לא יחליפנו ולא יטיר. והאי צצא לימא צצ"ר. וג' החס ו העלהו טס לעולה רי"ט חמר ח"ל רצונו של עולם יש קרצן צלא כהן ח"ל הקדוש צרוך הוא בצר מניתיך שתהא כהן הה"ד חמה כהן לעולם (תהלים ק"י). נג) וכן הגיה הז"א. ופי' מרותו חלכותו. ומדכתיב צעלתה חל קרית יערים דרש דקריית יערים נקראת צעלה לפי שהיה הארון טס והיה המקום הזה מרות לכל המקומות עד שנצטרס ירושלים עיר הר המוריה. וצצ"ר טס ג' רפ"א לחמר מרותא דעלמא. (נד) צצ"ר טס ג' לה קודס דר' יהודה דלעיל. וה"ג החס רצצ"י חמר למקום שהוא ראו' כנגד צהמ"ק של מעלה. וכחצ הז"א להגיה ירו' וע"ז מייתי שפיר המקרא דירה יירה. והציא רחיה שבילקוט וירא טס איתא ירו' ול"ל ירו'. והרז"ו מחק המלות או ירה יירה. וכחצ שכשתרצנו מדלעיל מהא דרש ר' שמואל שידו לגיהנס וא"כ. ויפה כון הז"א חלל שלל עמד על ענין מלת מקושמות שפי' מתוקן ומיופה. ובחמת שמלה זו מלשון ירייה היא עיין צערוך ערך ק ט. וירה יירה חרגס הירושלמי ית ק ט ון. וע"ש עירה חצן פנת הארץ צמקוס ציהמ"ק נקרא הר המוריה. נה) צצ"ר טס רצנן חמרי למקוס שהקטורת קריצה המד"א חלך לי חל הר המור. וכן חרגמו המתרגמים לחרעא פולחנא. נו) כלו' שהדצר הזה הוא חסס רצותינו וכח"ט צצ"ר טס רצנן חמרי. והז"א קרס המאמר והגיה חסס רצותינו חמר חמר הארץ שקטורת הסמים וכו' חל"ל שהרי סגנון לשון מיוחד לזה המדרש נוטה משאר המדרשים. ח ח"ט חרין הדצרים שכל חילו הדצרים הועתקו עפ"י צ"ר. חלל שהצ"ר שלפנינו הוא קטוע. (ז) צמקרא בחוצ חתו. נח) צד"פ איתא וקור'. וכ"ל שהמלה צחשלומה וקור' צ והשימוש צו המלה צציוכי קל דוגמתו הרצס צזה המדרש. וחמרו וירד דס"ל דלצרהס צחצרוך היה חלף שחצרוך צעמק היה ח"ט ההרים חמר קציב לה חס היותר בצוהיס שצצר יהודה וע"כ נקט יורד כנ"ל. ומקרא חמי משמע הכי דח"כ היה חומר ועלה לך חל חרץ המוריה. ועיין צחחחחח וירא צפ' וירא חח המקוס וגו' שחחחלה היה מקוס עמוק והגציהו הקצ"ה עי"ט. והז"א מחק צ' מלות חילו וא"כ. נט) שהרי הדרך קרובה חל"ל ג' ימים. ולהכי קחמר שחזר לחחוריו לצקס חוחו המקוס

היה ולא היה יודע להיכן הולך (פ). לפיכך לא ראה לא ביום הראשון ולא ביום השני
אלא ביום השלישי. ראה מרחוק עגן קשור על הר אחד (פא). אמר ליצחק בני רואה
אתה מאומה על ההר. אמר לו רואה אני על ההר עגן אחד קשור עליו. ושאל לנערים
ואמר להם רואים אתם מאומה. אמרו לו לאו. אמר להם הואיל וחמורי אינו רואה
אותה ואתם אינכם רואים שבו לכם פה עם החמור (שס שס ה') (פג): ואני והנער
נלכה [עד כה ונשתחווה ונשובה אליכם] (שס) עד פה אין כתב כאן אלא עד כה
אמר רבי יהושע בן לוי נלך ונראה מה בסוף הדיבור שאמר לי כה יהיה זרעך (שס
ט"ו ה') (פג). מהו ונשובה אלי כס שלא אמר (ונסו) [ואשובה]. תחילה אתה
דורש שלא הודיעם שהוא הולך לקרבן. דבר אחר ונשובה אלי כס לאדם
מערכי לב ומה' מענה לשון (משלי ט"ו ח') שנתבשר שיצחק הוזר לו (פד): מיד ויקח
אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת [וגו']
ויאמר יצחק אל אברהם אביו [וגו'] הנה האש והעצים ואיה השה לעולה (שס שס ו' ו')
אמר לו אברהם אל הים יראה לו השה (שס שס ח') יזמן קרבנו ואם לא שה
לעולה בני (פג). שה לעולה חי לעולה לשון יונית. אתה הוא הקרבן (פז).
אעפ"כ וילכו שניהם יחדיו (שס) מהו יחדיו. שלא היצר (כמה) [במה] שאמר
לו אביו. אלא כשם שזה היה שמח לקרב כך זה היה שמח ליקרב. אברהם שמח לעקוד
ויצחק שמח ליעקד. אברהם שמח לשחוט ויצחק שמח (לשחוט) [לישחט] (פז). עם
שיצחק מהלך עם אביו מה עשה השמן (פח). בא ועמד לו לימינו של יצחק. אמר
(לח) [לון] הא עלוב בנה של עלובה כמה תעניות נתענית אמך וכמה תפילות [נתפללה]
עד שלא באת לה והזקן הזה נשתטה מזקנותו והולך לשוחטך (פט). מיד הפך (פניו) יצחק
[פניו] אל אביו. אמר לו אבא ראה מה אמר לי האיש הזה. אמר הוא בא ליצף לך
הקדוש ברוך הוא יראה לו [השה] (ע): מיד ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלהים
ויבן שם אברהם את המזבח (שס שס ט') ולטה לא בנה יצחק עמו. אלא אמר אברהם
שלא יפול עליו אבן או צרור ויעשה בו מום ויפסל מן הקרבן (עא). בנה את המזבח

כאיר

מגן דוד

עין

שחא כזר עזר עליו. ונתחומא אמרו וירח ציוס השלישי וכי מאחר שהדרך קרובה למה נחשב
ג' ימים וכו'. ושם אמרו שהשטן עכזו. כמקופר זלרובה שם וצז"ר וצק' הישר. (פ) נתחומא
שלא יהו חו"ה אומרים הממו והלך לשחוט את צנו. והוא דעתיה דר"ע צז"ר פכ"ה צפ' והאלהים
נקה. וצאגדת צראשית פל"ח הוא צקנון אחר עיי"ש. (פא) צרבה ונתחומא שם וצתרגוס יונתן
וצפקיקתא דאחרי מות וצויקרא רצה פ' אחרי מות וצקהלת רצה פ"ט צפ' לך אכול וגו'.
וצפדר"ח פל"ח ראה עמוד של חש מן הארץ ועד לשמים. וצק' הישר וירח עליו עמוד חש מן
הארץ ועד השמים ועבן כזד מן ההר וכזוד ה' נראה צעקן. וצאגדת צראשית פל"ח שראה את
השכינה. (פג) כלו' שהם דומין לו. צרבה ותחומא וצפדר"ח שס. (פג) צרבה שם. ונתחומא ג'
לה קתמא. וכן חרגמו יונתן. (פד) וכן הגיבו הז"ח והרז"ו. וכלו' שזרקה כזאה צפיו. ונתחומא
שם צצרו פיו שיחזרו שניהם צצלום. וצרבה שם [פיו] צצרו וכו'. (פה) כלו' דמלת השה אין
לו הכרע ומידרש למעלה ולמטה. אלהים יראה לו השה. השה לעולה צני. וכלו' שאצרהם לא
כחד הדבר מילחק צנו. וכ"ה צרבה ונתחומא וצפדר"ח וצק' הישר וצתרגוס ירושלמי. (פו) כלו'
שמלת השה אינה שה מן הכצצים אלא לשון יונית היא. והיא הצרת אות הזיין צאלפא
ציתא שלהם שהיא זיטא. ומורה צלשום תחיה עיין צערוך וצמוקיף ערך זיטא. וכלו' הסי
יהיה לעולה. וצזה רמז לו אתה הוא הקרבן. (פז) כל הכהו מלות גבי ילחק הם צנפעל וצאצרהם
צפעל. וכ"ה צרבה ונתחומא שם וכן חרגמו יונתן והירושלמי. וצק' הישר האריך צדצר עיי"ש.
(פח) כלו' צהיות ילחק הולך וכו'. (פט) וכ"ה צתחומא שם. וצרבה הוא צקנון אחר עיי"ש.
ועיין צפדר"ח פל"צ. (ע) פ"י הוא צח לגרום לך דאבה וללצר אוחך עיין צערוך ערך ילף וערך
לף. וצז"ר שם הוא צקנון אחר עיי"ש. ונתחומא ח"ל אל חשגית עליו שאינו צח אלא ליעף
לנו וכו'. ויראה שכזר כעלם לחיזה חגייה ענין מלה זו ושינה אותה. או שספר מוטעה כזדמן לו.
(עא) צרבה שם וילחק היכן היה ח"ר לוי כעלו והלניעו אחר דלא יזרוק ההוא דיבער (כלו'
השטן) ציה חזן ויפסלנו מן הקרבן. חזל צספר הישר חספר שילחק היה חסייעו. וכ"ה צתחומא

מסיקתא בחדש השביעי רבתי מ קעא

סידר את העצים ועקר את יצחק על גבו. נטל אברהם את המאכלת לשחטו. אמר לו יצחק אבא אוסרני בידיי וברגליי שהנפש הצופה היא שלא (נדחה) [אראה] המאכלת בא עלי (ונקדע וניפסג) [ואקרמע ואיפסל] מן הקרבן עז). כפתו אביו. כיון שבא ליתן את המאכלת על צוארו באו המלאכים והיו בוכים ומצווחים לפני הקדוש ברוך הוא שנאמר הן אראלים צעקו חוצה (ישעיה ל"ג ז'). ומה היו צועקים. נשמו מסילות [שבת עבר ארח הפר ברית וגו'] [שס סס ס'] היכן הוא מתן שכרן של עובדי דרכים שהיה אברהם מודיעך בעולם. שבת עובר [ארח] במל מתן שכרם של אורחים שהיו באים מכל מקום ולנים אצל אברהם לאכול חנם ולעשות אותך ברכה בעולם אלא הפר ברית ומפיר [אתה] את הברית שאמרת לאברהם את בריתי אקים את יצחק (זרלשית י"ז כ"ח) הרי המאכלת על צוארו עד אימתי אתה ממתין עג). א"ר ברכיה צעקו חוצה. חיצה כתב. אמרין חיצה היא בידך (מכוסיניה) [מכוסיניה] עז). מיד אמר הקדוש ברוך הוא למיכאל מה אתה עומד אל תניחנו. התחיל מיכאל קורא אותו. ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם (שס סס י"ח) ב' פעמים. שהיה ממחר לשוחטו והיה צווח בו כאדם הצועק מתוך צרה מה אתה עושה. אברהם הופך פניו אצלו. אמר לו מה אתה עושה אל תשלה ידך אל הגער (שס סס י"ז). אמר לו ואחנקנו. ואמר ואל תעש לו ממה (שס) עה). אמר לו אברהם הוץ מזו ומזו הקדוש ברוך הוא אמר לי לקרב בני ואתה אומר לא תקרבנו. מיד קפץ עליו [הקב"ה] ויאמר (נני) כי נשבעתי נאם ה' כי יען וגו' את בנך את יחידך (שס סס ט"ז). מהו את יחידך. מלמד שאמר אברהם להקדוש ברוך הוא אדם אם מנסה את חבירו אינו יודע מה בלבו. אתה יודע מה בלבבות והיית מנסה אותי. לא היה גלוי (רחום) לך שאני שוחטו עו). אמר לו הקדוש ברוך הוא גלוי וצפוי לפניי אפי' נפשך [אם] אמרתי לך לא הייתה מעכב. את יחידך הצילה מחרב נפשי מיד בלב יחידתי (תהלים כ"ז כ"ח) עז). אמר לו אברהם למה עשית לי כך. אמר לו הקדוש ברוך הוא שהייתי מבקש לידועך בעולם שלא על חנם בחרתי בך מכל האומות כי עתה

מאיך מגן דוד עין

ובילקוט וירא עיי"ש. עז) כל"ל וכן הגיהו הז"ח והרז"ו. וז"פ חיתא וכו' אה. וזתנחומא וירא מפני שהנפש הצופה וכשאררה את המאכלת שחל אזדעזע ויפסל הקרבן וכו'. וזרבה שם אמר רבי יצחק צעקה שצקס אברהם לעקוד את יצחק צנו ח"ל אצל צחור חני וחוששני שחל יזדעזע גופי מפחדה של סכין ואלעגך ושחל תפסל השחיטה ולא תעלה לך לקרבן וכו'. וזמדר"ח פל"ח קשרי צ' ידי וצ' רגלי צעזיל פשיעותא וחמלא מחלל כמד את חניך. וזמדר"ח ג"כ בספר הישר. והוא ג"כ בתרגום יונתן וירושלמי וזתנח"א דבי חליהו פכ"ד צקגנון אחר עיי"ש. עג) צנ"ר שם הזכירו עכין זה צנ"ר שטיין וצקגנון אחר. והוא ג"כ צאגדת זרלשית פל"ח וזמדר"ח פל"ח וצטינוי סגנון הדרוש עיי"ש. עד) כן הגיה הז"ח. ופי' תבוסיניה לשחוט אותו. וצנ"ר שם ג' מהו חוזה ר' עזריה אחר חולה חילה הוא צרייה למיכס ית צרייה (כלו) ששום צרייה יעשה כזה לשחוט את צנו). וזילקוט ישעיה העתיקו וג' חילה היא לצח (למיכסית) [למיכס ית] צרייה. וזילקוט וירא חילה הוא צרייה למיכס ית צרייה. וזאליכה רצתי פ"ח צד"ה צכו חצכה ג' א"ר זעריה חילה כתיב חילה היא גציה דככסיניה א"ר צרכיה כמד"ח ויולא אותו החולה. כלו' דלשון חוזה הוה קשה לכו דלא שייך גציה ארזלים לומר שהם לועקים צחוץ ואר"צ שהוא כמד"ח ויולא אותו החולה שפי' צנ"ר פמ"ד שקקי שמיא המד"ח עד לא עשה ארץ וחולות (חשלי ח'). אמנס דעת מי שקדמו הוא שהוא ונלשון חץ כמו ונחץ יעוף יומס דתהלים ל'. וכלו' שהארזלים היו לועקים עדצר זה חץ הוא שישחוט האצ את צנו. כנ"ל צפי' זה המאמר. ולנוקסחתינו ר' צרכיה הוא דדריש הכי. עה) צנ"ר שם ויאמר אל תשלח ידך וסכין היכן היה כשרו ג' דמעות מנה"ש ונשחת הסכין ח"ל אחנקנו ח"ל אל תשלח ידך אל הנער ח"ל חוליא ממנו טיפת דם ח"ל אל תעש לו מאומה וכו'. ויראה שהמאמר שלפנינו הוא קטוע. ועכין אברהם אברהם צ"פ. כ"ה ג"כ בתנחומא אצל צנ"ר אמרו חני ר' חייא לשון חיצה לשון זירוז. עו) וכן הגיהו הז"ח והרז"ו. וזכעין זה הוא בתנחומא שס. עז) חייתי ראה שהנפש נקראת יסידה. וצמדר"ח רצה פ"ז הוא לרש צ"י צקגנון אחר קלח. וגרסינן צקפרי דצריס פי'

מסיקתא

בחדש השביעי

רבתי מ

ידעתי כי ירא אל הים אתה (נראשית שס י"ג) עח: מיד ויקרא אברהם את שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום כהר ה' יראה (שס שס י"ד) עט) א"ר ירמיה אמר לו רבנו של עולם גלוי היה לפניך שהיה לי מה להשיבך כשאמרת לי לקרב את יצחק. אילו השבתי אותך לא היה לך מה להשיבני. שהייתי אומר לך אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע (שס כ"א י"ג) ועכשיו אתה אומר לי לשחטנו ולא השבתי אותך אלא עשיתי עצמי כאלם וכחרש ואני כחרש לא אשמע וכלם לא יסתח פיו (תהלים ל"ח י"ד) כשהיו בניו של יצחק נידונים לפניך ביום זה ואפילו יש להם כמה קטיגורים מקטרגים אותם בשם שדממתי ולא השיבותיך כך אתה לא (תסוף) [תשים] להם פ: ויקרא אברהם את שם המקום [ההוא] ה' יראה אשר יאמר היום [וגו'] (נראשית שס) מהו היום. כהיום. מפני שר"ה היה. אמר לו הקדוש ברוך הוא וכך אני עושה. אמר לו אברהם השבע לי. מיד בי נשבעתי נאם ה' (שס ע"ז). הוי בחדש השביעי אמר רבי ברכיה בירחא דשבועתא פא: אמר לו אברהם ומה אני הולך בלא קרבן. אמר לו הקדוש ברוך הוא שא עיניך וראה את הקרבן שאחריך וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל [וגו'] (שס שס י"ג): ויעלה לעולה תחת בנו (שס) א"ר (פכ"י) [בנייה] היה אברהם מקרב את אימוריו ואמר הרי אמוריו של יצחק בני. כך על כל דבר [ודבר] אמר כך יהא לפניך כמו שיצחק בני קירבתי כעניין שנאמר וימלוך (לדס) [יותם] בנו תחתיו (מלכים ז' ע"ו ז') פג: מהו אחר נא חזבם בך (נראשית שס) אמר לו הקדוש ברוך הוא ראה מה לפניך. בניך העומדים אחריך כשהיו מסובכים ונאחזים בעבירות מה הם עושים בקרבנו. נוטלים את הקרנות האלו ותוקעים בהם ואני גזר עקידתו של יצחק ומזכה אותם בדין פג). ומה עסקו של שופר באדם שמכנים בזו ומוציא בזו. כך בניך אפי' יש להם כמה קטיגורים אני מכנים בזו ומוציא בזו פד). אמר להם משה כך השופר סניגורת (לכס) [לכם] היו נוטלים שופרות בראש השנה ותוקעים (גס) [בהן] בחדש השביעי באחד לחודש:

מגן דוד מאיר עין

ש"ג אפילו צקש המקום וחציו חציהם גלגל עינו היה כותן לו ולא גלגל עינו צלצד כותן לו חלל אף נפשו הוא כותן לו שחציה עליו מן הכל שנאמר קח נח חת צדק וגו' והלל הוא צידוע שהוא צנו ימידו חלל זו נפש שנקרחת יחידה שנאמר הלילה מחרב נפשי וגו'. וכלו שאמר לו יחיד לפי שנפשו קטורה נפשו. עח) צצ"ר עחה ידעתי הודעתי לכל שאת חוהצני וכו'. זהו דעתי דריה"ג צצ"ר שס דדריש גדלו כנס הזה של קפינה ועיי"ש צריש פרשה. ועיין תכילתא דצטלח צדיה ושס נקרו. ונתחומא המאמר קטוע עיי"ש. וצמדצד רצה פי"ז דרשו ג"כ הכי צקגנון אחר עיי"ש. והרצ המורה צח"ג פכ"ד תפס לו זה הפירוש לעיקר עיי"ש. עט) צמקרח ליחא מלתא ת. פ) כ"ה צד"פ. והז"א הגיה ולא תשוב וא"כ. וכלו' ולא תשים לבך לדברי המקטריגים. ובעין זה הוא צתחומא וצתרגוס יונתן וירושלמי שס. וצמקרחא דצחודש בעין זה צקגנון אחר קלת לר' ציצא רצא צסס ר' יוחנן. וצויקרח רצה פכ"ט העתיקו והרחיצו קלת בעין הקגנון שלפנינו עיי"ש. והחס ג' ר' ציצא צצ"ר צסס ר' יוחנן. וצצ"ר פכ"ו ר"י אמר וכו'. ונראה שהוא ר' יוחנן. ועיקרו צירושלמי דתענית פ"ב ה"ד והחס ג' ר' ציצא צצ"ר (וי"ג צריה דר' אצא) צסס ר' יוחנן. וע"ע צמדש תהלים כ"ט. פא) צזה קיים מה דפתח חלל שהוא דורש והולך צאותו הענין. פג) כל"ל. וכ"ה צצ"ר שס ועיין צמדצד רצה פי"ז ושס צ' טעין צפי' תחת צכו עיי"ש. וצצ' טעין חלו פליגי ר' צנייה ור' פנחס צצ"ר שס עיי"ש. ופאי ה"א ו"א ו"ל ו"ק י"ו ח"ס צכו תחתיו נשתרצב צצ"ר שס לצחר שיטת ר"פ והוא שייך לדעת ר' צנייה וכמו שהוא לפנינו עיי"ש. וסייעתא דנייתי הכי פירושו. שאין וימלוך תחתיו דיותם כמו דליכך שענינו חת ר"ו. כמו ששנינו צקדר עולם רצה פי"ע כולם חתיחו ציני יוחס מלך יהודה וציני ירבעם מלך ישראל (דה"א ה') אפשר לומר כן והלל עוזיהו קצר חת ירבעם וג' מלכים אחריו חלל כל כ"ה שנה שהיה עוזיהו מלורע יוחס צכו היה על צית המלך שופט את עם הארץ. ועיין צרד"ק צדה"י שס. וא"כ ענין תחתיו דיותם היינו צתקומו (ועיין צילקוט וירא שס שהוסיף מלת צתקומו). פג) עיקרו צצ"ר שס לר' חנינא צר' ילסק עיי"ש. ועיין צירושלמי דתענית פ"ב ה"ד ועיין צתחומא והוא שס צקגנון אחר. פד) צויקרח

פסיקתא בחדש השביעי רבתי מ קעב

דבר אחר בחדש השביעי זה שאמר הכתוב אך הבל בני אדם כוב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד (תהלים ק"ז) מהו אך הבל (המה). אלא [כל] הבלים (והצל) [וכל] כזבים שישראל מכזבים כל ימות השנה באים בחשבון. במאזנים לעלות בחדש השביעי (שהוא מזל טביעי צמל) [במזל שביעי שהוא מזל] מאזנים (טביעי צמודט) [ואיזה זה תשרי] כך דרש רבי בן מרי (פה). מהו תשרי תשרי ותשבוק חובינו [אימתי בחדש השביעי] (פו). אמר הקדוש ברוך הוא בעולם הזה על ידי שופר הייתי טרחם עליכם. ואף לעתיד לבא אני טרחם עליכם על ידי שופר ומקרב גאולתכם. מניין. ממה שקראו בענין בנביא תקעו (צמדט) שופר בציון הריעו (וכן) [וגו'] כי בא יום כי קרוב (יואל ז' א') (פו).

מאיר מגן דוד עין

רבה פכ"ט צטיעה תקעו צמודט שופר מה שופר זה מכנים צו ומוליא צו כך אני עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים והופך להם מדה"ד למדה"ר וכו'. ונראה שם שהוא לר' זרכיה. וכ"ה צפסיקתא בקלח נוסחאות עיין הערות מוהר"ש באצער אות ק"ד. וצמדרש תהלים פ"א ג' כפיין שהוא לפנינו. וה"ג התם א"ר זרכיה צטס ר' אצא שפרו מעשיכם וחדשו מעשיכם ומה שופר זה תוקע מזה ומוליא מזה כך כל קטיגורין שצבולס מקטרגין לפני אני שומע מזה ומוליא מזה וכו'. פה) ובעין זה הגיה הז"א. וצפסיקתא דצמודט ר' חייא צרמר צטס ר' לוי פתח אך הצל וגו' צנוהג שצבולס אומרים פלוני ישא פלונייך אך צל צכיה דס. פלונייך ישא פלוני כזב צני איש, צמאזנים לעלות המה מהצל יחד (א"ר חייא צר מריא) עד שהן עשיין הצל מועי אימותיהן הס יחד (כלו) שכבר נגזר עליהם קודם ילירתן) [אמר רבי צר מריא] כל הצלים וכזבים שישראל עושין צבולס הזה כדי הוא אצינו אצרהם לכפר את כולם ומיט האדם הגדול צענקים הוא (כלו) דאצרהם נקרא אדם ודריש אך צל שההצל מתמעט ומתכפר צני אדם לפי שהם צני אצרהם). צו אצזים לעלות צמאזנים מתכפר להם צמדט שמוזו מאזנים ואיזה זה תשרי. והעתיקו הילקוט צפ' אמור וצפ' פנחס. אלא שהשמיט שיטה קמייחא שאינה מענין ר"ה. ונוסחתו צפ' אמור ר"ה צר מריא צטס ר"ל פתח אך הצל וגו' כל כזבים והצלים שישראל עושין וכו'. אולם צפ' פנחס ג' ר"ח צר מרי צטס ר"ל פתח אך הצל וגו' אמר ר' צי כח מיה כל הצלים וכזבים וכו'. ושיטה א' השמיט גם הבא. ומאמר זה הוא ג"כ צויקרא רבה פכ"ט. ושם ג' ר' חייא צר אצא צטס ר"ל פתח אך הצל וגו' וכו' א"ר חייא עד שהן עשוין הצל צחוק מעי אמן הס יחד א"ר כח מן כל הצלים וכזבים וכו'. נמלא לפי זה ש"ל לפנינו כך דריש ר' חייא צר מריא (וגו' צר אצא ס"ס). וצמאמר שלפנינו כלמד שכל הדרוש לר"ח ודריש ציה צ' שיעין. ונוסחת א"ר כח מן לו ר' כח מיה הס ט"ס ז"ל א"ר חייא צר מריא וכשתרצו לעיל וכמו שהגהתי כ"ל. והמקדר שלפנינו העתיק את דרושו לענין ר"ה ושינה קלח צסגנון ענינו. (פו) וכ"ה צויקרא רבה שם. ופתס ג' ותשבוק ותכפר על חובי עמך אימתי וכו'. אצל צפסיקתא ליתא אלא ג' ליה צסוק פתיסתא דר' זרכיה תקעו צמדט שופר וצרה ליתא התם. (פו) צמקרא כחוז ויה ריעו וגו' כי צא יום ה' כי קרצ. ומלת וכן ליתא צד"פ. וצל"ס שנסחצס ממלת וכו' שהיא כמו וגו'. ומס שיש להעיר על הפערה זו עיין צפי' דלקמן אות א'. אמר א"ס צפסיקתא יס כחן ע' פתיחות. א' לעולם ה' דצרך נלצ. וצסגנון אחר ממה שהיא לפנינו והיא שם פתח. צ' לר' כחמן ומה א' חירא עצדי יעקצ. ג' ליהודה צר נחמני צטס ריש לקיש עלה אלהים צחרועה. והזכרה לפנינו. ד' לר' יאשיה אשרי העם יודעי חרועה. ה' לר' זרכיה צטס ר' ירמיה אורח חיים למעלה למשכיל. ו' לר' זרכיה תקעו צמדט שופר. ז' לר' לוי צטס ר' חמא צר חנינא חני ה' אלהיך מלמדך להועיל. ח' לר' חייא צר מריא צטס ר"ל אך הצל צני אדם. והזכר לפנינו. ט' פתח צהא דר' זרכיה הוה קרי ליה ירסא דצבועתא ומאריך צו צסגנון אחר ממה שהיא לפנינו. ואח"כ קדר וחמר כל השציעים חציעים וכו'. וצסוק העתיק מן הירושלמי דר"ה פ"ד ה"א דר"י ורש"ל הוון מתקשיין. ובכל הסדר הזה הוא צויקרא רבה פכ"ט צטינוים מעטיס. ועכ"פ מראין הדברים שהסגנון שלפנינו הוא מאוחר. גם מה שצדרש לפנינו צענין העקידה עיקרו צצ"ר והסגנון שלפנינו הוא מאוחר. אמרם נראה שצמקדר התחומא שם כצר נשתמש צפסיקתא רצתי.